

Это цифровая копия книги, хранящейся для потомков на библиотечных полках, прежде чем ее отсканировали сотрудники компании Google в рамках проекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских прав на эту книгу истек, и она перешла в свободный доступ. Книга переходит в свободный доступ, если на нее не были отданы авторские права или срок действия авторских прав истек. Переход книги в свободный доступ в разных странах осуществляется по-разному. Книги, перешедшие в свободный доступ, это наш ключ к прошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все пометки, примечания и другие записи, существующие в оригинальном издании, как минимум о том долгом пути, который книга прошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Компания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы перевести книги, перешедшие в свободный доступ, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, перешедшие в свободный доступ, принадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые действия, предотвращающие коммерческое использование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас о следующем.

- Не используйте файлы в коммерческих целях.
Мы разработали программу Поиск книг Google для всех пользователей, поэтому используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отправляйте автоматические запросы.
Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного перевода, оптического распознавания символов или других областей, где доступ к большому количеству текста может оказаться полезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем использовать материалы, перешедшие в свободный доступ.
- Не удаляйте атрибуты Google.
В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он позволяет пользователям узнать об этом проекте и помогает им найти дополнительные материалы при помощи программы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
Независимо от того, что Вы используете, не забудьте проверить законность своих действий, за которые Вы несете полную ответственность. Не думайте, что если книга перешла в свободный доступ в США, то ее на этом основании могут использовать читатели из других стран. Условия для перехода книги в свободный доступ в разных странах различны, поэтому нет единых правил, позволяющих определить, можно ли в определенном случае использовать определенную книгу. Не думайте, что если книга появилась в Поиске книг Google, то ее можно использовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских прав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и полезной. Программа Поиск книг Google помогает пользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый поиск по этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guida per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

624 (P) Phys 326

H. n. 624.

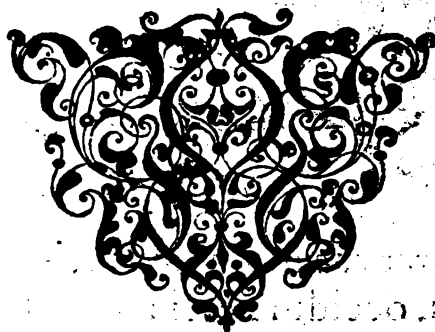
**BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.**

511

METHODI HER-
BARIÆ,
LIBRI TRES,

*Adami Zaluziansky à Zaluzian,
Med: D.*

B.

Theophr: de Historia plantarum lib. 4. cap. 11.

Propria itaq; privatim, communia publi-
cè contemplari congruum est.

PRAGÆ, in officina Georgij Dacziceni.

Anno Domini, M. D. XCII.

IN INSIGNIA ILLVSTRISSIMI HE
ROIS ET DOMINI DOMINI GVLIEL
MI VRSINI DE ROSIS ETC.

COelum Cretæas supremo vertice fulcit
Arctos, occidui nescia signa salis,
Terris omnigenum fruticum Rosa floribus anteit,
Seu conferre usu, seu quis honore velit.
At Virtus Roseberga ijt hinc super ethera fama:
Accepta utra utris nomina tanta ferent?

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Ad: à Zaluzian Med. D.

HERBARIÆ IN ORDINEM DIGESTÆ PRAEFATIO

AD ILLVSTRISSIMVM PRINCEP-
PEM, ET DOMINVM D. GVLIELMVM VR-
SINVM DE ROSIS, INCLYTÆ DOMVS ROSENBER-
GICÆ GVBERNATOREM, AVREI VELLE-
ris Equitem, S. C. M. intimum Consiliarium, & su-
premum Regni Bohemiæ Purgravium &c.
Dominum Dominum clemen-
tissimum.

Incumbenti mihi ad Methodum Me-
dicinæ (quod artem ordinem esse, pa-
rùmque sciri, neque hoc, quicquid sit, ad
usum rectè transferri posse, sine toti-
us cognitione putâram: & in hac
rerum copia, autorum infinita varietate,
hoc unum restare videtur, ut teneatur vera aliqua
ratio, cum qua omnis Medicinæ confusio congruere, &
conferri, ipsa quidem cum nulla possit) prima occurrit
materix Medicæ difficultas, & hunc velut abortum in-
stituti, Camænis Quiritium tuorum, Celsitudini Tuæ
coëgit me dedicare, Illustrissime Meccenas. Sit enim
hoc tui verbum verissimum, dum maximâ hominum vi-
lescit in parte. Nâque tu præter cæteros his terris, artes
— *Reliquias Danaum, terraque marisque,
Omnibus exhaustas jam casibus, omniumque genas
Urbe, domo socias.*

Ut obicere molliat Troas illos, qui simul cum Gente
literis Latinis primordia dederunt, Italiam fato profu-
gos. Tuæ quidem Celsi: opera hæc à me condicenda fu-
it, non suo dūtaxat ipsius nomine, sed & Illustrissimi,
atq; optimi Principis olim, Domini Domini Iulij, Du-
cis Brusvicensis, & Lunæburgensis, Tuæ Celsitudini
non minus amore, & benevolentia, quàm affinitate con-
iuncti, cui pro singulari beneficio, ac liberalitate, quàm
in album hoc receptus sum, gratiã debitã, his in locis tibi
prestare debui. Simul, ut hac mea temeritate fiat, qd
tuonominidebemus, ut in huiusmodiquoq; acta exeat,
sciãtq; omnes quàm ex æquo tecū vivãt dignitas & lire-
ræ. Quanquã ideo magnacircūstat cura, ut quæ tibi di-
cantur condigna sint. Antiquissimo, & in nostro or-
be primario loco natus tu, Iudiciiq; supremi princeps,
& in quo Regni res, si quando mutantur (quod Deus
quàm diutissimè avertat) inclinatz recumbunt. Et
nobis longè inferioribus quidem, qualis in quotidi-
anis negotijs. Nec quicquam interest inter tuam
amplissimam, & aliorum fortunam, nisi quòd ut vis,
tantundem penè prodesse potes. Hæc quis posset
intrepidus æstimare, fortè subiturus, ne dum spontè
laceffens iudiciũ tuum. Et tamen aliã viã occurris in-
gentior, & longius etiam submoves ingenij fascibus.
Fulget in nullo unquam sapientiz lux verius dicta
vitæ magistra: Fulgurat in nullo vis eloquentiz ma-
ior, publicæ potestatis socia, & administra. Quanto ru-
animo

animo primarium Regni munus sustines? Quāto ore
æquitatem tonas? quanto patriam amas? Et si igitur
sciebam, difficile esse cuiquam talem accipere, ne dum
facere causæ suæ iudicem: tamen perfricui faciem: idq;
eò magis, quòd rudes hos & levioris operæ tibi dedi-
cavi libellos. Nam in plantarum doctrinā, laboris ni-
mis, ingenij, quod alioquin mihi perquā exiguum est,
aut commendationis propter inexplicabilem feriem,
& quam pauci admodum attingant propter secretum
materiæ, minime capaci: ardua res est, cum singulas
plantas nosse, tanta locorum intercapedine, naturæ
varietate, præceptorum confusione & multitudine,
tùm vel maximè coniūctas disponere, genera & species
omissas supplere, supervacanea recidere, confusa suis
locis restituere, omnibus vero ordinem, & ordini suo
omniā dare: cum præsertim & celeberrimi autorū dif-
ficultatem hanc vitārint, quibus ego nulla ex parte com-
parādus sim. Nam (ut obiter & de instituto hoc plura
dicā) Methodus est generis, seu notionis alicuius com-
munis in species proximas diductio, & specierum ipsa-
rum deinceps eodem modo, donec extremum aliquid
in termino distributionis occurrerit. Primum enim
communia seu faces præferri oportet, unde subjectæ
partes patere possint, & ne, quod commune est, in sin-
gulis partibus repetatur, cum semel proditum per om-
nes intelligatur: Breviter, ut semel quæcūq; dicantur,
& universa doctrina clarior, & succinctior sit, id est fa-

cilior. Non queo mihi temperare, quod minùs ad hoc pertinentia ipsa Hippocratis, Platonis, & Galeni verba ponam, ut inde appareat etiam Hippocratem, hominem in Medicina, & Platonem in Sapiëntia tantum, ut nomen divinum inde invenerint, itémq; Galenū, qui cum his decertavit, solum hunc tenuisse à generalibus ad specialia procedendi ordinem. Quid enim, ajunt in commentarijs de natura hominis?

Natura cum ego ante (inquit Galenus) meminim: tum Plato vult non ignarum esse eum, qui quicquam via parat, & ratione tractare: cujus tibi verba adscribam. Quid? tu anima (inquit) naturam probe absq; universi natura assequi te posse existimas? Quis, si quid Hippocrati credimus, illi ex familia Asclepiadarum, ne de corpore quidem citra hanc rationem. Rectè tu quidem amice. Faciendum tamen est, ut ad Hippocratem extendamus disputationem, consideremusq; num consentiat illi. Sanè quidem. Quid igitur dicit Hippocrates, & recta ratio? Num sic? Opera precium est cuiusq; rei naturam considerare: Primum simplèxne sit, an multiformis, cujus nobis comparare scientiam volumus, & eam facultatem, ut alius illam tradere possimus. Deinde simplex se sit, animadvertenda illius facultas est, quam ad agendum habet, aut patiendum ab aliquo comparatam. At multas se formas habeat, his enumeratis id ipsum quod in una diximus, in unaquaq; videntur

dum, ad quid scilicet faciendum sit, aut patiendum ab aliquo nata. Habes Platonis ex Phædro verba, quæ nominis naturæ significationē docent, & qua nam sit ratio, & via ipsius contemplanda essentia &c.

At in Herbaria nondum (quod quidem inveniam) hoc modo omnium plantarum generum, præsertim superiorum definitio, vel (ut Platonis verbis utar) rei cuiusque facultatis agendi aliquid, aut patiendi, quæ habet, confideratio tentata est. Nondum definitis generibus species, aut partes veræ & propriæ subjectæ sunt, vel (ut Plato præcipit) formis enumeratis, quod primum in genere, idem postea in his singulis præstitum. Omnis quidem doctrina (Marcus Tullius inquit, ut per hunc quoque advocatum defendamur) debet à definitione proficisci, ut intelligatur, quid sit id, de quo differitur, atque adeo quid ad explicandum afferri oporteat: At nusquam (quod sciam) Herbaria ac ne planta quidem definita est. Similis in connexis, aut inferioribus generibus difficultas. Aetiologia de natura & partibus plantarum generalis, & communis est, ideoque generaliter & communiter tractanda: At in singulis speciebus ita sæpè inculcatur, ut in fastidium sit adducta. Iam in Historia, & collocandis infimis speciebus plantarum, alicubi omnia genera proxima prætermittuntur, alibi alphabeti, ciborumve, aut medicamentorum, aut coronamentorum ordo adhibetur, id est plantæ alienis Grammaticæ, aut Medicinæ generibus non tam recensentur quam

confūdūtur. Neq; enim Herbaria mentione alphabeti, alimentorum, medicinarum, coronamentorum referrienda est. Nā ej subjecta & propria est natura, ac proventus plantarum, neq; elementa tradendi, aut cibos, medicamentave dandi, aut corollas nectendi, sed naturæ stirpium, qualis est radix, stipes, brachium, frons, iris, aloë, citrus, &c. materiam quam tractet, & crica quam versetur propositam habet. Alicubi ipsæ res Herbariæ propriæ, quæ communes sunt inferiorum specierum loco ponuntur, ut apud Dioscoridem & Plinium, odore & unguentis comprehenditur iris, juncus odoratus, cinnamomum, & alia quam plurima: At odor talis omnium plantarum communis est, ideôq; minime ad partem aliquam restringendus, aut proxime, & ante prædictas species collocandus fuit. Apud Theophrastum itemq; alios, plantæ per arbores, frutices, cremia, & herbas dividuntur. At herbæ & sublimioris plantæ discrimen similiter generale, & ideô cunctis speciebus præponendum est. Neq; enim humilior tantum genus herba est, neq; solum robustius, arboris figuram habet: sed & illic arbores & frutices (cujusmodi sunt anagyris, sena, colutea, & in oleribus quæ vocamus dendrolachana) & hic herbæ & cremia, (qualis est erica, myrtillus, punica) inveniuntur. Inde plantarum doctrina immensæ confusionis, in credibile dictu est, quâ obscuris præceptorū, partim omissorum aut redundantium, partim distractorum tenebris pre-

matur:

matur: ut Dioscoridis voluminibus iris, acorus, cypereus, juncus odoratus &c. ab arundinaceis, colchicum à croco, sena & alia plurima à leguminosis, thapsia à ferulaceis, hieracea à chondrillis, sisymbrium à menta, scammonium & soldanella à volubilibus, cucumis sylvestris à sativo, colocynthis sive cucurbitula ab esculenta cucurbita & item alia id genus distrahuntur, & quam diversissimis juxta & incommodissimis locis disponuntur. Postremus est in Herbaria locus usus, & exercitio, quod unius & ejusdem doctrinæ multiplex, ac varium est, ut in topiaria, materijs architecti, hortorum, agrorum aut sylvarum cultura, in obsonatoria, medicamentaria, & cæteris hujus generis. Harum quoque infimarum partium qualibet, Herbariâ quidam, quasi, digito corpus, aut una aliqua regione universum terrarum orbem includere ingressi sunt. Vnde innumera de plantis volumina nata sunt, ut jam par numerus præceptorum & exemplorum, majorque discendi labor, quam utilitas possit intelligi. Me vero non poenitet suis quæque & proximis id est veris generibus, quo ad ejus facere potui, connectere studuisse, periculumque fecisse, possitne Herbaria quoque methodi legibus subjici, id est, animo, cognitionemque comprehendere, & artis nomini consonare: quanquam non sine magna difficultate, & temporis impendio: cum & tanta, tamque sui similis, & conjunctarum rerum abstrusarum multitudo, ut quid primum, quid secundum sit, ratio vix iniri posse videatur, sæpe du-
bios

bios nos animi facit: & quæ singulî autores præteri-
erunt, ex omnibus magno negotio colligenda sunt.

Itaq; etiam non assecuto voluisse abundè honestum
atq; laudabile erit.

Quia verò non statim, ut di-
citur, vela feci, & singularum plantarum longiores de-
scriptiones sciens volensq; omisi, ordinem indicasse
contentus, & plantas ipsas præpositis præceptis sta-
tim oculis subjici, ut non promptum, ita ad exercen-
dam & intelligendam artem hanc maximè necessarium
est, locum similem & effigies in Mathioli Commenta-
rijs in Dioscoridem, & Remberto Dodonæo, ordinis
collationem, aut longiorem orationem desideranti-
bus, ut statim sciant, quo loco inveniant, subjunxi.

Atq; ut caveam Homeromastigas, non me præterit
non defuturos istos suis affectibus damnatos, sive ru-
ditatis sibi conscij, ea sola, quæ sciunt, defendunt: seu
callida obtrectatione alienæ scientiæ famam sibi aucu-
pâtur, sive tanquàm extra omnem ingenij aleam positi,

Nil rectum, nisi quod placuit sibi ducunt,

Et quia turpe putant, parere minoribus, et qua

Jmberbes didicere, senes perdenda fateri

(ut canit Horatius) sive Tyrannorum modo arbitrium
suum instar omnis rationis esse volunt. Quorum obno-
xium profectò animum, & infelix ingenium, vel inde
deprehendere est, quod sine hac ratione, ob quã vitilitū
gabunt, ne ipsi quidem plantarum naturam unquam
plenè, vel assecuti sunt, vel quoties res postulat, prom-

pté

ptè exercere, & quasi in aciem educere, & memoria repetere possunt. Et quicquid his rudimentis adjici potest (adjici autem posse plurima scio) hoc ipsum Tua celsitudo præstat, quod ad se scribitur. Quare relictis æstuationi suæ istis hominū turbis, consolabor me recti conscientia, eoque constantiōs, quod major utilitatis, quam famæ gratiā mihi expetitur. Atque ut eō, unde digressa est oratio redeat, etsi difficile est Celsitudini Tuæ, Mæcenas optime, in sūmmo penè fastigio rerum huius inclyti Regni positæ, agrestem hanc plantarum operam approbare, tamen audaciam meam suo nomini (quod plantæ quoque sibi vendicant, ut Chironis, Herculis, Achyllis, Mithridatis, Gentij, & cæterorum Heroum, benignè gratiam æternā cognominum famā referentes) imputabit, & in mea, gratum & memorem animum ergā optimè merentem de opt, artibus præstare conantis, culpa, sibi ignoscet, necque ex his intelliget cultoribus, qui Dijs lacte, & mola tantum falsa litant, non habentes thura.

V. C. T.

Tua Celsitudini

addictiſſ.

Adamus Zaluzjansky a Zaluzian, Med: D.

METHODI HERBARIAE LIBER I. DE AETIOLOGIA PLANTARVM.

Quid sit herbaria Cap. I.

Herbaria nomine vulgò comprehenditur permista, & confusa quaedam plantarum, ac medendi doctrina. Quare, nequid instituto deesse videatur, de utraq; ea arte separatim dicendum est. Medicinam enim Herbaria connectere, consuetudo cogit: separatim verò utramq; tradere Methodi lex exigit. Omnium enim artium doctrina ab usu suo disjungenda, & separanda est, & antequam secum componantur, ut quæq; prior est, singulæ et per se tractanda sunt. Idèoq; Herbaria peculiaris quaedam Physica pars, ut priusquam cum alijs disciplinis componenda sit, ipsa constet, à Medicina distingvenda & disjungenda est. Tentavit idem antè apud Græcos Theophrastus, qui absoluta Plantarum Historia libro 10. profitetur se deinceps medicos effectus traditurum: & apud Latinos Plinius. Nam libro 19. cap. 12. de nascentibus in horto: Maximum quidem, inquit, opus in hortensibus naturæ restat, quoniam proventus tantum adhuc, summasq; quasdam narrauimus, vera autem cuiusq; naturæ ratio, non nisi medico effectû cognosci potest, opus ingens occul-

B

sum q

omnī, divinitatis, & quo nullum reperiri possit ma-
jus. Ne singulis id rebus contexeremus jūsta fecit ra-
tio, cūm ad alios medendi desideria pertinerent.
Idemq; in reliquis plantis secutus est.

Herbaria itaq; est Physica Plantarum. Quod se-
quis usum & actionem spectet, ut definitur, Medici-
na bene medendi facultas, Ita communi vocabulo, ex
suo sine, definiatur Herbaria, virtus plantādi. Stru-
ctura nominis ex ijs spectanda est artium vocabulis,
quibus Græcorum more scientia subintelligitur, ut ple-
na sit oratio, Herbaria scientia. Vsurpatur & à Pli-
nionaturalis Historiæ lib. 7. cap. 56. Herbariam in-
quit, et Medicamentariam volunt repertam à Chiro-
ne Saturni & Phylliræ filio. Sensus autem Herbariæ
etsi specialis est, & ad partem duntaxat subjectæ huic
arti materia pertinet; tamē in promiscuo usu factus est
ad omnium plantarum doctrinam significandam. Cui
Synecdoche speciei pro genere occasionem dedit herba-
rum potentia, quas præcipuè mirata est antiquitas, &
hanc solam fuisse antiquam medicinam, autor est Pli-
nius lib: 24. cap. 2. Neq; absurdum erit (mea qui-
dem sententia) vocari Phyticen, latinè plantaturā, ut
phyticum plantatorem, quomodo literaturam, agricul-
turam, indicaturam, & id genus alia nominamus.

Distributio Herbariæ, & quid sit plan-
ta, cap. II.

Instrumentum.

Instrumenta Herbaria comparanda, sicut omnium artium, sunt præter naturam, ars, & exercitium.

Ars Herbaria est doctrina plantandi, cujus partes duæ sunt: Aetiologia & Historia.

Aetiologia est prima pars Herbariæ, quæ naturam communem omnibus plantis è suis causis interpretatur.

*Planta itaq; est natura elementaris duntaxat (ut ita dixerim) naturata, quæ pangitur, hoc est infigitur terra. Pangere enim est figere & immittere, unde pangi carmina sunt dicta, quòd olim ceris figerentur, à quo fit paxillus, & contractum palus, exentis duriusculis elementis, ut ab axilla ala. Hinc verbum palo, id est vagor, quod castris, quorum rudes dicuntur pali, subindè solum mutatur, & item planta, quasi palans, ut quæ more palorum passim (ut diximus) figatur, derivata sunt. Eodem sensu stirps quasi ^{στῆθος} ^{στῆθος} appellata est; nostræ genti *rostlina*, *Wyrostlina*, *Weystrel* connascentiam, aut enascentiam & emersum translata sententia latinè dixeris.*

Quid planta sylvestris; quid item urbana cap. III.

Genera planta prima duo sunt, simplex & composita, differentia verò notior, quàm ut indicare deceat.

De planta simplici antè omnia in universum, &

B 2 qua

que ad cuncta ejus genera pertinent, tum ipsa genera communia dicemus.

In universum planta simplicis item causarum primarum rationem antè convenit dici, quàm ad effectum opus transeamus, quarum aestimatione planta est sylvestris, aut urbana.

Sylvestris est que sola natura, & per se constat, ut pinaster,

Urbana, & placidior planta est que agricultura, & hominis cura ingenioq; fit veriùs quàm nascitur, metaphorá ab hominis cultu sumta. Quanquam enim planta, ut omnis rerum natura, seipsam efficit, & tuetur, ut idem sit opus causa, & causa operis efficiens (ut suo loco clarius apparebit) tamen in cunctis his natura operibus, que connectenda aut disjungenda, & quovis modo disponenda sunt, (ut est satio, alimentis ministratio, putatio, & his similia) ars & cura hominis plus penè valet, quàm ipsa natura, que cum affertur coli à nobis terra dicitur. Et verior fuit Hipponis quàm Theophrasti ab ipsa censura sua notandi, sententia, omnem scilicet plantam & sylvestrem & urbanam effici posse id est cultum adeptam, aut non adeptam. Nam in omnibus plantis, ut homogenea sociandi, ita heterogenea & aliena separandi, homini facultas est. Et hæc que natura sua sylvestria Theophrastus appellat, queq; culturam pati, & mitigari posse negat, ut lupinum, laserpitium, abies, capparis

*capparīs, cum natura peritis inculto, id est naturali,
& suo loco redduntur, humana ope juvantur.*

Agricultura autem est ipsa, ut ita dicamus, urbana planta factura, & administratio natura. Vulgò non omnium plantarum hic profectus in nominando in Agricultura comprehenditur, sed earum duntaxat, quæ ex satione terra sint nata ad fruendum. Omnium tamen in univèrsum cultus hoc nomine dici potest, pari ubiq; natura gratiam referendi facultate. Itaq; quicquid de Herbaria dicetur, cùm hominum opera accesserit, Agricultura erit.

Sunt autem hujus artis & cultura partes quaedam propriae in villa, & ijs propter quæ adificatur, ut sunt res, quibus planta colitur, quæ dividuntur in duo genera; in homines & adminicula hominum, sine quibus rebus colere non possunt.

**De usu plantæ, & de vindemia facienda, de
condenda, atq; permutanda planta generatim, cap. 4.**

Et hæc de causis efficientibus planta, Effectum ipsum constat individuo, & specie. In hoc enim natura plantarum ratio omnis sita est, generari, ut sint in præsens, & generare ut in perpetuum esse possint.

Individui planta partium consideranda est affectio & genera.

Affectio est earum præsentium potestas ad utendum,

rum, quæ solo cultu ingenioq; hominum constat. Itaq; inter oracula Agricultura primum est, summam omnium in hoc spectando esse, ut omnis opera ad copiam utendi referatur, & fructus is quàm maxime probetur, qui quàm minimo impendio constaturus esset, utilissimèq; terram cultum iri, veteri proverbio, malis, id est vilissimis, bonis.

Facultas utendæ plantæ continetur ejus comparatione, & ipso usu.

Comparatio rursus cõstat legenda, & tuèda planta.

Collectio plantæ communiter vindemia nomine dici potest. Etsi enim vindemiam haud dubiè vini demendi argumento appellamus; tamen ad aliorum fructuum quoq; perceptionem transfertur, ut mellatio, id est, collectio mellis frequenter ab autoribus vindemia & vindeminatio vocatur. Nec improbè dicatur Herbario, sicut Herbarius, qui peritus plantarum eas colligit. Messis autem proprio nomine dicitur in ijs, quæ metimus, id est, media subsecamus, et manu sinistra summa prehendimus, propter quod messem convenit dicitam. Inprimis autem curâ impendere oportet ut singula ad usum, & durationè quàm maxime sibi constantia, & valentissima demetantur, ut pœonia senescente, & sicca Luna, alysson canis ortu, pleraq; omnia cum Sol rores abstulerit, paulò antè meridiem.

Tutela & custodia plantæ casæ est impendentis vitij, causarumq; infestarum natura, depulsio. Cujus partes

partes sunt conditio , eiq³ contraria promtio.

Conditio est prima pars tutela , qua planta tegitur contra mala contraria , ut quam diutissime incolumis seruetur.

Conduntur igitur quaedam nuda & se ipsis contenta, quaedam in vasis.

Nuda simpliciq³ conditioni conveniunt loca sublimia & sicca, qua perflantur vento ab exortu & Septentrionum regione. His contrarius & vitiosus locus est, ad quem Sol penetret, aut ulla aura humida Austri, vel ex propinquis locis adspiret, tum pulvis, fumus, aranea, muscarum excrementa, mures, & caetera animalium noxia accedant.

Nuda & aperta plantarum, servantur vel per se, utq³ lecta sunt, vel arte adjuta contra corruptionem impendentem, varioq³ modo preparata. & quasi praemunita, ut quidam ipsum triticum conspergant amurca, item alius aliud adfriat aut aspergit, & alia complura mangonum adversus naturae jus sunt machinamenta, ut Aristoteles in 20. sect. tradit cucumeres prope puteum satos, in puteum demissos, toto anno virides haberi posse.

Et hac conditio simplex est, alia simul cum loco vasis constat. Vasa autem, in quibus lecta servantur, sunt fictilia, vitrea, lignea, utres, aut sacculi coriacei, quibus solidior est ad defensionem materia.

Sic rapa confecta in synape, vase servatur, rhabarbarum

barum in milio, fructus in melle aut saccaro. Flos cicborij simul decerpius sit, colorem naturalem, et cum eo simul vim suam deperdit, Itaq; e vestigio saccaro in vasa conditur. Item hujus generis alia.

Sequitur promptio, de cuius fine, tempore, & modo promendi animadvertendum est.

Promuntur condita quadam propterea quod tuenda sint, ut quæ vitium facere incipiunt, ut noxia tollantur.

Et quoniam ^{διαφορῶν} id est atas et duratio a vulsa plantæ, alicujus brevior, alicujus longior invenitur, cum primis animadvertendum est, quid quoq; tempore promi oporteat. Alia enim quæ manere non possunt, antequam se commutent, ut celeriter promantur, ut nux juglans vetustate sit aridior, itaq; quanto citius promas, tanto jucundiore utare. Alia quæ servari possunt, ut tum promantur cum maximè opus est.

Non nulla cum periculo promuntur, ut sub terra quæ habent frumentum, inquit Varro, in ijs quos vocant ^{σείπονες} cum periculo introitur, recenti apertione, ita ut quibusdam sit interclusa anima. Itaq; aliquanto post promere, quàm aperueris, oportet.

Ita se habet comparatio plantæ, quam sequitur ipse usus, aut permutatio, in qua videndum ut tempori omnia promantur, & cum caritas est. Sed tamen publice precio modum adhiberi interest vitæ. Qui locus in admirationem curæ priscorum, diligentiaq; animi

imum agit, constituta adilitate, cui, præter catera, hujus quoq; permutationis, & usus è plantis cura esset. Quam ob causam compluribus statuas statutas esse refert Plinius, (naturalis historiae lib: 18. cap. 3.) Eademq; de causa Demetrium quendam à tota seplassia, Neronis principatu, accusatum apud Consulem (lib: 34. cap. 13.) Quare precia plantarum, quanquam alia in alijs locis sunt, & omnibus penè annis mutantur, poni tamen necessarium erit, exemplo Homeri & Plinij, quæ vel plerunq; erant, vel sunt hac nostrâ memoriâ in vicinijs, ut exprimatur rerum communicatio & autoritas.

Permutatio cum aliarum rerum tum vel maxime planta partium, singularis est aut varia.

Ad singularem Cato requirit, & inter prima spectari jubet in villa, ut propè sit oppidum validum, & navigiorum vel itinerum evehctus.

In varia ponendi sunt mercatores, & mancipes, & perditii illi (ut Galeni verbis utar) omnigenarum rerum coemptores, Græci ῥωποπωλαε vocant, annonam flagellantes, quorumq; arbitrio sæpius quàm sua autoritate planta constant, & aestimantur.

Bartis confimilis plantæ definitio, & elementorum in ea mistio, & alteratio mutua, cap. V.

C. Et

Et hæcenus sit partium Individui affectio, genera duo sunt, planta propriè dicta, et fetus. Sic enim Theophrastus distinguere jubet, negatq; planta partem esse florem, aut fructum, non minus quàm animalis fatum.

Planta propriè dicta pars item duplex est, consimilis, & condissimilis.

Consimilis est planta pars sensus judicio minima, & individua, ut humor, vena, caro, nervus, &c. Græca lingua ὁμοίμικρα, nomen imponitur, quod Theodorus Gaza latine vertit simulare, haud aptâ significatione, qua propriè non ipsa sui similis pars, sed aliquid ad eam pertinens intelligitur, ut consulare, aut militare dicitur, quod consulis, aut militis proprium est.

Consimilis partis distinguenda sunt elementa, & genera.

Elementa sunt velut particula consimilis partis, qua sensus judicium effugiunt.

Quorum similiter primùm affectus, tum species animadvertenda sunt.

Elementorum affectus est mistio, & alteratio sui mutua, & commensuratio quadam, comitibus qualitibus secundis.

Movendi autem, & constituendi mistionem hanc elementarem, in eamq; agendi ratio duplex est, sed alijs nominibus ab alijs appellatur. Theophrastus

phrastus volumine 6. de causis plantarum cap. 9. internam & externam nominavit. Morborum, inquit, insita sicut in animalium genere vel intrinsecus vel extrinsecus contrahuntur. Galenus in arte cap. 85. necessarij & contingentis seu fortuiti nominibus utitur. Aliteratur corpus (air) à nonnullis necessario. Disco autem necessatio quã nulla est evitandã ratio. Nam aërem nos ambientem semper attingere, comedere, ac bibere & vigilare & dormire necessarium est, ensibus autem & extrinsecis huius feris occurrere non necessarium.

Internus itaq; seu necessarius motus & actio mixtionis elementaris est, quã ab ipsa mixtione existit, eaq; vis aut vigor & habitus quidam sui ipsius movendi, & impellendi, potentia, & facultas naturalis dicitur.

Motus & actionis hujus interna spectanda sunt subiecta & genera.

Subiecta duo sunt, materia quã mutatur, & ipsa elementorum mixtio in quam mutatur & transit, de quibus optimè Galeni verbis, è lib. 3. de Temperamentis, dicemus.

Ac maxime quidem (inquit) propriè sola ea potestate esse dicimus in quibus natura ipsa suoque imperio ad absolutionem venit, utiq; si nihil est extrinsecus impedimento sit, præterea quacumq; eorum, quã fiunt, continentes sunt materia, nec refert continentes, an convenientes, an proprias dicas: quippe cum omnibus indicetur, quod propinquum est, quodq; nec alia intercedente mutatione sic dicitur, verbi gratia: Cum sanguinem potestate carnem appellas, quoniam minimam mutationem ad carnis generationem requirat. At non qui in ventriculo habetur concoctus cibus, continens carnis materia est, sed prius fiat sanguis oportet. Longius etiam absunt maza & panis: quippe quã ut caro fiant, tres sui mutationes requirunt. Ceterum hæc quoq; omnia potestate caro dicuntur. Etiam autè hæc ignis, aër, aqua, terra.

C 2 Exqui-

Ex quibus apparet, materiam mistionis elementorum & potentia naturalis eam esse, quae potest ad absolutionem, perfectionemque pervenire, quaeque licet extrinsecus accidat, postea tamen fit *intra*, & in duo genera dividi, remotum & continens: ipsam vero mistionem, quae jam expressa est expletaque omnibus suis numeris & partibus.

Circa haec subjecta, motus interni, & facultatis naturalis certa quaedam genera versantur, ut attractio, retentio, alteratio, & expulsio.

Attractio est facultas mistionis supra dictae, quae materiam ad se trahit & sibi copulat, ut vitis brassicam & laurum olfacere, & attrahere dicitur, tum recedere, & averti, inimicum odorem fugiens.

Retentione vero, & alteratione continetur ipsa absolutio & materiae transitus in mistionem elementarem. Sic ex intereuntibus rebus natura identidem fiunt aliae, quod vulgo Philosophorum dicere in more est, ex genere privationis ad formam habitum.

Expulsio est post alterationem reliqui materiae, quod confici, & mutari non potuit, segregatio.

De potestate & natura coeli ad plantas, cap. VI.

Et de subiectis motus & actionis interna haecenus,

nus, proximum est ut de generibus dicatur, quæ duo sunt naturale, & præter naturale.

Naturalis motus, & actio mixtionis est, quæ moderatione, & temperatura elementorum, cujusq; nature planta convenienti, constat. In ea, materia supra exposita propriè dicitur Alimentum, cujus species remota (quam diximus) per subiectas sibi rerum nature partes subijcienda contemplationi est, primùmq; cœlestis cura subit, inde transibimus ad elementarem naturam. Confitendum est igitur cœlo maxime constare plantarum alimoniam, ut proverbium inde natum sit: Annum fructificare non tellurem. Quippe Anaxagora ad Lechinium scribente solem esse plantarum parentem, terram matrem, ac Virgilio vate jubente prædiscere ventos ante omnia, ac siderum mores. Itaq; si perpetuò unus tenor, & æqualis cœli status esset, & suum cuiq; cœlum semper sufficeret, non absurdum fuerit usu venire, quod Empedocles inquit:

Perpetuis folijs, & toto fructibus anno

Uberrate vigent,

semperq; plantarum natura valentissima esset, & æqualiter, constanterq; se haberet. Nunc verò una cùm cœlo sæpius variat. Quo circa non ab re discretis temporibus vindemias faciendas præcipiunt, ut alysson herbam Sirio tantum ardente, ad canum rabiosorum morsum, evellendam tradit Galenus: quo scilicet tempore, & anchusæ radix sanguineo

manat succo, & scorpiones capiuntur. Suis enim
queq; planta sideribus vigent, ideoq; sub ijs po-
tissimum vires exercent, & aliquando sola externa
cœli vi, ut cum herbacea, & annuo satū provenien-
tia statim eblandiente, & evocante cœlo germinant:
aliquando è diverso permista cum plantæ essentia, &
hoc modo accessione ad vires naturales facta. Hac
cœli varietas & inde plantarum robur observatur
precipue ex ortu, occasuq; stellarum, quas affixas mun-
do vocamus, quadripartita anni distinctione, hye-
me, vere, æstate, & autumno.

Hyemis nomine intelligenda est tota ejus latitu-
do, ut cum hyberna germinatio traditur, qualis est
amygdali, & ab ea proxime armeniaci, itē mandra-
gora, finis hyemis intelligitur. Nihil enim stanti-
bus frigoribus germinat, sed demum abeuntibus.

Ver æquinoctium hybernum inchoat, quo plu-
rima aluntur, & excitantur, flare incipiente ven-
to Favonio. Hic enim est genitilis anima mundi
à fovendo dicta, qua moventur è terra vivescen-
tia.

Initium æstatis est vergiliarum exortus matuti-
nus, quo tempore olea, & vitis concipiunt, & hoc
fidus illarum est.

Similiter quedam aluntur maxime canis ortu,
quedam arcturi, ut, præter cæteras, punica, ficus,
vitis.

De ali

De alimento plantarum ex aëre, aquis,
& terra cap. VII.

Brevi prædicta cæli, & siderum ratione, nunc de alimento plantarum remoto, quod ducitur ex elementari natura, dicemus. In eo prima sunt ipsa clementa, de quibus singulis juxta & inter se compositis aliqua dicenda sunt.

E singulis aërem commodiorem agricultura præstare non potest, deligere potest, & magna cautio est, quod cælum cuiq; planta miscendum sit.

Aqua verò diversi generis puris utiliores sunt, ut cum permistarum altera dura admodum, & quasi incocta, crudaq; est, altera mollis, & placida, vel etiam cum aliquem terrenum saporem alterutra sapit, ut turbulentis, stercorosisq; humoribus evenit. Ideò sæpè tenuis puraq;, crassa impuraq;, & putealis mananti, conveniet.

Terram fecundam, prætereaq; solutam & levem esse convenit, quo facilius alimentum plantis subministret. Id assequitur aliàs per se, ut cum hyeme etiamnum lassæ, edito partu, requiescit, similis respiranti, quando nihil est in opere natura, quod non aliquam remissionem, & exemplo dierum noctiumq; aliquas vices feriarum velit: aliàs subtractione, & stercoratione. Nam illo quoq; modo tellus solvitur, & fermentescit. Stercorationis autem tempus determinat Favonio flante, ac Luna siti-

ente,

ente, & decreſcente, menſe quem planta pro ſua
quæq; natura deſiderent, mirumq; in modum au-
geri ubertatem, effectusq; ejus, tali obſervatione.

Sunt & quæ pulvere proficiunt, ut maxime u-
væ, quas non nulli pubeſcentes pulverant, vitium
arborumq; radicibus pulverem aſpergentes, quod
& Virgilius admonuit cum diceret:

Solicitanda tamen tellus, pulviſq; movendus:
Theophrastus autor eſt Megarenſes & peponibus
ſarculo pulverem excitare ſolitos, flantibus ventis
anniverſarijs.

Sed vel maxime permixta, & compoſita invicem
elementa plantas alunt, quod Ariſtoteles poſt Hip-
pocratem & Platonem lux doctrinarum altera lib.
2: de generatione animalium tradit his verbis:

ἅπαντα γὰρ πλείοσι τρέφεται, καὶ γὰρ ὅσα περ ἂν δόξεν μάλιστα μό-
νον ἐνὶ τρέφεται τῷ ὕδατι τὰ φυτὰ, πλείοσι τρέφεται, μέμικται γὰρ
τῷ ὕδατι γῆ διδὸ καὶ οἱ γεωργοὶ παρῶνται μίξαιτες κόπρον ἄρδεν

Id eſt: cuncta pluribus nutriuntur. Etenim quæ
videri poſſint maxime ſola nutriri aqua planta, plu-
ribus nutriuntur. Miſcetur enim aqua terra,
quapropter agricola admixta ſpurcitie plantas irri-
gant. Et ideo quæ vivunt in aquis, ut lenticula,
maximam partem, non niſi in ſtagnantibus, & im-
puris naſcuntur. Itaq; ſubactio terra, hoc quoq;
nomine utilis eſt, quia laxatis ſpiramentis, aër hu-
mo miſcetur, præbetq; vaporatum quendam humo-
rem, & alimoniam idoneam, ad hæc terra quaſi in
ſe pen-

se pendens si arida sit humectatur, sin palustris ex-
siccatur, consecutis praesertim paulò mox modera-
tis aestibus.

Plantarum alimentum de Meteoris
cap. VIII.

Elementis connexum est ex alijs rebus, in eis, &
ex ijs nascentibus, plantarum alimentum, in quibus
praecipua Meteora sunt. Quippe primùm & to-
nitrua plantis prosunt, terrâ hoc modo concussa, de-
indè flatus commodi locum compotem esse necesse est,
tùm imbres cælo decidui praecipua sunt causa, & ci-
bus terrâ nascentiâ. Itaq; cum copiosius accesserint,
omnes ferè melius habent. Praecipua verò commen-
datio est Aquilonijs & frigidis imbribus, qui &
plantas adstringendo roborant. Omnino nives uti-
lissimæ sunt, si magnæ et diutinae sedeant, quòd liquo-
rem præbent purum, levisimumq; , siquidem nix a-
quarum cælestium spuma est. Præterea sensim, non
universim ingurgitant, inundantq; , sed, quomodo
stititur, distillant, & velut ex ubere alunt omnia.
Huc accedit, quòd & animam evanescentem ex-
halatione, includunt, & comprimunt, retroq; agunt
in vires terræ, & plantarum. Ex quo apparet,
qui iussit agricolas hyemes serenas orare, eum contra
plantas vota instituisse, & hyberno pulvere latiora
farra fieri, redundantis ingenij ubertate dictum esse.

D De

De succo plantarum, ejusq; vindemia; &
duratione, cap. IX.

Mista, g
nat Silla
wa.

Remoti nutrimenti ratio indicata est, sequitur
proximum, seu continens, succus plantarum, hic e-
nim sanguis earum intelligi debet, adeo necessarius,
& proprius, ut ubicunq; planta sit, succum aliquem
ejus intelligi necesse sit, ut ex trichomanis specie,
quam capillum Veneris vocant, quanquam tactu a-
rida, & aspectu prorsus exusta est, eaq; de causâ adi-
anthum appellatur, tamen ex libris ejus quaternis,
parum abest, quin tantundem exprimatur succi.

Suocus planta differt odore, sapore, consistentia.

Color succi alijs sanguineus est, ut agresti fuso,
moris, uvis nigris: alijs viridis: alijs niger.

Magna in odore differentia, ut nullus est fi-
cis, citreis acerrimus: nec minor in sapore, acido,
dulci, aeri, amaro. Distat invicem & consisten-
tia, nam alius tenuis, & aquosus est, alius lentus
& spissior, cui oleo nomen imponunt, de quibus plura
singillatim in Historia, sequenti volumine, dicentur.

Oleg.

Colligendi vero & faciendi succi ratio duplex
est, grecis nominibus, discretior, Opifimus & Chy-
lismus, quam latinis. Succatio enim, & liqua-
tio, latina voces, quibus utemur, utriq; potius com-
munes, quam alterutrius propria videri possint.

Succatio est detractio, & collectio succi, per in-
cisuram emissi, quæ privata nomina, & sua, in quo

que

que genere succi aliquando sortitur, ut lactis succatio dicitur lactei succi detractio.

Succus autem aliàs in vasa colligitur, si copiose manet, ut lactaria, aliàs lana excipitur ut lactuca, aliàs premitur, quo pertinet torcularium & hujus generis alia instrumenta.

Liquatio verò est succi separatio, qui urendo, aut terendo, aqua infusa, è plantis exprimitur, atq; ita stillamentum accipitur. Etenim minus hæ succi, idq; sicci & aridi habent.

Ratio servandi succi item duplex est: liquor, & corpus.

Liquor conditur optimè in cella, cujus latus, aut certè fenestras obverti in Aquilonem oportet, vel usq; in exortum equinoctialem: sterquilinia, omniaq; odoris evitandi procul abesse, facillimo in succos transitu, longissimaq; collecti, & reconditi annui mora est. In vitium delabentis argumentum est color rufescens, odor & sapor alienus, aut cum perturbatur aut mucescit, & in acetum vertitur, sepeq; subtus nubes, aut pili concreti, & veluti filatrabhi videntur, neq; ungui instillatus statim defluit. Reconditur autem crudus, aut decoctus.

Crudus ante omnia subsidet, deinde ex vasis alijis in alia tam diu transfunditur, donec defecatus transluceat, qua ratione conditur succus malorum, mororum, & his similis.

Qui coquitur primum igne lento perferucfit, mox colatur, & penitus expurgatur, ut quàm maxime pura Sinceritas constet, exinde superinfuso oleo pauco, reconditur. Hoc modo servatur succus oxalidis, buglossi, intybi.

Corpus vero succo datur naturâ, aut arte, curâq; hominum. Naturâ, cum callosus, & lentus, & pinguis, posteaquàm profilijt, per se concrefcit & densatur, frigore aëris coactus, aut calore siccatus.

Arte comparatur succo corpus, segregata non nihil parte aquosa. Itaq; in totum validiores vires ex siccitate redduntur, aquoso succi humore exacto, ut liquatorum succorum quosdam insolant, aut lento igne exiccant, antequam condantur, ut succum aloës, glycirrhizæ, absinthij; Aristoteles l. de mist: aff: autor est, Vinum apud Arcadas in utres inditum ad eò concrefcere, ut rasum bibant.

Succo coheret lacryma natura, est autem excrementum succi, ut inter autores convenit, expultrice facultatum naturalium exactum, neq; enim à se ipsa mota erumpit. Lacryma simili modo alia permanet liquida, ut vitis lacryma ex vulnere, alia solidescit, ut myrrha.

Duo utriusq; genera, gummi, & resina.

Gummi /
Ely stros
mowy.

Gummi est lacryma aquosior, & præcipue quæ concreta densatur.

Tutela collecti est, ut servetur loco sicco, & odore

odore tetro vacuo, duratq; satis diu incolume.
 Postea verò quam mutari ceperit, primum pallidum
 ferè fit, mox subrufum, ad extremum planè luteo
 colore.

Resina est lacryma plantæ pinguior, qua manans ^{Prespicio}
 ex arbore, ibidem residet, unde ^{ca.} nomen sortita est,
 ut liquida ex terebintho, larice: sicca è lentisco,
 quam propriè masticem vocant.

Pix est resina arborum igne extracta, ^{Smilla,} liqua
 ta, ^{ca.} velut combusta.

Et de alimento plantarum satis sit dictum.

De corpore plantæ, ejusq; qualitatibus cap. X.

Sequitur natura ipsius mixtionis elementaris, de
 ejus qualitatibus secundis pauca privatim animad-
 vertenda sunt.

Color plantæ corporis, ut ab oculorum sensu potissi-
 mum ordiamur, viridis penè proprius est, quia a-
 quâ, terrâ permixta, nascuntur. Aqua enim ferè
 viridis videtur. Quod si diutius steterit, ^{ca.} sordi-
 um terrestrium aliquid contraxerit, ut jam putri-
 da sit, nullo ferè alio, quàm viridi colore specta-
 tur. Qua de re in suggrundijs, ex stillicidio, mu-
 scosa quadam fit viriditas. Terra verò propriè
 nigrescit, itaq; corpus viridè, in quo jam desinit a-
 quæ humor, ferè nigricat ex virore. Quæ cum ita

D 3

sunt

sint, si planta natura constat potissimum ex aqua,
& terra, rectè consimili origini suæ colore vi-
situr.

Habent & in odoribus præcipuam gratiam plan-
ta, neq; alios in supplicationibus, & sacris suis
gentes nõrunt, quibus reddemus Aristotelis testi-
monium, qui de sensu & sensibili ἐν τοῖς (inquit)
φυσικαῖς, τὸ τῶν χυμῶν μάλιστα γίνεται γένος. Terræ enim
omnium rerum natura sapidissima est, propter mu-
tationes, & affectiones sui varias, cui quia planta
proxima & coniunctissima sunt, fit ut & ipsa omni
genere saporum ex cellant, ut acredine pyretrum, sal-
sedine crithmum, dulcedine glycyrrhiza, pingue-
dine symphyti radix, amaritudine centaurium mi-
nus aciditate acetosa, & acetosella, acerbitate &
austeritate fructus agrestes, & alij immaturi.

Consistentia mixtionis elementaris propria est
dura, & solida, in eaq; omnis planta vis, & robur
consistit. Itaq; optima rerum parens assidue,
iam inde usq; ab initio, quæ semel protulit, dura-
re, & exiccare, & hoc modo perficere, atq; absolvere
nititur.

De generibus temperamentis plantarum cap. XI.

Distinguenda et genera temperamentis, quando a-
liud

aliud est *εὐκρατόν*, id est bene temperatum, aliud non item.

In exactè temperato genere, alimentum, & ipsam plantam quàm maximè inter se convenire oportet, ut pulegij temperamento exacto, aestimatione aliarum rerum, siccissimo, siccissima tempora conveniunt, ut solstitium pariter & bruma, quibus & parturit, & valentissimum ac firmissimum est. Eadem de causa sabuletis latius nascitur, in pingui degenerat, & marcescit.

In temperamento inaequali, quo elementa non exactè, neq; ex aequo miscentur, partes invicem tam contrarie jungendae sunt, quantus est temperamenti excessus, & primum omnium ipsa inter se alimenta, qua ratione terram emendari terrâ quidam praecipiant, super tenuem pingui injectâ, aut gracili, bibulâq; super humidam, ac praepinguem. Simili modo caeli excessus ventis temperari potest, si hyeme calidi, aestate frigidi veniant. Deinde & planta nutrimentum contrarium miscebitur, ut felicius nascentur in tenuiore terrâ, quae non multo indigent succo, ut cythisus, cicer. Capa quoq; quia nimis humida, & viscida est, tenue solû diligit, in eoq; optima, quin & sine solo reposita germinat, cum in uliginoso marcescat, & si seratur arida commodius exit, & plus proficit, ut sectione 20. meminit Aristoteles, item melones propter naturalem humorem

morem locis sabulosis melius degunt, & id genus alia. Atq; hæc erit subiectorum motus & actionis internæ naturalis, ratio, nunc ad eius ætatem, & genera transibimus.

De ætate plantarum, & efficiendi sui
varietate, cap. XII.

Aetas est supra dicti motus, & actionis internæ naturalis, affectio, neq; aliud, quàm tempus, & quasi decursus quidam, in alijs celerior, in alijs tardior, ut in universum urbana planta quàm Sylvestris celerius perficitur, & interit, sicut animalia domestica, ad vivendum infirmiora sunt.

Aetatis genera corporis duritie, de qua paulò antè diximus, decernuntur. Nam in lucem edita planta, in singula momenta magnitudine proficit, & simul siccior, simul valentior redditur, quæ adolescentia dicitur, donec summum robur (καλλι Græci vocant) attigerit. Tum desinit augeri, naturâ nimirum propter siccitatem non amplius in incrementi opere obediente. Interjecto deinde tempore, corpore supra modum siccescente, & exhausto, macies, & gracilitas quadam, unaq; virium imbecillitas cõsequitur, quod ^{καλι} in sterpibus dicitur. Hoc est earum senium, & corruptio natura naturalis.

Hæc aetatis genera suis quæq; prædita sunt proprietatibus. Quæ de causa rectè præcepit Dioscorides:

des: Si cui in animo est plantaturum peritiam assequi, eum oportere prima generatione solo emergentes, adultas, & senescentes contemplari. Nam si pullulanti herba duntaxat adstiterit, adultam cognoscere non posse, neq; si adultam tantum inspexerit, nuper erumpentem nosciturum. Cui contrarius est error, etatum imperitia, quo factum est, ut quibusdam in natura Plantarum multa sint ignorata, & falso memoriae prodita, ut verbi causa, graminis, quinq; solij, & tusilaginis caulis, flos, & fructus.

Genera motus & actionis internæ naturalis, circa subjecta prædicta consistentia, prima duo sunt, effectio mistionis elementaris temperata, & nutritio.

Effectio totidem species, productio mistionis, & auctio.

Productio est qua primùm elementa inter se miscentur, & temperantur, & hoc modo pars consimilis efformatur & effingitur.

Sunt & productioni mistionis elementaris sua in plantis genera, generatio & germinatio.

Generatio est totius mistionis, & per eam planta productio. Ideo Theophrasto prima generatio vocatur, de causis lib. 1. cap. 13.

Germinatio est productio duntaxat partis alicujus plantæ, quæ extoto prægresso, & ad totum adnascitur, & velut adgeneratur. Quæ ratio facit, ut quemadmodum planta progenerata in terra, sic ger-

puent
rosillu
tmen.

E mina

mina in ipsa plāta consistant. Ejus pars quedam est conceptus, quo aggregatur humor ad germinandum, (quod à Græco ἐγγύει turgere appellant.) Concipiunt autē varijs diebus anni, et pro sui quæq; sideris motu, alia protinus ut animalia, tardiùs aliqua, & diutiùs velut pregnantia partus gerunt, antequam enitātur, quod germinatio ideò vocatur. Et quedam, ut primum capere, continuant germinationem, quedam intermittunt, ut abies, & larix, et robur, intermittunt tripartitò, ac terna germina edunt.

Productioni connexa est auctioris, & incrementi ratio, id est effectus juxta magnitudinis, & duritici, de qua diximus, ac velut educatio & perfectio eorum, que producta, & procreata sunt.

Sequitur ex divisione motus & facultatis interna naturalis, nutritio. Est autem alterum eius genus, qua quod de effecto opere assiduà elementorum secum discordia, & velut bello ^{ἀσυνέκω} defluit, & decedit, (fluorem substantia continuum vocant) subinde refarcitur, & restauratur.

De morbis internis plantæ, generatim cap. XIII.

Abunde motu, & actione interna naturali tractata, ne quid desit, indicanda est & praternaturalis ratio, magnoperè pertinens ad omnem hanc naturæ partem. Quid enim genitum caret eo malo. Sunt itaq; & planta interna sua vitia & morbi,
flence

silente natura, nulloq; sentiēte, nisi cū facti sunt, intemperies, id est elementorum excessus mutus proprie appellata.

Venenū est motus, & actionis interna prater naturalis materia, et pars morbi possibilis, de quā supra generatim diximus, quod attractū, et in actū deductū, quā permutandum esset, se ipso commutat, & alterat elementorū misionem, à veniendo id est intrò penetrando dictum. Itaq; Cajus Iureconsultus haud improbè eo nomine dixit omne contineri, quod adhibitum naturam ejus, cui adhibitum est, mutat.

Venenum per subjectas sibi natura partes differri potest, quemadmodum, alimentū. Nulla enim natura rerum pars semper, & ex omni parte, plantis est innoxia. Ergo eas aliās cælum ledit, aliās aër, aqua, solum infesta sunt, sapiūs venti, afflatu adverso, itemq; imbres, & quacunq; in sublimi vi siderum sunt, nocent.

De efficiente plantarum causa externa, cap. XIII.

Et hætenus motus, & actio misionis elementaris interna tractata est, sequitur externa & fortuita, quæ penitus extra naturam eius, quod movet, & impellit, consistit, & circa solam quantitatem & magnitudinem occupatur, ut cū corrigitur vitis ridica, demitur luxuria putatione, multaq;
E 2 *alia.*

alia. In morbis & constitutione præternaturali ex hoc genere externo sunt illa, quæ tēpestates vocamus, in quibus grandines, procellæ, cæteraq; similia intelliguntur, quæ cūm acciderint, vis major appellatur. Hæc autem violenta, ab horridis sideribus exeunt, ut alibi ostenditur, veluti Arcturo, Orione, Hædis, Eodem pertinent & animalium noxia, plantas erodentia, ut formica, talpa, cochleæ. Sed præcipua plantarum pestes sunt eruca, dirum animal. - Nasitur hæc causa externa, & fortuita tepore humido, & lento. Fit & aliud ex eodem malo, si sol acrior insecutus, inussit ipsum vitium, ideoq; mutavit. Similis accidit vis plantis, cūm securi præciduntur. Et culpa colentium quedam vulnera, plagæq; inferuntur, cūm perstringuntur, aut cūm subarator imprudens luxavit radices, corpusq; desquamavit, vel etiam circumfossor iniurioso ictu lignis verberavit. Est & quedam contusio falcis hebetioris.

Aliquando miscentur motus, & constitutio præternaturalis interna, & externa, ut cūm resoluta continuitate debilitata planta, difficilius tolerant æstus, aut frigora, aliosq; excessus, & in hunc penetrat omnis à foris injuria. Neq; ab re quidam existimant, maximam partem morborum ictibus injuriosis contrahi, quippe quæ siderata vocant, quæq; radice inarescunt, ex eadem causa laborantibus.

Deele.

De elementis sigillatim, cap. XIII.

Affectus & mixtio elementorum dicta est, restat ut de singulis exponamus. Quatuor eorum genera, calor, frigus, humor & siccitas, & per ea totidem motus & actionis mixtionis elementaris internæ. Quædam enim, quæ de ea generatim paulò antè diximus, in his generibus, sigillatim animadvertenda sunt.

In calore igitur de motu & actione interna naturali, primùm temperamento exacto contrarius est error, et vitium terræ subactio, ut quæ multum paret succi, multumq; qualitatis dulcis, eaq; re omnia acria, et amara ut centaureum, absinthium, & in summa medicamina, ab eiusmodi cultu, ut potè naturæ suæ cõtrario, penitus abhorrent. Deinde temperamentum inæquale calidum in alimento, temperandum, & emendandũ est hunc in modum: Vbi sicca & graves æstates, terraq; cretosa, aut gracilis, utiliùs hyeme movetur solum: hybernus enim cultus crassare, & humefacere potest. Serius quoq; & paulò ante satiationis tempus, ac minus altè movendum est, ut in Syria aratris pusillis uti casus docuisse dicitur, cùm aliquãdo contingeret, ut altè subacta terra, solis intrusû, adeò percaluerit, ut propè ureretur. Lapis quoq; si latus atq; perpetuus sit noxa est, si rotundus, minutusq; subijciatur, refrigerat, & aquam transmittit, locumq; pervium præstat. Qua de causa solum tenuè prorsus nullum etapidandum existimant. Lapi-

des enim hyeme tepesciunt, aestate refrigerant. Itaque Syracusano agro advena cultor, elapidato luto, perdidit sole fruges, & regerere lapides coactus est.

NOTE.

In temperies vero & constitutio interna prae naturalis calida, nominatissima est sideratio, id est exustio, quae tota caelo constat, propriumque ejus venenum est sub ortu canis siccitatum vapor, cum novella, ac surculi propter imbecillitatem, praecipueque fici, & olea moriuntur.

Frigoris vero in actione interna naturali excessus, & algor & siccitas, in alimentis temperatur maxime simo: huic enim tepesciendi & salendi natura est. Quo fit, ut maxime solum frigidum stercorandum sit. Est autem alius alio acrior. Acerrimus humanus, & quorundam sententia optimus, proxime spurcites suum laudatur, ab hac caprarum, deinde ovium, tum bovinum, novissima jumentorum est. In corpore vero ipso algor emendatur cum alimentis calidioribus, tum iis quae eventu, & fortuna quadam calefaciunt, ut frigoribus externis plura plurimum roboratur, et est diverso, si bladiatur calor, defatiscit, & refrigeratur. Algor enim externus constipando, & densando, calorem internum plantarum evanescentem exhalatione includit, & continet. Quocirca Aquilone maxime gaudent planta, densiores ab afflatu ejus, latioresque, et firmiores. Et hyemem Aquiloniam esse, omnibus plantis utilissimum est. Ex eadem causa, aquae frigidae melius alunt

alunt calidis, mediterranea maritimis (sunt enim plerunq; frigidiora) montosa planis. Et ubiq; omnium plantarum pars in septentrionem spectans, spissior, pulchrior, & in summa, melior gignitur. Quāobrem & inter ea, qua nostri montes dant, meliora nascuntur ad Aquilonem, quam ad meridiem, & ob hoc medicinis utiliora, magisq; expetita. Eadem ratione imbres nocturni diurnis, hybarni aestivis, Aquilonij austrinis, praeferuntur.

Ita est frigidum temperamentum plantatarum, intemperies verò vulgatissima duplex est: rubigo, & tabes.

Rubigo est intemperies plantarum frigida, quæ fit rore lunâ congelato. Alio nomine vocatur uredo, & in vitibus carbunculus. Etsi enim pleriq; dixere, rorem inustum sole acri, rubiginis causam esse, tamen id ex parte falsum est, totaq; lunâ, sole innoxio, constat, qua silens plenave, id est prevalens, infinitum quantum cadentes pruinas congelet. Tractus excelsi perflatiq; rubiginem nullam, aut quàm minimam sentiunt, vento discusso rore: è diverso concavi, & quiescentes maximam & frequentissimam.

Tabes bifariam invadere dicitur, aliquando frigore, cum annus frigidus est, aliquando gelu, si diu duravit, utroq; modo post brumam diebus maxime 40.

Tem-

Temperamentum humidum plantarum maxime alimertis, & solo sicco emendandum est, omninoq; solum pingue succiplenis, crassiq; plantis incommodum est, quâ de causâ eo offendi, & agrescere creduntur.

De generibus partis consimilis cap. XV.

Quoniam satis multa verba fecimus de elementis, veniamus nunc ad genera partis consimilis, quæ sunt caro, nervus, vena, & lanugo.

Caro omnibus dimensionibus constat, omnibusq; plantis inest, aliquibus & sola, ut fungis & fico totum corpus è carne est, inveniturq; alijs parcius, alijs largior, sicut animalium quibusdam.

Diwō. Carnis genera duo sunt mollis, ut præcipue herbarum, aut dura, eaq; nominatim lignum, quæ & materies dicitur, κατ' ἔροχιν synecdoche generis pro specie, quod ex eo plurima fiant, unde faber materiarius id est lignarius: aut lapis, quale est corallium, & lithospermi semen, & tuiusmodi Theophrastus & Plinius meminerunt iunci, thymi, oleæ, & lauri lapidosa, similis virescenti, itemq; aliarum arborum in aqua viridium, exemptarumq; sole protinus in salem arefcentium.

Aliquando caro mollior durefcit, & transit in lignum, ut palma, raphanorum radices, & quicquid lignescit

lignescit: aut in lapidem, ut coraliū sub aquis molle, eiectum in lapidem transfiguratur.

Aliquarum plantarum, ut maxima partis, in carnibus vena, pulpaq; insunt, in longum porrecta. Discrimen earum facile: vena latior crassiorq; candidior, ramosa, turvida: pulpa, seu nervus, pralongus, sed insociabilis, siccus. Ideo fit, ut ab altero capite trabis quamlibet pralonga, ad alterum admota aure vel graphij ictus sentiatur, rectis meatibus penetrante sono, indeq; deprehenditur sine torta materies, nodisq; concisa, an recta.

Fissio est affectus venarum, ac nervorum, in lignis potissimum, quoties latera à se mutua separatione abscedunt. Itaq; eò magis fissilis planta est, quò plures venas, nervos, praesertim rectos, habet.

Quibusdam sunt tubera, sicut in animalium carne glandia. In ijs nec vena, nec pulpa quodam callo carnis in se convoluta.

Et de carne haecenus, lanugo proprie est in planta tenera pilatio, ad lanae similitudinem, mirum ipsa alicubi, ut in urticis, buglosso, et similibus tactu noxia, pustulaq; protinus adusto similes existunt.

De medulla, eiq; circumdata carne, & cortice, cap. XVI.

Et ferè peracta omnis consimilis partis natura,
F transeat

transeat oratio ad cōdisimilem. Ea est planta pars
 sui dissimilis, id est ex pluribus consimilibus compo-
 sita: cujus figurae communes differentiae sunt, laevis
 & pungens, atq; aculeata, quam spinam appellant.
 Quae coluntur maximam partem laeves inveniun-
 tur, atq; adeo quae spinosarum generis sunt, cultu
 mitescunt, ut asparagus, & pirus. Inde factum est,
 Plutarcho in nuptialibus instit. autore, ut in Boeo-
 tia sponsas asparago coronarent, ostendere volentes,
 ex maxime incommoda velut spina, cultu nuptiali,
 mitem factam, vitaeq; aptam. Sunt autem aculei,
 & spinae, aliae connatae, ejusdemq; cum subjecto cor-
 pore substantiae, ut in asparago, & spino: aliae ad-
 natae: eaq; vel recte, ut in carduis quibusdam: vel
 adunca, ut in lactucis, rosa, ruho.

Genera verò condissimilis partis summa, & pri-
 ma duo sunt, essentialis pars, & folium.

Essentialis, quae ad plantae essentiam pertinet, ob
 id Dialectici integrantem appellant, novo quidem
 nomine, sed tamen nostris temporibus vulgò usitato:
 cujus divisio rursus in duo genera diducitur, pri-
 mam partem essentialem, & membrum.

Prima est quae proximè fit ex pluribus consimi-
 libus partibus, & ex qua rursus fit, & componitur
 membrum.

Estq; duplex, viscus & cortex.

Viscus est pars condissimilis essentialis prima,
 qua

qua tegitur cortice. Sic enim latinâ linguâ in animalibus, quicquid tegitur cute, viscus dicitur, unde eviscerare, hoc est, cute nudare, quod & ad plantas commodè transferri potest. Plinius cortici subjectum corpus appellat.

Estq; medulla, aut medulla circumfusa caro.

Medulla est viscus, quo tanquam alvo planta ^{serjenl} alimentum attrahit, & sursum subvehit, unde per ^{proster} nervos, ac venas, velut semitas in omnes sui partes ^{det.} derivetur. Nomen à situ medio traxit. Dicitur & matrix, quod nomen fovendo fatui, cùm quo nihil rationis est medullæ, quàm vitali facultati melius convenit. Alij vocant cerebrum, inde quòd cerebrum in animalibus medullæ proportionem quandam habet. Aptior est cordis appellatio. Neq; tamen medulla omnium vitæ necessaria est, ut pote quæ exentâ, vix ulla planta moriatur.

Distat primò magnitudine, siquidem alijs est exigua, alijs copiosior: tùm generibus partis consimilis. Nam quibusdam carnosæ est ut ferulæ, sambuco, viti: quibusdam lignosæ, ut pino, & hæc durior, & spissior corno, ebeno: quibusdam nervosæ, & membranaceæ, ut arundini, & ferulæ. Differt & situ. Nam aliàs cùm circumfuso viscere confunditur, ac indistincta, incertaq; apparet, ut in iride, nymphaea, gentiana, centaurio majori, cyclamino, aristolochia rotunda, & multis similibus, itemq;

in palma, & ebreno: atq; adeò sunt qui viscus his solâ carne constare putant, medullam inesse negant: aliàs discernitur, manifestiùsq; apparet, ut in maxima plantarum parte.

Viscus medullæ circumfusum optimum materia plantaria, nomine destituitur, quanquam aliqui carnem vocant. In eo extrema pars est adeps, qui vocatur à colore alburnum, pessimum visceris, etiam in arbore facile putrescens, teredini obnoxium, ideoq; semper amputandum.

Rura.

Hæc est plantarum visceris natura, sequitur cortex, qui circumdatur visceri, eòq; à frigoribus potissimum defenditur. Quibusdam plantarum, ut maxima parti, ad vitam planè necessarius est, ejusq; in orbem detractio letalis, alijs non item: itaq; rumpitur spontè, & cadit ut unedoni, arbuto, viti.

Cortex est simplex, aut multiplex.

Simplex distat primum figura, est enim vel tenuis ut tilia, lauro; vel crassus ut robori: vel nitidus, & levis, ut malo, fico; vel scaber, ut robori, & palma: vel striatus: vel teres, ut majori parti; vel angulosus, ut cypero. Distat & generibus consimularibus, siquidem alius est carnosus, ut suberis, & populi: alius membranaceus, seu nervosus, & macilentus, ut harundinis, tritici, & vitis: alius libris similis, ut cerasi.

Ediverso quosdam truncos, planta q; cortice,
& tunicis

¶ *tunicis multiplicibus à frigoribus tutata est natura, ut abietem, tiliam, vites.*

Situ cortex extremus est partium, ut animalium corpore cutis, ¶ à subjecto viscere separabilis.

Quod si cum germinatione conferatur, omnis planta cum germinat, squamas corticum spargit, ¶ adeo quæ ter turgent, ternarvè germina edunt, ter squamosæ fiunt. Maximèq; facilis est extricatu incipiente germinatione. In causa est humor, qui tum sub eo cortice fieri solet. Itaq; materiem, qua decorticanda est, ut teretem ad edificia, ceteraq; usus rotundi, cadi tempestivum, cum germinant, postea cortice inextricabili, ¶ carie subnascente ei, materiaq; nigrescente, ¶ de formi.

De radice cap. XVII.

Ab his super est transire ad membri naturam, id est plantæ partem essentialem, ex prima compositam, ¶ quasi coagmentatam.

Duo eius genera radix, ¶ membrum externum: de quo Aristoteles lib. 2. Acro: cap: 8. Si longius (inquit) progrediare, comperies cuncta certo sine constitui, ¶ ordinari, radicem deorsum sugendi alimenti, frondes sursum fructus operiendi gratia. Radix igitur est membrum, ¶ instrumentum aptè ^{holec,} collocandæ plantæ. Collocatio autem omnis refertur ad attractionem, ¶ preparationem alimenti. Ideo

Aristoteles lib. 2. de partibus tradit, plātas à tellure accipere τὸν τροφὸν κατεργασμένον, in radice verò perficē τὸν πᾶσι ζωῶσι τῆ κοιλίᾳ τῶν ζώων. Radix igitur sustinendo reliquo corpore, cūm cibum fibrarum osculis accipit, pro ore est, cūm acceptum recondit ad interiora, retinetq; , & conficit, pro ventre. Inde fit, ut radicis, & reliquorum membrorum firmitas, ac robur consequatur.

Collocationis plāta, atq; ut ita dicamus, radicationis, primūm partes, deinde genera considerāda sunt.

Partes sunt radix ipsa, & locus, cui infixā est, & inheret.

Radicis succus insuavior est quām aliorum membrorum, quidam etiam penitus insuavis, ut fici radix prorsus amara est, absuntā in fructū dulcedine. Succationis radicis tempus est cūm folia emergunt, eoq; tēpore colligitur succus Cyrenaicus, glycyrrizæ, & similes. Et radix omnium priusquā membrum externum auget. Carcinatio autem propriè est radicis incrementum per hyemem, frigoribus obstipatis, præstrictisq; superioribus partibus, unde vires & alimentum retrò agitur in radicem, regressusq; fit in morem cancri, propter quod carcinationem appellant. Sic hyemis sevitiā consumpta seges novella altiùs radicitur, & raphani, folia si attondantur, excrescit majorem in modum, aut etiam lignescit radix.

Magna

Magna \mathcal{E} *structura radicum differentia. Nā*
omnibus parva ē grandioribus exeunt, tametsi non
omnibus eodem modo congesta, frequentesq̄, quo fit
ut radix alia sit levior, alia velut nodosa, villosaq̄,
ut olea. Ficus quoq̄, \mathcal{E} abies, multa q̄, Sylvestrium,
minutis capillamentis nodosa sunt, e quibus mon-
tani pratenuia fila decerpentes, spectabiles lagenas,
 \mathcal{E} alia vasa nectunt. Quod exinde evenit, quia
breves, ac tennes illas permultas, atq̄, promiscuas
mittunt.

Hoc modò digesta \mathcal{E} divisa radix est singula-
ris, aut multiplex.

Singularis, qua unica simplexq̄, in ima descendit,
ex qua à lateribus alia complures proveniunt, ut o-
lerum majoris partis, abjetis, laricis, fici: singulis
enim innituntur, minimis in latera dispersis:

Singularium quoq̄, radicum alia prae grandis, al-
tèq̄, defixa demittitur, ceu amygdala, et aliquādo pro-
pagines magnas suggerens, ut in apio, beta, aliquan-
do minores: alia parva ipsa, propagines grandiores,
contortiosasq̄, fundit, ut olea.

Radix numerosa est, qua protinus multiplex, \mathcal{E}
fissa exit, ut tritici, hordei, mali, roboris platani.

Locus autē, in quo defixa est plāta, sūt ipsa alimēta,
in eodemq̄, loco assidue inhaeret. Ob id pars hac ejus
natura maxime propria habenda, \mathcal{E} urbane inter
prima agriculturā providenda est.

De

Natura plantæ per sitûs genera,
cap. XVIII.

Ab his sequitur, ut ad genera collocationis planta sermonem transferamus. Dividitur ergo planta per situs locis in duo genera, spontaneum & innitens.

Aristoteles de plantis: *Τινὰ δὲ ἐαυτῶν καὶ μικρὸν ἐκτείνουσι τὰ, τινὰ δὲ ἐπ' ἄλλῃ.*

Spontanea hoc loco (*τὰ δὲ ἐαυτῶν*) sunt quæ pendent in aëre, sine subjecto, paulatimq; adoleſcunt, Aristotelis sententiâ, destituta scilicet matris nutritu largiore, ut aloë e laquearibus suspensa, multos annos tam viret, quam quæ maximè.

Innitens planta est, cui aliquid subjicitur, quæq; sedem certam habet, ubi vivat.

Magna ejus collocandæ differentia, neq; omnia in omnibus locis nasci, aut nata excellere possunt. Nam primùm planta consimilem naturæ suæ locum requirit. At multiplex, & inter se dissimilis plantarum natura est. Itaq; & loca, sedesq; diversas habeat necesse est. Quod si planta omnes idem solum amarent, tamen magna & hujus diversitas invenitur, quo fit, ut eadem planta, alicubi prorsus non nascatur, alibi peculiari aliqua dote nascatur, ut arum à plantatoribus memoria proditum est Cyrenis ad eò mite, ut gratum cibus sit, è diverso apud nos & alibi acerrimum nascitur, ut edi nequeat: glycyrrhiza Cretica principatum obtinet, cuminum Aethiopicum,

um: chamaleontis nigri radicem venenatam esse
tradit Galenus, quod de nato in Græcia, & Ponto
intelligendum est. Nam in Germania, & apud nos
innocuum invenitur, alicubi & acetarijs usitatum.
His de causis plantæ situs varij sunt, & primum
singulis locis, deinde & totis regionibus.

Singulis locis iterum, primum plânta alia est inse-
parabilis, alia viviradix. Aristoteles de plantis di-
cit, aliquas transferri nolle, quasdam fieri transpo-
sitione meliores.

Inseparabilis planta est qua non nisi ubi cœpit,
id est, uno loco semper vivit, ut conyza translata
vel in nitidiora celerius senescit, itemq; matricaria
tenuifolia, botrys, & alia: pinus quoq; transpo-
sitione perit.

Inseparabilis planta est, vulgaris, aut hortensis.
Vulgaris qua passim, & promiscuis locis nasci-
tur, cujus singuli positus pariter & coniuncti spe-
ctandi sunt.

Singuli situs sunt alterutrius elementi, aut u-
triusq;.

Alterutrius, planta est aquatica, aut terrestris.
Aquatica, qua sedem habet in udo, differtq; hu-
moris partibus juxta & generibus.

Partium humoris alia summa tenet, ut lens pa-
lustris, & malabathrum à Græcis proditum: alia
ima, quam vel totam integit humor, semperq; mer-
G gatur

giture, ut coralium, & algarum genera: vel extat extrâ aquâ, ac patefit, aliquâdo parum, et solo cacumine: aliquâdo toto penè corpore, ut radicis, aut caudicis aliqd in aqua fit, reliqua pars tota extra patefcatur.

Ex humoris generibus planta aquatica est iterum duplex, pelagica, aut alia.

Pelagica seu marina, quæ in mari, & aquis salis degit, cujus mira est natura, ut rubrum mare, & totus orientis oceanus dicitur refertus esse sylvis, lauro maximè, & oliva ferente baccas, & cum pluat fungos, qui sole mutantur in pumicem.

Planta aquatica extrâ mare, dulcium aquarum incola, est rursus fluvialis, aut palustris

Fluviatilis, quæ fluentibus, & exercitis cursu aquis gaudet, ut fluvio, sive amne, & torrente, quale est frum, populus, alnus.

Palustris quæ stagnantem, & pigrum humorem amat, ut lacus, paludes, ac piscinas, qualis est juncus, papyrus, & reliqui frutices aquatici.

Situs aquatica dictus est, restat verrestris, quæ terrâ nascitur, & aquas fastidit, ut aquas oderunt cupressus, castanea, juglans.

Radix autem tota coheret terra, veraq; est definitio, radicem esse quicquid terrâ occultatur, cui contraria est avulsio: & aliquando prostrata restituantur & reviviscunt, ut platani propter densitatem ramorum, quibus amputatis, onere levata, spontè in sua scrobe reponuntur.

Neq;

Neq; omnes eodem modo coherent, aliarum siquidem radices in profundum aguntur: idq; vel recto meatu, ut eryngij, roboris, & si Virgilio credimus asculus, quantum corpore eminent, tantum radice descendit: vel flexuoso: aliarum summo cespite coherent, ut cupressi, mali, punica, olea, quod non modo loci ratione evenit, si recto tramite progredi nequeant, sed etiam ipsius natura proprium est, ut in olea liquet.

Terrestris planta duobus modis dicitur, proprio, aut mixto.

Proprio, qua nullo alio vocabulo, neq; cognomine adjecto, appellatur. Et alia campestris, alia montana, alia inter utramq; naturam.

Campestris, qua in plano, & patentibus camporum aquoribus gignitur, ut frumentum, legumen.

Montana, qua frigus, aut ventos, ac montes, & valles diligit, ut cedrus, & cetera resinifera.

Comunes, & inter utramq; naturam sunt, primum qua subeant & in montosa, ut genista, ulmus, malus: cujus generis pauca admodum sunt, & in montibus minora, aspectuq; deformiora, sed meliora materie, & viribus, & ideo ceteris sui generis preferenda, crispioraq; exceptis malis, pirisq; nascuntur, de quo qua Hippocrates precipit, ex ipso optime discemus. Adnitere, scribit ad Cratevam, quantum potes, ut nobis montanas maxime, & in altis

collibus nascentes herbas subseces, ut pote firmiores, & acriores ijs, quæ aquosa tenent, quòd in montibus terra sit densior, & àër tenuior.

Secundo loco ex campestrium pariter & montanarum natura sunt, quæ descendunt etiam in plana, ubi latiora quidem, aspectuq; pulciora, & radicibus longioribus, brachijs contrà adductis, surgunt, sed minus fortia, minusq; ad usum idonea. Munificentia enim natura in planis largiorem alimoniam suppeditat, & resarcit, quòd in montibus detrahit loci iniquitas.

Hæc est propriè dicta terrestris planta, sequitur quæ mixtâ ex aliqua re terrâ gignitur, ut est pulvis, argilla, creta, rubrica, arena, sabulum, glareæ, lapis, rudus & maceria, carbunculus, id est terra, quæ sole ita perfervescit, ut radices satorum comburat. Itaq; cum est adjuncta ex his generibus aliqua res, tum dicetur planta terrestris argillosa, aut cretosa, aut glareosa, aut quæ alia.

Et hæcenus sunt, quæ alterutram orbis naturæ partem obtinent, restant ex aquaticarum & terrestrium situ quasi composita, quæ simili modo ampliora quidem in aquis, sed valentiora in sicco proveniunt, idq; multis modis. Quædam enim omninò vitam agunt ancipitem, & promiscuè aquâ, terrâq; nascuntur, ut salix, alnus, pirus: quædam hæc dubiè terrestres, nonnusquam in aquis visuntur, ut

in

in mari scylla, albucus, palma: quadam ita sunt terrarum alumna, ut aquas accolant, ut qua littora desiderant, fluminum socia amanitate: quibus congeneres sunt in puteis, aut ad parietes, ac rupes manantes, nata, ubi aquarum halitu, vel aspergine, vel appulsu concreantur, qualis est lychen, & trichomanes: quadam in resiccatis nascuntur, ut tus-silago.

Quin coniuncti quoque, & qua si connexi inter se hi situs vulgares inveniuntur, ut montes magni, quales sunt Parnassus, Cyllene, Olympus, & apud nos Hercinia Sylva, omnigenis plantis referti sunt, propter varietatem locorum. Habent enim stagnantia, marentia, sicca, concava, sublimia, terrestria, saxea, tranquilla, ventis exposita, mediocria, omnia penè telluris discrimina, ut permulta & varia gignere possint.

De Hortensi planta, & viviradice cap. XIX.

Vulgari & passim nascenti planta proxima est facienda hortorum cura. Est itaque hortus, planta locus selectior, et circum septus, solo cultu constans. Graecis dicitur κήπος tanquam κάτος, quod est τὸ πνεῦμα, ut revera κήπος sit ὁ περιωρισμένος, καὶ ἐλωμένος τόπος. Plin: natur. hist. lib. 19. cap. 14. tradit in duodecim tabulis legum Romanarum nusquam nominari villam, semper in significatione ea hortum,

Est autem $\text{\textcircled{S}}$ suapte natura memorandus, $\text{\textcircled{S}}$ quoniam antè ad vita utilitatem, nihil priùs fuit hortu primorum parentum, de quo Moises memorat. Gentes maximè mirata sunt Hesperidum hortos, id est primùm illum, ac Regum Adonis $\text{\textcircled{S}}$ Alcynoi, $\text{\textcircled{S}}$ Ulyssis, Homero pracone. Sumtuosissimi fuere pensiles, siue illos Semiramis, siue Assyria Rex Cyrus fecit. Romani quidem primùm Reges ipsi coluerunt, ut superbus Tarquinius nuntium illum servum, atq; cruentum, filio remisit ex horto, deinde $\text{\textcircled{S}}$ alij principes viri Hinc nominantur horti Salustiani, $\text{\textcircled{S}}$ ipsi regibus ad excolendum expetiti, $\text{\textcircled{S}}$ Luculliani magnificentia celebres, atq; adeo, crescente luxuria, immodicus cultus hortorum fuit, quod acriter, ut omnia, insectatur Horat: lib: 2. ode 15.

*Iam pauca aratro jugera regia
Moles relinquunt &c.*

Horti Seneciani ad domini necem impulisse putantur Neronem. Antonij verò Castoris horti meminit Plin: lib; 24. cap. 2. cui summam auctoritatem fuisse in arte medica suo aëvo scribit, sibiq; exceptis admodum paucis, contigisse reliquas plantas contemplari, visendo hortulo ejus, in quo plurimas alebat. Hæc sint dicta de planta inseparabili.

Uviradix est planta e singulis locis dispositis, $\text{\textcircled{S}}$ collocatis, cum sua terra sublata, ut alibi sit, id est plurimum locorū, ut sisymbrium frequentes transmuta-

mutationes desiderat, aliàs degenerat in mentam,
amygdalus quoq; transplantatione promovetur, &
item hujus generis alia.

Differentia plantæ exoticæ, & communis
cap. XX.

Quemadmodum singulis locis differat collocatio
planta, dictum est hætenus, ex his deinde locis con-
stant regiones, ita planta fit exotica, aut communis.

Exotica siue externa, & peregrina est, quæ ali-
quâ tantùm regione orbis terrarum, id est maxime
fervida, ad exortum, meridiemq; nascitur, sic fit,
ut semper cæteris regionibus sit externa, ut malus
Assyria, quam alij vocant medicam, quanquam à
gentibus expetita, propter remedij præstantiam, ta-
men nisi apud Medos, & in Perside nasci noluit.

Exotica planta, sicut omnium ejusmodi merci-
um, precium maxime variat, & singulis penè mer-
catibus mutatur, ut quisq; mercatus sit, & navi-
gationes, atq; itinera constiterint, aut prævalens
aliquis maniceps annonam flagellârit.

Neq; necessarium est exotica planta situs per sua
subjecta dividi, ut potè Geographia propria, quæ du-
as partes orbis veteris ponit, Asiam, fluminibus Ta-
nai, & Nilo terminatam, & quod ultrà, versus oc-
casum est.

Asiaticæ plantæ precipuæ sunt India, cujus u-
nam

nam è peculiaribus celebravit Virgilius ebenum, item Syria, Iudæa, Media, Arabia, odorifera illius, ac divitis, & beata cognomine inclyta: quippe thus, myrrha, casia, cinnamomum, & reliqua odorata maximam partem inde petuntur.

Ultrà Tanaim & Nilum ad occasum partes orbis cùm duæ sint, Europa & Africa, in Europa, præsertim quâ vergit ad Septentrionem, nihil peculiare & effatu dignum ferè nascitur: at ex Africa euphorbium, ammoniacum, & id genus alia ad nos afferuntur. Itaq; jure laudabitur in litore Aegyptij maris Alexandria, à Magno Alexandro condita, in Africa parte, quò pleraq; exotica Asia, per Indicū, et Arabicum mare, & inde Venetias, aliòq; deportantur, Romano imperio communicato orbe terrarum, omnibusq; etiam procul disitis, commercio, rerumq; societate, in promiscuo usu factis.

De externarum plantarum, & qua in alienas non commeant terras, collocatione hæc: communes sunt, quæ toto orbe terrarum nascuntur, quæ præcipuè frigus adamant, ut vires habeant & ad septentrionem perveniendi, ut febrifuga, absinthium, pinus, abies, & similes.

Sunt & exotica viviradices, quæ non nunquã fiunt communes, & ferunt peregrinari, exoraturq; ut transmigrent, & à solo impetratur, ut alienas alat, advenasq; nutriat, ut avellana, quas antea abellinas patrio

patrio nomine vocabant, in Asiam, Europamq; & Ponto venere, & ideo Pontica nuces vocantur. Viviradices autem transituras longius omnes seri arctissime, transferriq; fictilibus in vasis, dato per cavernas radicibus spiramento, hoc in loco meminisse convenit.

De stipite, & ramis, cap. XXI.

Plantis è duplici fine, sustinendi sui ipsarum, et perficiendi, atq; absolvendi succi, totidem membra largitam esse naturam, nullum dubium est. Ergo collocatione exposita, dicatur succi perfectio, & quasi manus extrema: cujus proprium est membrum externum, quod extra terram est, & è radice exit. Ejus externarum, & fortuitarum causarum peculiaris est cultura rastrum, & falx. Sunt enim quedam quæ raistros, & falces desiderant, & interradi gaudent, atq; tondentur.

Et quedam primò mitia sunt, postea horridula spinulas gerunt, ut in herbaceo genere lactuca, inter frutices rubus, & paliurus.

Surculus verò est externi membri pars indivi-^{dua}dua, & simplex, (diminuta voce suri, surum autem palum dixere prisca) quale precipue annotinum germen apparet.

Membrum plantæ externum est solus stipes, aut conjuncto ramo.

H

Solo

pten /
flaup.

Spalet /
pares.

Solo stipite constat *juncus*, & hujus generis alia. Est autem stipes membrum externum, radice proximum, quo terra stipatur. Fit enim à stipo, ut facile appareat, nihil esse aliud, quam fustem in terra defixum. Idem significat virgultum, omnesque stipitem habent, quæ virgam aliquam à radice edunt. Truncus est stipes truncatus, ut veteres lignatores, amputatis ramis, relictum à se truncum dicebant: & Poëta cadaver avulso capite truncum appellavit.

Dissident & ipso stipite planta. Sunt enim quædam breves, quædam procera.

Quæ brevitate crassitudinem pascunt, tales fiunt et culturâ, si rare serantur, & si rami relinquuntur. E diverso in longitudinem potissimum excrescunt & augentur, abies, palma, cypressus, et si quæ unistirpia & simpliciora, neque radicibus, nec ramis frequentibus patentia.

Planta procera est *rectistipes*, aut *amplexistipes*.

Rectistipes quæ erecta consistit, sine ullo pedamento, artus suos in se sustinens, ut frumenta, abies, & similia.

Rywi.

Amplexistipes est, quæ super alijs provenit, etsi non habeat adminiculum, in terram spargitur, ut legumina, lappa, edera.

Ruticly
Rywi.

Amplexistipiti planta accedit *capreolus*, id est, appendix quædam, & velut *cincinnus*, quo ceu manu ca-

nu captat fulturas, & adminicula, quibus subrigatur. Alio nomine clavícula, græcis ἀκτίς vocatur.

Et de stipite satis sit dictum, ramus sequitur, id ὡς τὸν / τολοῦστ. est, membrum externum in quod stipes diducitur, & breviter stipitis divisio, ut succus hoc modo distractus commodius cæli vim accipere, & longius inherens melius confici, oportunæ mensura distribui in frondes, flores, & fructus possit. Eadem brachia dicimus, animalium proportionem, sicut medullam, pediculum, & cætera similia

Constitutio stipitis præter naturalis, è peculiaribus una est cradatio, id est, rami marcor, & intemperies frigida & sicca, quæ ficos potissimum infestat. Crados enim quidam ramos ficulneos appellant, unde & morbo nomen datur.

Rami (ut omnium) primum partes, tum genera dicenda sunt.

Nodus est rami pars, quâ incipit, & crassior quæ vel / sut. si callus in planta, ubi colliguntur rami. Theophrastus ὡς ὁ ὄζω ἐν τοῖς ἄλλοις, ὅτι ὁ ὄφραλος ἐν ἀμπελώ, καὶ ἐν κελάμω γονύ.

Sunt & nodorum quidam cæci, qui non germinant, quod natura fit, si non evaluere: aut pœna, cum deputatos cicatrix hebetavit.

Alia plantæ differentia, à nodorum frequentia datur, enodis, & nodosa.

Enodis intelligitur, quæ nodos paucos natura

ordine habet, qualis est sambucus, laurus, ficus & ad summum omnia, quibus cortex levis est, quæq; concavo, & laxo corpore surgunt. Urbana quoq;, & condensæ, palustres, & campestris paucioribus coherent nodis.

Nodosa planta est quæ multis constat nodis, ut præcipuè Sylvestris, montana, longis intervallis invicem distantes, sicco & spisso corpore præditæ.

Reliquæ rami partes, quæ nodantur, & alligantur plantæ, sine nomine relinquuntur.

Nunc dicantur & genera ramorum. Nam quidam stipiti velut adherent, & ex eo exeunt, unde plantæ singulares & unistirpes, Plinio individuas ramosas, vocantur: Iq; alij sunt inconditi: idq; vel surrectâ divisurâ, & in cælum tendentes, ut roboris: vel in latera proni, ut aliarum multarum: alij ordine certo constant, ut abietis, & piceæ. Quidam è diverso ipse stipes divisus sunt. Plinius eas plantas dividuas nec ramosas vocat, ut est sambucus: quarum nonnullæ bifurcæ, atq; etiam in quinas partes diffusa reperiuntur.

Omnis hæc ramorum distributio est prima, media, aut cacumen.

Primi rami in quos planta continuo post caudicem spargitur grandissimi sunt. Theodorus Gaza tradidit Græcis ἀρτέμωνας appellari: impropriâ significatione. Non enim ἐν ἄκρῳ μένεται. Latinâ linguâ nullum

nullum nomen proprium invenitur, sed ramos tam
has partes, quam germina annicula vocant.

In ramis verò ex primis his derivatis est $\text{\textcircled{C}}$ cacu-
mè, id est pars plantarum summa. Cujus propria est
decacuminatio, cum detracta coma, decisoq; cacumi-
ne, planta tota interit, quam palma tantum, $\text{\textcircled{C}}$ a-
bietinò generi assignant.

Ad membri naturam pertinet $\text{\textcircled{S}}$ stolo, id est
inutilis, $\text{\textcircled{S}}$ quasi stolidus è membris, $\text{\textcircled{S}}$ præcipuè ra-
dice fruticatio.

νεοζιτεὶς
τὰ μέτω
ὀδ φοῖνε
ἀνεὸ ὀδ
ἐμνε.

De Singulorum foliorum natura, & po- fitu, cap. XXII.

Peracta parte condissimili essentiali, de fo-
lio dicemus. Est igitur folium plantæ pars
condissimilis, quâ pars essentialis tegitur ornatus pa-
riter, $\text{\textcircled{S}}$ æstus arcendi gratiâ. Adjuvat
Aristotelis autoritas, qui 2. Animalium 10. τὸ φύλ-
λου τὸ περικαρπίδ σκέπασμα esse dixit. Sit itaq; folium,
cum fructus, tum vel maximè corporis plantæ con-
tingens, $\text{\textcircled{S}}$ mutabile contrà æstus tegumentum,
cujus singularis primùm tum conjuncti rationem di-
cemus.

Folia singula quedam sunt simplicia, quedam
duplicia.

Simplicis folij cõsimiles partes, alicubi solida sunt,
alicubi pertusa ut in planta quam rosellâ Aethiopicâ

vocant: aut quasi pertusa, ut in hyperico: item aliis plantis caro sunt, ut sempervivo, polio, brassica, beta, cupressu, malo: alio copiosissima: alijs nervus, ut gramini, & harundini.

Similis et condissimilarium varietas, suntq; primum alia levia, alia aculeata: idq; perpetuo, aut aliquantò postea quàm sunt nata. Perpetuo aculeatorum quibusdam spina pro folio est, ut junipero: quibusdam spinosa cutis, ut rubo: aliqua pungunt extremitate, ut pinus, picea, cedrus, aquifolium, ilex. E diverso cum atate exasperantur soncho, & ceteris, urtica quoq; mordacitas non protinus cum ipsa herba gignitur, nec nisi solibus roborata.

In condissimilibus partibus folij peculiaris est, protensa quaedam, & extans, quam in plantaginis specie costam, & nervum vocamus. Quippe ut ad movendum animali, ita ad quietem, consistentiamq; folijs hi nervi à natura dati sunt. Præterea cuncta quasi duabus partibus constare videntur, mediamq; hanc velut carinam habere, unde extremis & meatus amplius porrigatur.

His itaq; partibus constantis corporis folij, quantitas & figura varia invenitur. Nam quaedam formâ planâ sunt, quaedam gibba & tereti.

Plana ut beta, & brassica. Ea parte inferiori à terra, herbido virent colore, & leviora sunt, & madida, semperq; lanuginem quantulamcunq; habent,

habent, quæ in alijs gentium lana est, ut in Oriente
 funes validi è palma folijs sunt, in humore utiliores,
 præterea parte prona subter incisuras habent, ut ma-
 nus humana, in superiore contrà nervos, collumq̃,
 & articulos, quos supra diximus. Margines ve-
 rò seu latera planifolij, aliis sunt recta & continua,
 ut hyssopo: alijs insecta ut ulmo, robori, nucia vel-
 lana: alijs multifida, & quasi serrata, ut phylliti-
 di: & picea pectinum modo: viti quoq̃, aliquatenus
 fissa: edera angulosa: fico laciniata, & ut ita dixe-
 rim cruciformia: robori, & ilici toto corpore summa
 & ima parte, & extremo ambitu sinuosa. Inveni-
 untur & varia species in planifolijs, ut mucrona-
 ta, & in pyramidis modum myrtho, punice, ma-
 lo: longior arundini, salici: diducta & lata fico, pla-
 tano, viti: circinnata & orbiculata umbilico Vene-
 ris: penè orbiculata cyclamino, chelidonio minori,
 asaro. Quædam figuram hanc ætate mutant,
 ut populi albæ, nigraq̃, in juventa circinnate rotun-
 ditatis sunt, vêtustiora in angulos exeunt: è contra-
 rio edera angulosa rotundantur.

Restant gibba & teretia folia, ut sempervivi, q̃
 alio modo, quàm beta aut brassica carnosum est, ut
 cujus caro non in longitudinem distendatur, sed in ro-
 tunditatem crassetur.

Sunt & duplicia quibusdam folia, ut hypoglof-
 so, palma, & in ipso pomo mali, quodam in genere,
 parva

parva medijs emicant folia, interim & gemina.

Foliorū autem generatio et proventus ita se habet. E seminis essentia et pulpa, transmutatione naturali, illicet bina folia promuntur contigua radici. Id herbam, & in herba esse, dicitur linguā latinā, ut vates tibi messis in herba, dixit, & Plini: lib: 18. cap. 2. frumenta hyeme in herba esse, verno tempore fastigiari in stipulam tradit.

Essentia coniuncta est positus & nexus folij ratio. Positus magna quoq; est differētia. Nam quadā quē ceperunt situm obtinent, quadā versantur statis temporibus. Illa vel surriguntur, ut folia lauri: vel devexa pendent, ut abietis: vel quieta, & constantia permanent: vel tremula sunt, ut populi, & ejusdem solius inter se crepitantia. His quod accidit inprimis mirum videri possit. Circumaguntur enim post solstitium, nec alio argumento certius intelligitur Sydus confectum. Ejusmodi sunt folia ulmi, tilia, olea, populi alba, & salicis.

Nexus restat, Folium enim cohaeret essentiali plāta parti, cui contrarium est folij defluuium. In eo videndum, quomodo, et unde folia depēdeant. Quomodo, id est, per se ne, an pediculo, eoq; brevi, ut folia olea, teilicis? an ne longo, ut vitis? Unde? hoc est, ex quibus membris. Nam plurimis quidem ex germine pendent: quibusdam ab radice circa ramos: alijs ex germine, & cacumine ramorum: robori & ex ipso caudice.

De

Stopec
Spicis.

De coniunctione foliorum cap. XXIII.

Plura folia inter se collata sunt in eadem planta uniformia, aut diversa.

Uniformia arborum omnium, & maxima partis herbarum: diversam verò formam habent folia scabiosa, quorū ima et suprema adeò differunt, ut diversarū plantarum esse videantur. Neq; in serpentaria, quercula minore, ricino, staphysagria, agrimonia omnibus eadem est facies.

In nexu verò coniunctorum foliorum defluviū efficit differentiā planta perdisfolia, perpetuifolia, et media cuiusdam naturæ.

Perdisfolia est, cuius omnia simul folia decidunt, ut aliquando prorsus nuda, & sine folijs appareat. Observatum est autem non arescere, nisi tenuia, lata, & mollia. Id accidit propter succi tenuitatem, qui folia lata præstat: et propter meatus corporis angustos, quibus, frigore præsertim facile constrictis, aditus succo præcluditur. Cadunt plurimis autumno: quedam tardiùs amittunt, atq; in hyemem moras prorogant, ut amygdali novellæ sævissima etiam hyeme frondes pertinacissimè sub ver usq; retinent. Regio autem solumq; madidum ad perdurandum plurimùm conferre videtur. Nam quæ in siccis, atq; in totū tenuibus locis nascuntur, priùs folia dimittunt, et vetusta priusquàm nova. Nec interest maturiùs germinasse, ut enim quedam primæ germinent, & inter novis-

Amas nudentur, ut eadem amygdali, fraxini, sambuci: morus autem novissimè germinat, & cum primis folia dimittit. Multis etiam cadunt antequàm fructus maturescat, ut piro Sylvestri, & serotina fico. Decidunt & sorbo universa, ceteris paulatim,

Planta perpetuifolia est, cujus folia nova subnascuntur, arescentibus veteribus, unde fit, ut sempiterna coma vireat. Neq; enim his, quæ semper retinent comas, folia perdurant, sed vetera duntaxat novis permutantur, qualis est palma, cupressus, & similes. Inter herbas quoq; multis æterna folia, imprimisq; heliotropio. Quod autem semper renascantur, in causa est succi copia et lentor, ut qui difficile cedat aëris injuriæ: qualis est visco vel autumnali frigore, ut Poëtæ verbis utar, latissimo: accedente præsertim corporis raritate, & amplis meatibus. Vetera autem decidunt maximè circa solstitium æstivum, ut Timæus mathematicus existimavit, Plinio autore, sole scorpionem transeunte, sideris vi quodam veneno aëris: quæ tamen causa adversus nova minus polleat.

Media natura, & inter utrumq; genus sunt ardrachne, & unedo in arboribus: reliqua enim folia decidunt his præterquam in cacuminibus: In herbaræo quoq; genere nonnulla inferiora folia deperdunt, cacuminibus comas semper retinentes, ut apium.

Iamq; & compositarum ex perdisfolijs, & perpetuifolijs, reddamus naturam, quæ licet suapte

apte natura semper virere nequeant, tamen ob loca, cœlumq; ambiens folia nunquam amittunt, ut circa Memphim Aegypti, & in Elephantine Thebaidis, nulli arbori decedere tradunt, ne vitibus quidem. In Creta platanum, sub quo Iovem cum Europa decubuisse fabulantur, nova semper fronde viruisse prodit Theophrastus.

Folia inter se composita exeunt quoq; aut singulis pediculis singula, ijsq; sparsis, vel ordinatis: aut uno eodemq; pediculo plura, ut malis pirisq;. Et de planta ipsa complura dicta sunt: nunc ad ejus fetum transire tempestivum videtur.

De sexu plantarum, cap. XXIII.

Fœtus est natura plantaria pars, quam planta ex se producit. Distat igitur à germine. Illud enim è planta ~~est~~, ut pars è toto, hic autem ut totum ex toto. Estq; singulis plantis simplex, et uniformis, aut multiplex & varius. In simplici principio de fetatione, postea de ipso opere & effectu dicetur.

Fætificatio continetur item sexu & generibus.

Sexus est fetationis pars, à Græco ^{ἑκός}, vel ^{ἑίς} appellatione deducta. Estq; duplex masculinus et femininus, quorum alter agendi, alter patiendi quidem majores, uterq; tamem utraq; partes obtinet. Plantas autem imò potius omnia, quæ terrâ gignuntur

nuntur, utrumq; sexum habere diligentissimi natura tradiderunt. Quarum aliis confusus, alijs divisim inest.

Quaedam enim singula, & per se aliud generandi facultatem habent permistis maris & feminae principijs, idq; optimo natura consilio. Cum enim generatio proficiscatur ab agente in patientem, natura operi suo plantarum, cui motum negasset, actionis hujus & passionis primordia proportionalia conjunctim indidit, ut in se fatent, et concipiant. Quod et in animalium quibusdam ut Erythinis, & hominum ardogynis cōspicitur. Hoc modo maxima plantarū pars gignit.

In aliorum genere non nisi bina simul generant, quae dividuntur in marem & feminam, ut nulla manifestius quam palma, neq; enim sine mare gignunt femine, & si sit excisus vidua postea sterilescunt, quas erectis hispidus comis, afflatu, visuq; ipso, & pulvere etiam maritat, circa se nutantes. & in se proyas blā, dioribus comis. Adjuvat hunc veneris intellectum ars, ingeniumq; hominis, coitu excogitato, ex maribus flore, ac lanugine, interim verò tantum pulvere feminis insperso.

Figitur mas est ejusdem generis planta, cui sexus masculinus est, quaeq; gignit in alia. Aliquando similitudine quādam qualitatum, quae in animalium maribus inveniuntur, eā significatione intelligitur planta species densior, atq; siccior, aut tortuosior, et nodo.

nodosior propter materiam crassiore[m] & spissiore[m],
atq; ut semel dicam, robustior, & calidior, ut apud
nos in nemore Regis Brundusiano nulla ferè nisi tor-
tuosa materies nascitur, sic spinachiam, & canna-
bim mare[m] appellant, quæ sterilis est, persica quorum
carnes ossibus hærent, cydonia quæ oblonga sunt.

Famina est ejusdem speciei planta, quæ in se gene-
rat, quanquam interim metaphora[m] supra dicta, specie
planta rectiore, & enode in eo vocabulo accepta.

Tempus quoq; , id est, affectio quadam fetationis
plãtis diversum natura tributum est, et alijs celerius,
alijs tardius, ut vites properant in fetu, statimq; in
germinatione eniti incipiunt, sed maturescunt tardè.
Quædam è contrariò serotino germinatu florent, ma-
turatq; celeriter, sicut morus, quæ novissima urbana-
rum germinat, nec nisi exacto frigore, ob id dicta ar-
borum sapiētissima, sed postquam capit adeò univer-
sa germinatio erumpit, ut vel una nocte peragat, eti-
am cum strepitu.

Nunc fetandi & gignendi genera dicantur; con-
ceptus, partus, & educatio.

Conceptus & partus peculiaris constituto præ-
ter naturam externa est ab imbribus; & voribus
nimijs, quibus fetus propter exilitatem depereunt,
ut olea, vitiq; , si, cum defloruerint, protinùs sequan-
tur imbres, in totum poma decidunt. Piri verò, &
amygdali etiamsi omninò nubilum fiat, austrinumq;

celam flatūsve. Punica quoq; simili de causa amittit fetus. Quocircà ejus ramos inflectunt, ne surrecti humorem infestum excipiant, atq; contineant.

Educatio & maturatio fetus aliūs est facilior: aliūs difficilior, ut salix ocyssimè semen amittit, antequam omninò maturitatem sentiat, ob id dicta Homero frugiperda. Quadam ex toto immatura, & incommutabilia permanent, ut cucurbita.

Florum natura, & differentia, cap. XXV.

Et quoniam diximus de facultate gignendi, cōteximus & fetus ipsius naturam, in hunc locum dilatam in proxima divisione. Ejus alimentum est idem quod plantæ, in primisq; imbribus aluntur. Ergò temporiva plantis aqua, fatum primùm anteceditibus imbribus, deinde cum educant genita, nec protinus, sed jam valido fatu. Quæ fructus suos diutiùs continet, longioresq; desiderant cibos, his & serotina aqua utiles, ut punice, olea, viti. Vt autem alia alio tempore fructificant & maturant, ita pluvias has genus quodq; plantarum diverso modo desiderat: quò fit ut iisdem imbribus quadam ladi videas, quadam juvari.

Fetus alimentum proximum est portio plantæ succi supervacanea, ut in animalium genere semen. Quapropter quò magis succo abundant, eò facundiores sunt. Sed quæ immodicum succum gerunt, ut poma arbuti, quæq; terrena, acerba & solida natura sunt, ut glans, pirum.

pirum Sylvestre, & sorbum, serò perficiuntur, et quæ-
dã omninò arboribus demùm decerpta. Nam si pro-
prio & insito calore maturandum est, frigus deside-
rant, & ideo moras trahunt, ut vitis, sin externo, non
põtest calor intrò penetrare propter humoris assidue
influentis, & spirituum copiam. Hac de causa qua-
dam scalpuntur & oleo illinuntur, quod omnibus plã-
tis inimicum esse constat, quibus adhuc modum tra-
ctatis, humoris & spiritus non nihil effluit.

Fatus perfectus, et in actum deductus duabus con-
stat partibus flore, & fructu.

Flos est inchoata pars fetus, in cuius rudimentis Bvitt.
fructus perficitur. Itaq; planta pariunt cum florent,
flosq; ille ruptis constat utriculis. Flos gaudium plã-
tarũ, & verficolor nuntium, promissioq; annuorum
fructus natalium recursuum. Aetas ejus brevissima
est. Natura enim, cum ceteris secula, annosq; tribu-
isset, flores in diem gignit, magna, ut palã est, admo-
nitione hominum vicissitudinis, cum spectatissimè
florentibus, brevissima mora sit.

Floris pars consimilis peculiariter observanda
est: & in ea color, odor, sapor. Coloribus in certa-
men usq; luxuriant flores, unde & nomen Graci fecè-
re. Quid enim difficile sit rerum natura pingere, la-
stivienti præsertim, & in tanto gaudio fertilitatis,
tãm variè ludenti. Ergo flos alius est unicolor: isq;
vel candidus, ut arboribus (quippe cum punica tantũ
phœni-

pbœniceus, et quarundam amygdalarum subrufus exeat): vel luteus: vel flammæus: vel niger ut viola: alius multicolor & varius, ut iridis, & viola, cuius trinus est, ob idq, trinitatis violam appellant. Genera quoq, consimilis partis florū, non eadem sunt omnibus, sed alijs caro tantū, alijs caro, vena, et cortex.

Condisimilis verò pars, et floris corpus ipsum quibusdam est lanugineum, ut frugibus, moro, edera, vitis: quibusdam foliatum in quo inest continens, et contentum. Continens calyx seu calyculus ἀπό τῆς καλύπτου id est ab abscondendo seu operiendo dicitur. Contentum calycis, ipsum folium, alicubi & ligula seu stamen. In rosarum flore foliorum capita, partesq, candida ungues vocantur. Ligula ceu filum in medio consistit, cuius summa pars crassior & pendula apex dicitur. Ea sola aliquando flos appellatur, ut in croco. Iam quidem flos foliatus exit alijs parvus, ut oleæ: alijs grandior, ut malorum generi. Quin & iasione unum folium duntaxat habet, sed ita implicatū, ut plurium descriptionem ostendat. Situs floris peculiare vitium est casus à ventis, pluvijs, & roribus nimis, præsertim si quis minus arctè hæret, ut punica, qui facillime amittitur. Vindemia optima est, cum expansis omnino folijs patent, nondum flaccescentes, aut decidui. Siccandi sunt ob imbecillitatem loco temperato, cui contrarius est apricus, & eminens, aut nimis umbrosus, sæpiusq, vertendi, ne situm contrahāt, nevé

neve colore nativum deperdant, qui cum una vi-
res omnes amittunt & prorsus inutiles fiunt. Nec
nisi sicci recondantur cistis tiliaceis, ut omnia odo-
rata, chartâ si opus est convoluta. Decerptis pluri-
mum etatis annuis est, donec color, et odor perdurat.
Precium in pugillos tres denarij.

Sed non omnes planta florent, & sunt tristes qua-
dam, quibus flos negatus est, quæq; non sentiunt gau-
dia annorum, ut iflex, picea, larix, et pinus nullo flore
exhilarantur: protinus enim fructum flores gignunt,
multisq; aliis dura facies semper, ut hominum qui-
busdam fortuna sine flore est.

Seminum genera, cap. XXVI.

Florem excipiat seminis natura. Est autem pars
fetus penitus deformata, & expressa.

Estq; semen nudum, aut fructus, quod & autor de
plâtis lib: i. præcipit his verbis: Quidam fructus ita
sunt à natura comparati, ut in ipsis statim, et semē, et
eorum operimentum generetur, ut palma, & amyg-
dala, quidam non item, id est semen est nudum & in
seipso, aut in alio. Nudum, quod indefensum se ipso
cōtinetur, et pro indiviso et parvis avibus expositum
est, ut anetū, corianisum, fœniculū, constatq; interna
medulla, et cortice, quo circūtegitur. Quædam et lanu-
gine amiciuntur, quæ pappū vocāt, ut lactuce semina.
Figura ipsius corporis varia invenitur. Majori qui-

K dem

dem ex parte rotunda, non deest tamen oblonga, et la-
ta, & foliata, ut atriplicis, & laſerpitij, quibus
adde et anguſtam & canaliculatam, ut cumini.

Colligendi tempus eſt, cum ſiccari cœperit, priuſquã
deſtuat. Seruatur locis excelſis, & flatibus expoſi-
tis. Vt in Petra, quodam loco Cappadocia, ſemina
vel quadragenos aut ſexagenos & ſeptuagenos annos
durare potuiſſe prodit Theophraſtus. Locum enim
hunc cum alias excelſum, tum flatibus eſſe apertum,
& auris ab exortu, occaſu, meridiq; editum. Opti-
mum anniculum, bimum deterius, trimũ peſſimum,
ultra ſterile. Quæ pinguiã ſunt, ut ſeſamũ, aut acri-
tudinem, amaritudinemve aliquam habent, ut lupi-
num, & oicer, diutiũs durant, et in ſumma omnia fe-
rè acris ſaporis ad perdurandum firmiora, ut porrũ,
ſatureia, ſynapi. Interit autem, ut omnia, vel inter-
na ſua vi, cum, calore humoreq; inſito deſiciente, inu-
tile ſicut urinum ovum relinquitur, vel externa, ut
à beſtiolis laſum. Precium in ſeminis ſemuncias ſta-
tuitur unus & item alter denarius, maximum tres
denarij.

De fructu, partes, & genera eius,
cap: XXVII.

Contexendus eſt ſemini fructus, id eſt ſemen, quod
cingitur aliquo munimento, quem Theophraſtus de-
ſinit hoc modo: καρπος εſτι θωκόμενον ſπέρμα μετὰ τὸ περι-

καρπίδα

καρπῶν. Pomum autē omnis fructus est potui simul & esui aptus, dictū quasi potomum Varronis sententiā.

Partes fructus sunt ipsum semen interius, & tegmen ambiens.

Ipsū semen in aliis congestum, atq; promiscuum est, & ita stipatum, ut unum corpus videatur, ut in fœnugræco, staphysagria, punica: in aliis discretum atq; distans, ut in fabis carneo pariete separatur, in aristolochia camerulis herciscitur, quasi parietibus intergerinis: idq; vel adheret, ut in fico, malo, cucurbita: vel pendet pediculo, aut ligula, ubi vacua sunt spatia, ut in solano. Quibusdam simul cōfusum & discretum gignitur, ut papaveri.

Tegmen ambiens est pars fructus, qua tegitur semen græcis περικάρπιον. Estq; simplex, aut compositū.

Simplex, vel caro ut pomis: vel membrana, ut frumentis: vel corium ut castanea: vel crusta ut glā-
dibus: vel testa & lignum, ut nucibus.

Et testa multiplex & varia est natura. Os pal-
mula penè invictum duritia, proxima olive firmitas, tūm persico, deinceps amygdala, & alijs, ad mollis-
sca nucis usq; teneritudinem. Scabra testa intus ju-
glandi, foris persico, & labyrinthicis canaliculis si-
nuata, amygdalina punctis excavata. Maxima
quoq; pars continuo tegitur tergore, pauca bifores,
ut juglans manifesta & facilis aperiri, persicum al-
tera tantum ex parte manifestissimum, sed difficulti-

us ad separationem, in pineis obscurior discretio, obscurissima in avellanis, mediocris in amygdalis, in pistaceis vestigia per se ipsa hiant aliquādo vetustate.

Putamē est tegmen fructus inutile, quod aufertur.

Nec verò compositum tegmen uniusmodi est, sed vel geminū, ut membrana et corium in punicis, caro & corium in cucurbita; vel multiplex, ubi putamen extimum, aut toti corpori circumfunditur, ut in juglande, aut parti corporis, ut in glande, et abellina.

Fructus non nisi exacta maturitate rapiendus est, neq; tamen expectandum ut decidat. Conditur extra predictam loci rationem, armariis, pyxidibus, vel sportis: aliquando & folia interponuntur: mala medica hordeo, aut milio obruuntur. Qui oleosi sunt sparsos componi necesse est, ut spiritum accipiāt. In acervos enim congesti, spiramento adempto, incallescunt, & facile rancescunt, si praesertim, & externus aliquis accedat calor.

Ipsa fructus genera partibus predictis constantia duo sunt, simplex & utrinq; mistus fructus.

Simplex mollis est, aut nux.

Mollis, qui operimento molliori constat, estq; folliculus, aut caro.

Luffina.

Folliculus est fructus coriaceus, & vasculum quoddam, ac velut utris seminum.

Duo ejus genera, siliqua, & spica.

**Luff /
blawra.**

Siliqua est folliculus clausus. Principiò dif-
ferē

fort partibus. Est enim vel unicoloria, ut leguminis: vel multicoloria: aliqua intus & carnea, ut charantia: Deinde dissidet figurâ. Nam alia est recta & teres, ut cassia fistula: alia inflexa, & pressa, ut fabarum: alia orbiculata, ut ciceris arietini; alia fimbriata, ut hyosciami.

Spica est folliculus apertus. Ut enim antiquitus ^{Alas.} Deorum pharetra fuerant ^{αυφικεπέρις}, quasi dicas operata contignatione, & ex humeris suspendebantur, è diverso hominum carebant operculo, & pendebant à junctura: Ita spica distat à siliqua. Varro putat à spe denominatam. Eam enim quòd sperant fore, ferunt, inquit, agricola, sed verior origo est, quòd in mucronem desinit, unde inspicare est acuere, & spiculum teli genus. Spica omnis continet granum, & glumam et cum primitus oritur vaginam. Granum ^{Grano.} est spica pars intima, solida, à gerendo dictum, quod spica geratur. Gluma grani theca et adeò ipse folli- ^{plura.} culus: fit à glubendo, quòd eo folliculo deglubitur granum. Vagina est folium, unde oritur spica.

Præterea fructus mollis quibusdam carne copiosiore constat, ut malis, ficis, cucumeri, et cæteris id genus, quò pertinent & iuli, quales sunt corylo, item pilula, baccæ, & complura alia.

Adhuc fuit fructus mollis, nux est fructus, qui du- ^{Wolke,} ro tegitur. Nomen accepit à nocendo dentibus, cum frangitur, aut veriùs à juglandis effectu, quam omnibus satis noxiam esse constat.

30
Extremum genus fructuum est ex utraq; natura
mixtum, cui $\text{\textcircled{S}}$ lignum intus est, $\text{\textcircled{S}}$ extra molle cor-
pus, ut oliva, pruno, persico.

Et floris cum fructu connexum hoc in loco dixisse,
aptissimū fuerit. Alia namq; circa fructum florem
producunt, ut olea, vitis, quæ fructū in medio floris
gerūt: alia florem super fructū insidentem emittunt,
ut punica, malus, rosa, majorq; pars corona mentorū,
atq; aded omnia quæ florem folio numeroso producūt,
quippè omnibus his flos in postremo fructus, et crescē-
te fructu diu infixus servatur.

Partibus his fetus subjiciēda est situs ratio. Fetus
igitur vel planta corpori adheret, ut lauri bacca: vel
dependet pediculis, ut poma, pira: quidam utroq;
modo $\text{\textcircled{S}}$ adheret $\text{\textcircled{S}}$ pendet, ut oliva, quibus $\text{\textcircled{S}}$ bre-
ves, $\text{\textcircled{S}}$ longi pediculi sunt.

Plures verò $\text{\textcircled{S}}$ inter se coniuncti, atq; connexi fa-
tus uniformes, aut simul nascuntur, statiq; tempori-
bus, aut incerto modo, $\text{\textcircled{S}}$ alij post alios: sic plan-
ta non mirus fatu, quàm folijs perennant, et æternam
naturam habent, ut citri fructus, alij maturi sunt,
alii affecti tantum, nondum etiā perfecti, alij inchoa-
ti, alij in spe floris. In maxima tamen admiratione
pinus est: habet fructum maturescentem, habet pro-
ximo anno ad maturitatem venturum, ac deinde ter-
tio. Quo mense ex ea nux decerpitur, eodem matu-
rescit alia, $\text{\textcircled{S}}$ sic dispensatur ut nullo non tempore
maturescat. Plures fetus situs ratione sparsi sunt,

aut condensis, iiq; umbella, aut racemus, aut juba.

Umbella est fructus in orbem stipati frequentia, Worcholst
ut faniculi, cumini, sambuci.

Racemus græcis botrys est fructus condensus glo- Brotus.
batus, pediculis instar stipitis in ramos sparsis, et di-
visis, ut edera, uvæ.

Juba propriè sunt crines à collo animalium pen-
dentes, unde jubata dicuntur, quæ jubas habent, quæ
significatio deinde S ad fetus acervatos transfertur,
quomodo milij granum comæ, jubæve simbriato ca-
pillo incurvata complectuntur.

De fetu planta uniformi dictum est hætenus, re-
stat ut exponamus de multiformi S vario, neq; ma-
gis absurdum videri debet, eandem plantam diversos fe-
tus eniti, quàm folia dissimilia ferre, aut eodem in fe-
tu partes non unas easdemve esse. Hujus generis vel
imprimis robur est, quæ præter glandem plurima, et a-
lia gignit, namq; fert S gallam, S quadam veluti
mora, ni distarent arida duritia, plerumq; tauri ca-
put imitantia, quibus fructus inest nucleis olivæ si-
milis, S pilulas multiplices, S alia.

Nunc omnibus de planta S fetu per se dictis, com-
ponenda sint invicem, idq; per singulas partes.

Ergò primùm sylvestres planta minus ferunt, quàm
urbana: in causa est earum spissitudo et siccitas. In-
de fit, ut omnem ad se succum convertant, et attrahant.
Sic et mulierum, reliquarumq; animantium nonnul-
lia

lis sterilitas, corporis habitu constat. Ediverso quod
laxum, permeabile, & humidum est, largè fructifi-
cat, quanquam ipsum imbecillius. Et hoc præstat a-
gricultura, alimenta subministrando, afflatibusq̄, ex-
ponendo, omnibusq̄, modis corpus patefaciendo, & su-
pervacaneis abscissis, in plātam et fructum omni ali-
mēto redigēdo. Itaq̄, cura fertilitatē, et simul cum ea
imbecillitatē adijcit plātis, et senectā. Quin et protin-
us moriuntur aliqua, præsertim si cælum fecunditatē
omnē eblādiatur, et maximè vites. Ideoq̄, et præger-
minant fecunda, et præflorent, atq̄, in totum præcociā
sunt talia, ut pote infirma. Omnis enim infirmitas
cælo magis est obnoxia. Quibus rebus efficitur eti-
am, ut quæ benè germinant, malè fructificent, et è di-
verso quæ benè fructificant, malè germinent. Ad u-
tram enim partem succus influxerit, reliqua jejuni-
or erit. Cum radice verò fatatione collata, quæ altè
radicantur, quoniam & stipites validos, & ramos
multos edunt, fructum abunde profundunt, ut triti-
cum cum ex uno plures culmi prodierint, plures &
spicas emittat necesse est. Sed aliquando radices fa-
tationem impediunt, in se consumto alimento, ut præ-
cipuè terrā rarā immensum quantum progredian-
tur. Est & situs fatuum ad plantarum partes rela-
ti multiplex modus. Nam quedam fructum pariunt
sub terra, ut tubera: quedam caudice emittunt, ut
morus ægyptia: quedam & lateribus ramorum, ut
legumina

legumina: itemq; cacuminibus, ut fruges, punica, cucumis: quaedam sub foliis ferunt, & hoc modo contingunt *ferri*, ut maxima pars: quaedam super folia, ut ficus, ut cui folia sint maxima, umbrosissimaq;.

De duratione speciei plantarum,
cap. XXVIII.

Etenim predicta individui & singularum plantarum natura, transire convenit ad speciei propagationem. Quedam igitur singulis generibus nascuntur, quaedam pluribus.

Singularis species seu genus plantarum est spontaneum, aut sativum.

Spontaneum, quo plantarum alimentum supra dicto interno motu, & potentia natura aliquando per se existit, et quasi in nervum erumpit. Neq; tantum cœli perpetua influentia circa hoc refert, verum & aqua putrescens terrâ permistâ, & ipsius soli recens moti, subactiq; natura: unde ejus loci familiaria protinus emicant, & pronascuntur. Imbres aliquando si crebriores incesserint, & diutius occupaverint, putredine quaedam aqua terraq; commissa, seminis vice sunt, & plantas generant. Quod Cyrenaica regioni accidisse autores referunt, cum primum ibi laserpitium natum est, itemq; sylva urbi ei proxima, imbre piceo, crassoq; circiter Roma annum 403.

Species & quaedam perennitas plantarum sativa

L

est

est qua planta alia ex alia oritur, perpetuis vicibus nascentibus in morientium vestigia succedentibus.

Nascuntur autem ex se invicem radice, propagite, & semine. Quarundam enim radici precipua vivacitas est, et totius insita quadam et latens vis, quomodo crocum, lilium, & alia seruntur, itemq; ulmi, & cerasi è radice pullulant.

Hujus loci est et regerminatio, cum stipes si venatura sua, si ve externa vi absumtus renascitur.

Козвод /
сѣиѣ.

Propago est species & amplificatio plantæ sativæ, quâ membro externo rursus in terram defixo, radix nova et viridis acquiritur, quomodo propagatur gramin, olea, edera. Hæc plantarum species agricultura promovetur duobus modis, ramo ab arbore depresso in scrobem, & postea amputato flexu, plantaq; translata. Alterum genus luxuriosius, radices in ipsa planta sollicitando, trajectis per vasa fictilia vel qualos ramis, terraq; circumpactis, atq; hoc blandimento impetratis radicibus. eodem quo supra modo abscissa propagine, et cum qualis illis sata. Hoc modo rosamarinum serunt, & sabinam herbam, quoniam neutri semen.

Утата
вѣтвь /
санѣ/анѣ
водноѣ.
Сѣба.

Talea autem est pars externi membri utrinq; præcisa serendi gratia. Ita seritur salix, olea, et similes.

Hæc est planta partium satio, frequentior reliqua seminis, cujus vitium peculiare est, cum sata degenerant, ut omnes arbores hoc modo tarda proventu, ac degene.

*degenerantes, et in sito restituenda: aut cum è semine
 diversa species nascitur, ut è barsica semine rapum.
 Seritur naturâ, cum decidens, exceptumq; terra vi-
 vescit, aut transfertur flatibus, aquis, imbribus, ut
 ulmi semen flatibus in loca proxima delatum similem
 arborem gignit: aut cum alicubi aqua extumescens e-
 rumpit, & ubi propè locum inundatum planta stete-
 rint, hic anno sequente resiccato solo iterum surgunt.
 Agriculturâ autè sementis faciendâ non unus est mo-
 dus. Namq; modo singula semina terrâ mandantur,
 modo acervatim, ut porrum et apiû seruntur in laci-
 niis colligata, atq; ita ampliora redduntur. Apium
 prætereapalo adactò, et fimo, terrâq; injecta serendum
 censent. Quadam semina agriculturâ negliguntur,
 ut quorum copia non est, & quorum planta sua sponte
 celerius prodeunt.*

*Atq; hoc modo singulis generibus prodeunt plan-
 ta: quadam & pluribus modis nascuntur, ut salices
 & sponte, & semine, & talea proveniunt: laurus i-
 tem pluribus modis seritur.*

De herba, ejusq; prato, & arvo, & reliqua na-
 tura singillatim, cap. XXIX.

*Planta partes publica, quæq; ad omnè ejus naturâ
 in univèrsum pertinent hunc ad modum se habent, se-
 quitur ut de generibus communibus omnibus plantis,
 quæ figura varietate constant, dicendum sit. Sunt
 autem prima duo, simplex, & mistum.*

Planta formæ simplicis item bifariam dividitur,
in herbam, & ut ita dixerim sublimiplantam.

Dylina.

Herba est planta tota quasi in terra hærens. Nam
extrâ bina foliola, illico è seminis pulpa prodeuntia, de
quibus antè diximus, statim à radice folia fundit, et
hoc modo cunctis sui partibus humo defigitur, & de-
mergitur, unde & nomen sortita est. In ea peculiari-
ter quoq; supra dictæ naturæ ratio animadverten-
da est.

Alimentum copiosius, quàm altior
materia desiderat, itaq; majori impendio, & cultu
operosiore, ut aratione, sarritione, runcatione & si-
milibus constat. Solum enim rarum, leve, atq; om-
ni supervacanea materia vacuum sit necesse est, ut a-
limoniam quam facillimè sufficere possit. Imbres
quoq; æstivos, qui paulatim et crebrò adveniant, præ-
ter cæteras, requirit, quia infirma est, & per summa
telluris hærens, propter quod subito madescere iuxta
& sicari potest. Aetas aliûs paucorum dierum est,
ut fungorum, aliûs mensura, aliûs annua, ut maxi-
mæ partis, quædam bima, aut trima sunt, ut apium et
similia. In generibus elementorum, et temperamen-
ti, solum pinguius, quàm reliquæ plantarum deside-
rat, ut potè quæ id tantùm alimenti, quod summa tel-
lus ministrat, (ut palam est) capiat, quod nec exigu-
um, nec exiccato facile esse debet. In radicis gene-
ribus peculiare est capitatum seu bulbosum, quod in
orbem crescit. Estq; aliud continuum, idq; vel simi-
lare,

lare, fungosum, & molle toto corpore, ut arum: vel
 ex cortice & cartilagine constans, ut malum terra,
 rapum: aliud discretum tunicis carnosis ut bulus,
 cepa, allium &c. Genus verò situs peculiare est
 pratum, & rus. Pratum est locus herbae sylvestris,
 unde fenum colligitur, dictum quasi sponte sua para-
 tum. Ulpianus pratum definiuit, in quo ad fru-
 ctum percipiendū falce duntaxat opus est: & fructus
 ipse fenum, à fanore appellatus est, quod idem per-
 manens quotannis ex se novum pariat. Rus est locus
 extra urbem, ubi agri sunt, & villa, propterea quod
 in agris rursus eadem fiunt, ut rursus capiantur fru-
 ctus. Ager verò est locus herbaceorum, in quo ali-
 quid agitur, siue arando, siue conserendo, unde &
 appellatio, nisi quis malit à græco quod est ἀγρος deri-
 vatum. Aruum verò est ager aratus. Herba enim
 cū primis ut premonuimus nō modo pīguē, sed et altā
 et subactā terrā desiderat, quòd radicibus per sūma
 adheret, minusq̄, quā̄m satis est, in dēso solo haurire
 potest: frugali verò plures radices capeſsit, quoniam
 altè descendit, ideo nec exarescere facile potest.

Arvi partes quedam sunt porca, & sulcus.

Porca est arvi inter sulcos elata terra. Dicitur
 porca quòd ea seges frumentum porricit, ut antiqui-
 tūs exta deis cum dabant, porricere dicebant.

Sulcus vocatur, quā aratrū vomere lacunā fecit.

Rursum terram cūm primūm arant, proscindere

appellant, cum iterum offringere, & id genus alia arandi discrimina sunt.

Radicidium est radicum herbarum collectio. Fieri debet in iuventa, plenis succi plantis, ante quam externo membro succrescente exhauriatur, id est vere. Quanquam non ignoramus initio aetatis radicum humorem copiosorem, & crudiores iusto inveniri, ideoque maxime corruptioni obnoxium. Quare adductus Dioscorides radices evelli iussit, cum folia decidunt, hoc est vario quidem tempore, maxime tamen autumno. Fodiendae sunt quam integerrimae, cunctisque sui partibus, & legenda non divellendae: quanquam aliquando has vel illas partes succidi oportet, ut verbi gratia ellebori imas atque tenuiores: superna enim in caput extuberans inutilis est. Evulsa aqua ablunda, & penitus mundanda, tum medulla lignea in longum scisso corpore eximenda est, postea siccanda in umbra. Sed quae crassae sunt in sole, & vento tuto sicari possunt, commodiusque si dissecta, funiculo, frustis invicem distantibus, traiecta suspendantur, aut cratibus imposita quotidie saepius manibus revolvantur. Decerptis & servatis hoc modo minutioribus aetas annua: grandiores biennium, aut triennium perdurant, à trimatu omnes inutiles.

Externi membri natura ad fructum tantum sese ampliat, ergo quae uno fructificant anno, quaeque biennio durant, ut apium & cetera similia, & quae plus
tempo-

temporis obtinent, his omnibus $\text{\textcircled{S}}$ supernum membrum pro ratione durationis convenit. Cum enim semen parturiunt, tum caulem emittunt, ut quem non nisi seminis causa promant, itaq; fatura tempore colligendas esse consentaneum est. Optime servantur sacculis coriaceis, aut capsulis ligneis, è picea vel tilia factis, aut fictilibus, excluso spiritu, cui conditioni contrarius est error suspendentium in trabibus, in sacculis lineis, et raris, aëris injuria, pulveri, fumo, et animalium noxiis expositis. Mensurantur manipulis, quorum singulis precium est duo vel tres denarii, quanquam alia aliis preciosiora sunt, quæ suis locis dicentur.

De generibus harum partium supernarum, caulis proprie est herba stipes. Hinc $\text{\textcircled{S}}$ annicaulis herba, quæ caulem tantum annuum habet, radice vivaciore: et unicaulis, quæ unicum caulem $\text{\textcircled{S}}$ indivisum emittit, ut leguminum faba: $\text{\textcircled{S}}$ è diverso multicaulis, quæ in ramulos spargitur, ut cætera legumina.

Folia herba primo ortu ferè amplissima sunt, $\text{\textcircled{S}}$ sæpè multiformia, ut una herba videatur esse non una. Nexu quoq; differunt à sublimiore planta, quòd seipsis adherent, cum in altiore genere plantarum pediculo dependeant. Verum non desunt, quæ cauliculateo quodam appendice annectuntur, ad quem ipsum generatim pediculi vocabulum extendi potest. Quod si quis essentialas partes unà reputet, caulem

lem ut plurimum folia precedunt, & quibusdam fo-
liis perfectis caulis demum assurgit, ut frumentis,
ocymo, lactuca, apio. Sunt tamen, quibus ante folia
caulis protrudi soleat: Estq; alia herba ab radice tan-
tum foliata, ut plantago, anchusa: alia in caule tan-
tum, ut lotus, viola alba: alia utrinq; , ut intubum.

Membra superna simul cum foliis, herbas Synec-
doche quadam appellare moris est Herbariis.

Quod & Theophrastus memoria prodendum sibi
putavit lib: 10. Vires, inquit foliis insitas, herbas
magna ex parte vocare solent Herbarii.

Propagatio speciei herbarum omnibus modis fit.
Spontè quidem plurima nascuntur. Esativus verò
peculiare genus est lacrymā natum: quippè lilium hoc
modo exire traditur, eò quod defluxerit sole arescē-
te. Radici præcipua vivacitas, et ideò plurima a vul-
sione feruntur, cujus peculiare genus est bulbaceum,
seu capitatū, præcipuèq; diuturnū & fruticosū, itaq;
omnia hujusmodi à radice nascuntur. Caule reciso, ferè
quidem omnia regerminant, exceptis quæ non scabrū
caulem habent. Hoc modo agricolæ arorum, et alio-
rum bulborum radices augent, exciso superiore mem-
bro, & in radicem unam omni redactō alimento.
Radix item et rapa direptis foliis terra cooperta, cre-
scent duratq; ad æstatē, neq; regerminat nisi accumu-
latā humū semoveas. Et quedam semel sata pluribus
annis restibili fertilitate proveniunt, ut porrum, a-
pium.

*pium. Iam seges vocatur, quod aratū satū est. No-
 valis autem est, ubi satum fuit, antequam secunda
 aratione renovaretur. Omnia utiq, meliora nascun-
 tur acervatim sato semine, quā sparsō. Ita certē
 porrum et allīū serunt in laciniis colligatum. Apium
 etiam paxillo caverna facta ac fimo injecto. Qua-
 dam Ḫradice Ḫ semine nascuntur, ut cepa, allium:
 quaedā semine, et surculo, ut ruta, origanū, ocymum,
 quae praecisa serunt. Et de herba haecenus.*

De cremio & arbore, cap: XXX.

*Nunc eam plantam exponemus, quae in sublime
 effertur, caeli cupida, ut animantium homo. Itaq, fo-
 lia eius tota à terra se attollunt, neq, resident ut her-
 ba: estq, unistirps, aut frutex.*

*Unistirps est planta excelsior, cujus unicus egre-
 ditur scapus: eaq, item in duo genera dividitur, cre-
 mium et arborem. Cremium est sublimiplanta u-
 nistirps stipite exiguo. Gracis φρύγανον unde φρυκτόν Ḫrastruj
Strömcl
 et id genus alia: cui latinā linguā cremii nomē in-
 ditum Gaza ignoravit, ut ex ipsius verbis apparet.
 Inter herbā inquit, et fruticem Graci genus tertium
 reddunt, idq, Phryganū nomine usitatissimo vocāt,
 Latini autem eo nomine vacant, nec quatuor genera
 faciunt, sed arboris fruticis herbaq, apellatione uni-
 versas plantas amplecti se satis existimant. Ali-
 bi suffruticem improprie appellat. Nihil enim cum*

M frutice

frutice commune habet Nam neq₃ est frutex parvus,
nec saltem inchoatus, ut nomen indicare videatur,
ut pote quod non semper, frequentia stipitum super-
veniente, in fruticem transeat.

Strom.

Cremio proxima est arbor, id est sublimiplata uni-
stirps, stipite grandiore. Dicitur arbor q₃ in se habet
is dicitur sicut si ve sti dicitur et alia.

Intemperies arboris, curâ quoq₃ hominum e-
mendatur, Et sunt quæ ad plures, et inter se contra-
rios excessus valent, ut quidam lapides subjiciunt,
quippè Virgilio præcipiente, lapidem bibulum, aut
squalentes conchas infodere, ut aer subire possit, aut
aqua interlari. Alii saxo aut testâ urgent, hoc
enim munimen est ad imbres per hycem, Et ad a-
stus arcendos refrigerandamq₃ arborem per aestatem.
Alii sarmenta substernunt, alii lignum infodiunt
satis crassum, quod postea extrahunt, ut nunquam a-
limenti copia desit, assiduo humoris confluxu terra
madescente. In generibus elementorum, aestas sicca
minus est huic generi noxia, ut potè validiori, Et
penitiùs terra defixo, obidq₃ alimento referto. Qua-
propter id potiùs desiderat, quod ad percoquendum
germinandumq₃ valeat auxiliari. Cujus rei argu-
mentum habemus, quod nunquam ante ver datur ger-
minandi facultas. Imbres quoq₃ arbor modicos de-
siderat, nam si crebri accesserint, deteriozem præ ali-
mento nimio reddi credendum est. Et pinguis la-
taq₃

itaq³ tellus minus est arbori commoda, quae late descendens, imaq³ subiens succosa, plus equo attrahit alimenti.

In condissimilibus partibus aliquando radix optime constat, superna vitiosa sunt, quod fieri solet, cum solum arenosum et tophosum subest: ut saepe in ruderibus nulla ferè arbor sata, pro natura sua copia fructus ferre cernitur. Radix arboris brevior, minus altum solum, aut scrobes desiderat: ut olea, fici, quae per summa telluris haeret: ne plusquam satis alimenti suppeditet: altior verò solum magis suspensum & scrobes profundiores exigit.

Locus verò, praecipue multarum arborum, est sylva, aut pomarium. Sylva proprie dicitur, qui caduus est, hoc est qui habetur cum in usum, ut ex eo materia cadatur. Quod si succisus sit, nihilominus sylva dicitur, quoniam rursus ex arborum stipitibus, aut radicibus materia renascitur. Itaq³ à Græco ^{ὕλη} nomen accepit, quod materiam significat, & hujus loci arbor proprie sylvestris diceretur.

Pomarium est locus arborum mitium, quae seruntur pomi causa, quod à plantis suis nonnunquam peculiaris nomina sortitur, ut vinea, vitium pomarium dicitur.

Praeterea caudex privati appellatur primum extremum membrum, quod radici adhaeret, id est stipes arboris: Frons autem arboris folium. Est et sativa

Speciei, qua fit radice, peculiare nomen in arboris genere. Nam multarum radicibus pullulat soboles densa, & parit mater, quas enecet, ejus quippè umbrâ turba indigesta premitur, ut punica, platani, lauri, & quarumcunq; radices, amore solis & imbris, in summa tellure spatiantur: his enim solis tales pulli proveniunt. Ii cum avulsi seruntur, plantaria vocantur. Et alia species similis arboris propria existit, avulsiq; arbore stolones vivunt.

De frutice, & arbore fruticescente, & Oleriarbore, cap: XXXI.

Proximè & secundum unistirpem, alia frutici figura. Sublimiplanta hæc est multistipes, & quasi è pluribus unistirpibus composita, propter quod frutex à Greco ῥύειν hoc est à pullulando appellatur, unde & bruges antiquis, qua nunc fruges dicta sunt. Eadem ratione Greci vocant θάμνον ἀπὸ τῆς θαμνῆς, ἢ ἐκ τῆς ἔμης quod sint quasi plures caudices simul, quibus ab radice ramosus se attollat, ut rubus, & paliurus.

Hæc de excelsiplanta simplici, sequitur mista ex unistirpe & frutice, ut myrthus & punica, qua primo ortu pumila sunt phrygana, suopte ingenio arboris nunquam expletura magnitudinem, stolonum deinde appullulatione fiunt frutices, & nisi sæpius purgentur in fruticum formam redeunt. Nux autem avellana fructum meliorem, copiosoremq; fert, si quis virgas

virgas plures relinquat, ut quæ sua naturâ fruticosa sit. Neq; malus, nec pirus, nec ulla alia ab imis plantigera, caudice singulari appareat, sed cultura reliquis caudicibus abscissis utiq; tales redduntur. Quasdam caudice surgentes multiplisi exilitatis causa diffundi permittimus.

Et de simplici planta hac: cui jungatur ex herba $\text{\textcircled{S}}$ sublimiplanta composita, ut virgultorum oleorumq; non nulla, quæ omnium confessione herbacei generis sunt, ita augetur, ut ad sublimiplanta formam perveniant, propter quod oleriarbores vocantur. Brassicam Scaliger prodit visam aliquando tam grâdè, ut unum foliolum hominis proceri fuerit palliolū, atq; ita risum captatum. Lactucā in arboris speciem grandescere vulgare est. Theophrastus tradit ejus stipitem ad hortorum postes quasitum. Eadem est natura radicis $\text{\textcircled{S}}$ ruta, præterea paliuri, autore Dioscoride, $\text{\textcircled{S}}$ similia.

De coniunctis plantis, cap: XXXII.

Exposita simplici plantarum natura, in hanc cognitionem et de coniunctis dici conveniat: unde plântæ duplices sunt connata, aut confines.

Connata, quarum alia in alia vivit, ut quercus $\text{\textcircled{S}}$ viscum. Ex ijs adjunctâ parasiticam appellat Scaliger, quod alienâ victitet quadrâ, cujus item duo genera sunt: nam quadam è corpore subjecta planta e-

M 3 nasci

nasci, quaedam cortici duntaxat ad nasci videntur.
Primi generis utraq; species reperitur, spontanea
& sata.

Spontanea cum per se excrementitius subjecta
plantæ succus à calore interno informatus, & ab ex-
terno adjutus, in plantam transit, & coalescit, in mo-
rem cornu ex animalium ossibus per expulsionem ex-
crementorum procedentis. Hoc modo nascitur vi-
scum, quod propterea Ion Chius poeta, in fabula Ce-
nei, sudorem quercus appellavit. Similis natura est
agarico, polypodio, dryopteri, cassuta, orobancha,
epithymo, et hujus generis aliis. Eodem pertinet
edera è cornibus cervi enata, cujus fides penes auto-
res fuerit.

Enata planta sativa est, quæ è prægressa aliqua
sui generis planta parte, ex alia pronascitur, quod
arte quoq; hominum & cultu fit, & plantarum adul-
terijs excogitatis ab homine. Bisariam provenit in-
sitione, et inoculatione.

Insitio est, cum scisso trunco secunda planta sur-
culus, in sterili inseritur, qui propriè calamus et tes-
sera, vel potius per diminutionē tessella dicitur, quod
utrinq; præcisus instar tessera seu talca habeat.

Inoculatio est planta seminis aliūs in alia satio.
Fit naturā raptim avium fame devorato semine,
solidoq; & alvi tepore madido, cum fecundo fimi
medicamine abjecto in mollibus arborum læticis, aut
ventis

dentis sæpè translato in aliquas corticum rimas, unde visa est cerasus in salice, platanus in lauro, laurus in ceraso surrexisse. Tradunt Epicas & monedulas condentes semina in thesauros cavernarum, ejus rei prabere causas. In quo naturam postea ars imitata est: Sic inventa artificiosa inoculatio.

Et hac hætenus, ad nata verò plāta est, quæ è sordibus, in corticum rimis contentis, et vel à cælo calorem vivificum, vel à planta naturalem quendam halitū accipientibus provenit & alitur, ut in quercu muscus, et lichen, quem pulmonariam dicimus.

De Sympathia plantarum, cap: XXII.

Supersunt finitima planta, & juxta se invicem satæ, in quibus pax aut bellum natura cernitur, odia, amicitiaq; rerū surdarum ac sensu carentium. Hoc modo brassicis eruum sociatur, & in arborum genere olea et myrtus conjungi gaudet: ruta amicitia cum fico tanta est, ut nusquam latior proveniat, quàm sub hac arbore. Hordeum quidam vitibus interserunt, aut aliquid siccum, ut immodicū humorem absumat. Et quæ de cuncta plantarū natura in universum indicare decet, hætenus ferè sunt: plura mox et distinctiùs. Nunc enim quædam universitate rerum, communia omniū exhibita sunt monita. Verūm egressa mens interpretationē naturæ, festinat legētis animū, per singulas plantas, Historiā velut manu ducere.

METHODI

METHODI HERBARIAE LIBER II. DE HISTORIA PLANTARVM.

Definitio historiarum, cap: I.

Historia est secunda pars Herbariae de singulis plantarum generibus, aetologiae subjectis. Historia namque proprie significat rerum singularium, quae videntur, ideam, ejusque expositionem, propter quod ἀπὸ τῆς ἰσοπέρας, quod videre est, apparet dictam. Reddatur hoc in loco $\text{\textcircled{S}}$ Empiricorum sectae sententia, $\text{\textcircled{S}}$ ipsa aliqua in propositum. His enim αὐτοψία id est proprius intuitus, est ipsa comprehensio et idea visorum, historia vero ejus Idea nominatio. Neque duntaxat res humanae, sed etiam ipsa rerum natura in historiae vocabulo in nominando intelligitur, ut Aristoteles animalium, Plinius totius rerum naturae doctrinam, historiam inscripsere.

De fungis, cap. II.

Species plantarum (quod equidem sciam) qui plenè distinxerit, $\text{\textcircled{S}}$ disposuerit, habemus neminè, neque hic ordo autoribus admodum fuit cura, nusquam venia justiore, sicut ne opera quidem difficiliore, si modo cuncta humanus exequi queat animus. *Ut tamè historia distinctius*

distinctius tradatur, utcumque licebit partiamur. Atq; ut à communissimis & primis auspiciis ordiendi faciamus, vulgaris est horum generum affectio, in se invicem transmutandi, & transeundi, ut triticum transit in lolium, & è contra: silybrium in mentam: è vetere rabi semine nascitur brassica, punica acida transmutatur in dulcem, & hac in acidam, caprificus in ficum, & è contrario ficus in caprificum: similiter & oleastrum in Oleam, olea vicissim in oleastrum.

Genera plantarum Ætiologia comprehensa, prima duo sunt, planta rudis, & elaboratior. Inveniuntur enim plantarum gradus quidam, ut animantium, quorum alia informia & indigesta sunt, ut spongia, urtica, cancer, echinus: alia absolutiora.

Planta rudis & confusa est, in qua Ætiologia de qua volumine I. diximus, minus est exacta. Inde fit, ut sylvestris sit, & in consimili parte tota natura parabilior, herba duntaxat figura, & composita plerumq; cum terra aut arboribus naturâ.

Duo ejus genera fungus, & muscus.

Fungus est planta rudis lenta et spongiosa, ut planè nec terra sit, neq; aliud quàm concretus, viscidus, & crassus madèri terre succus. In elementorum mixtione & temperatura hac notantur peculiariter, cum fuerint imbres ac tonitrua, tunc nasci, & cum his alio anno citius & uberius, alio tardius. Partem consimilem habet cartilaginem, siue nervo & vena: condissimilem primam viscus siue medulla, cortice inclusum.

Estq; duplex tuber, aut propriè dictus fungus.

Tuber quasi tumer (Græcis ὄδιον παρά τῆ δίδυμ, Tuber. id est ab intumescendo) est fungus forma globata. ἑλίω / Ζαυβύ.

Quod ad partem consimilem attinet, in elementorum temperandorum motu interno, calo verno tenerrimum est, & tùm effoditur. Præterea terra maximè constat, ut cuius in se globata quasi callus sit, item ex imbribus &

N b m &

bia & toxicis. Corpus ipsum & mistio elementari distinguitur colore nigro rufoque, & intus candido. Aetate annum non excedit. De generibus motus & facultatis: crescat anne, ea prorinus globetur magnitudine, qua futurum est, & vivatne an non, Plinius haud facile arbitratur intelligi posse. E membrum sive organum, sola radix inest, neque aliud quam radix est, excedens saepe magnitudine mali cotonei, etiam librali pondere, forma bulbacea, nullisque fibris fixa, aut saltem capillamentis. Carduus marianus & alimentum crassius esse demonstrat, ut radix fungosa sine stipite nascatur. Sicut inseparabilis, vulgaris, terrestris (quo sic circumdatur, ut nec utique extuberet locus, in quo gignitur) sicca, sabulosaque, & fructuosa, exoritur Pannonia & plerumque Italia regionum. Effigies extat in Compendiario Mathi: in Dioscoridis lib: 5 cap: 139. & apud Dodoneum Pemp: 3 lib: 5 c. 25.

Fungus.
Tubera.

Fungus proprie dictus a funere agendo nomen sortitus est, quod periculosissimus sit vescentibus. In parte consimili motus & actio mistionis elementari naturalis, materiam habet succum terra tenuiorem, quam tuber, & in summa limum, & quasi pituitam, acescente succo madentis terra, aut radicis arborum. Alitur praecipue & imbribus, ut supra generatim ostendimus: initioque spuma lentior, dein corpus membrane simile, mox parvis. Motus vero interni praeter naturalis in fungo venena sunt illa pernicialia, prorsus improbanda: caligariis clavus, ferrive aliqua rubigo, aut panni marcer, qua si affuerint nascenti, omnem illico succum, alienumque saporem in venenum decoquet, sed haec quis deprehendat in venalibus? Ducunt & nati alia vitia, nunc quid denuo si serpentis caverna juxta fuerit, si patescens primo adhalaverit, capaci lentore & venenorum cognatione ad vitium accipiendum. Itaque caveari praecipunt, priusquam se condant serpentes. In ipso corpore quorundam dissectorum facile noscuntur venena, diluta, ut Plinius ait, rubore, rancido aspectu, livido intus colore, rimosa stria, pallido per ambitum latro, quibus postremo accedit nigredo, & ita prorinus computescunt. Quamobrem & Avicenna: lib. 4 fen 6 nocentiores tradit, nigras, vel virides, vel in nigro purpurascens. Noxii sunt & qui in coquendo duriores fiunt. E partibus condissimilibus & membrum, collocationis nullum est, ut potest coherentis terra, aut arbori planta: quanquam interim fibris nituntur, aut saltem capillamentis. Nascuntur autem locis herbosis, sabulosisque, sed humidis, ut in pratibus, verracis, sylvis circa arborum radices. Quidam praefertunt montosos: Horatius pratenses laudavit, Pratersibus, inquit, optima fugi natura est. Perfectio succi sola stipitem exilem habet, superne latam, velut capite imposito. Quod ad usum attinet, crudus in cibum

cibū venit, sed & conditur siccatus in vasis. Precium astatū in medimno
 2 coronati: sed hoc ipso anno contigit, cum communiater hac, ob nimiam
 siccitatem, caritatem esse juxta & reliqua annona tantam esse, ut
 medimnus 5 coron: venderit, tanta voluptas ancipitū tibi est. Iffigies-
 pingūtur apud Matbiolū lib. 4 cap. 78. Diosc: & apud Dodonā pem: 3.
 lib: 5. cap: 21.

Fungi numerosa genera magnitudine, duritie, co-
 lore, sapore, & reliquis qualitatibus divisa, & pri-
 ma omnium fungus oblongior, aut perica.

Oblongior alius maturat in proventu, spongiola ^{spongiola}
 quibusdam dictus, alius seriū nascitur. ^{Senci.}

Spongiola alitur Aprili mense & hoc tempore illius est: ipsum corpus
 non modo odorem eximium spirat, gustūq; gratissimum est, sed etiam
 omnino innocuum. Inter serotinos minimum quoddam ^{Solabey.}
 genus est, nostris à candore Columbinū appellatum, & sec.
 reliquum rubicundius et multiplex, ut quod nos Bo- ^{Lissa.}
 hemicēsulvū, & vulpē à colore, & amarum fungum ^{horta}
 vocamus. Qui dilutiū rubent, boletos dictos vo- ^{habita.}
 lunt: quorum in motu iterno naturali, ortus occasusq; omniū intra di-

es septem est. In stipitū organo peculiariter volva prius gignitur, ipsum
 postea in volva cem in ovo est luteum: precipuam hū commendationem pa-
 lassi delicatior sententia dedit, sed insigni exemp'o in crimē adductū, vene-
 no Tiberio Claudio prin: ipi, per hanc occasionē, à conjuge Agrippina dato,
 unde Martialis: Boletum (inquit) qualem Claudius edidit, edas.

Sunt & in fungorum genere à Gracis dicti perica ^{perica}
 ca, quasi sessiles, vulgò lupi crepitus. In condissimilibus ^{Plinij.}
 partibus primū medullam gerunt laxam & primumidam, quod si resiccari
 rumpantur, tenuissimum pulverem, instar fumi, eructant. E membrū
 collocacioni nullum, sed per se terra, locū arenosus & humidū, asident &
 perfectioni succi & ipsi planta stipes sphaerica figura.

Et fungus hactenus, sequitur muscus.

De Muscis cap: III.

Mech/
Ofrechty
Kjasa.

Muscus est lanugo viridis, qualis fontium marginibus cernitur. Muscū haud dubiè murinae molli & villosa densitatis argumento dicimus. Graecis τὸ Ἐπίου quòd scaturiginibus gaudeat. Dicitur et alga ab aquarum algore, & ulva ab humore. Alitur aequatum sordibus, & velut feces terrestri. Ideo Aristote: lib. 6. anim: genus quoddam fuci marini, maris purgamentum desinivit. Nascitur solū aquis, aut saltem locū aquis, & riguis.

Muscus est angustifolius, aut latifolius.

Muscus angustifolius aquis, terra, & arboribus adnascitur.

Aquaticus ab imo nascitur, aut in superficie aquar.

Muscus angustifolius aquaticus imus, est muscus marinus, aut crassior & algosus.

Musco marino solum est pelagus, natura & sub undis savissimā sui parte, per scopulos & testacea, sive cōchylia, & quāquā patet, satis benigna. Ipsa verò adnata planta motu interno naturali oritur ex viscositate saxea duplici specie. Alius est enī tenerior, Graecis Ἐπίου θαλάσσιου,

Corallina.

Mech Fos
ralowy.

Curaliū.
Koral.

seplasia Corallina, corpore lapidi simili, quā herba, colore subalido, sabinè non nihil rubente, cuius triplex genus pingitur apud Dodo 2 pemp: 3 lib: 5 cap: 19 & apud Mathiolum lib: 4 cap: 94. Precium est in manip. 1. cruciat:

Consimile, sed diversum ab hoc genus est curaliū, id est, muscū marinū solidior. Huic pars consimilis absoluta inest sola caro sine nervo & vena, sub aqua mollis, exempta confestim durefcens, unde & Gorgonia Pinnio videtur dicta, quod Ovid: cecinit his versibus:

Sic & curaliū, quo primum contigit auras

Tempore, durefcit, molli fuit herba sub undis.

Dicitur & ractu lapidescere. si vivat, itaq, occupari evellig, recibus, aut acri ferramento praecidi. Hac de causa à sciendū παρὰ τὸ κείρεσθαι curaliū

rallium vocitatum interpretantur. Condissimili parte prima, constat viscere solido, & cortice. Nam circumquaq; muscosum exemptum ab artificibus expolitur, cortice deaso, pulvere smyrsidu, ac terra quadam è Tripoli Aphrica lavigatum. In membris radix nulla. Collocatio innstens, inseparabilis, vulgaris, aquatica, qua mergitur totumq; haret in alio, et exotica mari Tyrrhens & Siculi. Perfectioni succi comparatum est stipis rectum, dividuum nec ramosum. Sine folio est: sine faru, & manifestum error Plinij tradentis baccas ejus candidas exemptas durari & rubescere, cum qua circumferuntur stipitis frustra & trunci sint, modo quo diximus tornati. Sponte gignitur, figura composita, nam & herba, & cremij, & arboris formâ invenitur. Priusquam usus ejus innotesceret, inquit Plinius, Galli gladios scuta & galeas adornabant eo. nunc tanta penuria est vendibili merce, ut perquam rare cernatur in suo orbe. Nostra memoriâ precium in semuncias tres cruciat.

Corallinarum & curaliorum multò plura postea Koral Bjo
ly.
inventa sunt genera, & hodieq; triplex noscitur, album, rubrum & quod antipathes vocant.

Curalium album carne rariori, minusq; ponderosa, ac spongiam modo inani constat.

Rubri natura est, ut in parte consimili terenti facile cedat, Koral ceu
wony.
aquabili usq; quaq; concremento sit, nec scabrosum, aut lapidea duritie, vel rursus inane, aut concavum & rimosum, quam maximè rubens, alga odore: in condissimilibus ut ramosissimum, & nodosum sit: forma fruticis. Inveniatum huic contrarium.

Quod Antipathes vocant curalium est specie Koral ceu
ny.
tantum distans, colore nigro, ramosum, arboris figura.

Muscus aquaticus crassior, & limosior est succus, aut ulva.

Fucus Græcè φύκος θαλάσσιος est muscus crassior in Fucus
marinus
Kjasa wo
dnt ane
letuq.
mari nascens. Nomen invenit à specie laudatissima qua in Creta insula juxta terram in petris nascitur, tingendis etiam lanis vestibusq; ita colorè alligans, ut elui postea non possit. Latinis sine dubitatione al-

ga dicitur. Tria esui genera recenset Dioscorides lib: 4 cap: 95.

Uva est idem muscus fluviatilis palustrisve, vulgata versus sententiã:

Alga venit pelago, sed nascitur uva palude.

Lens palustris:
Orchey.

Musco angustifolio aquatico ab imo nascenti connexa est lens palustris, minima plantarum.

** Fovetur & nutritur palustrium aquarum sparsitie in summo natante. Partis conf. est solius carnis. Collocatio neq; radice, neq; omnino sine ea constat, preterniubus capillamentis deorsum descendens, subjectu terrestribus quibusdam sordibus, & quiquis in superficie aqua non fluitans, & hu ut alitur ita fulcitur. Persistat unum minus circinnate rotunditatu lenticula felijs.*

Musci angustifolij aquatici historia dicta est, sequitur terrestris. Qui primùm distat magnitudine.

Muscus capillaris.

Est enim genus quoddam vix palmum altum antiquis præteritum. Dodoneo muscus capillaris.

in òass. part. b. membra habet radicem tenuissimam atq; multiplicem collocatur, ut cetera id genus, locu rigui, in petru & frequenter arboribus muscosis, & carie exesis, item rimu parietum. E supernu verò partibus alibi solos cauliculos, cum granulu, alibi & ramulos vestitos pilu vicius quàm folijs, unde & nomen. Effigies extrant apud Dodon: pemp: 3 lib. 5 cap: 18.

Muscus angustifolius terrestris major, loco radice tenuissimus capillamentu terra adheret, humicaultu sive amplexicaultu.

Muscus palustris
Wsch.

Dividitur stipitis magnitudine in vulgarem & sarmentosum.

Vulgaris, edificijs utilis, composita alicubi natura ex ipso musco & planta Kore solu appellata. Ipse muscus vulgaris in membru essen: sine radice est, fixus maru in deserto, sed rigui, propterea & palustru vocatur, externi membri caulu divisi, & multiplici: accidentali verò partu, villorum potius quàm foliorum, admodum densorum. Effigiu quare apud Dod: pemp: 3 lib: 5 cap: 14. Ros solis, que in eo nascitur, constat ex parte consimili, estate: succo, qui liquatu auriluteum colorem

lorem reddit, & carne, conjuncta lanugine, qua vel ardentissimo solis affu-
sore madcat. E menbrū essentialibus, radice fibrosa: indivisa, sed multi-
plicibus cauliculis quadrantalibus, folijs auriscalpji figura & concavitate,
ab radice nascentibus,urrectu. Gignit celo Maji aut Junij florem candidam,
foliatum, sine fructu. Eff: aqua Dod: 3. 5. 17.

Muscus angustifolius terrestris & major. *sarmentosus*, est denticulatus, aut *lycopodium*.

Muscus
denticu-
laris.

Denticulatus folijs continuata serie, pinnatis
& serati nascitur, duplici specie, sola magnitudine distante. Effig: extat
apud Dod: 3. 5. 14.

Lycopodium, id est, *lupinus pes*, est muscus su-
periori cognatus multicaulis, ramosus in morem villosorum pedum,
& ungarum lupinarum, adjuncto folio capillaceo. Gignit spicam aut nuc-
camenta muscosis floribus albicantia, cacuminibus ramorum: & error offi-
cinarū quarundā pro spica celtica usurpantium. Effig: apud Dod: ibidem.

Lycopo-
dium.
Gelent
ruzet/glo
nat Mech
zemsty.

Muscus arboreus composita planta est ex arbore & folijs
villosis adnata, ut plurimum canu, a truncis & ramis pendentibus. Prima
laxa inquit Plinius candidissimo, secunda rutila, nulla nigra Effig: apud
Math: lib: 1 cap: 30. Dioscoridi: & Dod: 3. 5. 13.

Muscus
arborum
Mech stro
mowaj.

Sequitur *muscus latifolius* sine radice, & caule, solo folio ru-
goso, & velut contracto, qualis est Plinij *Muscus marinus*, lactu-
ca folijs sive Dioscoridiū fuci prima species. Effig: apud Dod: 3. 5. 20.

Similis natura est, quanquam tristior et minor,
muscis latifolij terrestribus cartilaginea natura, locis um-
brosis nascentibus, *licheni* & *pulmonariae*. precia in M. 3 den:

Lichen in parte consimili germinat Majo ac Junio, subpingvi, &
cartilagineus est. In collocaione innit: insep: vulg: ex aquaticarum
& terrestrium saxosarum compositus. Asperginosis enim petri adhaeret,
radice perpusillum fibris multiplicibus, e quibus succum lingis: Essentiali
membro superno nullo, folio levi, plano, ab radice angusto, deinde diducto &
lato, & triplici vel quadruplici lacinio intersecto, radicū fibrillum arde to-
ta superficie adhaerente, & quasi agglutinato. Plura interse collata sunt u-
niformia, aternā naturā, squamatis sibi incumbentia. Fatu eius
constat Junio & Julio Mensibus, estq; flosculus unicolor, candidus, foliatum,
parvum,

Lichen.
Ratrou
Palat.

parvus, radiatim innexis folijs, pediculis capillaribus radici adhaeret, sur-
rectâ figura. Quod ad usum attinet, lichenis imperigine affectu, & item
hepatici medetur, inde nominibus juvenis. Sed ad discrimen cogno-
minum, hepatica saxea dicatur. Effig: apud Math: Dioscoridii lib: 4
cap: 28 Et Dod: 3. 5. 15.

Pulmo-
naria.
Plicnq̃t.

*Pulmonaria est muscus latifolius terrestris: in
parte consimili aridior: in collocacione continetur capillamentis radicum
& loco, non modò lapidibus & duris pavitisq̃ germinibus: sed etiam an-
nosorum, rimosorumq̃, caudicum quercum, fagi, & aliarum corticibus:
perfectioris succi, ut generatim praponimus, nulla membra insunt.
Folium majus, durum, rugosum, asperum, lentum, cartilagineum instar
crusta aut lorica. Parte supina viride, prona inalbicat aut pallor, sinu-
osis meatibus, & punctis, superficièiq̃, colore, & incertâ figurâ pulmonibus
simile, quibus & multum prodesse creditur. Plura multipliciter sibi imo-
plicatur. Effig: extat apud Dod: 3. 5. 16.*

*Hac ferè est Historia plantæ rudis, & confusa,
nunc dicetur expressior & elaboratior, in qua Ætio-
logia supra dicta manifestius apparet.*

Arundinaceorum Historia, & genera cap: IIII.

*Plantæ absolutioris, quæ sequitur, prima genera
duo sunt, magnitudine distantia, humilius et majus.*

Humilius, nervicaule & nerve.

*Nervicaule in parte condissimili prima, tenuissi-
mo amicitur cortice, ut carnem omnem corticis lo-
co, hoc est, forinsecus, habere videatur, ligni autem
vice intus inanitatem, aut fungosam aliquâ medullâ.*

*Nervaceorum item genera duo sunt, gramineum
& ferulaceum.*

*Gramineum intelligatur maximè consimili, &
aquali*

aquali corpore, hominum utilitatibus præcipuè genitum, summumq; munus telluris datum à natura, itaq; vulgatissimum, ut quo maxime animantium vita constet.

Fruges est gramineorum pars, cibo animantium idonea, per quã vivitur, à ferendo, vel ut Pompejus Festus, Servius, & Donatus intelligunt à frumine dicta. Eadem Cerealia vocamus, ab inventrice sua, Dijs assignata, calòq; dicata Cerere.

Gramineorum rursus duo sunt genera, acutifolium, & rotundifolium.

Acutifolium constat folijs rigidis, sui similibus, nusquam intercisus, angustis, omnibus eodem modo mucronatis. Præter cetera vivax, & telluris avidissimum.

Duo ejus genera, geniculatum & junceum.

Geniculatũ, quod frequentib. geniculis constat.

Est autem geniculum, seu genu à similitudine genuum animalu ita vocatum, nodu & junctura membrorum connatorum, non (ut alijs) ex se prodeuntium. Ea membra internodia sunt. Florem fert lanugineum.

Estq; item duplex, exilius, & arundo.

Exilius in collocaione radice prætenui & multiplici nititur: multicaule est, quia multis radicibus firmatur, sed quod ramu omninò brachiari nequeat, herba duntaxat figura.

Genera ei gramen, & frumentum.

Graminea planta acutifolia, geniculata, exilior, gramen propriè apellata, est quæ spontè nascitur. Ob id Græcis ἀπὸ τῆς ἀγροῦ ἀγροῦσιs agrestis, id est, neq; sativa, nec serenda, vocatur. Aliquando herbam graminis vocabulo invenimus vocitari, sicut è constat

trario Theophrastus gramina πῶσ, hoc est, herbas nominat. Hic graminea corona in re militari maxima dignitatis, qua ab universo exercitu servato servatori, id est, à militibus Imperatori, à quacunque herba viridi, decerpta in periculi sede, quamvis ignobilis, ignotaque, honorem nobilem faciente, dabatur qua & à liberatis obsidione castrum obsidionalis dicitur. Gramen omnibus temporum cardinibus, & quavis anni parte ad facietatem luxuriat. In partibus condissimilibus, firmus est innitens, inseparabilis, vulgaris, multiplicis & confusi, communis, & quovis loco, fertilis tellure, non modo quàm calcatur, sed quàm lata est, virore sternitur amano, Speciei composita, nam & spontè nascitur & propagine, geniculatis internodijs mirisicè serpens, & quasi gradiens, ex quo nomen invenit, crebroque ex ijs & ex acumine novas spargens radices. Est & amniculus restibili radice fertilitate. In usu praterea jumentis non est herba gratior, sive viridum, sive in fano siccata.

Species graminis, natura luxu, lascivientis præsertim, & in tanto opere vestiendæ telluris, tam variè ludentis, complures inveniuntur, vel per se tantum, discriminis immensa contemplatione, si quis aestimet radices, sedes, culmos, folia, paniculas, spicas & comas, minores, angustiores, gramineas, loliaceas, triticeas, arundinaceas, miliaceas, junceas, quæ non minus voluptatis, quàm salutis hominum gratiâ gignuntur: nos vulgares tantum summatim cõplectemur, et nudis nominibus defuncti: quoniã satis instituto nostro est, ordinem, locumque demonstrare quare-re volentibus.

Praten-

GRAMEN
aliud est

glabrum
idq;

aut acutum

Folys
laevigatis,
& asperis.

Ischemō vulgare.
Lobel: 1. on 9.
Manna gramen duplex
Dod: 4 4. 2.

Pratense vulgatius, cuius 7 genera
pingit Dod: pemp: 4. lib: 4. cap: 3. Ex hū primum notissimum, surrecto caule, pedem alto, folio densissimo, & numeroso, spica lanosa & sparsa, cum arvis sanum vocatur.

Caninum seu canariū prolixioribus crassioribusq; radicibus, arvis & sativis ut familiare ita non parum incommodum, egeniculatis calamulis, folijs minoribus, spica florū minus lanuginosi, seminū etiam asperiorū: medicinae praecipue natum. Dod: 4. 4. 1.

Arundinaceum, Calamagrostis, Osetice. Lobel. Icone 8.

Et gramina quidem in acutifolio geniculato & exili genere ad hunc modum se habent: mitium autē & sativorum duo genera sunt, frumentum, & miliaceum.

Frumentū dici putant, quicquid emittit aristas, à fruge quasi frugamentum deductum. In parte consimili frumento calum quodam aptum est. & semper, & ubiq; gentium adulescit, modo ne hyemes aut calores obstant: annuum est: In varietate autem efficienda planta nascendi duo tempora supra tradidimus, hybernum, quod fecutura savitiam hyemis tolerat, & vernum imbecillioris planta gratia, vel in subsidium generationis autumnalis neglecta, comparatum. Id utrumq; in frumento invenitur. Nam aliud est Hybernum, quod appropinquante hyeme, circa aequinoctium autumnale, & 3ym natum obliq.

Frumentū hybernum.

natum, terrâ per hyemem nutritur, & majus, habitius, robustius, a-
 lendo efficacius, & in summa melius fit. Pena autem est, non nulli Sco-
 torum agris triticum propter hyemis siccitatem annuo spatio, atq; aded
 mensum 12. terrâ forum, & eductum, faciendo pani præcellentissimum
 provenire. Id tempus nascendi Plinius signat folijs deciduis. Quippe
 sic terram peti naturam svadere, promittereq; quandam stercorei vicem,
 & contra rigores terram, statusq; operiri a se nuntiare. Aliud oritur
 verno æquinoctio, non quod hyemis frigora perferre non possit, sed ubi
 per aquas, aliamve causam matura generatio omissa est, præsidium ab
 hac petitur. Id quibusdam gentium vernum, alijs Martium, à mensis
 in quem incidit æquinoctium, appellatur. Sed ut breviori spatio excipitur,
 ita minus, invalidius, & infecundius est. Sic captum septentrionalibus,
 cum maxime moras nectit, omnino ante æquinoctium autumnale perfici-
 citur, & maturescit, nimirum æstate vertente. Ided & pentaminum,
 id est quinq; Mensum, dici potest. Meridionalibus ineunte æstate ma-
 turatur, quamobrem & Τριμινον, id est, trimestre appellatur. In colloca-
 tione, radices quidem, motu interno præternaturali, innascuntur ver-
 miculi, cum, ortum prædictum imbribus secutis, incluserit repentinus
 calor humorem. Melius existimatur campestre, quàm montosum: com-
 mune est, & ubiq; nascitur, quanquã aliquibus regionum peculiari dote.
 Ided antiqui, & Dioscorides, quàm plurimè distinxerant speciebus, à regio-
 nibus, ubi natum aut unde advectum est sumptis, cultu quidem calo &
 reliquis alimentis varium, re autem vera unum & idem. Superna par-
 tes ex cacumine tantum germinant, & crescunt, æsiduo corpori protrus-
 su, etsi folia contrahuntur, ut in depastis segetibus apparet, nec à
 latere quicquam emittunt. Culmus est frumenti caulis, seu calamus,
 sic dictus, quod colatur, qui & columus veteribus: estq; ut ita dixerim,
 multicultum, & multa effundit germina, ut gramen. De folij accidẽ-
 tali parte sæpe diximus. Id in frumento proprie stipula dicitur, sive quod
 stupa instar uratur, sive quod ea quoq; rima tectorum stipari consueverit.
 Exortus ejus tardissimus est, diutissimèq; frumentum in herba permanet,
 donec plene radiceatur, ut sese culmo suo attollere possit, & ex una radice
 fruticem numerosum fundere. Ideoq; & mature terra mandatur, ut
 herba stiperetur, & contineatur frigore, & ante tempus luxuriã, castigatur.
 Dehinc perfecta radice, calo tempestivè aridente hori, è medio fasti-
 giatur in culmum geniculatum & concavum, ambientibus stipula tu-
 nicis, alicubi & pluribus, ob nimia frigora illi plaga exquisita. Fetus
 spica est, in qua arista, id est apex gluma, ut ac tenuis, toga eminet, & quasi
 cornu, & vallu fructum eum munit. Qua non habet arista mutica dicitur.
 Caterum

Æstivū.
 Ger/yate
 obilij.

Culmus.
 Styblo.
 Stipula.

Spica.
 Obilny
 Flas.
 Arista.
 Mosyna.

Caterùm cùm in aream delata discedit in aperto loco palam, palea cognominata est. Ortus autem spica hunc in modum se habet, caulis protinus in tertio genu, quorundam in quarto, gerere spicam incipit, sed nondum aliqua mole conspicuam, & quidem per totum culmum spica digeritur, ut ferè cùm culmari frumentum caperit, mox conspici possit, sed later in stipula, qua tum vagina dicitur, antequam adolescat. Contentorum verò flos lanuginosus est, qui mox, absolutâ vaginâ spica, quarto aut quinto die incipit, totidemq; diebus ferè perdurat, qui verò plus temporis referunt, septimâ die frumentum deflorescere notant. Flori contrarij sunt venti, & pluvia, qua propter imbecillitatem nequit sufferre, sed excutitur & decidit. Cùm defloruit crassescit, maturaturq;, & cùm plurimum 40 dieb; perficitur. Sed nocent etiamnum venti, grana nasci prohibentes, aut tenera exinariantes. Species seu generis duntaxat sativi est, & radice parçè latentèq;, aliquid proflit: solo semine nascitur, quod utriusq; germinat, parte imâ, crassâq; radicem, supernâ herbam. Atq; hoc loco ad usum accomodandum est, præceptum generale: semen optimum serendum & conjungendum in parte consimili cum materijs nascenti frumenti proprijs, cali aquinosijs, elementis, meteoris, & reliquis id genus prædictis. Simul occurrendum vitijs contrarijs & venenis per singula elementa, ut terra humida, festinatâ satione, ne semen putrescat, quâ densum spargendum semen, quia tardè concipit: sicca verò serotinâ, ut pluvia sequantur, ne diu jacens, & non concipiens vanescat, & tùm rarum serendum, pingui præsertim arvo, quia densitate nimia necetur.

Vitia proposita frumenti natura contraria, ab ipso ortu, depravatis humi granis, sunt *Aegilops*, & *Lolium*.

Aegilops αἰγίλωπος, cui apud Latinos à feno festucanomen datum est, radicitur, aliorum huius generis modo; astuosus, glareosiq; marginibus: caulis sesquipalmum, binosve pedes altus, folia triticea, surrecta. Fæm, spica exigua, brevè: in ea grana hordeacea, glutinè striatis, è quibus, non è spica, aristas emittit, bina aut plurimum terna numero. Icon apud Dod: pemp: 4. lib: 3. cap. 2. In usu, nomine medelam promittit agilopi, sinuoso oculi ulcusculo, quam incæpto potius, quàm confirmato præstet.

Lolium est *phanix*, aut privatim & propriè appellatum *lolium*.

Plewâ.

Vagina.

Flos.

Granū.

Semētis frumētī.

Aegilops

Stivetes

pec.

Phœnix.
ΠΥΝΗ
Καυτολ.

Phœnix est lolium sylvestre, cætera similis agi-
lopi, in arvis relictis, recenter illis, & alibi passim nascitur: Fru-
ctum fert spicam, rubro colore, & ex fusco purpurascens, & phæniceo,
unde & nomen: eadem de causa rubrum lolium vocant. In ea granum
dura inclusum tunica: plures adnascuntur à lateribus cacuminibus culmi
utring, alternatim disposita. Effigies apud Math: lib: 4. Diosc:
cap: 39. A Plinio hordeum murinum ex eo vocatum videtur, quod à mu-
ribus in rectu nati spica derodatur.

Lolium.
Καυτολ.

Lolium perquam simile est phænici, atq; adeò qui
alterutrâ norit, ambas noverit sed majus et robusti-
us est lolium. Oricur, ut Galenus tradit, è semine frumenti cor-
rupto, ac in deterius permutato, calo præsertim humido, & solo uligino-
so, itemq; vicissim in frumentum transfiguratur. Pingitur apud Math:
lib: 2. Dios: cap: 199. Et apud Dod: 4. 3. 1. Vsu compertum est, in ho-
mine sursum versus caput attolli, & aurâ noxia cerebrum opprimere,
& reliqua membra torpida, simul vertiginem tenebricosam affinem
dementia, remulentiâq; afferre, propter quod Græci αἰσάριον & Latini
quasi volium appellant.

Loliacei generis est & melampyrum, sed ut
Theophrastus ait, res innocens, ut Galenus, longo
intervallo à lolio pravitate relictum.

Duo ejus genera, cratægonon, & propriè dictû
melampyrum.

Cratæ-
gonon.

Cratægonon, quæ sit nondum in confesso est, qui-
dam eam putant, quam recentiores alterum me-
lampyri genus.

In parte consimili ætate provenit,
radice crassiore, loco vulgari, terrestri, clivoso & devexo, umbrato &
uliginoso: unicaulis, sesquicubitum longiuscula, individua ramosa: fo-
lia multisida, oblonga, deorsum reflexa, bina circa ramos herent. Fa-
tae folliculæ, & in eo primum flosculus rubicundus calathiculus, deinde
semen exiguum milio nan dissimile. Effig: apud Dod: qui secundum
genus euphrasia facit, pemp: 1. lib: 2. cap: 35. Semen juxta & folia
ficcata, non nihil acre spirant, ut venerem stimulare posse videantur,
à qua & nomen. Id enim est τὸν γόνορον καὶ τὴν.

Melam-

Melampyrum, proximū est cratego, sed totū Melampyrum. Atraxta pffentice.
majus, frumenti vitū et comes, folijs quidē rarioribus, fa-
ctu spica, cania vulpina similis, qua de causa alopecuros appellatur à Plinio:
in ea primum flores foliati purpurei, deinde folliculi lati, & intus semina
triticea, sed minora, nigrioraq;, ut plurimum bina. Pictura apud Dod:
4. 3. 7. Vaccū innocuum & pabulo gratum, ob id pluribus gentium
alio nomine triticum vaccinum cognominatum est.

Ita frumenti semina depravantur, postea ve-
rò quam natum est, degenerat in avenam aut usti-
laginem.

Avena propriè est frumentum imperfectum,
quod ad fructus consummationem non venit.

Fructus subarā seu comosā effigie, in extremis veluti locustis bibedibus,
binis folliculis, arista præmunitis, divisus, Græcè ἄριον τῆς ἁρώμα-
τος, ut quā plurima veterinaria in cibo utantur, & ἁρώμασ. à fragore
& sonitu, quem seges matura vel minimo ventorum afflatu reddit.

Estq; duplex sterilis, & frugi.

Avena sterilis tota minor est, semine ferè Avena
evanido, in tuniculis ferè cassis & inanibus, arista Sterilis.
molliori. Eff: apud Dod. 4. 3 5. & Sweetes
pec.

Avenaceum genus sterile sunt & agylopes, seu
festuca gemina, quas Dod: tradit pemp. 4. lib: 3. cap: 3. ubi
capere, adeo vivaces, ut prohiberi postea vix possint.

Avena frugi nascitur calamo proceriori, et cras-
stori: In faru comoso, arista, sive apex, folliculo prognatus, mordaci-
or: semen oblongius, & acutius, albicans, & per messes admodum ca-
ducum. Pretia pro modo ubertatis diversa. Anno 1333. ab bin: 258
Ioanne Rege in Italiam profecto. Vlticum Pflugus prorex, pacato regno,
pretium in 4 modios, qua mensura nobis maxima est, corus dicta, ad 9
denar: redegit: superiori anno uno taler: & 21 crucif: fuit, nunc ad 18
cruci: alibi ad 28 redacta est.

Et frumenti natura ita se habet, verum in-
stituto

stituto ordine, & genera dicantur, quæ prima duo sunt, triticeum, & hordeum.

Triticeum, lævius & mollius est.

Dua species ejus: triticeum, & Zea.

Triticū. Triticeum lævissimum est, à terendo spicis, vel ut alij volunt molis appellatum, sed aliquando in eo vocabulo, generis quadam synecdoche, omne frumentum accipitur, ut apud Iureconsultum ff.

de verb. oblig: Caulis ei lævior, lentior, ruptu difficilior, & excelsior: folium angustum, spica ut plurimum mutica, aliquando aristis brevibus præcincta: palea fravior, ut qua plus succi retineat, & mollior sit. Grana nullo versu spicantur. Ipsa spica connexu cacuminis, plusculum à folijs discretæ, in excelsum emicat.

Genera duo, triticeum propriè dictum et secale.

Propriè dictum solum diligit lævum, & pingue, glareosum, minimè uliginosum, neq; humile, sed apricum, & flatibus ficioribus expositum. In spica granum spissum, & grave, rufum (à quo colore ipso nomen $\omega\upsilon\rho\rho$ sive $\pi\upsilon\rho\rho\rho$, apud Græcos inditum est tritico flavescenti) numerosissimū, & tanta ubertate, ut uno provētu centena & quinquaginta grana feneret. Nimirum hoc dedit sui natura hominū honori, cum hæc ejus sortis nutricem dignitate insignijt, ut per quod maxime vivit, ipsum fertilissimum esset. Vsu quidem certè herba nulla est tritico nobilior, in maiestate hominū animantium principū, alimentorūq; vita: eâ causâ Græci & $\sigma\iota\rho\epsilon$ totius Cerealiū generis nomine dicitur.

Sed nature varietas cum alijs frugibus, & fructibus, ut pomis, pyris, peponibus, tum vel maxime tritico familiaris est, ut speciem quidem servet, sed magnâ qualitatū, aliarūq; affectionum, pro modo cultus, solis, terræ, flatus, imbrium, agrorumq; differentiâ. Hinc duo rursus antiqui fecere genera, robur, & siliginem.

Robur

Robur, sive robus seu rubeus apud **Varronem**, **Robus.**
 & **Columellam**, est triticum precipue commenda- **Sil.**
 tionis, cultum, cælum, solum, & reliqua alimenta convenientiora
 nascuntur. In collocatione exoticum Italia, & aliarum quarundam regionum,
 nobis ignotum. Et tamen idem & pauciores culmos fert, & minus gra-
 vidas spicas, magno argumento, non omnia omnibus à natura tribui.
 Granum non modò extrinsecus, sed & intus rutilat, & elaboratiore, te-
 nuiore, gratioriq; succo adolescit.

Siligo est triticum deterius pondere, colore, e- **Siligo.**
 tiamq; pollinis robore, & quasi proles degener præ- **psentica.**
 dicti robori, ut potè minus excoctum, succoq; flatulen-
 to, & crasso, sed superiori fortius, & copiosius. **Effig 2**
Math: lib 2. cap: 28. Dod: 4. 1. 15. Pretia, ut reliquorum frugum, ex
 ubertate preventus, varia, Vilitate annona, quam supra diximus, ayo
 Iohannu Regu, emptum fuit 6 cruciatu: superiori anno 2. tal: hoc dimi-
 nutum id parte dimidia.

Robus non suo, id est humido & uliginoso solo, post tertiam sationem
 in siliginem abire dicitur, & vicissim in se transmutari, s; in conveniens
 solum translata gravissima grana serantur.

Secale est alterum genus tritici deterrimum, **Secale.**
Plinio & **farrago**: recentiores quidam falso siligi- **Sito.**
 nē appellarunt. Nasitur qualicumq; solo, sed latius tenui, &
 sabuloso. In cons: par: nigritia triste: in condis: culmū gracilioribus, &
 tenerioribus, ternis, quinise internodijs: stipulā facundā & longā. Gra-
 num quantum vincitur à tritico propriè dicto, bonitate, tam propè ac-
 cedit nuditate, magnitudine: pondere precipuum, sed nigritus: longius,
 sed angustius. Spica ipsa per maturitatē pendula. **Effig: apud Dod: 4. 1. 15.**
Pretium usitatum hac tempestate in coros, quos diximus. 1. tal:

Proxima est Zea, triticee generis, & **media cu-**
jusdam, & **interjecta inter triticum**, & **hordium**
naturæ. In nostro orbe, literarum memoria, quam usu notior.
Prisci Latinorum far nuncupavere, teste & **Asclepiade**, apud **Galenum**
 κατὰ τόπον, lib: 9. qui φάρυσ (inquit) ὁ καλῶς ζεαρ, id est, farris
 quod appellant **Zeam**: Et alio nomine ador, adorem, aut semen adorem.
 p
Artificioso

Artificiosa seu factitia Zea genus duplex antiquis fuit, autorum mentione celebre, alica, & chondrus, de quibus Dod: pemp: 4. lib: 1. cap: 11.

oryza.
Ryze.

Vna autem è peculiaribus Zeis est olyra nomine, ad quam pertinere putatur oryza, nomenclaturâ patriam Indiam, unde primum videtur allata, referēs. Theoph: oryzon, Dios: oryzam vocat, nos vernacule truncâ voce Ryze. In conf: par: cali caliai & sicci, & verni sive aſtivi generis, qua ſola ortus differentiâ ab olyra Dodoneo diſtare putatur: Radix triticea, ſicus compoſitus è terreſtri & aſtivo, exotico, & ſeptentrionales quanquam humidiores, ſed aſioſos, reſpuit tractus: folia hordeacea, ut & culm^o, qui cubitali & ſeſquicubitali eſt, fructus ſubaſimilior quàm ſpica, ariſta longa, flexuoſa, & rigidula, grana ſubrufa, acurâ ſive anguloſis ſtrigis in longitudinem donata. Serò matureſcit, aſtivi ſolibus multo, & circa æquinoctium demum autumnale. Plura in cacumino racemû, veluti ſubû utrinq, alternatî diviſis, coharēt.

Hordeû.
Getmen.

*Hæc dicta ſit de triticeo genere, ſequitur hordeû, id eſt alterû frumenti genus horridius, unde latinis nomē. Antiq duo hæc novère frumētî genera, ſeliginē et hordeû, atq, adeò hordeû quibuſdam viſum eſt ſiligo ſpuria. Membrorum ejuſ ſicus eſt terreſtris, autore Columella. ſolus ſiccûſq, & vel pravalidus & exilis. Superiorum membrorum cau-
lû aſterior, & ruptu difficilior, brevior, pluribus internodijs: Scipula lati-
or: Spicar. longa, aſperaq, & mordaces ariſta. Granum ipſum optimum ſpiſſiſſimum ac ponderoſiſſimum, & pratimidum (gracile & rugoſum in vitio eſt) praterea candidiſſimum. Datur & diſſerentia hordeo à glabritie nuditatēve grani, quando aliud leviori naſcitur glumâ, & exorta facili, quale nudum vulgè vocant, aliud artiùs granum complexâ.
In uſu magna habetur cura ſecernenda gluma, ideo Graci ipſum frumen-
tum κριθῆν vocavère. Et priſana τῆτος αὐν propriè hordei granum eſt, tun-
dendo decuſſâ glumâ, & ipſa interna medulla, à Græco τῆτοſεπ dicta.
Plura ſpicantur in verſu quinos, ternos, quaternos, & cùm plurimum, ut
Theophrasto, placet, ſenos, ut Trago, octonos, ſed quò plures, eò denſior &
compactior*

compactior spica est. Hinc Columella dividitur in Galaticum δισιχόρ, id est, binorum versuum, & Cantherinum ἑσσιχόρ, id est, senū versibus. Recentiores addunt τολισιχόρ plurium ordinum. Alia differentia Hippocrati à posita spica ἀχιλαίς κριθῆ & ἑτεόκριδος. Αχιλαίς κριθῆ est magnus, & plenus spica surrecta, arugini minus obnoxium. ἑτεόκριδος incertum, arugine infestum. Figura apud Mash: lib: 2. cap. 79. & Dod: 4. 1. 16. Pretia ejus aliquando fuere duo cruciati, nunc 1. flor:

Digressos à frumento excipiunt miliacea, id est, ^{μελίω} graminea geniculata exiliora sativi generis, sine arista. Diligunt aërem tepidiorē, terram levem, & solutam, neq, vel sabulum aut arenam aspernantur. Granum mellea svaivitatu, & Diocles mel frugum appellavit (unde Gracii promiscuo autore Varrone μελίων dicitur) laviore & lubrica tunica circumdatum, pusillum, & rotundum. Conditum, quo aër & venti non perveniant, siccitate sua durat ad infusum. Præterea frugum omnium numerosissimum:

Duo miliaceorum genera, milium, & Panicum. ^{Millium.} ^{Proso.}

Milium peculiariter humorem aliquem, ut cælum pluvium, aut rivus desiderat. Nascitur ferè vere, & tribus mensibus adolescit. In condissimilibus radix fibrosa, sitis inter ipsum alimentum, quod diximus. Superiora membra hirsuta, triculma aut quadriculma. Folium comosa natura, Fructus juba, simbriatibz, curvatur capillo, granum complexu, quale generatim prædiximus, dulce (unde Latenu communi nomenclaturâ μελίωνης, milium dicitur) & pusillum, (propterea Græce κέγχροσ sive κεγχρυσ, ἀπό τῶ κενῶ χροῶσ, vel à minoris sicum granū seu gygattū qua κεγχραμίδες vocantur, cognominatum est,) tanta multitudine, ut ternos sextarios implere dicatur, unde milium, quasi mille granorum appellatum videri possit. Plus centum annū siccitate sua durare Theoph: autor est. Effig: apud Mash: lib: 2. cap 90. Et Dodo: 4 1. 23.

Panicum (Græcis ἐλυμόδ ἀπὸ τῶ ἐιλέρ, id est à coarctâ ^{Panicū.} do, et ^{Der.} μελύνορ communi nomine) est species miliacea, fructu panicula sive conica spica, hirsuta, palmum & sesquipalmum longa, prædens acervatū granū. Hæret cacumine languido, nutante, pauc latim pendē in surculum attenuato culmo. Effig: apud Mash: lib 2. Dios: cap: 91. apud Dod: 4. 1. 26.

P 2 Nunc

Nunc omnibus, quae sunt graminea geniculata
 exiliora, dictis, transeat animus ad arundinem, id
 est eandem plantam gramineam, crassioram, &
 firmiorem. Hebraei Canech vocant, unde Graecum
 & Latinum Canna seu Cana: Graeci proprie κέλαμος,
 κτό Τῆ καλῶς ἀμαῖδα, quod belle scindatur. Quanquam
 Latini aliquando huic discrimen statuunt, ut arundo sit proprie crassior,
 ac longior, seraturq; praecipue ad usum vinearum: Canna minor arundi-
 ne, & quasi degener arundo, semper ferè sua sponte proveniens; calamus
 gracilis, tenuis, & ribis ferè ac scriptura aptus. Species ei miliacea.
 In parte consimili fistilis ubiq; est. In condiss: prima, ut ceteris, cavitas
 aut fungosa medulla intus, supernè tenni inarescit ligno, cortice obscurio-
 re. Membrorum radix gramineo sapore (quod magis huic generi conne-
 xenda videtur) & ipsa geniculata, quae tusa arefacta & in farinam mo-
 lita etiamnum aliqua gentes in pane non insuavi utuntur: fitus ex ter-
 restri & aquoso compositi. Superiores partes praecuta semper acie, cano-
 lu levi fastigio tenuatur in cacumina: Folia à nodo orsa complexu ad me-
 dium ferè inter nodium tenues per ambitum inducunt tunicas, atq; indo-
 vestire desinunt, procumbuntq;, alserno positu: fructus coma, milij modo
 sparsa, lanosa mollis, cesaria nutans, & purpurascens, qua vel pro plama
 caupona utuntur, vel ubi limosiore callo induruit, commissuris navium fer-
 ruminant textus. Contusa enim tenacior glutino est, & interjecta rimis
 explendis fidelior pice: Figura composita, alicubi herba, alibi ut in India
 arborea amplitudine: & si credimus, navigatorum etiam vicem praestant sin-
 gula internodia: sed semper fruticosa.

Plura autem genera. Plinius XXIX. demon-
 strat. Nos vulgatiore complectemur Dioscoridis
 maxime iudicio. Estigitur arundo vulgaris, aut
 saccharata.

Arundo
 vulgaris.
 Crest.

Vulgaris rursus inanis, & nastos,
 Inanis, & tota contava, vallatoria, aut crassior.

Vallatoria omnium notissima, tenuior, radice
 prolixius reptante, marginum vallu, & scribitur arborum famili-

arbor

arbor rarioribus articulis, & longioribus internodijs. Renascitur radice vel cubus & eruta Effig: apud Dod: 4. s. 27. Neq; ipsa supervacua. Tegulo enim ejus domus operiunt, & sepes faciunt, unde nomen accepit. Eadem de causa Græci φραγμαίτην sepimentis idoneam παρά τὸ φράσσειν vocant.

Franis arundo crassior, vallatoria similis est, sed spissior densiorq; geniculis, brevibusq; internodijs.

Radix prolixa, tuberosa, multum geniculu.

Differentias duas facit corporis densitas: *Fistularem, & Donacem.*

Fistularis vel Syringia, & scriptoria, minore, & pollicem vel indicem digitorum aquante crassitie, calamo toto concavo, & compactiori, quam minima cartilagine, atq; carne, propter hoc utilissima fistulis & scriptura.

Syringia.
Pfaci tis
tina.

Donax (δὼναξ) crassissimus simul et altissimus est, basta magnitudine, præterea fruticosissimus. Effig: apud Math: lib: 1. Diosco: cap. 97. Dod: 4. s. 27.

Donax.
Clusta tis
etna.

Suum genus nasto seu farcto, ut diximus, rariori Europæis, calamo solido, & internodijs longissimis, qui & scipionum vicem præbet senibus, & sagittarum Orientis populis, ob id toxicum, id est, sagittarum Theophrasto nominatur.

Nastus.
plne anes
stielcâ tis
etq.

Est & obliqua arundo, amplexistipes, quæ juxta terram, humicaulium modo, se spargit, non in excelsum nascitur: svariissima in teneritate animalibus. A quibusdam Elegia dicta.

Arundo
obliqua.

De saccharatis arundinetis accuratius dici cogit usus magnitudo, quæ media & interjecta cujusdam naturæ inter miliacea, & reliquas arundines sunt.

Arundo.
saccha-
rina.

In parte confimili alimēta habet calorē & humorē calesce simul & fluviale tepidiorem. Hic enim materiam ministrando ille tepesciendo & concoquendo prodest. Itaq; Indis, qui utroq; abundant, frequentissima radices sunt mellea dulcedine, in potu parando grata, de quibus Lucanus lib: 6.

Quia, bibunt tenera dulces ab arundine succos. Nutrimentum internū est latex & succus pinguis, tōgē supra mel dulcedine. Saccharū autem factitium est hic succus liquidus, non modo siberum, sed & medicina delicia.

Saccharum
factitium.
Delany

Effig duplex purum, aut inquinatum,

Saccharum finum.

Purum colore & suavitate longè excellentissimum, vocatur vulgè finū.

Saccarū candum. Cutreano dys.

Ex eo fit Veneris & saccharum candum, vicenū tricenive librū in pauca aquā fontanā, ut ne scilicet diutius coctum flavescat, & statim in crassum syrupum abeat, liquefactū, & in ollam, ad imum, atq; à lateribus arundinaceis bacillis cancellatis decussatisq; dispositis refertam, infusū. Ita vase bombace densa involuto & cella, aut officina calefacta condito, subiecto assere, semimense potit eluunt pinguedinem, nondum concretum syrupum transfundentes, & repente ollā diluentes calida. Hinc refuso saccharo eodem die, aut biduo, pellucidi candoris crystallina bacilla concrevunt gleba, duritie flammis invicta.

Saccharum inquinatum faculenta nigraq; pinguedinū sordib; miscetur.

Arte transit in finum, minus quidem suave, & rancida acrimoniā. Fit autem hunc in modum. Iniectum in cortinam sive abenum saccharum, in lixivio è calce viva parato, decoquitur, & albumine ovorum more solito despumatur, deinde propè limpidum colatur, ut à festuca quisquilisve purgetur, tum de novo fervet, donec expiret lixivium. Quod si quando effervescat, butyri momentum injiciunt, nam aquā additā recrudescit, quod vulgè decoqui dicitur. Quis peractū, infundibula sive nolas figulinas aut aneas, pyramidalis figurā, in angusto perforatas, ad id paratas fontanā imbuunt. Huc saccharum calens infundunt, obturato foramine, reponuntq; loco ficcioris & tepidioris, donec indurescat. Quo factō ex argilla duorum triumve digitorum crassitudine crustam inducunt, & samavidā, per foraminulum immisso fuso, crassamentum sordidū & pinguius educunt: quod propriè syrupum, vulgè saccharum maltanum, aut melitæum, item cibale vocant: eāsq; crustas & purgationem hū servē reperiunt, postremò universam massam iterum fontana liquefactam, eodem, quo antea, modo in metas digerunt.

Melasse. Cutremel. Melisse cutre.

Saccharum miscellaneum.

Saccharum miscellanū est, quod maris vi sensit, vel ut alijs placet, omnium sacchari sparsities. Hoc loco meminisse cōvenit saccharū factitium non ita pridē, accedente varietate, & medicinarū quoq; luxuriā, capisse, primūmq; Actuarium Iosaccharum & Rhodosaccharum & instituisse, & nominasse.

Cassaur cutre.

Saccharum.

Saccharum propriè dictum est gummi arundinis dulcis, multū avu solum & majori ex parte auditione magū quā usu notum. Idcirco Aristoteles & Theophrastus mel vocant. Plinius lib: 12. cap. 8. planius, Saccharon, inquit, est mel in harundinibus collectum gummiū modo, candidum, dentibus fragile, amplissimum nuclei avellana magnitudine, ad medicinam tantum usum. Paulus Aeginata inter sales numerat sacchar, Solum Indum. Iam ipsum corpus arundinis, simili est dulcedine, minus lignosum. In conditis verò partibus radicatione exoticum est, & in istis

Samoros sty cutre.

solū

solis Indi, quorum nomen sacchar rotinet. & Apbrica notū, itaq; etiam-
 num impurum in sinum transmutatum insigni candore Genuam Masila-
 amq; ex India: Venetias, Alexandria, & alijs Apbrica emporijs asportatur
 postea in ceteriorem Asiam, Cretam, Rhodum, Cyprum, nec non in Eu-
 ropam ad mediterraneum mare, Oceanq; tractus, ut Siciliam, Hispani-
 am, Lusitaniam, Galloprovinciam, & alijs translatum est. Hodie prin-
 cipatum obtinet candore & suavitate, quibus maximè decernitur, Cana-
 rium & Maderense, ab Insula sui cognominatum, & hinc duntaxat
 purum, quod diximus.

Est & Insula Thomaa sub ipso ferme
 aequatore, ubi provenit saccharum rubrum impurum, ejusdem cognomi-
 nis, quod Antuerpiam & Londinum Anglia advectum defacatur.

Saccharum
 Canani-
 ense.
 Thomæ
 mu.

Neq; omittendum hoc loco calamum etiam pro
 stipula accipi, & pro quacunq; re tereti, ac fistulosa
 arundinis modo. Sic arborum ac vitium teretes particulas, &
 virgas quasdam, ad serendum aptas, calamos dicimus.

Planta graminea geniculari, similem, proxi-
 mamq; naturam habent juncea, qua enodiora & la-
 viora sunt: internodantur quidem & ipsa, sed alio
 quodam modo, nodis in se sarctis, & ipsis geniculis,
 minus propriè appellatis. . . Flore constant & foliatis, non ut
 superiora, duntaxat lanugineo.

Junceorum duo prima genera, juncus, & liliū.

Juncus quantum discedit à geniculari arundi-
 naceo genere, tantum vincitur à lilio, radice ser-
 pente, & fibrosa.

Juncea.
 Xofytj/
 Sytyj / tē
 sina.

Estq; duplex, cyperus & teres.

Cyperus est juncus angulosus: alius proprius
 hujus nominis, a ius dulcicichinum.)

Cyperi propriè dicti, radix forinsecus nigro
 colore est, interiori verò corpore exluteo albicante, suavi odore, amaro
 gustu, magni in medicina usui. Caulis unicus, glaber, triangularis,
 rarissime quadratus, enodis, juxta terram candidus, in cacumine niger
 pingvisq;

Juncus.
 Sytyj,

pingvisq;. Foliis triangula. Fructus suba paniculacea minuti seminib.
Effig: apud Dod: 3. 1. 14.

Differentia Cyperi plures, sed vulgarissima
duæ, cyperus longus & rotundus.

1.
Longus. *Cyperus longus radice oblongiore, geniculata, et*
graminis modo serpente, caule altiori, folio majori, ab imo duntaxat,
& in cacumine harente, plura in orbem disponuntur. Effig: & apud Math:
lib. 1. Diosc: cap. 4.

Papyrus. *Similem ej naturam habet papyrus Ægyptia,*
Prawy quam demonstrat Pena inter juncos & juncea.
papir.

2.
Cyperus *Cyperus rotundi radix pixidula, vasculive, aut*
rotundus. *potuli pusilli effigie habet, & inde κύπερον seu κύπεριον apparet dictam,*
caule & folio minori.

Dulcichinum est cyperus dulcis. In cons: par:
Traf Ve *Vere germinat: radice ori grata & eduli, inde trasus sive tragus appellatâ:*
ronensium. *exotica est Italia & agri Veronensis duntaxat, autore Mathi: seritur*
radice. Math: lib: 2. Diosc: cap. 138. Dod: 3. 1. 15.

Restat ejus junci ratio, qui gibbo, & tereti caule
nascitur. Hic alius est comosus fructu, alius typha.

Comosus, est juncus proprie dictus, aut spartum.

Juncus proprie dictus & inodorus, constat fun-
gosa intus medulla, caule tenui, rigido, ac lento,
mucronatis cuspidibus. vsus ejus ad tegetes, juncturas & om-
nia vitilia maximus. Itaq, ut à lotis, & funis Græci schanum, sic à jun-
gendo juncum Latini dixerunt. Folijs viduus est: fructu suba seu comâ,
ut diximus, in pusillis acerofis glutinis nigricante, & muscoso semine in-
cluso: qua pauld infra cacumen à latere aperiente sese caule egréditur
Effig: apud Mathi: lib: 4. Et Dod: 45. 29.

Rursus aliud junci genus densioribus internodijs
compositum, equisetum & polygonum.

Equisetum est pilus terra, equorum setis simi-
lis, unde Græci hippari & Latini pariter fecere nomen, nascitur
adu locis, propterea & ἵκκουδρον vocatur.

Dividitur

Dividitur in equisetum privatim ita dictum,
& anabasim.

Equisetum rectistipes est, minori, & breviori caule. Equisetum.
Preslitz.

Magna & hujus varietas. Namq; & simplicius quoddam genus est, circa caulem radiatim condensis & dispositis pilis, fructu lulo, floribus albidis, & herbaceis. Estq; item duplex magnitudine distas, minus brevioribus ac mollioribus comis: et majus densius, & asperius. Vocatur a quibusdam asprella, detergenda omnigena supellectilis mulieribus experitum. 1.
2.
3.
4.
Math: lib: 4. Dios: cap. 42. Dod: 1. 3. 21. Aliud equisetum, & ipsis pilis nodatur, fructu destitutum: duplici specie, pilorum positu, & nodorum frequentia discretâ. Mathi: & Dod: ibidem

Anabasis sive ephedra est equisetum majus & amplexistipes, de qua Plinius lib: 26. cap: 7. hu verbu: Caucon, qua & ephedra, ab alijs anabasis vocata, nascitur ventoso ferè tractu, scandens arborem, & ex ramis propendens, folio nullo, cirru numerosa, qui sunt junci geniculati, radice pallida. Dioscorides equisetum majus & anabasim conjunxit. Nam quod ait, hippurum in riguis ac serobibus nasci, ad equisetum pertinet, quod verò addit, in sublime attrioli, & vicinos arborum ramos conscendere, anabasis proprium est. Anabasis sive ephedra

Connexa equiseto aque de asparagis ratio est. Aliqui putant ab asperitate fruticis dictos, alii Syracdoche generis pro specie. Est enim propriè asparagis germè oleris à satione recès nati, cibus idoneu, & hic potè quoniã ἄσπερον Græce sero, & ἄσπορον satio dicitur, quàm quoddam ex asperis vitg... legerentur, ut existimat Varro, nomen tractum est. Radix fibra crassa, molles, porrigos, multiplos: firmus humidus & herbosus, maxime maritimus. Vires thyrso prihâm emicante multiplici, equiseto quadantenu simili, postea tempore ijsso fastigiatur in toros stringunt. Asparagus.
Promont.
Potens.

Q

gitur. Fructum flosculum luteolum, & baccam pusillam, pediculo ramo passim annexa.

Dua autem differentia, corruda, & proprie dictus asparagus.

Corru-
da.

*Corruda tota candidior, & horridior est, in de-
vexu & afflata maritimo magis montosa & colles diligit, ramis per sepes
divaricatis. Baccam minor nigricat ex virore. Cata in barundinetis seri
jubet, concordare enim amicitiam. Dod: 5. 4. 13.*

Aspara-
gus alti-
lis.

*Asparagus cultior & mitior est corrudâ, de-
pressiora declivioraq; pratensis maritima amat, folio capitamento den-
sissimo, baculis coralli colore, species spontanea simul & sativa. Et primum
radice perennat, & reviviscit, amatq; incendi, ut arundo, itaq; arundine-
tis maxime convenit. Mathi. lib. 2. Diosc: cap. Dod: 5. 4. 13.*

*Polygonum radice prolixiori serpit, unde Apuleio
proserpinaca dicitur, caule consistit ex internodijs composito, & a frequen-
tibus commissuris polygonon quasi multinodium dici constat.*

*Plinius lib. 26. cap. 12. quatuor recenset genera, marem, samnam,
oreon & sylvestre.*

Polygo-
num.

Crustas
wecginat
Dupor.

*Polygonum mas tota æstate viret, radice rubra,
loca inculta non raro juxta rivulos, sed maxime vias tenet. Caule non
astollitur à terra: Folio ruta: satum flore perquam exiguo, albo. postea
semine pusillo triquetro: qui satum sub omnibus folijs turgescit, magna co-
pia. Ab ea multitudine, aut certe à densitate fructuum Plinium appel-
lari tradit calligonon. Propagatur radice, qua pluribus annis durat resti-
bili segete. Math: lib. 4. Diosc: cap. 4. Dod: 4. 1. 22.*

Hernia-
ria.

*Huic primo polygoni generi adscribenda sunt,
quas vulgo herniariam, à sanandis ramis, et po-
lygonum incanum vocant. Dod: 4. 1. 30.*

Polygo-
num.
2.

*Polygonum femina, equisetum similior est, sed
tota mollior, radice alba, reticulata, folio piceo, longiusculo, aucto,
ex articulis & nodis pronascente: plura circum caulem radiarum coha-
rent: semine vacat, fructuosa est, & in summa tricaulis, & quadricaulis.*

Tragum.

*Et clara imprimis polygonorum quarti generis
est, si Clusium sequimur, tragum vel tragum Diosc.*

Radix

Radix simplex, geniculata, oblonga, per obliquum proserpens, maxime in maritimis. Ipsa brevis scipitum, arenosa superficiei multis anfractibus immersa, individua ramosa, cacumine aculeato, cauda scorpionis modo. Inde aliqui scorpion vocant, sine folio. Fructus uva à quo & uvam marinam dici constat. Hic Iulio, & Iunio florem dat exiguum ex viridi colore inalbentem, tum acinum rufum, dulcem, in eo semen sive vinaceum durum triangulare utring, acuminatum, adstringens, ori non ingratum, fuscum extrinsecus, intus album, & medullosum. Huiusmodi acini terni aut quaterni congeruntur pediculis, & plurimum è singulis geniculis bina utring, uva porriguntur. Qui fructus aptus esui, nomen trago sive tragano dedit, siquidem Græci Τρωγῶν edere est, unde & Τραγύματτα bellaria dicta sunt: cremi facie nascitur. Dioscoridum: lib. 4. cap. 46. Dod: 1. 3. 23.

Et de junco vulgari hæcenus, sequitur odoratus: Iucus odoratus. In condiss: partibus rosea fragantia: Radix exigua duriuscula, arida, fibrosa, & multiplex: firmi exotici, hodiè plurimum habetur Nabathæ, Syriæ Arabici, & Africi. Caulis solidus & geniculatus, pedem altus. Folia squamatis exeunt oblongiora, inter se permixta diffusa. Fructus flosculi ex pallido rubentes, acetosis glutinis, aut calyculis rubellis, foris, intusq; papposis summo cauli pediculis adhaerentibus, geminata serie: Huius fructus prerogativa Græci schenanthos, officina squinantium vocat.

Junco odorato connexa est nardi historia. Ima Nardus radix schenanthi est, exili & arido stamine, è qua pullant quasi cirri præcipua & capillamenta, ut in mas, spicatum conferta: de quo Gal: de antid: Spicas lib: 1. jubet inquit Adromachus adijcere nardum Indicam, ea verò est quam spicam vocant, non quod spica sit, radix etenim est, sed quod spica formam referat. Sicut exotica India: certum quidem est legitimam plerisque locis Aegypti, & Syria in Europam adferri, & quibusdam à Naardo urbe Syriaca, Euphrate contermina, dici visa est. Caule destituitur, folia è media spica erumpunt minutissima, & brevissima, condensata.

Simile his spartum ut inquit, Plin: lib. 19. cap. 2. Spartum lanceum proprie aridis solum, uno terra dato vitio, namq; id malum telluris Deyli est, nec aliud ibi fieri aut nasci potest. Caulis è folijs successu temporis nec rases contractis sesquicubitalis tertextura utilis: fatuus flores lanosi, comosiq; sicut arundinis ritu. Effig. Dod: 6. 2. 4.

Junco teres comosus hæcenus est, restat paniculacem sparganium, & typha.

Q 2

Sparga.

Spargan-
nium.
Spargan-
gan.

Typha.
palustris.

Sparganium radice fibrosa, ut cetera, caule bicubicau, folio triquetro, dorso prominulo, utrinq, acuto, & manum arripientis sauciant ἑστουⓄ quasi admodum scindens Theophrasti viderat. Fructus globosi, echinati, virides, duri in quibus semen cacumini ramorum insidet. Effig: apud Marthi: lib. 4. Diosco: cap. 20.

Typha laxissimo caule est ut locum proverbio dederit, nodum in scirpo quarendi. Fera cylindrica turbinataq, effigie, ad similitudinem clava. Typhonis sese gyrantis turbinem, aut gigantis staturam minacem signans, insidiq, flosculi muscosi, dehinc panicula lanugine densa, compactaq, palmum longa, postremo in pappum evanescent, non nunquam in sequentem astatem perdurat, & quod miremur pediculus ex ea innascentibus.

Hinc instat Irii cura, eximia floris specie praediti. παρὰ τὸ λέγον ἔιναι pleonasmō τῆς ὀνομασίας *pleonasmō τῆς ὀνομασίας* *cepit, quod aliàs blandum aut suave sonat.*

Color ejus varius, folio foris striato, & ab angustis in latitudinem paulatim sese laxante, effigie calathi, resupinū per ambitum labrū, tenuiq, filo & semine, stante in medio, languido non nusquam collo, & non sufficiente capitis oneri. Fructus siliqua, in ea semen plerunq, nigrum.

Irii nomen apud Graecos, in multis floribus corpore, et forma insigniori, usurpatur, ut Eust: Hesych. Suid. & Etymol. testantur, sed genera prima duo, quandoquidem aliud radice geniculata constat, aliud bulbo.

Radice geniculata & arundinacea teredini praecipue obnoxium, acorus, & iris.

Acorus.

*Acorus est planta Iriacea, geniculata, gracilior & longior Iride: τὰς κόραις id est pupillis, si-
ve aciei oculorum reficienda efficax, unde & nomen sortitus est.*

Genera duo Sylvestris, & mitior.

Sylvest

*Sylvestri in cons: par: color intus forisq; ru-
fus, gustus acris quidem, sed minus amarus, itaq; in adstringendo effcūm
maiores Iride: consistentia densa, dura, & ranaensis difficilē cedens. Prae-
terea toto corpore stricior, & minor est.*

*Estq; duorum generum nostras palustris, aut
galanga.*

*Acorus nostras palustris, uti jam pridem in
hoc numero officinis habitus, ita propior acori na-
tura, quā iridis, propter radicis vī adstrictoriā.*

Maib: lib 1. Dios: cap. 2. Dodoneo pseudoi: n̄ lutea 2. 3. 5.

*Galanga quoq; in acoro Sylvestri ponenda est,
ex Galathico acoro, Arabibus (ut apparet) apella-
tione detorta, odore, & sapore aromatico: dupli-
ci differentiā, minor, & major, corpore, sed non
naturā, aut in remedijs efficiā.*

*Acorus Theophrasti & Dioscoridis, mitior,
nascitur radice candida, intenso odore & amaro sapore, vel teste Gale-
no, fractu facilis, celeriter carie exeditur. Ideo ut colore, sic concreti-
one similior iridis, quā palustris. Aliquando primum incalamis locum
sufficitur, postea falso cepit salamm, iuxta appellari & haberi.*

*Iris acoro proxima est, sed ferventiore & a-
rnariore naturā, praesertim quā diu recens est.*

*Nam siccata fervore & amarore superatur. Eadem vincit odore. Na-
turā odorem vehementem habet, ut tractata sternutamenta moveat, ma-
gnā calī differentiā: Est cum perquam gratū, situm enī redolere in vitio
est, Terebinthes non sicca modo, verū & in terra celerrimē sentit, So-
lum diligit, neq; estuosum nec admodum frigidum, qualia sunt monto-
sa temperata, & rigua. Itaq; in septentrione minus odorata est, &
siccata flaccesit. Floret diversi coloris specie, ut arcau calesu, unde &
nomen. Hunc enim Graeci ἰρις & ἰριδία vocant.*

*Plura genera ejus, magnitudine sed maximē flo-
ris colore distantia, & prima iris carulea, aut can-
dida.*

Acorus
palustris
Rosatec
Ilaty Bas
huwy.

Galāga
Galgan.

Acorus.
Prūstwow
rec.

Iris.
Rosatec.

Iris pur-
purea.
Rosatec
Brunas
esq.

*Carulea quoq; duorum generum est, sylvestris,
& domestica.*

*In sylvestrium numero, praeter ceteras, habe-
tur Xyris, folio tenuiore, rigidiore, & acutiore reliquis generibus, specie
figurâ, rasorij cultri, aut novacula, & inde nomen.*

Xyris

*Estq; generatim Xyris dicta, aut sui nominis.
Generatim appellata, situs communis est, folium
nigricans, & gravi odori, praesertim ex confractu, aut attritu, ob id ali-
qui spatulam fetidam vocant. Matb. lib: 4. Disc. cap. 22 Dod: 2. 3. 4.*

*Sui nominis Xyrides, Zingiberem, & Zedu-
ariam, exoticas India, quis non intelligat? non ali-
ter Europa usurpante nomina illorum.*

Zigiber.
Zingiber.

*Zingiber sive gingiber aut gingiver, humido
lubricante & purgante succo turgescit. Radix et vridi, modo implexa,
servatur recens, condita saccharo, quem gingiberim viridem vocant &
Folium Xyridi simillimum.*

Curcu-
ma

*Curcuma autem seplasiaria, aut terra merita
vulgo, est zingiber naturâ minus fervente, propter longam (ut palam
est) temporis & locorum intercapedinem, atq; teredinem, ori ingrata,
sed vi referandi viscera potiore. Succum habet croceum, quem exse man-
su remittit, & in eo praecipua differentia. Itaq; curcuma quasi crocoma
dicta est.*

Zedua-
ria.
Cycnat.

*Zeduarium est altera species xyridis exotica, & in
giberis facie recentioribus prodita, odoratior tamen, amariuscu-
la, sed minus acris, radice tuberosa: Antidotis efficax & inde nomen in-
venit, quoniam ita Arabes Antidota vocant, sicut Bizcartica, vitam cu-
stodientia.*

*Duo ejus genera z crumbet radice tereti, & or-
biculata, inusitatior: & propriè dicta Zeduarium,
oblongiore figura, usu vulgatiore.*

*Nec haec sunt tantum, sed & domestica ceru-
lea iridi magna differentia. Dioscoridis auro lau-
datissima*

datissima in Illyrico, proxima in Macedonia, tertium locum habuit Africana. Nostra atas prior Iris florentina, Iris florentina.
 cipatum dedit Italica, aspectu elegantiori, candidiori, & puriori odore. In mediterraneo, non procul Florentini montibus, agris & agris temperie Illyrico proxima nascitur, a quibus Florentina vocatur.

Alia iris, quam officina gignendi casu ¹⁹¹⁰⁹ Ireos. Ireos. Stalowy Toten.
 appellant. Eam aliqui preferunt, tanquam radice odoratiore: siffereat
 tia manifesta in flore candido.

A lilio radice oblongiore, bulbililio locus proximus, & tanta cognatio, ut multis & scriptorum & gentium in aliquibus speciebus superiorum sit vice: sed facilis discretio. Hac enim plurimo lactoso & viscido manat succo, solum habet obtusum, & florem in extremitate contractiorem, minusq; hiantem, aut reflexum.

Ejus plurima genera, summa duo, rotundililium, aut orchis.

Rotundililium, cuius radix formam in speciem orbis absolutioris globatam est, multis modis. Vnum superiorum similis, acutioris folii & statim a radice: alterum latinis privatim dictum liliium.

Prius item bifariam dividitur, in Hyacinthum & Narcissum.

Hyacinthus est rotundililium, ἀπό τῆς μετ' ὑγκί- Hyacin-
 qu' ἔχῃ, quod ejus flos cum pluvijs veniat, aut propter colorem floris thus.
 violaceum, ἀπό τῆς ὑακίνθου, vel ἵσ, metathesi literarum u' ἱ, cognomina- Hyacynth.
 tum: Quanquam aliud referat fabula duplex editi ē puero Hyacintho,
 quem Apollo dilexerat, & disco imprudens interfecerat, aut ex Ajaxu cruo-
 ore, impatientia prelati sibi Vlyssu, necem sibi ipsi consciscens, & inde
 quog, primam syllabam sine aspiratione, & per i scribendam esse, quan-
 quam aliter usus obtinuit. Quam ex ipsis floribus manifesta esse nomina, ita
 discurrere videntur, ut Gracarum literarum figura Α l legatur inscripta.

Hyacin-

Hyacinthi varietas, & genera XII.

Vnico, proprie dictus Hyacinthus } Poeticus, bulbo simplici. Differt ab iride duntaxat bulbo, folijs porraceis, & flore bianthino, seu purpureo. Dod. Iri bulbosa : 2. 2. 4.

Iris bulbosa: Dodon. Ibidem. Iris bulbosa Lusitana. Ibidem.

Gladiolus Dewatero odentij / folio simili nomin. Matth: lib: 4. Diosc. 2. 2. 12.

Estq; vel

Latifolius. Dod. Iris bulbosa latifolia.

Similior, folijs

Hyacinthi ali. m est r. vidiu na sata

Pluribus

Asphodelus: Atralomste Eopitio. v. longo & angusto folio, ἀπό τῶ σφραγάνδ ab ense. vel παρὰ τὸ σφραδᾶ-ζερ, quod ra dice gestiat, so. (ur inq; Plin) simula cervatū saps bulbū.

Dod. Iris tuberosa. 2. 3. 6. Radix eius in plures bulbos dividitur, aliquos & digitorum humanorum figurā. Hinc error falsus Mathioli, pro hermodactylo verò tradentū: Semen triangulum, Lancea simile, inde aliqui lonchitis priorem Diosc. statuunt.

Stellata

Vernus, Germanicus. Dod. Hyacinthus Fuchsij. 2. 2. 18. Autumnalis } Minor. Dod. 2. 2. 18. } Major Ibidem

Disimilior. Distat florū figurā

Calyculu oblongiorib; eaq; vel

Sparta } Anglicus id est Anglia frequens. Dod. Hyacinthus nō scriptus 1. 2. 17. Orientalis. Ibidem. Comosa. Hunc Pena Discor. intelligit, utpote coma incurva, floribus purpureis plena. Dod. Hyacinthus racemosus. 2. 2. 18.

Simillimus huic Hyacinthus proprie crocum dicitur. Gaudet calcari, & arteri, pereundq; melius provenit: Folij e-
 xilitate usq; in fila attenuata: Flore foliato, in qua stamen flavum, flam-
 menumve. intensi odoris, cum quadam acrimonia, ut facies oculosq; morde-
 at, pessimum quod situm redolet: praterea carnosum, nitidumq; est, &
 optimum quod pingvissimum, & brevibus capillis: Quin imò κρόκον Grace
 filum vilisye & trama vocitatur. Carpis aut sub mammis admotum illi-
 tumve corpori, in cor & cerebrum quam celerrime penetrat, vertigine qua-
 dam, & oculorum caligine subeunte.

Cro-
cum.
Esas
frano

Genuinum montanum: autumnis simul & vere
 nascitur, locus algidus, ubi perpetua nix, flora
 minus candido, interdum purpureo. Genera
 plurima Dod: 2. 2. 15. Item 2. 2. 16.

Sylvestris,
 folijs
 utring,
 lineis
 albis
 sulcatis,
 & hac
 à sativo
 differētia
 Sativus
 seu dome-
 sticus.

Pratenfis
 vulgaris
 Hermodacty-
 lus, quasi
 Hermi seu
 Mercurij di-
 gitus à viri-
 um efficacia.
 Dicitur &
 Ephemerū.
 Estq; duplex

1 Colchicum, sive strangulatorium
 Ephemerum, unā die suffocatu ene-
 cans, Colchide plurimum, & inde
 nomina: Dod. 3. 4. 34.

1 Diosco: Iridifolium, & Iridi-
 folium. Hermod. officinar &
 Tralliani & Pauli: Catharti-
 cum. Dod: 3. 4. 34.

2 Album & rubrum: Nicos
 lai Actuarij & Arabum:
 Ben quasi Balan^o dictum:
 cordi veneriq; amicum.

2 Album eximioflorū cano-
 dore, qualis in gallinarū
 Orni-
 tho-
 galō
 alia, aut ovīs renidet, à
 quo & nomē. Dod: 2. 2.
 10. figur: 1

Luteum prioris simili-
 mum. Dod: Bulbus syl-
 vestris. 2. 2. 20.

R Et hyacinthi

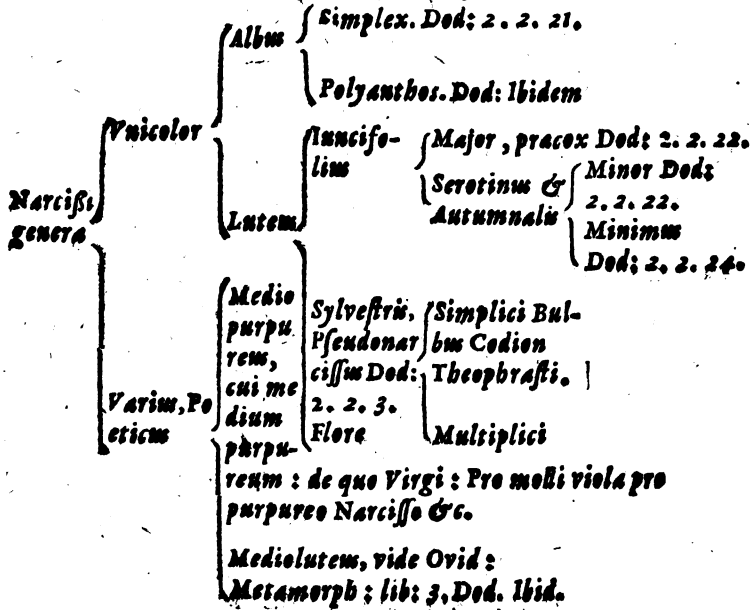
Narcissus.
 podzyna
 ny kwiat.

Et hyacynthi quidem hi sunt, succedit illis Narcissus, id est rotundilivium, congener Hyacintho, in usu vel solo odore, caput gravans, nervosa, inimicum. Itaq; ἀρω τῆς νάρκισσος, id est, à torpore, & veterno seporiferâq; & epispastica vi Narcissus dictus, non à fabuloso puero, ut & Plinius. Eust. & Plusarchus symp: 3. interpretantur.

Narcissi distributio prima fit à floribus, in latiflorum, & bulbum esculentum.

Latiflorus est Hyacinthus propriè dictus, aut crocus.

Propriè dicti plurima genera, nō modò ab antiquis tradita, verùm etiã ea, quæ postea invenerat vita.

Verum

Verum Narcisso floris latifolij maximè bulbus
esculentus comofo foetu, convenit : proprie dictus,
& cepacei generis.

Bulbus esculentus proprie, ut antiquis notiffi- Bulbi ef-
mus, ideoq; Dioscoridi vix nominatus, ita nostro avo obscurus, de sereno usu culenti.
internecione memoria inducitur. Videtur tamen fuisse cape, aut pancratio *Woo*
simillimus, in plura genera divisus. Diosc. lib: 2. cap: 165. *Meych.*

Cepaceorum differentia prima à nobilitate qua-
litarum & virium. Ignobiliora enim sunt porrum & cepe.

Porrum, Latinis à callosa concretione porri ca-
piti, prafium Gracis, à colore cognominatum, est minus cepe, & quasi inte-
rius duntaxat capitulum, demtis tunicarum involutis, cor vocatum.
Diosc. 2. 143. Dod. 5. 3. 17.

Cepa maximè in caput id est radicem, cui simi-
lirudo, & inde herba toti nomen capiti, crescit, non minus usu quam spo-
sie eximia.

Estq; propriè dicta, aut squamosa seu squalida.

Proprie dicta, odore atq; adeo vaporem acutum, Cepa.
& lacrymosum habet: Ob id Graci κρόμμιον, quod oculorum tunicam Cybuli.
papillamve lancinet, & contrahat. appellant.

Cepa squamosa, maritima & arida diligit, pra. Scilla.
ter ceteras mutilat. & quasi praefectis radicis tunicis, squamata modo. *Mosk*
Cybuli.

Genera scilla, & pancratium.

Scilla à squalore haud dubie dicitur, seu loci,
sive radicis bulb, sive testacei piscis marini squilla nomine. Mash: lib. 2.
Diosc: 2. cap. 167. Dod. 5. 3. 20.

Pancratij summa natura in nomine est, appel-
lato, quoniam contra omnia mala valere putetur, radice bulci scilla simile,
fed majus, colore rufo. Diosc: lib. 2. cap 168. Dod. 5. 3. 21.

Nobilior natura est è cepaceorum genere allio,
& moly.

Allio enim tadium quoq; halitu, ut prioribus, Allium.

Sylve-
stre.
Polusq

verum vehementius, & sapor asper. Radix ejus Hippocrati, Galeni inter-
pretatione, alijsq; Gracis, $\mu\omega\lambda\upsilon\zeta\alpha$ dicitur, contra veneficia antiquitus
celebrata. Diosc: lib. 2. cap. 146.

Estq; Juncifolium aut latifolium.

Juncifolium, angustius folio, Sylvestre aut sa-
tivum.

Sativum.
Fabradosj.

Sylvestre, bulbo continuo, alijs interdum mi-
noribus adnascensibus, radicitur. Aridis & pratis nascitur. Dod. 5. 3. 13.

Sativum, bulbo discreto pluribus nucceis, &
bis, ut caetera, & separatim & universim tenuissimam membranam, foris di-
lute purpurea colore, vestitum: e quibus medijs subter pratenuis fibra in
terram descendunt, cibus expectatum, & inde ab alliciendo dictum. Mathz
lib. 2. Diosc: cap. 146. Dod: 5. 3. 12.

Allium
urfinum.

Allium latifolium, sive urfinum, Hippocra-
ticum moly, inter sylvestria ponitur, folijs latis, binis ternisque. Dod: 5. 3. 13.

Moly..

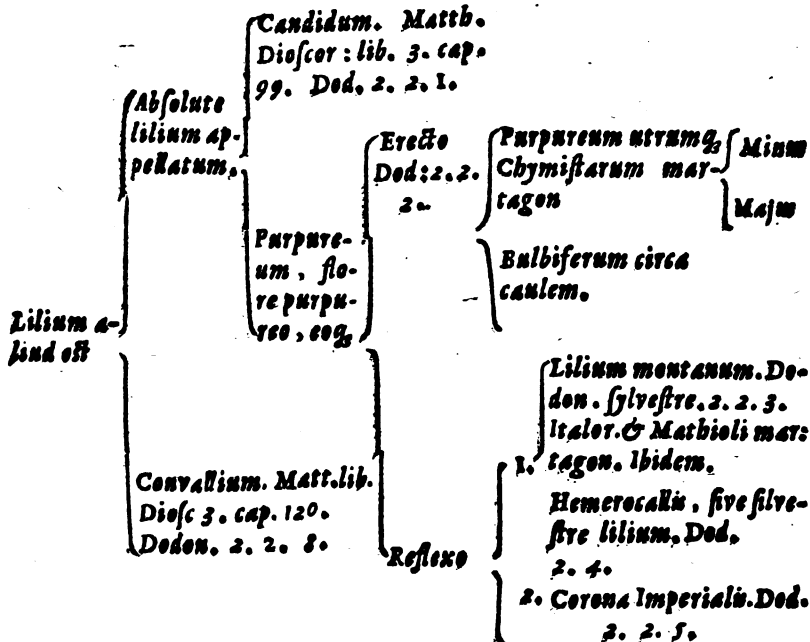
Sed laudatissima herbarum est Homero, quam
à Dijs inventam & vocatam putat moly. Ea
haud dubie congener fuit allio, contra summa ve-
neficia demonstrata: & nomen pluribus morbis re-
media promittit, $\pi\alpha\rho\alpha\ \tau\omicron\ \mu\omega\lambda\upsilon\zeta\eta\ \tau\alpha\varsigma\ \nu\omicron\sigma\delta\epsilon\varsigma$ ab amoliedis
morbis deductum. Cujusmodi triplex pingit Do-
doneus 5. 3. 14. Secuto aeo plures natura aut usu
insigniores, ut ruta harmala sive Sylvestris &c.
eo nomine dici cepta sunt.

Lilium.
Lilium.

De rotundilirio ab radice foliato satis sit di-
ctum, subjacet ei lilium proprie appellatum, bulbo
nucleola squamatis, folio brevioris, & a caule duntaxat exunte, flore
praeipuum, & universa Solomonis Regis gloria calidius praelatum, cujus
propter divinum odorem $\lambda\iota\rho\iota\omicron\nu$ quasi $\lambda\iota\alpha\mu\ \xi\acute{\epsilon}\omega\mu$ vocatum est, & fabula
comitata, ex ubere lunonis lacte effuso, in aethere galaxiam seu lacteam
pium, in tellure lilium natum.

Lilij

Lilij genera.

Reliqua est tulipa sive lilionarcissi historia, Tulipan.
id est, rotundilirij e plurium, ut hyacynthi, vel Turcice
narcissi & lilij, natura compositi: Flore turci copiosa
tulipa dicto simili. & inde nomen. Lilium.

Genera floris colore innumera, ut leuconarcis-
solirion (Dodoneo leucoion bulbosum 2. 2. 26.)
Et reliqua non minus nominibus quam situ pere-
grina, & exotica, sive simplici colore (Dod. 2. 2.
27.) seu variegato, ut fritillaria, seu meleagris
Dod: 2. 2. 28.

R 3 Et haecenus

Orchis.
Wstawac

Et haecenus rotundilivium, orchis seu testiculus sequitur, id est livium radicis bulbo in morem testis extuberante quem & pubis instar superne pratenues vestiunt fibra. Concitatricem vim habet. Inde & satyrion vocitatum est, metaphorá à satyris seu faunis, lascivis animalibus sumptá.

Genera ejus etsi radicis, loci, foliorum, & florum differentiá variá quidem, sed angustá, non acaed manifesta sunt tamen qua Lobelius, autore Cornelio Gemma, comprehendit, subdemus.

Orcheos distributio, genera XLII.

<p>Satyria vel satyrisi generaliter vocata (Dod. 2. 2. 30.)</p>	<p>possunt haec Monorchides appellari</p>	<p>Legitima Diosc. & Plinij, nobis min^o nota, simplici bulbo.</p>	<p>Priori Dioscoridi: Ad hoc genus proprie accedit Hyacinthus orientalis. (Dod. Cynosorchis prior).</p>
		<p>Orchides duorum ordinum aut plurimum. vide h.</p>	<p>Posterius Erythronium. Ad hoc proxime genera Tulipanna vel potius dentis canini. (Dod. Cynosorchis tertius.)</p>
<p>Abortus Satyriorum, qui cum testibus careant, reliqua tamen parte Satyrium referunt.</p>		<p>Abortivum diphylum. Dod. Ibid. Elleborina palustris. Dod: 3. 2. 28. Hypocistis. Dod. 2. 2. 29.</p>	

*
28. 2. 2. 29.

h
Orchid-
esdu-
orum
ordi-
nū aut
pluri-
um.

Cynosor- chides, seu polydacty- lides, testi- culis oblo- ngu & com- pressis	Oreades } folio levi	Sub horum singulis sunt differentia accidentaria plures, florū gratia, co- lore, odore, & foliorum, & caulis magnitudine discernenda.			
	Nympha, vel montana & odo- rata		folio ma- culoso.		
	Nereides, vel Nym- pha palmi- stres	Folio acu- to, vel le- prophylla, Xyphoides.	Vul- gares	Laves	Folij acuti toto progressu.
					Flore rufo, folij macrone ob- ruffore.
	Lato ac la- cimioso: pla- tophylla, flore vio- laceo. Dod.	Dra- con- tia	Macu- losa	Nigrapenit ^o cau- le, folio, & flore.	Nephelodes, vel nubibus varie- gata
Satyrium basilicum foliosum.					
	Conopsea, vel macro caulos, cui flor culicem repse- rans.				
	Folio gramineo, quam depingit Mathiolus.				

FAMUL-

Orchis.
Wstawac

Et haecenus rotundilivium, orchis seu testicu-
lus sequitur, id est livium radicis bulbo in morem testis extuberante r
quem & pubis instar superne pratenues vestiunt fibra. Concitatricem vim
habet. Inde & satyrion vocitatum est, metaphorâ à satyris seu faunis, la-
sivis animalibus sumptâ.

Genera ejus etsi radicis, loci, foliorum, &
florum differentiâ variâ quidem, sed angustâ, non acaed manifesta sunt
tamen qua Lobelius, autore Cornelio Gemma, comprehendit, subdemus.

Orcheos distributio, gene- ra XLII.

Satyria vel satyrisci ge- nerali voca- bulo (Dod. 2. 2. 30.)	Legitima Diosc. & Plinij, nobis min ^o no- ta, simplici bulbo. possunt ha Monorchi- des appellari	} Prius Dioscovi: Ad hoc genus propè accedit Hyacinthus orientalis. (Dod. Cynonorchu prior).
	Orchides duorum ordinum aut pluri- um. vide h	
	Abortus Satyriorum, qui cum testi- bus careant, reliqua tamen parte Sa- tyrium referunt.	} Abortivum diphylum. Dod. Ibid. Elleborina palustris. Dod: 3. 2. 28. Hypocistis. Dod. 2. 2. 29.

Di... ..

Oreades Nympha, vel montana & odorata	folio levi folio maculoso.	Sub horum singulis sunt differentia accidentaria plures, florū gratia, colore, odore, & foliorum, & caulis magnitudine discernenda.
--	-------------------------------	--

Cynosorbides, seu
polydactylides, testiculū oblongū & compressū

Nereides, vel Nympha palmiferae

Folio acuto, vel leprophylla, Xyphoides

Vulgares

Laves } Folij acuti toto progressu.
Floris rufis, folij mucrone ob
ruffiore.
Floris purpureis, folio ex amplo
in angustum.

Maculosa

Odorato flore } Nephelodes, vel
nubibus variegata

Dracontia

Nigrapennis caule, folio, & flore.
Seminigra.

Stigmatibus inter puncta, fixo
stigmatica.

Lato ac laciniato: platanophylla, flore violaceo. Dod.

Satyrium basilicum foliosum.

Conopsea, vel macrocaulos, cui flos calicem representans.

Folio gramineo, quam depingit Matthiolus.

h
Orchides duorum ordinū aut plurimum.

2. 1111111111

Digestio graminis rotundifolij, & leguminis, cap: V.

Et graminei generis acutifolij, quidem omnis ferè historia peracta est, sequitur rotundifolium, radice singulari, folio nervaceo, plano, circinnato, pediculo annexo. Simili in fructu superiori contrarietas. Ut enim illud spicatur aristis, aut vasculis rotundatur, ita hoc gravidatur filiqu & vaginulis.

Quod silvestre est, aque ac acutifolium graminisquam non nascitur, herbidos cespites pratergrediendo.

Legumen autè proprie appellat graminei hujus, Legu-
men. et rotundifolij generis frugem, nominatã quod in terram spargitur, manu uncove avellendũ, ac quo Varro lib: 1. cap. 32. hac tradit: Legumina alij, quidam legaria appellant, utraq; dicta à legendo, quòd ea non secantur, sed vellendo leguntur. Græci eadem origine $\chi\epsilon\delta\rho\omega\omicron\pi$ quasi $\chi\epsilon\rho\delta\rho\omicron\omega\pi$, itémq; à serèdo $\omicron\sigma\tau\epsilon\gamma\iota\omicron\mu$, quasi $\omega\pi\omicron\iota\omicron\mu$ literarum metathesi vocant. Antiquius, memorante Galeno, omne ferè legumen $\kappa\upsilon\alpha\mu\omicron\mu$ fabam, id est, pregnans & ferax $\pi\alpha\rho\alpha\ \tau\omicron\ \kappa\upsilon\omega$ nominabant, ut potè frumẽto facundius, quodq; minore tempore, & labore, sed proventu majore constet.

Genera prima, situ foliorum divisa sunt, trifolium, $\sigma\ \pi\tau\epsilon\rho\gamma\omega\delta\eta\varsigma$ sive alatum.

Trifoliũ est gramen rotundifoliũ, cuius terna Trifoli-
um.
Ditel. folia singulis pediculis coherent. Aliud communi nomine appellatum, aliud privatim lotus.

Communis nominis pratense, aut lagopus, Pratense acutifolio graminei proventu simillimum, passim pratis nascitur, estq; paniculaceum seu spicatum, aut medica.

Panicu-

Paniculaceum vulgare & bituminosum.

Pratense.

Trifolium pratense vulgare, omnibus locis nascitur juxta & reliquum gramen. Folia contra tempestatem surrigit, & in horrescit. Floris colore dividitur in candidum & purpureum. Math: lib. 3. Diosc. cap. 106. Dod. 4. 4. 7.

Asphaltion.

Trifolium bituminosum, aut asphaltion Dioscoridum, bituminis odore & natura: loci aestuosi exortium, folio acuto, unde oxytriphylum Scribonio Largo dicitur. Diosc: lib 3. cap. 106. Dod: 4. 4. 8.

Medica.

Prater trifolium paniculaceum, e pratensium genere est medica, e Media regionis pascuis in Graciam & Italiam translata, fructu filiqua orbiculata & modo cochlea inerta. Specie sativa, & leguminis usu. Diosc: lib. 2. cap. 121. Dod. 4. 4. 19.

Lagopyrum.
Sagecinobium.

Inter trifolia communi nomine dicta & lagopyrum posuisse conveniat. Nascitur inter triticam segetem. Inde aliqui lagopyron quasi leporinum triticum vocant. Fructus ejus sica pilosa, leporini pedis colore, & hirsutie. Diosc: lib. 4. cap. 17. Dod. 4. 4. 22.

Lotorum genera.

Et de trifolio generatim appellato satis dictum: lotus est trifolium praestantius, si ve loci quo nascitur, si ve natura gratia. παρὰ τὸ λῶν, id est, volo, quasi voluptatem afferens, aut acceptum & expetitur.

Plura ejus genera, lotus legitima, aut cögener. Legitima absolutè dicta, aut mellilotus.

Oxypliciana.
Alleluja / a neß 3as
geci & sto
wit.

Absolutè dictarum una pusilla, cui oxeci, & acetosella, ab acumine saporis, nomen imponitur.

Radix ejus fibrosa, sitis opacum, e supernis partibus sola folia, cordis effigie, reflexa, pedicellis oblongis & junceis innexa, flos candidus, stellatus semen luteum in rhecu pusillis, oblongiusculis. Math: lib. 3. Diosc: cap. 106. Dod. 4. 4. 23.

Reliqua loti genera Dioscorides lib: 4. cap. 106. recenset

recenset tria sylvestre, urbanum (Dodoneo trifolium odoratum alterum 4. 4. 14.) & Aegyptium.

Fam melliloto mellitus odor, et color, cognomen dedit. Coronas ex hac antiquitus fabricatas constat, non modo voluptatis, sed & utilitatis astus arcendi gratiâ.

Differentiæ plures ut mellilotus Italica, Dodoneo trifolium corniculatum alterum. 4. 4. 17. coronata, quæ sertula campana putatur, ut potè flore coronæ, sertive aurei persimili, & eadem siliquosa: Dod. trifolium corniculatum primum ibid. Præterea mellilotus Germanica seu Boëmica Dod. trifolium odoratum. 4. 4. 10.

Et legitima loti sunt hæ, congeneres verò trifolium fœnum dictum, aut gravis odoris.

Fœnum rursus duplex est, Græcū, & Cythisus. Fœnum Græcum à loto distat duntaxat siliqua majore, magisq, adunca, stylo acutiore, sativum ut plurimum, & è leguminis genere. Græcū $\delta\eta\lambda\iota\varsigma\ \omega\alpha\varsigma\ \alpha\ \tau\eta\varsigma\ \delta\eta\lambda\iota\varsigma$, id est à papilla quod lactū defectū sumtum mamma repler, itémq, $\kappa\acute{\alpha}\rho\pi\omicron\varsigma$ appellatur. Math: lib: 2. cap: 94. Dod: 4. 2. 27.

Cythisus fruticosior, & major est. A Cythno, vel ut alij Cythisa Insula, una è Cycladibus, unde primum allatum est, Servio autore, nomen accepit. Theocritus $\kappa\upsilon\tau\iota\lambda\omicron\upsilon\pi$ quasi facundum fœnum dixit, ob lactū hau dubiè abundantiam, quam facit.

Cythisi folio est & acacia altera Discoridis, spinosa lotus, à verbo $\acute{\alpha}\kappa\acute{\alpha}\omega$ id est acuo, quasi acuta dicta. Math. lib: 1. Diosc: cap: 115. Dod. 6. 1. 15.

Fam ex lotorum genere sunt graveolentia ruta & anagyris.

Ruta plures differentia, sylvestris gravior, & odore longè vehementiore, atq, aded viroso & periculoso afflata.

Dod: 1. 5. 1.

S Et in

Et in sylvestribus minima, qua dicitur rutula, virulentissima. Dod: 1. 5. 2.

Qua verò hortensis est, mitiorem odorem habet, perpetuis folia, multiplicis usus: propter quam ruti nomen ab erucida datum existimant. Venerem inbibet, & admittit inde Græci ὠγγυρον, ἀπὸ τῆς ὠγγυρίδα τοῦ σπέρμα, à cogulanda, & siccitate nimia extinguenda genitura appellans. Mash; lib. 3. Diosc: cap: 45. Dod: ibidem.

Anagyris.

Anagyris fruticosa est, & alia minus fatens vel laburnum, alia fatida, & gravis odore.

Nauseam à nausea quam movet vocavit Plautus & proverbium factum, ne moveatur anagyris. Mash. lib. 3. Diosc: cap: 149. Dod. 6. 2. 27.

Sequitur historia rotundigraminis ἰσχυρὰ δὲ οὐκ, id est, alè speciem gerentis, medio nervo, costave & quasi spinula aut dorsulo, que Græcis ῥαχίς dicitur, ab utroq, latere folijs harentibus.

Estq, duplex, fragilius et lentius, vitilibus familiarè.

Fragilius dividitur in fabam, & alterum genus surculosum.

Faba.
Dob.

Faba caulem habet quadratum, surrectum, ut plurimum unicum Theophrasto & Plinio autore, solum secundum. In flore nota luctus apparet. Itaq, apud Romanos ad mortuos pertinuit, & flammæ Diali, id est sacerdoti levæ, à quo vita dari putabatur, fabam nec tangere licebat, neq, nominari. Floret diutissime frugum, 40. diebus, particulatim: Cetero secunda. Plinius autor est inventum scapum 100. fabis onustum. Mash: lib: 2. Diosc: cap. 98. Dodonei falsa opinio, veterum fabam hodie ignorari, & nomen in bonâ seu phaselo nominando perperam usurpari. 4. 2. 1.

Phasiolus.
Faseol as
neß Ture
et Phrach.

Faba duplex est una minor, & in ea quadam sylvestris, Dodo. 4. 2. 3. quadam sativa, ibid. cap 2. altera major cap. 1.

Phasiolus vulgaris turcicaq, multicolor faba, est faba amplexistipes, brachijs hedera: cui, prolixissima, folio similiter rotundo, nec venoso, terno: smilaci similis. Qua de causa hortensem

sem simlacem vocat: Dioscorides filiquis & fructu lentis lembive efficit,
unde δόλιχον & phascolum dictum palam est. Matth: 2. 149. Dod: 4. 2. 6.

Multi eius genera, colore distantia.

Similem his naturam habent sesamum, atq;
lupinus.

Sesamum seu sesama, amara natura est, ex
omni parte crassior reliquo genere, reticulis, folio rubente, filiqua cy-
lindracea, intus semine oblongo, flavescente. Figura apud Matth: 2. 92.
Dod. 4. 2. 22.

Erysimum quoddam sesamo simile, & cognatum
Theophrastus, Plinius, & Galenus in frumentis
ponunt, leguminis facie, cui descriptioni maxime
convenit eruditorum sententia vulgo frumentum
Indicum seu Sarcenicum appellatum. Dodoneo fagopyrum a semine
triquetro. 4. 1. 32.

Lupinus unus coli non vult, nasciturq; non ara-
to, amara & ipse ac tristi natura, ala quinis aut septenis pennis divisa.
Propagatur semine avidissime, ut quamvis frutectoso solo, coniectus inter
folia vepresq;, ad terram tamen radice perveniat, & inde lupinus quasi
vorax dicitur. Græci, Λέρμος, quod ceteris calidior sit aut potius quod
Περμῶ, id est calida locus seu maceratus amaroem deponat. Matth:
2. 103. Dod. 4. 2. 19.

Reliqua sunt rotundigramina alata, surculosa.
Ex his quadam Theophrastus appellat ἐπιγυόκαυλα, quorum caules spar-
guntur in terram, si non habeant adminiculum, in claviculas desinen-
tes, folijs medijs circumdati.

Distant primum radice oblonga, & bulbosa.
Oblonga rursus sunt aphaca, & pisum.

Aphace a non edendo videtur dicta vel quasi
τὰ φάη κακῆ: tenuis admodum, cetero eadem cum pisa. Dod. 4. 3. 12.

Pisum ex urbe quadam Pisa, inter Ossam et O-

S 2 Lymphum.

lympum montes fita, allatum & dictum volunt, Semen habet luteopale-
lidum, & ovi luteo concolor: ob id ὄρχου, ut terram Ochram, & λίκου-
δομ, quasi dicas ovi visellum, Graci vocant.

Ejus vitium & quasi degener in doles quadam
est, caule anguloso, folio oblongo, species spontanea simul & sativa,
quanquam folii herbarum studiosis.

Bisariam dividitur in Ochrum sylvestrem,
& lathyrin.

Orchus
sylve-
stris.
plant
Græc.
Lathy-
rus.

Ochrus sylvestris, sive Ervilia, tanquam eru-
onda, & abijcienda, vel potius à Græco ἐρέεινον dicta, solum habet pan-
ulo latius lathyride; siliquam & semen minus. Dod. 4. 2. 9.

Lathyrus seu cicercula Ochro sylvestri admo-
dum similis est, sed folio angustiore, siliqua & semine anguloso, ciceri si-
mili (unde Cicerculam latine vocant) ochro majore. Plutar. in probl.
Rom. tradit Pythagoreos aversari solitos fabas, καὶ τὸν λαθύρου, καὶ
τὸν ἐρέεινον, ὡς παρωνύμους τῶ ἐρέεινος καὶ τῆς λικιδος. Dod. 4. 2. 11.
& 10.

Aracus.

Aracus sive cicera, est lathyrus seminis colore
à priori distans, quo sordet & nigrior est. Idem tradit Columella, qui ni-
bil sapore, sed tantum colore à cicercula disidere, eaq, cicera vocari scri-
bit. Dicitur à Græco ἀρά quod damnum & noxam, quale est lathyrus
frugum, significat. Dod. 4. 2. 11.

Pisum
sativum.
Tetra
glandes.
Wortst
aues zem
sty was
tech.

Ipsius pisi duo magnitudine genera, minus
ὄρχος proprie Dod. 4. 2. 8. & majus λίκουδομ Gracis Dod. 4. 2. 8.

Restant è rotundigramine alato surculoso et hu-
micauli, terra glandes, sive pseudoapios Germano-
rum, radice bulbo multiplici, fibris velus lotis varie invicem implexu, &
latè fufis, quasi trajecto; folium & claviculam & florem purpureum pisi
similem habet. Dod. 4. 3. 19.

Hæc de rotundi gramine alato surculoso humi-
scipite: ὡλαγιόκαυλον, quasi dicas latericaule, aut flexicaule Theo-
phrasto est, cujus caulis in latum crescit, & surrigitur, ramosiore natura.

Eruum.
wici
Græc.

Estq, duorum generum eruum et lens.
Eruum Gracis ὄραρον à semine rufo haud dubie
cognomina-

cognominatum est. Veteres enim rubrum robum dicebant: Itcirco & rufi sic bovem robum vocabant.

Erium sylvestre aliquibus putatur catanance Sylvestre.
Dioscoridii, herba cuius usus fuit ad amatoria tantum, & inde nomen, tanquam lege & necessaria quadam vi homines in amorem induceret. Eletha dicitur ad hunc usum levissimam simul & vanissimam coejectura, quoniam aresces contraheret sese ad speciosum unguisum milvi exanimati Dod. 4. 2. 18.

Orobis receptus seplasia non admodum dissidet ab antiquitus tradito, quanquam Dodoneus diversum sentit. (4. 2. 17.) & hunc vulgarem pro mocho, sive cicere sativum describit 4. 2. 13. Sativum

Cicer eruo cognatum esse indicio est cicer orbium, ab orobo sola nigredine distans. Siliqua ej proprie rotunda & instar marsupii tumida, ex quo apparet quasi cicer dictum: semen turbinatum & acutum, arietini capituli instar. Cicer. Cyzena.

Duorum generum est, unum sylvestre, fructu nigriore & hirsutiore, multiplex. Dod. 4. 2. 15. Alteram genus sativum Dioscoridii arietinum, seplasia cicer rubrum. Mat: 2. 97. Dod. 4. 2. 14.

Erium haecenus reliqua est lentium natura, id est $\omega\lambda\alpha\gamma\tau\omicron\kappa\acute{\alpha}\nu\lambda\omicron\varsigma$ & ramosi generis, siliqua, ut priorum, praeter cicer, oblonga, & ad figuram seminis lata & compressa. Ejus generis quaedam sunt sylvestria, & velut degenerantia, quae distant ramorum & foliorum densitate. Quae variora sunt, differunt primum sapore amaro, & salso.

Amarior et lupini naturam sunt, vicia, et onobrychis.

Vicia alia est arachus, alia proprie dicta.

Arachus, aut aracca, & cracca, $\alpha\pi\omicron\tau\omicron\delta\alpha\rho\alpha$, & $\rho\acute{\alpha}\chi\eta\varsigma$, quod spinam significat, nomen sortitur, quasi pestem permiciensque leguminis, spinula dorsulove pinnato alata. Estque vicia sed sylvestrior, & semine Arach^o.

mino exquisita rotunditate, eoque potissimum discernitur. Mathiolo perperam aphaca. 2. 142. Dod: 4. 3. 9. 10.

Vicia.

Ἰσχυρῶς.

Viciam proprie dictam à vinciendo deducit

Varro, quod proxima quaeq; claviculū apprehendat. Semen fert compressum, lagenula similitudine, eoque distat ab aracho, & inde potius Graeci *Σικίον*, & Latinis *vicia* quasi urnula vel lagenula, quā à vinciendo dici credatur, quod & aracon vocabant Artius. Math: ibid. Dod: 4. 2. 21.

Onobrychis à loco nomen accepit, nam circa fontes orti traditur, quasi ἀνω ἑρῦχων, id est sursum simul cum scaturiginibus erūpens. Cuius descriptioni qua monumētū Diosc: & Plin: extat, plures herba conveniunt, ut prater ceteras galega, & caput gallinaceum.

Galega.

Galega ripas et uliginosum solum diligit, sed tota habitior est, quā Diosc: & Plinij Onobrychis, folio glauco, & inde quasi glauca videtur dicta. Vulgò ruta capraria nomen iudicatur, ab effectu, quia veneris, ut ruta, efficacissima, & urisissima est. Dod: 4. 3. 16.

Caput

Gallina-

ceū seu

Onobry-

chis.

Anthyl-

lis.

Caput gallinaceum simillimum est galega, sed

minus, ideoq; proprius & coniunctius Dioscoridis Onobrychi. Dod. 4. 3. 17.

Fam ex horum genere anthyllidis natura est cū

salsugine gigni, ut ciceris. Dicitur anthyllis, quasi floridula à lanugine, qua pubescit, aut potius à floris exilitate Dod. 4. 3. 22.

Reliqua lentis naturæ, ramis densioribus, folio non nihil albedo rotundiere & compriore, siliqua ut plurimum acuta & varie inflexa, constant.

Differentia in fructu præcipua. Sunt enī quadā echinata, ut tribulus terrestris, & glycirriza.

Tribulus

terre-

stris.

Tribulus terrestris radice breviori nascitur, passim arido locis. Ea de causa à terendo dictus, ramis vicia, fructu triplici cuspidi vel machinulis ferreis aculeatis, quas tribolos Graeci Latini murices appellant, simili, & inde quoq; nomen factum videri possit.

Dod. 4. 3. 22.

Glycirriza.

riza.

Καλοϊκίε.

Glycirriza radicis saporem nomen indicat.

Quam altam habet, quia in multa dividitur.

Estq; duplex communis, & Dioscoridis.

Communi-

Communis radice flexa & numerosa nascitur,
spicato flore iuxta & siliquâ vicia simili. *Math. 3. 5. Dod. 3. 1. 71.*

Glycirriza Dioscoridis radicem habet rectam,
& aliam crassiorē, factis in orbem collectos. *Dod. 3. 6.*

Estq; alia sylvestris, glaux vulgaris, fanum
gracum sive stre Tragi. *Dod. 4. 3. 15.*

Alia mitior fructu hirsuto & aspero, *Dios. lib. 3.*
cap. 5.

Cætera de flore naturâ sine asperitate factum gi-
gnūt, ut ornithopodiū, cuius siliqua avium digitos
imitatur. (Dod. 4. 3. II.) Ferrum equinum siliqua
soleis equinis, aut dimidiata Luna simili. Inde fa-
bula nata herbam esse, qua equorum soleas refringat. Dod. 4. 3. 14.

Ornitho-
podium.

Ferrum
equum.

Eiq; congener, & simili amaritudine hedy sarū,
svavis odoris, ut nomen inscat, aliâs securidaca. à siliqua & semine
âgulofo securis effigie appellata. Plini & Galenus lentis viriū esse tradūt.
Præterea siliquâ falcata aut Lunata, sena et colutea.

Hedysa-
rum.

Sena estiva & frigoris impatientissima est, suc-
co mucaginoso: non seritur ante Majum, ori minus grata & non nihil
amara. In condiss: partibus exoticis Orientis, & Arabia, & inde petitur,
à qua & nomen habet. Albasemer enim patria linguâ dicitur, in Italia
minus amat nasci. In Septentrione vix trimestre vivit, herba figura.

Sena.
Sene.

Genera ejus duo, unum deterius et sylvestre, fo-
lio breviori & rotundiori, alterum laudatius &
sativum. Seritur & adolescit infimeto ovillo, ob id ad nos allata spirillis
pilulisve stercoris caprini, aut ovini referta est. Et hac quoq; ejus proba-
tio: folium finum dicitur, oblongius & acutius sylvestri. Math. lib. 3.
Diosc. cap. 70. Dod. 3. 2. 3.

Coluteam senam sylvestrem putant, sed longè
vincit magnitudine. Nomen colutea datum Theophrastus existimat, quod à
supernis partibus murilatis intereat. Figuram arboris habet Diosc. autore.
Math. ibidem. Dod. 6. 2. 26.

Colutea.

Lens

Lens.

Ἐσοκωτ
ce.

*Lens ipsa tota aspectu elegantior, & deforma-
rior: filiquâ & semine sui generis, id est, rotundâ, & in modum lagenulæ
compressâ, unde Græci φακός, quasi ἄσχος, id est, utru lsteratum me-
rathefi dicitur. Invenitur apud autores equanimitem fieri vescenti
ea, & ab hoc effectu quasi lentam aut lenem & moderatam latinè appel-
lati. Dod. 4. 2. 16.*

Spartum
Beylj.

*Huic rotundigramini fragiliori proximam na-
turam habet spartum seu genista, rotundigramen
alarum, sive ille, & vimineum, quo Græci ad funes, usos nomini credam-
us, quo plantam eam appellant. Σπάρτον enim funem lorumve denotat.*

Sparti
differen-
tiz.

Genistæ
rapum.

*Multa ejus genera, et prima duo, spartum pro-
priè dictum, aridum & penè sine folijs. Matth: 4. 157. Dod: 6. 2. 3.
aut genista, à genuum flexilitate dicta, folio minus vidua, alicubi con-
nata naturâ cum rapogenista, sive hypospartio appellato, species spontanea,
& excrementitia. Dod. 6. 2. 1. & 2.*

*Genistæ spinosæ congeneres sunt, tragacantha,
& ononis, itemq; acacia prima Dioscoridis.*

Traga-
cantha.
Tragos
tant.
Traga-
cantha
gummi.
Ononis.
Gehlice.

*Tragacantha quasi dicas hircina spina, succum
pingvem habet, & etiamnum tragacantha est radice ejus lacryma, ut
Theophrastus tradit, spontè, ut Dioscorides, succatione promanans. Pre-
stat pellucens gracili, lavis, sincera, & subdulcis: spinulam autem oblon-
gam & densam habet, hirci barba simillimam, & inde nomen. Matth: 3.
20. Dod. 6. 1. 112.*

*Ononis fruticosiore natura est, radice ut cætera
fenu instar flexili & tenaci. Tributa & proprietat, q; in orbè folia dispo-
nuntur, trifolij quadâ tenui naturâ. Dicitur autem Ononis quasi asinaria,
ad quam aselli pruriginosi libenter sese affricent, aut potius anonis, quasi
inutili noxiâq; agro exhauriendo, & sistendo aratro, unde etiamnum ali-
qui bovis arestum vocant. Matth: 3. 2. Dod. 6. 1. 3.*

Acacia
Egy-
ptia.

*Acacia prima Dioscoridis, est spina legumino-
sa, cujus gûmi, sive lacryma Arabica dicitur: exotica est Aegypti: lentis fo-
lia, & perpetui folia. Dat & acaciam, id est, succum è fructu, immaturo
quidè subrusû, maturo verò nigrum: fructus ipse siliqua est, torulus lupini
effigie distincta, plurimum bigvana, aut trigana. Dod: 6. 1. 13.*

*Hæc erit historia plantæ humilioris, & nervi-
caulis graminea.*

De fern-

De ferulaceis, cap. VI.

Sequuntur ferulacea, nervicaule genus, in plu-
radiuisum, & sui dissimilius.

Differentia prima duplex filix, & umbelli-
ferum genus.

Felix præcipue diuturna & vivax quasi infelix Filicum genera.
appellata est, quod sine fructu sit. Huiusmodi enim plantas Latinos pro-
priè infelices vocare consvèsse supra ostensum est. Radix ejus fibrosa,
folium utrisq; lateribus pinnatum. Idcirco Græci τέρην, quasi pinna-
tam appellant, τὰρὰ τὸ τέρρον, quod tam plumas, quam pinnas, seu ma-
iores ac firmiores pennas significat.

Genus ejus duplex capillare, & crassius.

Capillare tenuissimum est, & capilli simile, ra-
dice exili, amat umbras petras, parietumq; aspergines, ac fontium
maximè specus, & saxa manantia.

Estq; adiantum, aut trichomanes.

Adiantum aquas respuit, perfusum, mer- Adian-
tum.
ἄνιστος
ἰώλας.
sumq; sicco simile, quod miremur, cum locum humidum diligit. Inde
& nomen à Græcis, ἀδινέδαι enim humectari & madefieri dicunt.
Constat autem folio crenato, quod inferiori parte asperum & fuscum est.

Species ejus Theophrastus et Plinius duas tra-
dunt, candidius, & nigrum breviusq;.

Candidum, cujus caules ex albo virescunt: quo Ruta
muralis.
pertinet & salvia vita, sive ruta muraria herbari-
orum. Dod. 3. 5. II.

Adiantum nigrum, absolutè quoq; ἀδινέδαι di-
citur, item καλλιτέριον, πολύτεριον ἢ ἐβρότριον, Latine præterea
cincinnatiæ, terra capillus, aut supercilium: ab Apulejo capillus veneris,
capillaris, crinira. Quidam coriandrum putei vocant, à foliorum signo-
ra: ramuli nigro colore nitent. Reliqua nomina ab effectu sortitur,
tingit enim capillum. Dod. 3. 5. 10.

Trichomanes est filicis genus capillare, exilius Tricho-
manes.
ἄνιστος.
I modò

modo nigriusq; : cauliculis individuis, folijs rotundis, densis inter se ex-
adverso. Latine filicula, quasi parva filix, aut capillarum. Dod: 3. 5. 12.

Alterum genus infelicitis hujus plantæ crassius,
item bifariam dividitur, in phyllitidem, & fili-
cem privatim dictam.

Phyllitis quasi foliosa, est cujus superna partes
nihil aliud admodum quam folia sunt, singulis pediculis singula heren-
tia, sed ita laciniata & divisa, ut plura appareant.

Estq; alia lingua similis, alia scolopendrium.

Lingua similis folium habet subtus distinctum
notis vermiculorum specie. Duo ejus genera he-
mionitis, & phyllitis propriè appellata.

Hemio-
nitis. Phylli-
tis. *Hemionitis sive mularis nascitur folio infer-
na parte latiore, semicirculi aut Luna crescentis modo. Hemionitu voca-
tur, quod à mulu depascatur, vel potius quasi sterilis, quod caulis & se-
minis expers sit.*

Colend
yazyk/gt
nâkpsany
trañt.
*Phyllitis è diverso oblongo folio pleniùs linguã
cervinam exprimit.*

Scolopē
drion.
Ceterat.
*Scolopendrium est phyllitis, folio laciniatissimo
in salcu modum, præterea hispido, quod cum inaruerit contrahitur, fo-
risq; hirsutum, scolopendra vermis similitudinem habet. Dicitur &
asplenium à liene juvando.*

*Proximè indicari debet filix crassior adianto,
perfectior phyllitide. Cujus duo genera magni-
tudine distincta. Minora enim sunt, polypodi-
um, & lonchitis.*

Polypo-
dium. *Polypodium radice coloris intus herbacei, sub-
dulci, crassitudine minimi digiti, acetabulis cavernosa, ut polyporum
cirri, unde & nomen, eaq; in usu. In petris nascitur, aut sub arboribus
vetustis. Math: 4. 130. Dod. 3. 5. 3.*

Lonchi-
tis aspe-
ra. *Lonchitis à triangulo semine, cuspidi lanceola-
re, mucroni, qua Græcis Δόρυχis dicitur simili, cognominata est. Math:
3. 143, Filix*

*Filix proprie dicta vincit magnitudine, difertq;
primūm situ. Est enī alia terrestris, aliapalustris.*

Terrestris absolute filix dicta, & dryopteris.

*De priore, quae terra nascitur, haec traduntur,
percoracionem omnibus plantis utilem esse prater quam filici, eamq; sicut Filix.
superjecto interire. Interit & pecore incumbente. Membru nascitur, ras Raptas
dice nigro colore longa & obliqua. Effodi debet Virgilijs occidentibus. 84.
Vsu ejus in bimatu tantum, autore Plinio, neq; ante, neq; postea. Quod
ad superiores partes attinet, si frondem agere non pariatu, biennio mo-
vitur. Id efficacissime contingit germinantu tamu baculo desusu. Sus-
cus enim defluens necat suas radices.*

Estq; duorum generum, mas & femina.

*Mas multicaulis est sine ramis. Femina sin- Filix
gulari, atq; non fruticosa, mollior breviorq;, cuius caulu diversicolor se- mas, &
ctus in obliquum Aquilearum Romanarum insigne ostendit, ad radicem femina.
canaliculatu. Math: 4. 178. Dod: 3. 5. 1.*

*Dryopteris, quasi dicas quercifilix, aut querna- Dryop-
filix, est filix in quercus musco proveniens. Inde Oribasius, Medicin: teris
Collect: lib. 11. Ερποωτερίη appellavit. Math. 4. 181. Dod. 3. 5. 4 & 5.*

*Filix palustris, quae restat, maxima est. Fert Ofmunda.
& racemorum aut spicarum quaedam quasi rudimenta, & inde filix florida
appellatur. Semine tamen vacat, ut caetera sui generis. Ad hernias &
ulcera, praesertim oris, magni usus, ut nomine, quo ofmunda dicitur, ap-
paret. Chymici quidam lunariam majorem vocant. Dod. 3. 5. 2.*

*Ejusdem generis sunt unifolia, & florida: lu- Lunaria
naria minor, lunata laciniata, (Math. lib. 3. Diosc. cap. 135. Wrae se
Dod. 85. 22.) & ophioglossum, spicato flore, serpentis safe.
linguam imitante. Dod. 15. 21. Ophio-
glossum.*

*Filicis historia proximum est ferulaceum ge-
genus fecundum, umbelliferum. Quod primūm
satu distat, quoniam aliud aureis in orbem stipa-
tur corymbis, aliud solis seminibus.*

T 2 Corym-

Corymbiferum filici propius, & coniunctius, item duorum generum est, unum folijs paucioribus arthemisia, & absinthium.

Arthemisia odoratior, & gustu gratiores est, duplici differentia, propriè dicta, & Ambrosia.

Arthe-
misia.
Ejerno
beyl.

Propriè dicta nomen accepit ab Artemisia, Mausoli, Cariae Regis uxore, hanc sibi adoptante, vel ab Artemide, id est Diana, quoniam privatim faminarum malis medetur.

Plura ejus genera. Quae vulgaris est, folio superne nigricante, subtus incano, floribus albis, semine absinthij visitur Math. 3. cap. 110. Dod. 1. 2. 12.

Ambro-
sia.
Stozrnje
to.

Ambrosia propter eximiam fragrantiam, aut diuturniorem naturam Deorum cibum fingitur, & inde epenthesi licera quasi ἀβροτοσ id est immortalis & divinè cognominata est. Dod. 1. 1. 14.

Absinthij vero genus ingratiore fervore, & acrimonia, conjuncta salsedine, prae ditum est. Genera duo, Abrotonum, & propriè dictum absinthium.

Abroto-
nun.
Brotan /
ginat Bos
3j diewce.
Absin-
thium.
Pelyuēt.

Abrotonum mollius & tenerius est. Itaque nomen habet ἀβροτοσ πρὸς ὄψιν φαίνεσθαι ἀβροτοσ, καὶ ἀπ᾽ ἄλλω. Math. lib. 3. Diosc: cap. 25. Dod 1. 2. 1.

Absinthium ipsū abrotono majus, et cōmunius est. Radice dulcius, exigua quadam salsedine, superioribus partibus amarissimis. Hinc ἀπό μη ἀπ᾽ ἔδα καὶ ἀπ᾽ ἔδα, ἀπ᾽ ἔδα & ἀπ᾽ ἔδα, quoniam à pecore non attingitur, neque ulli bibitur, dictum. Math. 3. 23. Dod 1. 2. 2.

Dioscorides tria tradit genera, vulgare, seriphium, seu marinum, & Santonicum.

Vulgare & ponticum seu Romanum ejusdem generis sunt, quantumlibet loco disideant. Seriphium propriè est abrotono: Santonicum item minus est, minusque candidum. Sardonium potius appellandum fuit. Nam Apes Galatiae, unde cognominatum dicitur, vernaculo nomine Sardorum dicuntur, neque Xantonum agro continentur.

ES

Est etiamnum aliud genus, cujus semen sanctum aut Santonicum appellatur, precipuum magnitudi-
ne & amatore. Satum in nostro quoq; orbe varijs locis plantam ipsam ostendit. Satum
scmen.

Sequuntur corymbifera, quorum folij tenuitas multitudine compensatur, ut millesfolium, & anthemis.

Millesfolium aliqui vocant militarem, & Millefolium. Achylleam, ut quam Achylles invenisse prodatur, in bello sanandis vulneribus utilissimam Math: lib. 4. Diosc: cap. 110. Dod. 1. 4. 15. item 4. 5. 4. Achebty
cet.

Filipendula est millesfolium majus, & filici similis. Germanis sylvestre millesfolium. Filipendulam appellant à radice bulbacea, numerosa, filamentis contexta. Alij Tanacetum. Filipen-
dula.

Filipendula sive ananthe, aquatica, è viviparum genere est, & in hortos translata radix superioris raris tuberosa evadit. Dodoneo juncus odoratum aquatilis. 4. 5. 11. Filipen-
dula a-
quatica.

Millesfolij natura sunt Tanacetum (Math: lib. 3. cap. 149. Dod. 1. 2. 16.) et flos Africanus, sive othonna Italarum (Dod. 2. 3. 12.) Tanace-
tum.

Millesfolio conjuncta est anthemidis historia, quasi odoratorum & absolutorum millesfolij. Flos mali odorem habet, inde aliqui chamamelum vocant: cuius aureos corymbos, bullasve per ambitum folia circumdant, alibi alba, alibi flava, aut purpurea, a quibus privatim leucanthemum, aut chrysanthemum dicitur. Flos A-
phrica-
nus.

Genera duo sylvestrius primum, cotula dicta, & Thusca voce cantata. Cujus item tria genera describit Dod. 2. 3. 6. Inodorum nimirum duplex, unum album, quod aliqui oculum bovis, seu buphtalmum appellant, alterum cotulam luteam, & fatidum tertium: Idem est parthemium seu virginea, quod nomen quidam perperam ad matricariam referunt. Cotula.
Rimen les
sinq; sint
duty.
Bovis o-
culus.
Awetec.
Cotula.
lutea.
Fatida;

T 3 Eodem seu par-

cheni-
um.
Marrica
ria.
Kjimbao
ba.
Pyre-
thrum.
Peltram.
Chamæ-
melum.
Rimen gio
nat hōz
mōvōf.

Eodem pertinet ipsa *matricaria*, gravis odore, & amarioraturā. Dod: 1. 1. 15. Et item *pyrethrum* ab igneo fervore cognominatum.

Alterum genus *anthemidis* sive *Chamameli* cultius, dividitur in *chamamelum* vulgare. Dod. 2. 3. 15. & odoratum, 2. 3. 17.

Proximè dicenda sunt *ferulacea* et *umbellifera*, semine oblongo & canaliculato pregnantia. Multa quidem succum pingvem, & gummeum, ac resinosum, fundunt, sed nulla praestantiorum, aut magnificentiorum in usu, medicamentisq;, quam *ferulacea*. Solum arenosum, & estuosum diligunt.

Differentia prima in *crassitie*. Tenuissima sunt *faniculum*, & *ferula*.

Fenicu-
lum.
Wlasty
Eopr.
Anetum.
Sohradnj
Eopr.

Feniculi species dua, propriè dictum, aut *anetū*.

Faniculum propriè dictum *viridius*, & sapore gravior est, appellatum, quoniam arefactum ad usum recondatur, ut *fanum*. Matth. lib. 3. Diosc: cap. 67. Dod. 2. 5. 1.

Simillimum *faniculo anetum*: nec minus frequens quam facilis error, in legendo alterum pro altero capientium. Sed discernitur colore obscurius virente, sapore ingrato, calidior. ἄνητον quasi ἀνηκῆτον dictum volunt, quia cibi appetentiam excitat. Est & ἀνηκῆτον *Gracis* congressus, & coctio, quam stimulat, unde appellatum videri possit. Matth. lib. 3. Diosc. cap. 55. Dod. 2. 5. 2.

Meum.
Boprnyf.

Meum Gracis μέον, vel μέον, proximum naturā aneto est, sed undiq; crassius. Matth. lib. 1. cap. 3. Dod. 2. 5. 9.

Faniculo connexa est *ferula* historia. Odor ej gravis virosus: Radix magna, recta & alta, sive arida inter saxa hiemantia, & sole excoctus sub calo sado & fervida: superiores partes leves & procera, sustinendū & ferendū fruticibus juxta & hominibus etate affecta utiles. Itaq; ut *Gracis* Νάρον, id est, virgultum, thyrsumve, aut bacillum, sic Latinis à ferendo *ferula*, nominata est.

Ferula,
& ferulag

Differentia multa. Notiores *ferula*, & *ferulago*.

lago. Matb. 3. 75. Dod. 2. 5. 27. Obscuriores, & penè in-
 certa ingenijs facta reliqua, quarum utimur dun-
 taxat succo. Distant invicem sine dubitatione,
 ut ipsi succi, quos remittunt.

80.
 Serule.

Propiores & cognatiores communi ferula sunt
 laserpitiū, & sagapenifera, & galbanifera ferula.

Laser seu silphium, officinis assa, ex lasere, ut
 apparet a flexa voce, est succus laserpitij. Dioscorides commendat Cy-
 renaicum, translucens seu rufum, myrrha amulum, odore non svari qui-
 dem, sed intenso, gustu fervido, & penetrabili, sudorem toto corpore ci-
 ente. Ad nos non aliud invehi videtur, quam quod in Syria Armenia &
 Lybia nascitur, longè infra Cyrenaicum, id quoq; adulteratum, adhuc
 molle, gummi sagapenio, aut sabâ fractâ.

Laser,
 seu cyre-
 naicus
 succus.
 Asa.

Estq; duplex, assa dulcis, odore mitiore, ut potè,
 cui minus, aut nihil permixtum sit fetidi sagapeni, aut alium
 consimili gummi: & fetida, quæ plus habet sagapeni,
 lividior, & odore magis viroso.

Asa dul-
 cis.
 Asa.
 Asa fet-
 tida.
 Asa smre-
 dutâ / as-
 neB certos
 wo hos
 wno.

Sunt & nostro orbi sua laserpitia ejusdem, aut
 certè non adeò diversi generis, ut latioris folij o-
 strutium, & Angelica.

Ostrutium quasi struthion, quidam Astranti-
 am, aut asterition, & osterition vocant ad laserpi-
 tium accommodata voce, folia habet lata, ut pluri-
 mum terna. Alij imperatoriam tanquam in remedijs precipuam
 appellant. Matb: lib. 3. Dios: cap. 65. Dod. 2. 5. 24.

Impera-
 toria.
 Oseobos
 Poda-
 graria.
 Ebulus.
 Chebof.
 Sâbuc.
 Bes.

Quam vulgo Gerardi herbam, aut podagrariâ
 ab Ischiadicis podagricis sanandis appellant, est Im-
 peratoria species sylvestris. Dod. ibid.

Ex eodem genere sunt ebulus, & sambucus, à sa-
 buca instrumenti similitudine cognominatus Matb. 4. 167. Dod. 3. 2. 24
 Angelica

Angeli-
ca.
Angelica

Angelica vires divini nuncij amula nomen dederunt. Folia plura, quam terna singulis pediculis disponuntur. Estq; triplex sylvestris, sativa procerior, et archangelica sive aquatica Angelica. Math. lib. 4. Diosc. cap. 111. Dod. 2. 5. 24.

Spondy-
lium.
Σπονδύλιον
Spondey-
lium.
Panas.

Laserpitio nostrati latioris folij vicina sunt Spondylium, ab odoris gravitate, qualis est radice spondyli simili, appellatum, vulgo falso acanthum. Dod. 2. 5. 9.

Et panacis quedam genera, ἡ τὸ πανάκειον, quasi omnem dolorem, morbumve abigeret, dicti, ut panaces heracleum, vel potius spondylium alterum. Dod. 2. 5. 12. Speregrinum, quam præter ceteras legitimam panacem existimant. Opopanax autem proprie est panacu succus. Prestat autore Dioscoride quam amarissimus, interne albus, aut subfulvus, foris ad croci colore inclinans, lavi pinguis, friabilis, tener, statim in aqua eliquescent. gravi odore. Niger improbasur ac molli.

Opopa-
nax.
Opopas
nax.
Levisti-
cum.
Λιβίστιον.
Seselis.
Sesel.

Simile his odore & sapore levisticum, Germanicum laserpitium folio angustius Dod. 2. 5. 16.

Itemq; file montanum, sive seselis. Et de laserpitio hæc, proxima est ferula sagapenerifera, seu Medica. Succus ipse sagapenum concolor laseri est, purior, odore item ingrato, & quasi media natura inter laser & galbanum, ut ipsa ferula, gustu acri, porrum respiciente. Diosc. 3. 79.

Sagape-
num.
gummi.
Galba-
num.
Galba-
num.

Galbanifera seu Syriaca ferula, succum galbanum nomine dat, aspectu asæ, odore tamen minus tetro, & opoponacis quadantenus cognatum. Maxime laudatur (inquit Diosc.) cartilaginofum, metram, thuris effigiem præbens, pingve, minimè lignosum, retinens non nihil adjecti seminis, & ferula gravi odore, neq; valde humidum, neq; nimis aridum.

Ammoni-
acum.
Ammony
acum.

Fam longius à communi ferula abesse videtur hammoniaca, sive Africa, inde & nomine etiam ab Ammonis oraculo, juxta q; gignitur. Ammoniacum est ejus succus alia quam superiorum figura, odore & copia quam maxima, frustibus festucisive barundinaceis

nacei cortisii & latiusculu ferula seminibus conjunctis, & concretis. Genera eius Diosc. & Plinio duo: thrausma masculi rburu similitudine, quod maxime probatur: alterum pingve, & resinofum quod phryama appellant. Diosc. lib. 3. cap. 82.

Thapsia est ferula, ut Dioscoridi placuit, in Thapsia.
Thapso ejusdem nominis insula, una scilicet e Sporadibus, primum inventa, utendo prope ad ignis vim perveniens: inde quoque nomen sibi vindicare potuit: succo lacteo, & gummeo manat. Diosc. 4. 151.
Thapsya.

Et haec defeniculaceis: adherent proximè umbellifera seminis feracia, quarum brevitate crassities pascitur. Eaque duplicia daucei generis, & apiacea.

Daucorum item duo genera. Vnum sylvestrius aromatica vi, & sapore, cuminum, alterum urbanus.

Cuminum $\omega\alpha\gamma\acute{\alpha}$ τὸ κίσση, ob feracitatem, vel $\alpha\omega\delta$ τῶ $\chi\epsilon\mu\acute{\iota}\delta$ id est à tenebris nomen sortitum est, quod vescentibus pallorem gignit, unde Horacius ex angve, Juvenalis pallens cognominant.

Distat primum seminis colore candido, et nigro.

Candidius duplex est, ammi & propriè cuminum.

Quod Græci ἀμμι vocant, quidam Æthiopicum Ammi.
cuminum esse existimant: Hippocrates regium Amicos.
appellat, quia videlicet efficacius in Aegypto judicavit. Semen ei exilium & candidius, quasiq; arenaceum magnitudine & colore, ut nomen ipsum indicat, organum respiciens. Colorem quoque uterium similiter mutat in pallorem. Diosc. lib. 3. Dios. cap. 16. Dod. 2. 5. 6.

Cuminum propriè dictum est sylvestre, aut sati.
vum. Math. lib. 3. Diosc. cap. 39. Dod. 2. 5. 5.
Cumi-

Anisum seu Anicetum est cuminum dulce, Amjn.
sic dictum, quia cibi appetentiam revocat, vel po-
Anys.

V tius

Nigella.
Cjerný
Emjn.

τίος ὄτι ἀνίσταται ἐμπνευματώδες Mat. lib. 3. Diosc. ca. 56. Dod. 2. 5. 3.
Cuminum nigrum, sive nigellam, aut gith, ex
Græcis alijs melanthion, alij melaspermon vocant,
aliqui & coriandrum nigrum. Math. 3. 77. Dod. 2. 5. 8.

Alterum dauceorum genus urbanius duplex est,
daucus ipse, & pastinaca.

Dauci item duo genera caucalis, & propriè
dictus.

Caucalis
Lesný pas
sternát/
čapí hnto
100.

*Caucalidis superiores partes tota dulci lacte ma-
nant, uberiùs charefolio, semina etiam immatura
confracta lac stillant.*

*Nomen accepit haud dubio à seminibus
vascula oblonga, & semispharica imitantibus, aut à strepitu, quem e-
dunt praarida, ventis concussa vindemijs exactis. Math. 2. 133. Dod. 5. 5. 48*

Chare-
folium.
Tebule /
oneš Fer-
blíř.

*Simile gingidium, pro quo vulgo ostendunt
charephyllum sive charefolium, à luxuria foliorum
cognominatum. Et est ex gingidy genere. Math. lib. 2. Diosc. cap. 131.
Dod. 5. 5. 9.*

Daucus.
Dawos
řec ginát
olešnýř.

*Daucus simul cum naturá apellationis caucali-
dis, sive caucalidis particeps, δῖρκουον quoq, Dioscorite teste, vocatus est,
haud dubiè à semini quasi furfuraceas verruculas, & aspergines ostentan-
tis effigie. Math. 3. 69.*

*Subjacet pastinaca Græcis σάφυλος, à radicis bry-
onia bulbo, σάφυλος item dicto, Latinè à pascenda plebe vocata.*

Genera duo, tenuifolia, & latifolia.

Tenuifolia, carum, aut propriè dicta.

Carum.
Laučný
Emjn.

*Caron vel careum, à Caria regione, in qua lau-
datissimum vocatum, radice & folio, itémq, usu aut esu, agrestis pastina-
ca simile est sed semine vegetius, ac odoratius. Math. lib. 3. Diosc. cap. 57.*

Lesný pas
sternát.

*Pastinaca tenuifolia propriè dicta, duorum gene-
rum est, sylvestris Mat. 3. 52. & sativa, carota à*

Carota.
Měřov.

*Carvo, cujus cognata & similis est, appellata, du-
plici*

plici & ipsa specie, à colore radicis. Altera namq; flavet: altera elixa frixave, purpureum & atrum remittit succum. Math. ibidem. Dod. 5. 3. 8.

Pastinaca latifolia duorum quoq; generum est, sylvestris, veteribus, præcipue Dioscoridi, elaphobosum, officinis haucea, & sativa. Math. 3. 52: Dod. 5. 3. 10.

Pastinaca latifolia.
Passer nâf.
Sifer sive sifarum.

Est pastinaca sativa semillimum, quod à sionis sive laveris, quem aquatilem pastinacam fecerunt, similitudine, sifer, sive sifarum appellant. Radix ei bulbosa, & oblonga, multiplex, ut asphodeli: itaq; non ab re dubitant quidam, an id intellexerit Hesiodus, cum dixit stultos non intelligere, quantum in fiti comodi in malva & asphodelo. Dod. 5. 3. 11.

Hæc est dauceorum familia: restant apiacea: quorum simpliciora, & priora sunt valeriana, & pimpinella.

Valeriana nardum redolet, permista gravitate, unde & phu sive phy, ad verbio admirantis vel averfantis appellata est, sicut valeriana à virium magnitudine. Math. lib. 1. Diosc. cap. 10. Dod. 2. 1. 25. & 26. item 27.

Valeriana.
Koslar.

Pimpinella hirci odorem habet, veteribus, ut inter autores convenit, indicta, nomen à folijs pinmarim pluma sive binis ordinibus digestis invenit.

Estq; duplex minor, proprie saxifraga, & major, vera pimpinella, vulgo sangvisorba. Discrimen ostendit vulgaris sententia:

Pimpinella.
Saxifraga.
Sangvisorba.
Krwane.
Potens.

Pimpinella pilos, saxifraga non habet ullos. Math. lib. 4. Diosc. cap. 45. Dod. 2. 2. 5. 21.

Congener pimpinellæ est & fraxinella, sive di-

V 2 Caman la.

Uterque
wa.

Stamnis albu officinarum, stragium Dioscoridū. Huic quoq, hircinum
odorūve parer. Diofco. 4. 44. Dod. 3 1. 24.

Reliquum est apium, quod differt primūm odo-
re. Est enim aliud propriè dictum, aliud fadi o-
doris.

Propriè dictum, ut Latinis ab apibus, ita Gra-
cū versū ab accersenda usu crebro epilepsia, quam a palustri solo, σέλινον,
quasi lunaticum nomen consecutum est.

Plura ejus genera, & prima, Sylvestre, & do-
mesticum.

Thyffe-
lium.
Paluda-
pium.
Απιχ βα-
ηνω γι
νατ Μι
τη.
Petrose-
linum.
Hippose-
linum.
Welky
Απιχ.
Smyrni-
um.
Smyrna.
Apium
domesti-
cum.
Sahradnj
Απιχ / gt
νατ Πε-
τροσελ.

Sylvestre unū genuinum aliās thyssellium quia
διὰ τὸ ἐκ ἐὶς δύσιν per palustria se extendat Dod. 5. 4.

7. alterum cultius, cujus item duo genera: vulga-
tius paludapium Math. 3. 64 Dod. 5. 4. 2. itemq,

oreoselinum, siue petroselinum commune simul, &
Macedonicum vocatum. Dod. 5. 4. 3. & 4.

Aliud genus prestantius, cujus lacryma σμύρινον, hoc
est, myrrhā redolet, duplici specie: Hipposelinum,

quasi magnum apium, quod aliqui olusatrum, siue
olus atrum, à colore folij pullo, vocant. Math. 3.

64. Dod. 5. 4. 5. & propriè appellatum smyrni-
um. Dod. 5. 4. 6.

Apium domesticum cibus quàm medicina a-
ptius, verum antiquorum putatur. Math. ibidem

Dod. 5. 4. 1.
Cognata apio sunt odoris evitandi, exiliore &
numeriosiore folio, cicuta, & coriandrum.

Cicuta petroselino adeò similis est, ut legentes
sape

sepe fallat, pro eo capta. Appellatur synecdoche generis pro specie. Est enim proprie cicuta pars cannarum inter nodos intersecta: inde Virg: septem cōpa& cicuta. *Fistula*. Nominata quod velut cusem circum circa habeat, intus vacua. Alicubi & radices in cibo peculiarem gratiam habent, urinâsq; valide cient: alibi tota venenata est. Sumpta tenebrosa vertigine bibentem circumagit, inde Graci κώνυφοι, ἀπὸ τῆς κωνόφου à circumvertendo vocant. *Math. lib. 4. Diosc. cap. 74. Dod. 3. 4. 35.*

Quam vulgò myrrhidem, sive myrrham propter suaveolentiam, myrrhæ similem, appellant, haud absurdum erit odoratam sive salubrem & esulentam cicutam vocari. Figura ei & similitudo cum cicuta tanta, ut multum necis causa fuerit. *Dod. 5. 4. 10.*

Myrrhis
Mircha
Bylina.

Coriandrum quoq; nascitur cicuta odore atq; adeo facie, & viribus, ut innuit Dios: Nomen habet à cimicu, aut potius ejusdem cicuta putore. Cimex enim κόρις Gracis dicitur. *Math. lib. 3. Diosc. cap. 62. Dod. 2. 5. 7.*

Corian-
drium.
Xorians
or.

Intubi, scabiosæ, & cardui genera, cap. VII.

Compleffe poterant miraculum sui natura atq; tellus, reputantium, vel nervicaulium tantum varietatem, totq; genera utilitatibus hominis, aut voluptatibus genita: sed quantum plura restant, quantumq; difficilliora collocatu? qua carnosiora, & penè enervia sunt?

Primam differentiam his facit caulis magnitudo, enervirecticaulis, aut volubilis planta.

Recticaulis vel potius brevicaulis totidem genera, unum aspectu horridius, dentifolium, & alicubi aculeatum, alterum mitius.

Horridiori, et quasi agrestiori generi, lanugo co-
profior.

piofior, radix longa, & alicubi murila, & quasi pamosa, foliis pino-
sum, lacum, holeraicum, multifidum, & velut crosam, facti in cacu-
mine cauli velut caput imponitur, & flus lanuginem, in pappum evanes-
cens, succedente semine pyfilla.

Differt primum fetu, est enim aliud cacumine
leviore, aliud echinato, muricatove, inde acana-
ceum dictum.

Enerve genus brevicaule, asperum, levioire,
& nudiore cacumine, rursus est intybum, aut sca-
biofa.

Intybus
vel inty-
bum.
Cicula.
Picris.
Seris.
Cichori-
um.
Ambu-
beia.

Intybum Galenus ex veteribus latinograeco vo-
cabulo intybolachanum, id est intybolus appellat. Succum habet ma-
ximam partem lacteum, corpus ipsum amarum gustu, à quo insigni a-
maritudinis & picris dicitur, caulem concavum, tuba specie, & inde
nomen. Dicitur & seris, quia primum agreste, postea in hortu seri ca-
pit. Cichorium autem & ambubeia Aegypto accepta ferenda sunt.

Intybi genera duo proprie dictus, & sonchus.
Proprie dictus, sylvestris, aut endivia.

Intybus sylvestris nomen accepit, non tam quia
sponte nascatur, quam propter insigniorem & ingratiorem à maritudinē,
ac velut agrestiore naturam: manifestā radicū differentiā, qua huius
sylvestri habitior, carnosa, & admodum grata est.

Duo ejusgenera, communis, & chondrilla.

Intybus
sylve-
stris.
Cicula
pa polnj.
Satiyus.

Communis nominis item duplex est, sylvestris
proprie, ceteris amarior, durior, exustior, angustior, scabrior, lacinosior &
minus obscure viridans Math. 2. 125. Dod. cichorium sylvestre, s. 1. 25.
& sativus. Math. ibid: Dod: cichorium latioris folii. ibid:

Chondrilla est intybus sylvestris, in cuius caule
χονδρῆς, id est grumi, nodosave concretiones, gummi similes, cujusmodi
in mammis, in quibus hac coaluerit, & in duritiem concreverit, quas μα-
σῆς χονδρῆων τῶν Graci vocant (quanquam non in omni specie, neq; om-
nium loco) inveniuntur.

Estq;

Estq; genuina, aut dens leonis.

Quae sint genuinae seu legitima chondrilla, non satis inter autores convenit. Ponitur tamen Chondrilla carulea, cichorij sylvestris divisura, à qua duntaxat foliorum exilitate, cauliumq; nitidorum elegantia, & paucioribus aliis distare videtur. Dod. Chondrilla altera s. 1. 17. & Verrucaria chondrilla. Math. Zazintsha. Dod. chondrilla prior ibid: Aliqui chondrillam alteram, Dodonaei dentem leonis vulgarem, aut MonsPELLIENSIS statuerunt.

Chondrilla.
Rosij
ces.
Chondrilla 3.

Est & alia species chondrilla major, quam aliqui Dioscoridis sesamoides minus faciunt, ut cui semen in capitula ad sesamum, & phalarim proximè accedens. Dod. s. 1. 17.

Chondrilla cognatae sunt et tragopogon, atq; chrysanthemum.

Tragopogon florem habet in pappum hirci barbulam imitantem, evanescentem, quare ei nomen.

Genera duo proprie tragopogon, Math. 2. 137.

Dod. 2. 3. 13 & scotzoneria, Vis ad omnia venenata, & contra viperam ac serpentes praecipue, unde & nomen ab Hispanis, qui viperam scotzo appellant Dod. 2. 3. 14.

Tragopogon.
Rosij
Brâ
dla.
Scorzoneta.

Chrysanthemum à floris fulvo colore cognominatur. Differentia duplex Chrysanthemum segetum, folio multiscisso. Dod. 2. 3. 20. & Caltha poëtarum seu calenaula. Singula ferè calendii florere deprehenditur: fatum gignit calyculatum, luminum instar, qua de causa caliban, id est biantem & apertam, aut calibam à calarbo appellant.

Chrysanthemum
segetum
Calendula.

Chondrilla proximus est dens leonis, id est cichorium sylvestre, folio dentato, & profundius inciso.

Math. 2. 125 Dod. s. 1. 16. Id quod tertium ejus genus est apud Dod. Plinij hedychnois fuerit, quasi suaviter balans, aut somnam concilians, quod quidem omni in typo peculiare est.

Mesycet.
Dens leonis.
Plessta.
Plinij
Hedychnois.

Fntybi sylvestris generi adscribendus est et senecio

Senecio.
primetut
Fotens.

necio, sed qui fractus nullo lacte manet. Græcis
ἡριγέρων quasi verus senex. Latino senecio, à flore verno, mox in pappum
hominis canu similem abeunte. Math. 4. 92. Dod. 5. 1. 19.

Iacobeæ. *Jacobeæ sive S. Jacobi herba est senecionis species, folio densiore, & crebriore divisura.* 5. 1. 20.

Et de intybo sylvestri hæc, sequitur endivia.
Est autem intybum cultius & urbanus, ex intybo
deductum quasi in yvia. Appellatur & scariola, è seride similiter depravata voce. Minus amaritudinis habet, radicem fibrosam, & penè nullam, ad hac rari usus.

Endivia. *Duo genera ejus, endivia angustifolia, et latifolia. Angustifolia lac copiosum habet, amara est, folio adultior exasperatur dentu leonu modo, oru dentatu, & nonnullu quasi in dorji spina aculeu, officinu jam pridem sola endivia nota, & in medicamenta recepta.* Fuchsi, Math: & Dod: (5. 1. 23.) falso lactuca sylvestris.

Lactuca. *Nec ex eodem genere potest dici, neq, ex alio lactuca, à lacte dicta, quod copiosius cæteris resudat, et cujus sumpta abundantiam facit.* Græci τριδάξ παρὰ τὸ τριῶν à folio fissulneo lacteo. Dividitur in sylvestrem, & sativam triplicem, non capitatam, crispam, & Romanam, & capitatam, seu sessilem. Math. 2. 129. Dod. 5. 1. 22.

Endivia. *Restat endivia latifolia, vulgo proprie endivia latifolia. & scariola, gustu gratior.*

Sahrabnj. *Hinc sonchi natura dicetur. Est autem intybum proprie dicto congener, lacte copiosissimo: cui Græci τὰ παρὰ τὸ σῶρον χῆρ, quoniam salubrem succum de se fundit, nomen imponunt. Semper autem spinam quantulamcumq, habet, sed alibi perpusillam, aut ferè nullam.*

Sonchus. *Sonchi due species, proprie dictus, & hieraceum. Proprie dictus horridior, et spinosior est.* Math. 2. 124. Dod. 5. 1. 21.

Hieracium

Hieracium est sonchus minor, Senodior ἠπὸ τῆς Ἱερακῆος ἰδ ἔστ ἀβ ἀκκίπρττῃ κογνομιναρῦμ, καὶ μὲν λακτεῖο ἴκκῃ ἀδ κλαρίτα- um, ἴκκῃ ἴκκῃ ἴκκῃ. **Hierace**
um.
Scabiosa

Hæc sint dicta de intybo: proximus locus dandus est psora seu scabiosa, in quo nomine plures planta dentifolia, sine spinoso capite, aspero & scabro habitu, accipi possunt: ut propriè nominata scabiosa, & aphyllanthes.

Scabiosa capite rotundiore, et incompatibili con- **Scabi-**
stat, à scabrice, vel quia scabiei medeat, appellata. Math. 4. 11. Dod. **osa.**
1. 5. 3. **Kawias.**

Succisa sive morsus Diaboli est scabiosa, radi- **Succisa**
ce mutilata, & velut promorsa, quod vulgo à cacedamonibus fieri persua- **seu mor-**
sum est hominis invidia acti, quare Diaboli morsum appellant. **sus Dia-**
boli.

Est præterea aphyllanthes appellata, quoniam **Ejertus.**
florem purpureum sine folio, id est lanugineum ha-
bet, in capitulis squamatis compactis.

Multa ejus genera, ut cyanus, & Jacea nigra, aphyllanthes propriè dicta.

Cyanus vicinior est huic generi, quàm intubaceo, **Cyanus.**
cu à celesti floris colore nomen. Dod. 2. 3. 8. **Chrysa-**
nes mor-

Facea nigra, propriè aphyllanthes, similiter à **drat.**
floris colore ianthino, seu violaceo nomen traxit. **Jacea ni-**
Fratorum vitium censeri docet. Dod. 1. 5. 5. & 6. **gra.**

Serratula est jacea nigra species, folio latiore, a- **Serratu-**
licubi non laciniata, sed crenato. Flos purpureus **la.**
in squamosis capitulis, jacea. Dod. 1. 2. 23. **Orpet.**

Facea nigra generis sunt, et crassiore radice, cen-
taurium majus, & Rha Ponticum.

W Centau-

Centaurium ma
jus.

Semiluc
wētij.

Rha Pon
ticum.

Centaurium ab autore suo Chirone appellatum, item serratifoliū est, flore purpureo, inalbicante, eō

semine in capitulo squamoso, saepe nigra majoru. Marb. 3. 6. Dod. 3. 1. 11.

Rhaponticum centaurio majori adeo simile est,

ut idem olim falso putaretur: Sic ut exotico, ut nomen indicat, à Ponti flumine; cognomine Rha Diof. 3. 2.

Absoluto dēti folio genere, laevi capite, veniemus nunc ad acanaceum, id est, echinatis muricatisve ca-

minibus. Ἀκανακός enim idem est quod ἀκανακὸς ἄκανακός, παρὰ τῆς ἀκανακῆ, id est, mucrone derivata. De quo etiam uñ plantis dicam^o Theophrasti verbū, ex hystor: plantarum lib. 6. cap. 9. Spinosarum (inquit) qua folio constant aculeato. genu (ut sic loquar) magna ex parte acanaceum est.

Acanaceum (inquā) quoniā conceptum. & id cui flos inhaeret, aut etiam fructus, spina vel spinacum quicquam sit. Eodem nomine dicitur, quod quasi malum exuberat in hoc carduerum genere. Latini carduum appellant consimili origine, παρὰ τὸ κάρκα id est à vertice, itēq; stybylum, quoniā capitulum fructili nucleorum serie pinca nuclei effigiem habet.

Cardus.
Cardus
anē **Sor**
blat.

Carduorum genus tam late patet, tamq; consimili natura et effigie, ut ne quidem antiquis satis cognitum, nedum discretum videatur. Nos in eo sequemur breuitatem instituti modo utilem, necessaria tantum memorantes. Sunt igitur genera duo, *carduus lanuginosus*, & *durior*.

Carduus lanuginosus et *calyculatus*, folio produriori, florem lanuginum mittit inter medios aculeos, alicubi celeriter evanescens, & abeantem cum aura.

Estq; major, aut minor. Major & latior, *acanthus*, aut alterum genus *fruticosus*.

Acantho.

Acanthus unicaulis est, minoribus, sed conjunctis capitulis, vulgo branca uisina, à folio anterioribus uñ pedibus simili Dod. 5. 5. 1.

Aliud genus *cardui lanuginosi fruticosus*, est *scanthium*, aut folio minori & exucciori.

Acanthium

Acanthium vel potius ^{ἄκανθισμός} quasi uegrandis spina, & uepribus infestissima, ubiq; uiarum nascitur. Dod. 5. 5. 2.

Acanthium.

Congener acanthio, sed minor, et mollior est cardum, cognomine scolymus, & chamaleon.

Scolymum Latini cynarā uocant, ut Columella placet, à cinere quo gaudet, ut alijs, à cane de uicta uoce. Aded conuersit, praesertim cultu, ut multu cibi delicta fit. Dod. 5. 5. 6.

Scolymus.
Athyris.
Cyp.

Chamaleonti nomen à folij uarietate datur. Mutat enim cum terra colores, Plinio teste, hic niger, illic uiridis, alibi cyanus, alibi croceus, atq; alijs coloribus. Vulgo cardopatum quasi paracratiū, aut carduus uariū.

Chamaleon.
Pupawo.

Genera eius duo sunt, albus, & niger.

Albus, radice alba nascitur. Quibusdam in locis gummi seu viscum gignit album circa radicem, unde & iuxta appellatur. Aduersatur ueneni, eiusq; radice olim D. Caroli exercitum à peste seruatum memoria proditum est. Quare Herbarij Carlinam appellant. Math. 3. 8. Dod. 5. 5. 8. & 9.

Albus.
Pupawo
Bila.

Chamaleon niger radice foris nigra discernitur, sicut ^{ἄκανθισμός} sive umbella composito Dodon. 5. 5. 11.

Chamaleon niger.

Qui sint maiores cardui, quorum è capite medijs flos exit, contectus suo calyce, diximus: minores & unicaules sunt cnicus, & carduus stellatus.

Pupawo
Cerna.

Cnicus mordacem spinosumq; carduum significat ^{κνίκος τὸ κνίκον}. Scribitur per κ & ι. Differentia prima Syluestris, & satiuus.

Cnicus.
planus
fran.

Syluestris duæ species, una mitior est, similis caule, sament rigida. Itaq; & colu antiqua mulieres utebantur ex illa quere quidam atracylida uocant. Ἀτρακτύλος enim sursu Grecu est. Dod. 5. 5. 16. & 17.

Atracylida.
lis.
Lesing.

Altera uulgò carduus benedictus, seu felix, hirsutior, & uis.

Carduus benedictus.

Cardua satior, torosiore caule. Dod. 5. 5. 18.

Senecyo

Stus.

Cnicus

verus.

Prawy

planý

střán.

Calcitra

pa.

Spinafol

italialis.

Cnicus sativus vulgò absolute cnicus dicitur, itémq, cartam, & purgatrice vi, qua pellet. Sicut etiam exoticum ortentiu, & inde semen allatum efficacius in purgando. Septentrionalibus non nisi calcem, & inquisitum est. Math. 4. 122. Dod. 3. 2. 5.

Cnico consimilis floris est carduus, capite spinoso, ad effigiem stellæ: ut calcitrapa, sive carduus stellatus, sic dictus quòd passim proveniat, & calcibus non manibus atteratur. Dod. 5. 5. 14. Et spina seu stella solstitialis inter segetes frequens, messorum manuum, pedesq, sancians. Spina infesta, præsertim solstitio exacto, quo tempore in acervos congestæ colonu sepes armat.

Sequuntur cardui, capite duriore, et sine lanugine: dipsacus, & eryngium.

Dipsac.

italia.

Dipsacus unicaulis spinosus, folio lactuca, iisdem spinis horrido in dorsi medio, et pinati caulis genicula amplectente, cœavo alarum sinu: in quo semper habet aquam salsam, ex rore aut imbre collectam, unde quasi siccibundus vel potor, itémq, labrum seu pelvis Veneris dicitur. In cacumine capitula sunt spinu echinata. Math. 3. 11. Dod. 5. 5. 16.

Eryngi-

um.

Wacka.

Eryngium cacumine tantum spinosum est, & fruticosum. Græci quasi ἐρύγγυ sive rullum dictum existimant, quòd capra eo præsisa, & deglutito, cunctum gregem pane sequentem quasi stupore attonitum sistant, donec rullum rejecerint.

Et hæctenus habet se enervicaulis planta agrestior, & flore stamineo, seu spinosa foliata: transeamus ad mitiores.

De sempervivo, sive Aizoo, cap. VIII.

Peracta enervicaulis brevistipitis, agrestioris, et staminea planta quoq, Historia est. Non cedit huic varietate, aut numero, alterum genus floru foliati maximam partem carulopurpurei, sed tamen & fulvi, & flammæ, quòd docendi gratiâ phylolanthæ, aut phylanthium dicere venia fit.

Distribu-

Distributio eius prima fit in minus, & majus : minoris, cujus flos minori folio constat, iterum in spissius, et velut agrestius genus, et chrysolachanū.

Spissioris, & contractioris, differentia prima existit ab ipso corpore. Est enim aliud laxius, & plenius, coloris herbacei, aliud laxius, & quasi intrugas contractum, obscurum vivens, & subnigram.

Laxius et nitidius distat item succo aqueo, et lacteo: illud rursus crassitie, quandoquidem, aliud est sempervivum, aliud brevioris aevi, & ut ita dicamus, temporaneum.

Sempervivum à perenni vegetōq, foliorum virtute, tam hyemū quā astatū, nomen traxit. Succus ei variū saporū, aqueus, salis, amarus: caro copiosissima, neq, sine nervis. In condiss: partibus, radix exigua, & plerumq, spontē crescit, ubi ubi defixum, aut appensum. sessili, circinarāq, basi, folio tereti, flore ex fusco purpurascens.

Genera propriè dictū sempervivū, aut portulaca.

Propriè dictum aliud est aquatile, oblongius, flore medulato, quibusdam stratiotes potamios. Dod. 4. 5. 9. Aliud terestri duorum generum, illecebra, & sempervivum majus.

Illecebra omnium minima est, neq, semper vivet, urentis facultatis, folio tereti, oblongo, instar vermiū è solo ramū pedulo. Estq, duplex minor. Dod. Illecebra, sive sempervivū tertium. 1. 5. 10. & major Dod. sempervivū minus alterum. 1. 5. 9.

Majoris item duo genera, minus sempervivum. Math. 4. 84. & maximum, folio latiore squamatim digesto. Math. ibid. Dod. 1. 5. 8.

Est & aloë maritimum sempervivum, maximi simile: a sale sive mari, cujus afflatu gaudet, vel à salsedine, quā fo-

W 3 rinsecus

Semper-
vivum.

Mettest /
gnat' tno
cuj' mus
jit.

Milita-
ris aizo-
ides.

Illece-
bra.

Semper-
vinum
medi-
um.

Magnū.
Aloë.
Aloë.

Aloehe-
patica.

risuformi ferrè, ut caetera maritima, continetur, dicta: gravi odore, gustu
amara. Albe quoq, synced: totius pro parte, est succum cum succatione
collectus, Mense lunio. Servatur loco sicco, nec aprico, neq, ventoso ad
decennium. Et eius duo genera hepatica, & Succotrina. Hepatica visli-
fima est, magna & ipsa differentiâ. Siquidem propriè dicta optima in-
quit Diosc: boni odori est, syncera, mista, calculorum expers, rasi colo-
ris, friabilis ad minima usq, frustra, ac jecurum modo coactâ, facile eli-
quescens, eximia amaritudinè. Alterum genus vulgè caballinum, ni-
grum, & durum, arenosum quoq, quod & gustu intelligitur, sedimen-
tum purissima esse videtur. Albe Succotrina principatum obtinet, lim-
pida & lucida ex rubro fulvescens. Ab insula Succotora nomen habet.
Math. 3. 2. 2. Dod. 3. 2. 2.

Champe-
pythis.
Jwa.

Sempervivi propriè dicti similitudinem & na-
turam habet Chamepythis odore folio, & flore pi-
um, & inde nomen. Latine abiga sive ajuga, & iva, corrupto nomine,
propter abortum. Math: 3. 157. Dod. 1. 2. 27. & 28.

Proximè varietates semperviventis planta,
qua protulaca habet, cum falsugine nascentes. Ex
his alijs radix bulbacea est, alijs oblonga.

Radice bulbacea nascitur cotyledon, & telephi-
um.

Cotyle-
don.

Cotyledo folium concavum acetabuli, aut um-
bilici similitudine, circinnatum, & non nihil crenatum nomen imposuit.
Math. 4. 87. Dod. 1. 5. 12.

Andro-
saces.

Androsace est cotyledon marinum, situs aquo-
si, & ex adnascentium conchilijs genere Urinas
valide ciet. Quare androsacen, vel potiùs hydro-
sacen appellant.

Telephi-
um, faba
inversa
& crassu-
la.

Telephium gignit florem album, purpureum, vel
luteum in umbella. Estq, duorum generum, propriè
appellatum, ab efficacia contra ulcera maligna.

Rhodia
radix.

Math: 2. 181. Dod. 1. 5. 11. Et rhodia sive rosea radix, qua

manus

mansu aut attritu rosam odorem spirat: minori, & serrato folio. Math. 4. 41. Dod. 3. 1. 23.

Portulaca propriè dicta genus, radice oblongiore, aliud est maritimum, aliud vulgatius.

Portulaca marina præter ceteras crithmum si-
ve cri: bami Diosc: refert. Math. halimum vulgatum 1. 103. Dod. 6. 2. 10.

Kali congener est portulaca marina, quod & erythmum adumbrare possit, sed antiquis ignotum. Des et præcipua, succo pingvi & salis manante, sive maritimum, folium rubens. Dod. 1. 3. 30.

Duo ejus genera enode, & salicornia.

Enode, caulem habet portulaca, concolorem. Folio quoq; vestitur oblongo, angusto, & denso: semen intortum ismali spirare modo. Soda sive sal alkali est liquor concretus à kali enodi cremato, & quod miremur, fuso. Nam per initia autumnii pyram extruunt cõposita de ussetim ligno, & scrobe in profundum acta, impositiq; kali ignem subjiciunt. itaq; herba cremata liquefit, & in fundum scrobis perfluit, cogiturq; in glebam, aut saxum cineris coloris. Alij carinum alumen vocant, alij hoc ipsum cinerem, sal autem alkali ex cinere confectum intelligi volunt. Usus ad conflandum vitrum ex Gallia Norbuenfi, & Aquitania, in Italiam, & Septentrionem. Math: 2. 112.

Ejus quoq; duo genera kali magnum, & minus, sive blanchette, folio minus rubente quare kali album vocant.

Salicornia est kali geniculatum ad vermis similitudinem, internodio extremo, quasi in folium crassum. & pinovo dilataro: sine semine, ubiq; neg etia.

Portulaca cõmunis ite duplex est, sylvestris, et sariva. Distat magnitudine, & sapore, pro ut sylvestris minor est & saliore gustu, calidior èdè, & penè exulcerandi facultate. Math. 2. 117. Dod. 5. 1. 37.

Cepæa est hortensis portulaca species, ut nomen docet, tenuis radice, & nigriore folio. Math 3. 150.

Rodis
radix.
Күжөмү
foten.

Portula-
ca mari-
na.
Kali sive
soda.

Sal soda
seu alkali.

Kali ma-
jus, &
minus,
Salicornia.

Portula-
ca.
Күшү нөс
ба.
Cepæa.

De

De Hyperico, & lini genera, cap. IX.

*Haecenus sempervivum: minus diuturnum e-
nerve & brevicaulis, floris foliati, spissius & her-
baceum aquisuccum genus, est hypericum, & linum.*

Hypericum.
Ἰβωνία
cerweny/
ginal &
Jana by
lina.

*Hypericum nomine excessum aut praecipuam a-
liquam gratiam, ostendit. Genera duo, unum, cujus
folia abversa sili innumera seramina ostentant, quare & perforata, &
millefora nomen: flos ex attritu cruentum succum remittit, semen ro-
nam redolet, ob id quidam chamapythibis vocant: alterum centaarium
minus.*

*Cruenti rursus genera tria, vulgatissimum
proprie dictum hypericum, Math. 3. 153. Dod. 1. 3. 24. Et asyron huic
simile. Math. 3. 154. Dod. 1. 3. 26. Et androsamum, excellentius, seu ma-
gnum dictum, quod non modo flore, sed & folio ex affricatu cocconeo cru-
ore manus tingit. Math: 3. 155. Dod. 1. 3. 27.*

Centau-
rium mi-
nus.
Semi-luc
mensifq.

*Centaurium minus distat ab hyperico flore rubeo,
& insigni amaritudine, inde fel terra vocatum. Math: 3. 5. Dod. 3. 1. 11.
Et quonia de hyperico diximus, connectenda est
& lini ratio, cui Graci nomen τωρα τὸ λῆον, id est, à levitate, quoniam in
recta filamenta divellatur, & ipsa λινά dicta, & confusum in molliciem
lana coratur.*

Estq; proprie dictum linum, aut congener.

Linum.
Len.

*Proprie dictum facillime gignitur, loco sabulo-
so, quem magis quoq; aris & deteriolem facit: sylvestre & sativum. Math.
2. 96. Dod. 4. 2. 24.*

Polyga-
la.

*Congener & consimili figura est polygala re-
centiorum qua pota lactis abundantiam facit.*

*Dod. flos ambarvalis. 2. 3. 10. Et antirrhinum, à nate vituli appellatum,
vulgè caput canis & caput vituli, ut potè cuius seminis involucrium ca-
put, vultum, nates, oculos, adeq; hiatum oris vituli affabrè exprimat,
aut calvaria vituli simiave formam habeat.*

Antirrhini-
um.
Ἰβωνία.

*Genera duo, antirrhinum proprie appellatum,
Math.*

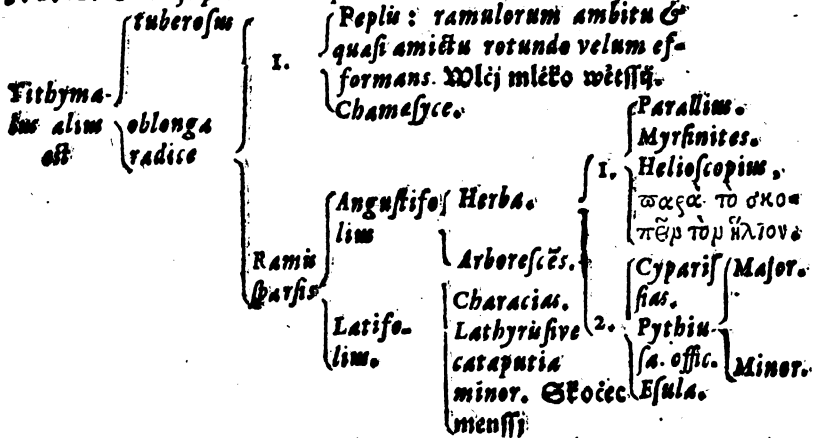
Math. 4. 128. Dod. 2. 1. 24. *Et linaria sive osyris, id est, urinaria, ab effectu vocata* ὀρός enim ἢ ὀρῶς & ὀρος *urina* & οὐρῶ *trabu* Gracis est. Math. 4. 138. Dod. 2. 1. 26.

ἰλεοστ.
Linaria.
Len Mat.
By Bojā.

De tithymalo, cap. X.

In genere planta enervis & brevicaulis herbae sequitur ut dicamus de tithymalo, seu lactaria, qua succum lacteum habet. (ut nomen docet.) Tithymalus enim vel potius risbomalus mammam sive pamilam exitiosam virosamve significat: folium pini. Itaq, ex eo numero una pythiusa, & a Nicolao Myrepsso de Ant: lib. 1. cap. 30. & 130 chamapyrbus dicitur. Math. 4. 158. Dod. 2. 2. 12. & consequentibus capitibus ad 20.

Kolowrk
tec lanē
chwogta.
Xoleq
mlēto.

De plantagine, & congeneribus nervosis plantis, cap. XI.

Obscurius virentia dehinc & subatro colore, primaq, nervosa, mox ἀπόνυρα.

Nervosa seu costacea, quorum folium medijs quasi nervis aut costis incingitur, magna enervicaulium acutifoliorum similitudine. Differentia prima à nervis rectis, & transversis.

X Recti-

Rectinervia, quorum nervus in longum porrigitur, rursus fatu distinguuntur spicato, & calyculato.

Nervisfolia spicata plantago est, cui humi strata plāta seu planities nomen dedit. Graecis ἀρνόγλωσσον, quasi agnina lingua.

Distat magnitudine. Minor item holauustum est, aut propria hujus nominis.

Holauustum tota tenella, & graminea sit oportet, κατ' ἄνω τὴν φασσίδι appellata tota ossa, quasi nihil duri ossis, haberet.

Species ejus minima serpentina, & cauda muris.

Serpentina.

Serpentina (viperis adversa) seu coronopus sylvestris est holaustij species gustu plantaginis, radice lignosa, folio gramineo, plogis seu vesonica caryophylla. Math. 3. 122. Dod. 1. 4. 24.

Cauda muris.

Cauda muris est serpentina, semine mucronato murina caudis specie, & inde μύρον ἄρον. Dod. 1. 4. 27.

Coronopus.
Wranh
noha.

Coronopo nomen à folij divisurâ, corvinum pendent imitante. Math. lib. 2. cap. 122, Dod. 1. 4. 26.

Psyllium.
Chmelj.

Holauustum vulgare, lanugine copiosiore pubescit: Dod. plantago angustifolia albida. 1. 4. 26.

Psyllium seu pulicaris, humicaulis est, angustifolia, coronopi modo incana, & hirsuta: fatu imbricatum compacto globulo, squamoso, oblongo, quem apicali staminei candidantes, plantaginis vel coronopi, ambiunt: semen viridum, nigrum, mucosum, pulicem effigie, & inde nomen. Math. 4. 65 Dod. 1. 4. 31.

Plātago minor.

Citroceyl
menssi/as
neb Beras
nq yazyt.

Plantago minor vera, caule anguloso, in terram inclinato, folio angustiore nigriore, lingua pecori simillimo. Math. 2. 119. Dod. 1. 4. 23.

Plātago major.
Citroceyl
witffy.

Alterum genus plantaginis majus, nervo laterum modo includitur, qui quia septemis est, quidam eam heptapleuron vocaverunt.

Nervi-

Nervifolio generi spicato, seu squamoso conjuncta sunt nervifolia flore & semine calyculis aperto, tenuiora & exsucciora quidem, phlox, & Lychnis.

Phlox antiquis est viola species à flammeo colore floris, quem longè latèq; jaëtat, apellata. Vulgò betonicam alsilem. atq; hanc etiam runcicam. quia Syra voce runcici, herba huic similis est. Hermolau violam alsilem, Turnerum caryophyllum Cantabricam, quam Plin. lib: 25. cap: 8. in Hispania inventam scribit per D. Augusti tempora, vocitavere. Marb: 2 153 Dod. 2. 1. 18

Phlox sine flos caryophyllo. Karaffi lat.

Phlogis sive viola flammea genera summa duo agreste, & mite.

Agreste aliud singulari flore, aliud conferto. Singulari dividitur in rubram, & suppuricam: hoc non obscure, illud vix aut nihil fragrat. Translatum in hortorum areolas etiam hyemes tolerat. Quod conferto flore nascitur, universi generis nomine peculiariter flos Vascones appellant cui affine est, quod runcici vocant Mauri, radice odorata. Armeria seu flos armerium est species phlogis agrestis, flore multiplici seu conferto, & ramoso. Dod. 2. 1. 19.

Phlox mitis primum colore terro distinguitur, rutilo, candido, albo permixto rubore nudam carnem ostentante, unde & nomen huic viola.

Deinde à magnitudine differentia dua phlox minor, & major.

Phlox mitis minor alium quoq; colorem ad quarta species constitutionem admisit. Nam candida directè venis sanguineis discernitur.

Phlox mitis major multo cultu alitur in vasis ad fenestras, hyemissq; impatiens ab hyberni cali injuria rectè defenditur. Quanquam haud minori discrimine à muribus, cuius sunt avidissimi, & absumptu floribus stipitem arrodunt.

Phlogis mitis majoris modi duo. Alia dicitur simplex, alia duplex, cuius in latissima floris frequentia minuscule flos medius insidet, cum suo calyculo.

Lychnis quasi lucidus luculentusve flos, caulem habet incanum folium latius florem item flammeum aut sanguineum. Lychnis Rôje & Maria.

Lychnidis sylvestris genera numerosa, ut levi-

Ocima-
strum. *ora, ocimoides, sive ocimastrum, ocimo non modo*
Plana Ba- *natura, sed & effectu contra viperam simile. Prima lychni sylvestris. Dod.*
galita. *2. 1. 15. Et spumeum papaver vulgò: Dod. ben album*
Spume- *sive polemonium. 2. 1. 16. Majora verò & aspe-*
um pa- *riora lychnis Chalcedonica miniata, lanas expurgās*
paver. *saponaria ritu, Dod. flos Constantinopolitanus.*
Flos con- *Et ocimastrū valerianthos id est valeriana flore: sa-*
stantino *ponaria altera & sitution Vlyssy Aldroandi. Dod. valeriana rubra 3. 1. 26.*
polita- *Itemq; saponaria, à saponem, quasi lotrix, aut purga-*
nus. *rix appellata, ut potè ejus succi ad emundandas, & emaculandas lanas,*
Ocima- *& pannos usui sit. Dod. 1. 21.*
strum va-
lerian-
thos.

Sapona-
ria. *Fam verò crassiora in hoc numero ponenda, sunt*
gentiana, atq; helleborum album, natalibus monto-
sis, & alia, itemq; folio aded cognata, ut vix discerni possint.

Gentia-
na. *Gentiana à Gentio Illyria Rege nomen habet.*
Zotec. *Plura ejus genera gentiana minima. Dod. Ga-*
lathiana Viola Plinij. 2. 12. Eiq; similis gentianella verna Clusij: & reli-
qua majores. Math: 3. Dod. 3. 1. 18.

Hellebo-
rum al-
bum. *Helleborum Græci dictum volunt, quod cibum*
corpori eripiat, album à radice candida, eadem bulbacea & fibrosa. Math:
4. 155. Dod. 3227.

Hilz. Hel-
lebor /
Cjemetis
ce / Keye
chawka.
Polygo-
natum. *Consimilem proventum habent iisdem monto-*
sis nascentia, radice protuberante præcipue viva-
cia, ut arundinacea, fatu flore lilij convallij, &
hæcis cerasij: Polygonum majus sive polygonatum
à radice compluribus geniculis pyxidatim confer-
tu. Math: 4. 5. Dod: 3. 1. 21.

Ruscus. *Item rigidiora ruscus, & hippoglossum.*
Wlasta *Ruscus vitibus alligandis, et ruri (à quo nome)*
gehlce. *idonem. Frutex est myrti similis sed spinosior unde quidam χαμαίμυς*
σίμυρ & ὀξύμυρ ἰμυρ appellant. Math: 4. 141. Dod. 6. 1. 4.

Hippa-

Hippoglossum seu bislingua, & bonifacia, folium habet lingua simile, duplex, alio parvo quasi exeunte de alio. Math: 4. 127. Dod: 6. 1. 5.

Hippoglossum.
Egiptos
wa Bylio
na.

Et hac sunt, quorum nervus in longitudinem porrigitur, reliqua & transverso nervo donantur, situs pinguis, & in udis aut resiccatis: suntque primum potamogeton, siue fontalis, & spicata, folio & flore spicato persicaria, Math. 4. 97. Dod. 4. 5. 2. Cui congener habetur malabathrum, siue folium indicum, quod Diosc. prodidit sine radice innatare paludibus: Math. 1. 11. Deinde persicaria, & lysimachia.

Persicaria ab insigni acrimonia, et piper aquatile, siue hydropiper dicitur. Radix fibrosa, caulis geniculatus, folium persici, & inde quoque nomen. Genera duo: Altera fetum nudum emittit, florem album purpurascens, semen subnigrum acre. synapi piperive sapore. Math. 2. 155. Dod. 4. 5. 32. Altera, persicaria siliquosa, cui fetus teres, oblonga siliqua, attactu protinus dehiscens, semine in pulcrum velut in ulsionem sui insiliente: inde vulgo noli me tangere vocitata.

Persicaria siliquosa congener est vulgò balsamina femina appellata, crassior, pusillo fructu, prioris modo pendulo, & ad levissimum attractum dehiscens. Quare & hanc persicariam quidam vocant. Balsamina autem dicitur propter similitudinem non nullam fructus, & facultatum cum balsamina cucumerina.

Balsamina femina
na.

Est & capsicum Aethuarij, siue caninum Zingiber Avicenna de hoc genere: situs compositi. Nam primum ex Goa, & Calecutijs ori in Europam translatum, nunc in hortis seritur: siliqua pyramidalis, & inde nomen. Capsae enim κάμωτας appellant Graeci.

Capsicum
Aethuarij
pepi Ino
dycēy/gio
nāē Tus
recty.

Lysimachia nervatorum transversissima est, cui tam nomenque maximum, ἀπό τῶ ἀνερ τὴν μάχη, a dirimenda

Lysimachia.

pagaa. Vñ enim eius tanta est, ut iumentis, (utinam & hominibus) discordantibus, iugo imposta, caelestis pacificatorum exemplo, appetitatem cohibeat. Math: 4. 3. Dod: 13. capitibus. 33. 34. & 35.

De gnaphalijs seu tomentosis plantis, & pilofellis, cap. X.

Hæc genera obscurius virentibus nervosis: *ἔπρονεύουσι* autem seu nervi & costæ insigni destitutis numerosiora: & prima à folij figura, acutifolia, aut obtusiora.

Acutifolia, et auriculas muris imitantia, sparsis ferè & confusis folijs, præter cætera lanuginosa, & pilosa, floris diversitate duo sunt, capitatum, & calathiflorum.

Capitatum, seu corymbaceum, aureo relucens colore. Differtq; primum folio, angustiore, & latiore.

Angustioris folij sunt pilosella, & *gnaphalium*.

Pilosella *Pilosella ab hirsuta pilosâq; foliorum superficie*
Chlupâs inalbicante, nomen habet, concava figura, unde & *mysoidem* seu muris auriculam quidam dixerunt. Math: Dios: 4. 10. Dod: 1. 3. 15.

Gnaphalium. *Gnaphalion id est tomentaria, simillima pilosella, cuius lanugine loco γνάφαλις seu tomenti utuntur. Id autem est lana illa brevis atq; concisa, è vestibus à fullone poliendo detracta. Grecis παρὰ τὸ κνῶν, quod est rado & abstergo, sive γνάφω, quod lanæ aut pannos vellere & carpere significat. Eodem sensu usurpatur σπυθῆρ unde & struthion dicitur. Latini autem tomentum παρὰ τὸ τέμνειν deducunt. Appellatur & censunculus, quod centonibus cum tomento magna cognatio.*

Gnaphalium marinum. *Duo ejus genera, marinum, quantum quantum est, nil nisi tomentum: & filago seu vulgare gnaphalium*
Filago.

phalium fruticosius atq; densius, sed pauciori la- Plin: im-
bugine. Plinius lib: 4. cap: 19. impiam appellari tradit, his verbis: tier- pia.
ba impia vocatur incana, totis maris aspectu, thyrsi modo vestita, atq; cap-
itata: inde alij ramuli exurgunt, sua capitella gerentes: ob id impiam
appellavere, quoniam liberi super parentem excellant. Dod: 1. 3. 14.

Eodem pertinent leontopodium, & Stachas ci-
trina.

Leontopodium sive pes leoninus villosis folijs et Leonto-
floribus cruris pedis annexi effigiem habet, & ex eo nomen, Dodonaeo pilo- podium.
sella minor. 1. 3. 16.

Stachadi citrina nostrati florum corymbaceo- Stachas
rum aurea coma chrysocoma quoq; sive auricoma no- citrina.
men dedit. Dod. 2. 3. 26. plesinuce

Et latioris folij pilosa subalbidaq; sunt, circa
florem affabre radiatim connexis foliolis, media sta-
mina in pappos nonnunquam abeuntia includentibus, duplici differentia,
variore flore, & copiosiore atq; spissiore.

Rarioris floris, minus quidem fruticosa sunt Tripoli-
tripolium, quod in maritimis nascitur, ter quodie, um.
ut ferunt. colore vpirans, Dod: 3. 2. 22. & quae montosa dili- Consoli-
gunt, consolida aurea nemorum, ab imo foliata: da aur:
eiq; similis herba doorea, Dod: 1. 5. 25. & aurea virga, Aurea
eadem leucographis Plin: seu herba scripta An- virga.
guillara à notulis non nullis conspersis, quibusdam $\omega\psi\sigma\tau\eta$
locis precipue conspicuis, Dbd. ibidem. Itemq; his $\tau\alpha\sigma\iota\lambda$.
congener solidago Sacracenica, Turcis & Sarcace- Solida-
nis ad vulnera usitata. Præterea fruticosa cony- go Sarra-
za, & aster Atticus. cenica
 $\delta\alpha\delta\eta$
 $\tau\alpha\sigma\iota\lambda$.
 Conyza.
 $\delta\lambda\alpha\tau\eta$

Conyza connexum nomen docet, siquidem $\kappa\upsilon\delta\epsilon\upsilon$
idem est quod $\kappa\upsilon\alpha\upsilon$ & $\kappa\upsilon\delta\epsilon\upsilon$ *secare ac radere, unde sic conyza, Latini* $\tau\alpha\sigma\iota\lambda$ / $\alpha\sigma$
nes Bles
cunila $\delta\upsilon\lambda\lambda$.

cunila & cunilago, cum siccitate quadam grave oleus, glutinosa, & bifurca ac papposa ut gnaphalium vulgare, quod colore, & habitu toto refert, Math: 3. 118. Dod: 1. 2. 32.

Alter Articus.

Ἰωβίδος ἢ ἑλίου ἢ ἑλίου

na.

Bellis.

Ματέο

νὴ ἰνὰ

Ἐομὶς

Ἐράσα.

Chrysanthemū.

Doronicum of-

ficinār.

Aster, id est, stella, Atticus cognomine, solius generis nomen obtinuit, à folijs radiatim in stellam morem florem incingentibus, Math: 4. 115. Dod: 2. 3. 24.

Quin & densior & copiosior flos nonnullis, ob id bellibus appellatis, ut belli, sive bellidi proprie dicta, Math: 3. 139. Dod: 2. 3. 23. eiq; conjunctis chrysan-

themo, quod superius inter intubacea diximus, huc differendum, & doronico officinarum, Dod: 3. 4. 8.

Et de pilosa planta corymbacea, & floris bacati hac, restat calathiculata, verbascum, & pilosa officinar. culeata.

Verbascum item duplex est, bechium, et proprium hujus nominis.

Tussilago.

Βουστὴ

Ἐπυτο.

Bechij, quæ & tussilago dicitur, tussim sedantis Plin: lib: 26. duas recenset species, sylvestrem, nascentem in ressecati, & ubi subsint aqua, & hoc habent signum aquileges, folio majusculo, populneo, unde alio nomine chamaleuce & farsata. Populum enim antiquitus farsatam dictam apparet ex Plauto in Penulo. Math. 109. Dod: 4. 5. 19.

Salvia.

Ἐσάλωγ.

Alteram salviā similem verbasco. Græcè ἑλελίω φακοῦ quasi dicas sole afflatam, aut syderatam appellant, quia cinereo decoloriq; aspectu arenti similis nascitur. Concordat amicicia quædam cum ingenito calore & vita primordijs, Itaq; salvia appellata est, & demortuis penè sphacelo membris calorem revocat, inde quoq; ἑλελίω φακοῦ dicta. Math. 3. 33. Dod: 2. 4. 2.

Horminum si-

veorvale.

la.

ποινῆ

Ἐσάλωγ.

Horminum est species salviæ sylvestrioris & fruticosior. Venerem ciet unde & nomen. ὄρουν quippe impetu agi est. Galli eadem de causa orvallam appellant. Math: 3. 138. Dod: 2. 4. 25.

Prima

Prima ejus species apud Dod: proprie scarlea, Scarlea.
 contrum galli, officini gallicum. Scarlea autem Latinogerranica *Scarlea*
 voce quasi clarificans oculum, dicitur. Semen enim inter palpebram & *Polak*
 & oculum insertum, & aliquandiu retentum, omnes sordes exergit, & *wonna*
 secum auferit, quotidiano vulgi experimento.

Majus & crassius est verbascum proprie di-
ctum, cuius nomen vel à verberare (est autem verber
summitas sarmentorum à vite derivatum) vel à verbona cujus similis
 est, & sape fallit pro eo capta. *Verbena namq, dicta est, quod* Verbe-
 ea verrendo superstitione quadam domorum parimenta verberabantur. *na.*
 Gracia à flammis aut elychnijs, ex ejus tomento fieri solent, φλόγος seu
 φλόγμος: Vulgè rapsus aut raxum potius quia toxicum adversatur.
 Flos ejus interdum autem, interdum purpureus ut blattaria &c.

Genera prima duo phlomis, & ipsum verba-
scum.

Phlomis quasi verbasculum tota minor, flore ca-
lyculato: dividitur in paralyticam, & digitalem.

Paralytica item duplex est, proprie dicta, aut
sanicula Alpina.

Proprie dicta alio nomine primula veris, à ver-
 ba germinatione, quia prima erumpit, & floret. Math: 4. 99. Dod: 1.

Sanicula Alpina, quam recentiores auriculam
ursi, à foliorum figura appellant, primula annue-
 randa est, flore purpureo. ideog, commodius arthritica seu paralytica di-
 ceretur, quam sanicula, praesertim non minus utilis arthriticum quam su-
 perior. Math: 4. 9. Dod: 1. 5. 31.

Digitalis est phlomis, cujus calathi oblongi
pecti calatiue sunt, in morem digitalis, digitorum
inter suendum munimenti. Dod. 2. 1. 13.

Verbasculum ipsum floribus comosis, aut spicatis
nascitur, in verticillatis circinnationibus secundum
folio-

Primula
 veris.
 Butwica
 Bilal po
 olefita /
 Eliè S.
 Petra.
 Sanicu-
 la Alpi-
 na.
 Zanyll
 rstanst.
 Digita-
 lis.
 Verba-
 scum.
 Diwizuo.

foliorum exortus hinc inde porrectis. *Math: 4. 99. Dod: 1. 5. 27. § 29.*

Verbas-
cum ni-
grum.
Blatta-
ria.

Genera ejus complura, ut Sylvestre, & Urba-
num, quod rursus dividitur in verbasum candi-
dum, & nigrum salvifolium, flore purpureo, cu-
ius species est & Blattaria, quæ abjecta blattas in se
contrahit.

Heleniū.
Woman.

Verbasco proximum habetur helenium, quan-
quam inter prædicta capitulis stamineis referendū,
vel ab insula eiusdem nominis, ubi longè optimam majore & numerosiori
fronde, digitalis aut verbasco platyphillo similis: vel ab Helena lacrymā,
quibus sæpe perhibent, Vnum ex eo numero unde Nepenthes illud Aegyp-
tium malorum oblivionē inducens, omnibus usiq; mortalibus necessari-
um, confectum opinantur. *Math: 1. 27. Dod: 3. 1. 20.*

His subtexemus lanosa flore calathiculato a-
culeata & mordacia: quibus radix ampla, & fir-
ma, mucosa & viscida, foris plerumq; nigra, situs
latus & riguus, folium angulosum, lingvæ si-
mile, purpureus flos, asperum ac nigrum semen.

Distingvuntur primū folij ambitu, rotun-
diora enim, & verbasco propiora sunt lapa, &
xanthium.

Lappa.
Lupen/
ginat tes
pit wētff)

Lapa παρὰ τὸ λάω τερ. quod bibere lambendo mo-
re canum luporūve nominis fisione significat, quia fructu obvia quæ
prehendat. Dicitur & ἀρκυρον sive ἀρκυρον, & arfina, ab eodem fructu
(ut palam est) hispido, villosis echinū vrsi capiti non ab simili: item per-
solata, & petasites, ut parè qua galeri modo à solu estu caput defendat,
& personata, quia folia ampla personæ larvæ vice obtendi essent solita.
Math: 4. 102. Dod: 1. 2. 18.

Xanthiū
Lupen
menff.

Xanthium à colore flavo nomen traxit, quo tin-
git ca-

git capillos. Eadem de causa vulgo luteam & ker-
mes sive kermesinum appellant. Math: 4. 133. Dod: 1. 2. 19.

Funguntur his acutiora folio, buglossos, & cy-
noglossos.

Buglossos boum lingua similis duorum generū
est, simplex, & infectoria.

Simplex buglossa propriè dicta, & borrago.

Buglossa horridior est, radice foris nigra & pe-
renni, folio angustior & longior, floribus concoloribus, & semine majori
minusq; nigro. Math: 4. 132. Dod. 5. 1. 9.

Echium est idem agreste buglossum, cuius se-
men viperinum caput argutis, sed exilibus oris lu-
menumq; vestigia efformat, aspersusculis, & spinosis tegumentis. Math:
4. 25. Dod: 5. 1. 12.

Borrago quasi bovago dicta mitior est priori,
antiquorum vera buglossa, radice extima inalbican-
te, nec perenni, folio latiori. Præcipuum ei quod in
vinum dejecta, ut Plinius inquit, animi voluptates
auget, & inde vocatur euphrosynum. Math. &
Dod. ibidem.

Est alia similis ei symphytum magnum, radice
confinis: totis generis, sed major, ac longior. Math: 4. 9. Dod: 1. 5. 15.

Est et symphitum tuberosum solis tuberibus ra-
dicū distans, speciosum. Math. 4. 6. Dod. ibidem.

Pulmonaria quoq; maculosa symphyto conge-
ner est. folio borr. flore primula veru Math: 4. 48. Dod. 1. 5. 16.

Simile his asperitate lithospermum, sive he-
cactia, a laudea semine duritie nuncupatum. Math. 3. 141. Dod. 1. 3. 31.

Buglossi infectorii, cuius radix succū tingēdis
lanis habet, genera duo anchusa, & erythrodanū.

Buglossa
Wolowy
Razyt
planj.
Echium.
Wolowy
yazyt plan
ny. 1.
Borrago
Borat.

Symphit
tum ma
gnum.
Swalnj
wetsij.
Symphio
tū tube-
rosum.
Litho-
spermi.
Wrabj
Symi. Das
meyfa.

- Lycopsis** *Anchusa, alia sylvestrior, & degener, ut lycopsis, quasi dicas fuscedo, obscuritasq, à radice colore fusco ex purpureo, aut quasi lupina ab hispida imperag, caulis foliorum & florum hirsutie, lupinum pedem imitante. Dod. 5. 1. 10.*
- Onosma** *& Onosma, lycopsidi cognatum, & velut imperfecta, & inchoata, foliosa duntaxat anchusa: alia est vera anchusa, cognominata à fucopigmenti sive illinēdi quod Græci est αγγύρα, ut potè præter ceteras succo sanguineo vel πικρὰ τὸ αγγύρα quod vi suffocatoria & strangulatoria sit prædita. Math: 423. Dod: 5. 1. 11.*
- Anchusa**
Wolowy
yasyl cery
weny.
- Rubez genera.** *Erithrodani id est rubea seu rubia genus, folio circa caulem orbiculatim ad similitudinem stella disposito, latiùs patet. Minora enim & quasi sylvestria ac molliora sunt, spergula quidem exiliori, sed numerosiori folio, eadem polygonon & Knawel Germanorum Tragi, eiq, congener gallium, cuius itē due species, unum angustius, et ipsum duplex luteum propriè dictū galium à lacte, Math: 3. 4. 91. Dod: 3. 1. 31. & mollugo candido flore: alterum cruciata, ijdem natalibus gaudens, Dod: 3. 1. 33. Mollior est & asperula vocata, neq, nisi semine aspera, odore svari & lilij convallij.*
- Sagine spergula** *Dod: 3. 1. 32. Majora verò sunt eorundem nataliū polygonatum minus, Dod: 3. 1. 21. & asperiora aparine, eadem penè cum rubia sylvestri, ni obstaret semen straberg, & hirsutum cortex caulis ac spliorum quo vestibis præterientium adhaeret, ex eo philantropos, quasi humana, aut hominum amans app. Ista: Ipsaq, ad eò rubia propriè dicta inficiendis lanis, et corys preciosa, sola sordido nora vulgo, Math: 3. 143. Dod: 3. 1. 28.*
- Galium.** *Restat cynoglossos caninas imitans linguas, molli corpore, semine, lapulu, clypeolifve hirsutum custodito, ad vestes item adhaerente. Math: 4. 123. Dod: 1. 2. 33.*
- Syriffio**
mal Syllis
na.
- Mollugo**
- Cruciat**
ta.
- Asperula.**
- Polygonatum minus.**
- Aparine**
- Swizel.**
- Rubia tinctorū**
- Moteno.**
- Cynoglossa.**
- Ply yasyl**

Dementia

De mentha & generibus ejus, cap. XI.

In promisso herbarum obscurius virentium sine nervis & costis, sequuntur quae folium obtusius, & serratum habent, binis ordinibus alarum modo compositum. Quorum genera prima duo alterum quercifolium, alterum longius & laxius.

Quercifolium, colore & divisura quercus, contractius & spissius est: idq; angustifolium aut bettonica.

Angustioris folij item duplex, veronica, et chamadrys.

Veronica tenuiores crenas habet, sed hirsutior est, dicta quasi vettonica corrupto nomine:

Paulus Aegineta lib. 2. vettonicam vocat. Dod. 1. 2. 21.

Chamadrys, id est humilis aut terrestris quercus, vulgè quercula minor, Latine trisago, glabrior seu laevior est, sed asperioribus crenis. Math. 3. 96. & 95. Dod. 1. 2. 24. item 25. & 26.

Scordium est chamadrys odore fædo allij, quod εκόδορον Graeci dicunt, & inde nomen. Aliqui trixaginem palustrem vocant. Math. 3. 108. Dod. 1. 5. 7.

Euphrasia quoq; chamadryos generis est, agriflor, ligniflor, & minore folio, sed odorator Dod. 1. 2. 34.

Quercifolio angustiori generi cognata est & verbenam profundius serrata, et laciniiflor. Nomen ex argumento habet. Nam ea verrendo superstitione quadam pavimenta domorum, & loca ara verberabantur. Alijs quoq; ritibus pacis, belliq; adhibebatur, unde & hiera quasi sancta, & iustitia herba vocata est. Dod. 1. 5. 34.

Vettonica, seu bettonica est eadē quercula, latifolia, à Vettonum gente in Hispania. Graeci κέρπος à flore spicato

Veronica
 Veronica
 Es/Rozrad
 syl.
 Chamadrys.
 Chamadrys.
 Scordium.
 Scordium.
 planiflor.
 Euphrasia.
 Euphrasia.
 Ambrosia.
 Ambrosia.
 Verbena.
 Verbena.
 Bettonica.
 Bettonica.
 Euphrasia.
 Euphrasia.

micronatōq, acumine cestron aut verticulum seu virriculum referentia.
Math. 4. 1. Dod. 1. 2. 20.

Scrophu-
laria.
Swinsfy
Boten.

Scrophularia est bettonica, cujus radici tuber-
cula aspera & capitula papillosa adnascuntur, ad-
strumas & ulcera emollienda & dissecianda utilis. Math. 4. 90.
Dod. 1. 2. 31.

Lanuginosiora predictis, et odore meliora mē-
tacea, origanum, & pulegium.

Origanum rotundiore folio & levius duorū
item generum est, propriè dictum, & odoratius.

Origanū
Dobro
mya.

Propriè dictum, nomen à clivosis montosisq, na-
salibus accipit. Math. 3. 28. Dod. 2. 4. 16. A quo nō longè di-
stat hyssopus Gracorū, neq, nisi magnitudine et um-
bellato flore, quasi ὄμιον ἐς τὸ μῶπα, impluens in visum, aut potius
ἐς τὴν ὀπίη, quia vocā ranca, pulmonibusq, unisē prodest. Dod. 2. 4. 17.

Cognata origano, sed odoratiora sunt amara-
cus, & marum.

Amarac-
cus.
Mayoras
na.

Amaracum Graci appellavere, quod Aegy-
ptus & Syria sampsuchum, nos majoranam. In
Cypro insula laudatissimam ostendit fabula: Cynara Regū Cypri, pu-
rum Amaracum alabastrulum unguenti, lapsu fregisse, & luctu conta-
buisse, versumq, in sui florem nominū. Math. 3. 40. Dod. 2. 4. 1.

Marum.

Marum ab amaraco per apocopen appellatū
est, ut cuius species sit odoratior & gratior. Ali-
quis esu inventionem Ibraica Regi Maroni assignans, & inde nomen.
Dod. 2. 4. 2.

At pulegium origano mollius & lanuginosius,
& folio longiore nascitur.

Differentia prima in magnitudine. Tenuiora
enim & constrictoria angustioraq, quæ loca arida,
sterilia

sterilia, & saxea diligunt, sunt pulegium privatim dictum, & Symphytum petraeum.

Pulegium privatim appellatum composita natura ex se ipso, & adnato epithymo sive epithymbra: ut quae non tantum in cognominibus thymo, et thymbra: sed etiam serpillio, hyssopo, & id genus alijs inveniatur.

Epithymum.

Et hujus duo genera, pulegium sylvestre, & regale. Sylvestre serpillum, aut dictamnium.

Serpilli duo genera, minutius quidem serpillum vulgare, & Romanum praestantius.

Serpillu.
Mateti
dauffa.

Serpillum vulgare dictum putant à serpendo, quod sylvestris evenit in petra maxime. Sarsivum enim non serpsit sed palmi altitudinem assurgit. Math. 3. 39. Dod. 2. 248.

Ocimum initio oximum dictum apparet, propter eximiam fragrantiam, estq; serpillum gratius, seu ampliori folio. Itaq; si expositum auctore Theophr: transit in serpillum, quia siccatum odore crescit, folio minuitur. Marb. 2. 138. Dod. 2. 4. 10

Ocimu.
Basalifa.

Ocimo congener est acynus, quasi dicas sterili, infecundaq; ut quam Theopbra: & Plinius nunquam fl.tere tradant. Dod. 2. 4. 11.

Serpillum Romanum & praestantius, folio & flore, totòq; adeo habitu praedicto simile, est thymus & tymbra.

Thymus haud dubie ab excitando animo nomen invenit, quod à Graeco θυμω dicitur. Alijs quasi thymon, id est sanguinem impellens placet appellatum. Math. 3. 37. Dod: 2. 4. 7.

Thymus.
Thym.

Thymbra ut natura sic nominis thymi apud Graecos patriscope. Latini sativiciam vocavere, quod nullum fr. re condi-

Thymbra.

mentum

Thymbra
sues Sas

torege. mentum sua ea fiebat, propter quod saturitatem inducere videbatur. Math. 3. 38. Dod. 2. 4. 19.

Hyslop.
Hyslop. Eodem pertinet hyslopus Arabum, & Mesu-
es, qui hyslopum ramis, & folijs cyni, sed maioribus facit. Math: 3. 26.
Dod. 2. 4. 18.

Rosmari-
num.

Rosmar-
ry.

Stachas.

Stachas.

Lavendula.

Lavendula.

Dictamnium.

Diptam-
anethes

obovata.

Pulegiū.
Poleū.

Symphy-
tum pe-
trinum.

Bugula.

Swalnst-
profiter

dnq.

Prunella
Eternos
blāmet.

Et haec minutiora sunt: surculosiora verò, in Gallia & locis calidioribus adeò ubere proventu, ut vel igni faciendo satis sint, Rosmarinum coronarium. Math. 3. 72. Dod. 2. 4. 4. & Stachas, id est spica, alia propriè dicta minutiore folio Math. 3. 27. alia lavendula sive spica, et nardus domestica, priori odore, sapore, natalibus, totaq; natura simillima, sed gravior, & major ac lassior. Math. 1. 6. Dod. 2. 4. 5.

Et haec de serpillio, dictamnium in Creta cōcessum in Ida monte, & quasi ocellum Dictamnium vocatum, pulegio adeò affine, ut recte quibusdam agreste pulegium sit dictum. Math. 3. 31. Dod. 2. 4. 12.

Pulegium regale ad differentiam serpilli dictum, à pulicibus, quos nidore fugat, & necat, nomen habet. Cicero pulegium sine g scribit, itemq; Martialis quasi pulegium. Græci Βλῆχων vocant, quia petori depassum, ob acrimoniam & insignem amaritudinem, balatum extorquet, vel quia pituitam crassam è pulmonibus extundit. Math. 3. 30. Dod. 2. 4. 14.

Symphyto petreo magna cognatio cum pulegio, folium a versa parte haderæ, pruni ve modo puniceum, & inde Gallis prunella dicta. Genera duo bugula unicaulis sine ramis, Dod. 1. 5. 17. & prunella proterè, fruticosior & ramosa. Dod. 1. 5. 18.

Ab his proxima dicetur consimili pulegio natura, sed ramosiora & molliora, mentha, & marubium.

Mentham

Mentham quidam à mente deducunt, quòd eius odore mens hoc est animus excitetur, sicut sapore Mentha
Mata.
sibi appetentia, alij verius à Græcis, qui quondam mentham vocabant, ἀπὸ τῆς μῆνθης, id est à larva ne pubes muscosa candida, putredine comite, propter hirsutem candidam agrestu mentha, & præcipue calamemba ex Calamē
tha.
eo quasi pulchriori mentha dicta: postea odoris suavitate mutato nomine, bedysimon dixere, ἡδύ enim suave & ὀσμὴν odorem vocant. Math. 3. 34. Marrubio
& 35. Dod. 1. 4. 10. stemq, 11. & 12.

Et calamemba tribu est Cattaria sive mentha Catta-
ria.
cattæ, qua cattæ mirum quantum capiasur & deleatur, officinæ falsè ne-
petæ. Math. 3. 36. Dod. 1. 4. 14.

Marrubium tenerius et mollius est mentha, cui Kocary
nif.
à rugu nomen. Id enim ῥύω & ῥύωω significant, Græcis πρῶτον, a ras Marru-
bium.
fino seu petraceo virore, & odore. Duo autem marrubia bul- Rab'eo
inj.
lote ad atrum fuscūve colorem porraceum vergens, odore gravi & sati-
do. Math. 3. 102. Dod. 1. 4. 1. Marrubium propriè inca-
num, & candidum, suavū odoris.

Mellissa vel apiastrum est idem penè marrubi, Mellissa.
um, viridius, & longè fragrantius, citrij mali odore. Apibus grata, à qui- Mellissa
Medusa
bus & nomen, qua μελίθω & μελίωω Græci dicuntur.

Eiusdem generis sunt cardiaca, cui nomen dede- Ta/Duo
brawnj.
runt eximia vires ad cordis affectus. Dod. 1. 4. 9. & 10, & Mellisa sive Cardia-
ca.
molluca, horridior & spinosior. Math. 4. 29. Dod. 4. 1. 27.

Jam proximam marrubionaturam habent acuti Strocinj
ore folio, semen circa ramos, aut in petiolis confertū
& condensum ferentia, sideritis, eiq, vicinaurtica,
& cannabis.

Sideritis quasi dicas ferrea est marrubij genus, Marru-
bium as
quaticū.
acutioru folij, vulneribus ferro factu utilissimum. Math. 4. 29. Dodo-
nao marrubium aquatile. 4. 5. 18.

Helxinen quoq, seu parietariā sideriti hercula- Parieta-
ria.
nām vocari Diosc: Plin: & Apuleius autores sunt, estq, huius generis. Lo-
cum amat umbrosū, iuxta muros, & maceriat, folium ei (ut inquit Den a

Z Plin: noc.

Plin;) mixta similitudini plantagini & marrubio, fructum semina in capitibus lapaceis, aspera ut folium adhaerentia vestibus, unde & belxine dicta. Math. 4. 21. Dod: 1. 4. 28.

Mercurialis.
Mercury
alignat
psofer.

Habitu & faciem itemque natales parietariae habet & mercurialis, Mercurij inventum, minor minusque aspera. Math: 4. 183. Dod. 5. 1. 33.

Cannabis riguis gaudet & inde nomen indepta. κάρπαιο enim fonticuli sparsaque, scaturigines dicuntur, angustiore folio, & nigriore.

Genera duo cannabis proprie, & cannabina eupatorium dicta.

Cannabis.
Konop.
Mas.
Blawata.
Konop.
Famina
postone
na.
Cannabina. Eupatorium
Avicen.
S. Obus
nygundy
tradf.

Cannabis minor est utilissima funibus in sylvis primum nata. Duo ejus genera, masculus horridior robustior, & fruticosior, praeterea sterilibus; & femina mollior, semine copioso, & ad textrinas aptior, mulieribus proverbio jocantibus feminam mari potiore. Math. 3. 148. Dod. 4. 2. 26.

Cannabina aquatica, eupatorium dicta, iisdem locis, eademque figura nascitur: sed tota major, flore glomerato villosaque, & evanescente tum aura, hepatis amica, & inde nomen. Math. 4. 37. Dod. 1. 2. 7. & 8.

De chrysolachano & consimilibus plantis, cap. XII.

De nervicauli phyläthe minori, et agrestiore, & ab hominis natura remotiore, medicina tantum nato, abunde dictum: reliquum est phyllanthus chrysolachani seu aurioleis generis, cujus caulis & folium saepe ex viridi aurum & ignis trabis colorē radice ut plurimum τὸν καίπαλιζόντων, sive capitatorum, folio sinuato, & profundè inciso, intybiolern modo flore calathide, & violaceo, fructum folliculaceo, & siliquoso.

Ejus quoque à sapore duo genera, aquatile, et acrisse ac ponestancu naxata.

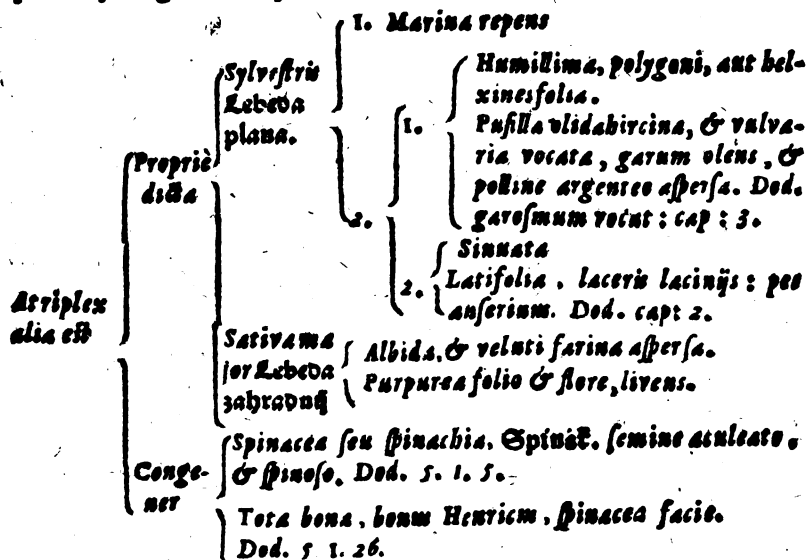
Aquasilla

Aquatilis ortus & incrementum celeritate insignis radix recta, fibrosa, caulis ab imo striatus superne angulosus, folium ad basim latum, mucronatum ad instar sagittarum, semen foliosum.

Estq; duplex atriplex, & betacea.

Atriplex Græcis ἀτρίπλις παρὰ τὸ ἀτρίως ἀυξέσθαι. Atriplex

Statim enim exoritur, & statim adolescit, folium ei angustum, & inarescens Lebeda. à luteo vel flavo colore in aureum vergit. Latini ab acro dictam existimant, quod homines pallidos faciat, ideo & Pythagora damnatâ, tanquam & hydropi & morbi regij autorem, ac ne in hortu quidem circa eam quicquam nisi languidum nasci.

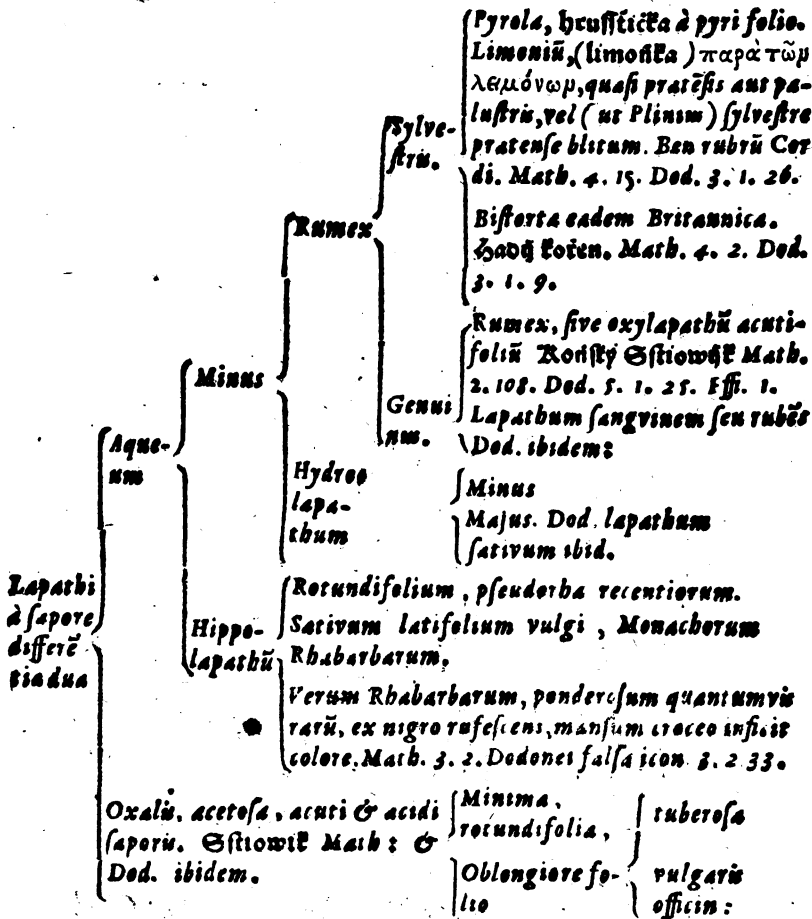

Betacea minus laciniata duorum sunt et ipsa genererû, beta, & blitum.

Beta item duplex est, rumex, aut vera & propria huius nominis.

Rumex est quasi Sylvestris beta, quod et Gal. lib. Rumex. a. de al: facit tradit hu verbu: Rumicem, ut supra dictum est, possit ali-

quæ sylvestrem betam appellatæ, qui quidem ut sapore, ita facultate admodum cum ea convenit, sed quia beta sapidior est, propterea & cibis usitatior. Nomen traxit à rumine id est mamma prisco vocabulo, quod Latini simili & homini salutaris succo manet. A Græcis λάπαθρον dicitur & ἄλαθρον, ut quidam legunt, ἀπό τῶ λαπαθίσην vel λαπαθίσην, id est inanienda alve, ut pote lubricandi vi donatum & oleaceum.

Beta.
Maubole

Beta genuina & Urbaniori celeria incrementa,
atas

atque brevis: Inde quasi bene irans dicta. Lucius Columella à litera Græca nuncupatam canit hu versibus:

Nomine cum Graeco, seu littera proxima prima
Pangitur in cera docti mucrone magistri:
Sic & humo pingvi ferrati cuspide scæu
Deprimitur folio viridis, pede candida beta.

Semine namq; pregnans deprimatur & curvatur ad littera B si-
militudinem. Math: 2. 116. Dod: 5. 1. 6.

Eius quoq; à folij colore duo genera faciunt, ni-
grum, folio ex obscuro magis virente: et candidum,
quod præferunt, parvisimi seminis, appellantq; si-
culū à Sicilia insula, offic: ciclū depravato nomine.

Est & alia specics radice media ventriosa, &
turbinata, intus & extra tota rubra. Math. 2.

Sequitur blitū betacei generis. Itaq; Latini per
synechdochē betā aliquādo appellāt, seu Martial:

Vt sapiant farua fabrorum pranata beta.

O quam sapē poter vna pipérq; coquim.

Inertis videtur, ac sine sapore, aut acrimonia ulla, ex quo & nomen.
Βλαξ enim inertem ac stolidum significat, & antiqui Βλιτος stupidos
& fatuos dixerunt.

Duo eius genera, album succo aqueo, & rubrum
cuius caulis immodicè rutilat sanguineo colore, &
folia seménq; ex rubro livent.

Et de chrysolachano aquatili hæc, sequitur ut
de acriori, cuius vis in sublime fertur, dicatur.
Semen ei in vasculis seu folliculis & theculis, pedi-
cello oblongiori hærentibus.

Estq; duplex, alterum radice turbinatiore, &
ampliori folio, alterum minutius.

Amplioris genera duo, raphanaccū, et brassica.

23 Rapha-

Beta ni-
gra.

Cjerny.

Cādida.

Bily.

Beta ru-
bra.

Manhole

cerweny /

ginaf cere

wena tpa

Blitum.

Blie.

Blitum

album.

Bilo.

Rubrum

cerweny.

Raphanacci totidem, rapuntium, seu rapunculus
Sylvestris, & aliud urbanus.

Rapuntium seu sylvestris rapula, radice reliquo
generi consimili nascitur, oblonga, et media parte non
nihil ventriosa, tenera, canisida, flore calathoides, campanula effigie, diversifloro: tereti theca. Dicitur & viola synchaoche generum pro specie.
παγα τὸ ἰεῦδι, quod ineunte vere mature proveniat, seu prorumpat.

Differentia à colore duplex, leucoium, & melanoium.

Leucoiū.
Stola Bysla
Keiri.

Leucoium id est viola alba, veris prævia, à fo-
liorum canicie, cinereove colore nomen habet.

Qua luceo flore est. Arabes Keiri vocant. Math. 3. 121. Dod. 2. 1. 3.

Rapun-
tium.

Campa-
nula.

Sponde.

Violama-
tronalis.

Viola Ma-
riana.

Cervica-
ria.

Melanoium folio nigriori duplex est, angu-
stius rapuntium, sive rapunculus proprie dictum.

Dod. 2. 1. 9. & campanula ab eadem floris figura
calathoides campanulam planè referente: latius ve-
rò & hirsutius viola matronalis seu damascena.

Dod: 2. 1. 4. Et mariana, Maria Hungarica hero-
ina, bellicis laudib. insigni, dicata. Dod: 2. 1. 8. Et cis
qualitatibus & folio persimile trachelium id est
cervicaria, seu uvularia, à cervicibus vicinisq. cilli partibus internis &
externis, quarum tumoribus & ulceribus medetur, appellata. Dod: 2. 1. 9.

Verum & alterius generis urbanioris rapha-
nacea subtexamus, quod Græcis κορυβλιε à figura radi-
cis globosa dicitur, bifariam divisi, in raphanum
& rapum.

Raphani duo genera, proprie dictus, & rapum.

Rapha-
nus, mi-
nor.

Proprie dictus από τῆς ἑραφάνας à celeri proventu
nomen habet. Dicitur & vulgo radix seu radícula. Diffat radice longi-
ore &

ore & graciliore. flore purpureo, & siliqua crassiore, pyxidatim effigiata, Hist. cw.
Rapum.
semine majore & rufo. Math. 2. 106. Dod. 5. 3. 5.

Rapum est species raphani radice globosiore, Hist. pa.
flore luteo, semine minore & nigricante, ut nomen
inde deductum docet, quanquam aliorum à rapiende dicta velint, quod pas-
sim terra rapiatur, cum quia homini cibum sit gratissimum Math. 2. 104.
Dod. 5. 3. 1.

Napus acrior ac immitior est, & inde nomen.
Naphy enim immitte & vehemens interpretantur.
Radix media minus ventriosa, multoq; exilior fo-
lia minus scabra, Græci Βασίλα; à cumento radice figura.

Estq; proprie dictus, aut sinapi.

Proprie dictus, propius ad rapam accedit, radi- Napus.
Kolmst.
ce sruvi, cibusq; delicata. Math. 2. 105. Dod. 5. 3. 2.

Lampšana est napus sylvestris, folio molli, hu- Lampsa-
na.
mi caduo & procumbente & terram quasi lambente, unde & lampšana
puratur dicta. Math. 2. 109. Dod. 5. 3. 4.

Sinapi distat à napo magis acrimonia vehemē-
tia, quàm specie aut nomine. Athenæus quidem
lib. 9 Dipsos: actum purat ὅτι σίνετα τῶν ὠσάειν τῆ ὀδμῆ, hoc est,
quod olfactum luminibus officiat.

Genera duo sinapi absolute appellatū, & eruca. Sinapi.
Hotice.

Sinapi majus & fruticosus est, semine acerri-
mum. o'osum, copiosum. Math. 2. 142. Dod. 5. 4. 15.

Eruca quia os linguamq; vellicet & quasi ero- Eruca.
Bila holo-
lice.
dat, appellata est: duorum generum, minus vulga-
ta, Irio sive erysimum Dioscoridis, ad raucedinē
quamlibet pertinacem efficacissima. Dod. 5. 4. 23. &
proprie dicta eruca. Math. 2. 134. Dod. 5. 4. 16.

Reseda est eruca sylvestris ad morbos sedandos
mira superfluitate usurpata, æqua Plin; lib; 2. cap. 12.

Arapha. Brassica.

Rapustaf
Telij.

*A raphanacco genere proxima brassica, siquid eē
semine brassica veteri, cognatione quaedam rapa & sinapsi sunt, atq; in-
vicem. Graci ἀπό τῆς ῥαφᾶου id est à vorando vorans. Distā etiam
κράμβη quasi κοράμβη id est pupillae oculorum ladens. Inde Columellae
Nunc veniat (inquit) quamvis oculus inimica corambe. Quamquam non-
nulli placeat, quasi κρόψ ἀμβη vel ἀντέβη, quod vitibus & ebrietati
inimica sit. Dicitur & holus vel quasi ὄλθι magno prisca frugalitatis
argumento, cuius totus cibus esset holus, vel potius quia tota est vescendo.
Masb. 2. 113. Dod. 3. 1. 7.*

*Haecenus chrysolachanum acrius ampliori fo-
lio, iam minutiora sunt nasturtium, & thlaspi.*

*Nasturtium à narium tormento nomen accepit,
quanquam aliqua ignavioe et insulso sapore in hoc
genere ponenda occurrent, ut in priori brassica. Est
namq; primum duplex tenerius, & horridius.*

*Tenerius graciliusq; humidos et alsiosos tractus
diligat. Ex eo genere aliqua longius à chrysolacha-
ni natura recedunt, semine exiguo, in pericarpio ob-
longo, ceu alsine, & anagallis.*

Alsine.
Rutimor
ane8 Rus
8j strewce
Parony-
chia.

*Alsine non modo alsiosis, sed etiam parietinis
& imbricamentis oblectatur. Antiquis auricula
muru. ob foliorum similitudinem cum genuina myosotiae, gallina & avi-
culi pabulo grata, & inde morsu gallina. Math 4. 82. Dod. 1. 2. 9. 10.*

*Ad eam pertinet et paronychia alsinifolia, ab
unguium affectu. Graci paronychia, Ciceroni reduvia appellato, cui me-
detur nomen sortira. Dod: 1. 4. 28.*

*Anagallis alsinae congener, primò duplex est ter-
restris, & aquatica.*

Anagal-
lis.
Rutimor

*Terrestris minor à colore hyacinthi, quem
ῥάδιον Graci vocabant, nuncupari potuit, aut tanquam superba, flori-
bus venustis vias passim exornans, jucundo, & grato spectaculo. Masb: 2.
174. Dod. 1. 2. 11.*

Huim

Huius anagallidis generis sunt **Numularia**, Numularia.
à foliorum circinnata rotunditate narium imitante dicta, aliquibus cen-
siorbia à virium multitudine. Math: 4. 36. Dod. 4. 1. 24. Pensicet
wintuy.

Elatine Dioscoridis, Fuchsis veronica femina. Elatine.
Diosc: 4. 36. Dod. 1. 2. 22. Anagallo-
lis aqua-
tica.

Anagallis aquatica sive hecabunga, aquis inna-
scitur, juxta pratenses rivulos tota gustu acriore
nasturtij. Dod. 4. 5. 15. Cochlea-
ria.

Similis ei cochlearis, folio concavo, unde **Sium.**
nomen, inferiori Germania contra morbum indigenum stomachicem seu
scorbutum usitatissima. Dod. 4. 5. 16. PotoinjE.

Nasturtium aquaticum propriè dictum est sium
sive laver erucasolum Cratæva, cuius nomē αρωτὸν ἀγγύ,
sive aqua cocutitur, Dodone nasturtij aq. 4. 5. 13. (Aliud est Italorum
atq; Mathioli. 2. 120.) **Cardamine, sive nasturtia, & nastur-**

tium si symbriū, nasturtij acrimoniā referēs. Dodoneo flos cuculi 4. 5. 14.

Nasturtij asperioris item plura genera. Agre-
stiora draco, Lepidium.

Draco aut potius tarçon Symeonis Seti, Draco.
Avicenna, pradicatur nasus. è semine. lym. capacea aut tuberosa alicui radio
ei inferro, acerarjjs ut eruca miscetur. Dod. 5. 4. 17.

Ptarmice Dioscori. draco sylvestris habetur. Ptarmi-
sternutamenta licet, & inde à Gracū nomen. Dod. 5. 4. 18. ca.

Lepidium polysimum seu equivocum est plātis Persan.
caustica vi p̄ditis, cutiq; deglubeda et squamis exci-
sanda aptu. Hoc in loco duas congeneres in eo vocabulo accipiunt iberi-
dem, & lepidium Plinij.

Iberis, seu hiberis ab Iberia, ubi primū in- Iberis.
**venta, nomen sibi ascribit, exiliore folio. Math. 1. 147. Dod. 5. 4. 24. Stenico-
nit.**

Lepidum Plinij latiori folio duplex est, pro- Lepidū
prium hujus nominis: raphanum sylvestrem aliqui Piperat.
vocant. Dod. 5. 4. 25. Raphanus major, sive rusticanus Rapha-
nus ma-
A 2 6745-

ior.

Chien.
Nasturtium.
Relicha
sabradij.

crasfiorē radice, & ampliore folio, Dod. 5. 3. 7.

*Nasturtio sativo seu hortensi precipue à nari-
bus torquendo ut diximus nomen. Græci καρδιαμορ vocant, sive από τῆς
καρδίας, quod cordi amicum sit, sive quasi καρδιαμορ à capite domando,
seu ωραία τὸ κόρας μύκη à naribus rugandū. Et inde vigoris signifi-
catio proverbio id vocabulum usurpavit, nasturtiumq; edere iubentur, au-
rum velus torpore excitari volumus. Aliqui cresson vocant, quia perpe-
tuo viret. Math. 2. 149. Dod. 5. 4. 19.*

Thlaspi.
Penjzēt.

*Reliquum est thlaspi nasturtio proximum, cu-
jus filiqua peltarum specie compressa, media perfringitur, & dividitur,
unde nomen. Math. 2. 150. Dod. 5. 4. 21.*

Isatis.
Wayt.

*Ad thlassem latifoliam proxime accedit gla-
stum sive Isatu, cuius succus liquatione colligitur ad insciendas lenas no-
minatissimum, triplex specie, glastum proprie dictum
sylvestre & sativum. Math. 2. 150. Dod. 1. 3. 28. Et*

Vaccaria.
Luteola.

*Isatis sylvestris ocimastri calyculo, ocimoides
privatim, & vaccaria appellata. Dod. 1. 4. 20. Itemq; luteola,
qua fulvum aureumve colorem reddit tingendis item lann idoneum. Dod.
1. 3. 29.*

Bursa pa-
storis.
Kokostā.
Myargū.

*Est & alia thlaspe, folliculo compresso, marsu-
pioli seu crumena effigiem habente, bursa pastoris nominata. Math. 2. 150.
Dod. 1. 4. 19.*

*Est et myagrū id est muscipula aut muscaria,
glutinosa & oleosa, effectus argumēto haud dubie appellata, ut qua prater
volantes muscas glutine suo & ramulis implicet ac retineat. Dod. 4. 2. 23.*

De papavere & generibus eius, cap. XIII.

*Dicta sūt omnis enervicaulis phyllāthij mino-
ris generis species, restatq; majus, cuius flos majori
folio constat. Peculiaris est labor & splendor quidam, tamen si neq; radici,
nec folijs omnium specierū insit. Sunt enim quaedam hirsutiores & aspe-
riores, ut papaver, sanicula sive diapensia, fragaria &c. Flori magna ex
parte succedis vasculum aliquod orbiculatum, aut aculeatum, quaedam*

& bacca & poma, aut pilula ferunt, ut solanum, fragaria &c.

Sunt autem duo eius prima genera, papavera-
ceum crassius & horridius, & malvaceum. Pa-
paveracei ipsius totidem, solanum cujus fructus ba-
catus est, et alterum genus, cujus includitur vasculo.

Solanum apud Latinos à sole dictum, apud
Græcos σφύχνοσ quasi viteum, aut capreolus, vitifve, vel acinum aut talo
quippiam, ut cuius peculiaris fructus sit (ut plurimum) acinum, sive sim-
plex, seu condensus & compositus: vel quasi σφύχνοσ id est attritum &
lacerum in modum σφύχνοσ panni attriti.

Ex eo quadam minorem fructum & uvas aut
corymbos ferunt, quadam pomosa sunt.

Et in bacifero genere pars aliqua monophylla
& folio sparsa est, ceu heliotropium seu helioscopium

solanum folio, minusciole quidem flore echij, cui si quis velit annumeret.

Math. 4. 148. Dod. 13. capitib. 18. 19. & 20. Et proprie di-
ctum solanum plurimum generum, vulgatissimum

hortsense. Math. 4. 66. Dod. 3. 4. 23. Eiq, simillimum sola-
num halicacabum seu vesicarium, à folliculo vesicam

imitante, vel quoniam vesica, & calculus prostrappellatum. Offic: alke-
kengi corrupta Arabum halicacabi voce. Math. ibidem. Dod: 3. 4. 24.

Itémq, solanum somniferum ac letale Theophrasti
mādragoras, seu bella dona Isalorū. Math. 4. 98. Dod: 34. 26. & 27. & 28.

& strychnodendrum solanum arborescens, alio no-
mine stramonia, vulgò nux methel, seu metbella papaveris odore Math:

4. 69. Dod. 3. 4. 23. Quibus jungitur & quam Dod.
cyclaminum alteram appellat, Latini dulcamaram, consimili facie, neq,
viribus admodum diversis. Dod. 3. 3. 13.

Herba paris, sive uva lupina, Diosc: pardali-
anches putata, est solanum tetraphyllum, folijs ex adverso decussatim com-
positis. Math: 4. 73. Dod: 3. 4. 15.

Heliotro-
pium.

Solanum
hortense

psywino-
Halica-
cabum.

Wissné
mořská.

Somni-
ferum.

Lilet Blau
znový.

Stramo-
nia.

Dulca-
mara.

Sladka
horŝa.

Herba
paris:

Wrang
oko.

Mandra
gora.
Mandragora.
gora.
Mala in-
fana,
Aurea
mala.

Solanum fructus majoris, item multiplex est:
mandragora à Manaru id est locu apricu Græca voce dicta. Math. 4. 61.
Dod. 3. 4. 29. Et eiusdem generis mala insana, seu le-
talia. Math. ibidem Dod. 3. 4. 31. ad hac poma amoris Dios.
ut apparet glaucium à glaucomate, cui succo suo medetur, appellatum.
Dod. 3. 4. 30.

Neq; pauciora papaveraccorum, quorum fru-
ctus vasculo aut siliqua continetur, genera, ac pri-
ma hyoscyamus & propriè dictum papaver.

Hyoscy-
amus.
Blis.

Hyoscyamum id est suillam fabam dixere,
quòd fatido ac viroso halitu animantium cerebra impleta opprimat, sues
quoq; esum prosternat ac resolvat. Hominu mentem quasi Apollinu astro
concitat, unde Apollinariu, & altercus ab altercando dictu. Math. 4. 64.
Dod. 3. 4. 22.

Nicotia-
na.
Tabac.

Similis quam Galli nicotianam sive sanam san-
tam appellant, ex India primùm allata, iam communis, Symphyti ma-
ioris figura & virium magna cognatione, sed propior hyoscyamo luteo flo-
ribus & semine. Dod. 3. 4. 22.

Papaver ipsum à flore, uno ex ijs, qua mirando
non satiamur, nomē traxit, id enim ad verbum pa-
pe unde deductum est, significat. Succus radicis, sylvestris præsertim ge-
neris, purpureo & subatro colore manu tingit, flos ut multarum alia-
rum, ad afflatum venti aperitur, & hiat, citissimèq; defluit & dissipatur.

Ex eo, aliud vasculo seu capsula rotundiore con-
stat anemone, & alterum genus ab ea non nihil diversum aliud cornuta.

Anemone vulgò herba venti, à vento dicta,
quia primo quoq; venti afflatu flores pandat ac re-
seret, vel (quòd es peculiare) quia florem celerrimè amittat, sive sponte
sive cum aura.

Pulsatil-
la.
Boniflic.
Anemo-
ne.
Ruzicka
anes mat
polsty.

Estq; duorum generum pulsatilla, anemone syl-
vestris, psiosior, cuius compri atq; tremuli seminu pappi lavissimo venti
afflatu hinc inde pulsantur atq; impelluntur. Math. 2. 172. Dod. 3. 4. 6.
et propriè dicta anemone. Dod. 3. 4. 7.

aliud

Aliud genus papaveris capitati ab anemone diversum, quod κρόδιον (ut loquitur Diosc.) id est summo capite capulum calyculumve erectum punici mali modo habet. Quod sylvestre est ῥόιας à conditione fluxa floris, quem, ut anemone, celerrimè amittit, dicitur. Math. 4. 59. Dod. 3. 4. 17. Cuius species est Argemone, argemas & nubeculas visum depellens, & inde nomen.

Rhceas.
Πιάρ πολ
νή.

Hortense verò quod in hortis nascitur, Gracis ῥήκωρ, ὡς ἔὰ τὸ μὴ κοῦρη, quia usu ejus membra torpent, succum lacteum habet. Qua de causa lactuca aliquibus propius & adjunctim visum. Et Gale: lib. 2. de loc. aff. lactuca species quadam atra & amara, ob lactu soporiferi copiam ῥήκωρις vocatur. Situs in hortu, maximè praesertim, aut afflatu maritimo obnoxys, communis, sed melior calidarum regionum, ut apud Turcas Mauros & Persas: Folium hortensis scariola, fructus caput seu vasculum rotundum aliàs solidum aliàs foraminulū pervium & patulum, qua & semen prolabatur. Afemina quoq; differentia duplex, albi & nigri papaveris hortensis. Omnium horum rursus genera duo, sylvestre et spontè nascens, capitè pusillo et oblongo, aut sativum capite rotundiore.

Papaver
hortése.
Ματ zas
bradusq.

Opium est sativi succus, liquorvé gummeus, Opium. scapo incisò genitur. κατ' ἔφορον ὀπιον sive ὀπιον appellant, tanquam ad stupefaciendum placandòsq; dolores valentissimum, sapore perquam amaro, odore vehementi, ut syncerum perpeti non sit, gustu acri, & saucis quadamtenus accedente, luminibus objectum flagrat. Quidam opinè servari putant hyssyami semine adjecto, alij in faba. Hodieq; opium è Syria & Alexandria è papavere hortensi sativo nigro Venetum habent officina purum, & ut aloè pellucidū, idem glutinosum, lacteum, acrimonis & amarore insigni. Habent & aliud deterius ac nigrius.

Sylvestre
Sativum
Μηζα as
neβ mlēto
Μακωω

Meconium verò vocatur succus ejusdem hortensis sativi papaveru praesertim nigri è folijs confusis expressus. Diosc. 4. 110. Dod. 3. 4. 16.

Meconi-
um.

Papaveris capitati diximus genera, & corniculata alsà promissurus, cujus frus & natales sunt squalida maritima five Oceani, seu maris mediterranei, folium rhaadū divisurā, filiqua coran- sa leucoij. Math. 4. 111. Dod. 3. 4. 18.

Papaver
cornicu-
latum.
Ματρυζο
τωματq.

De ranaceis plantis, cap. XIV.

Jngens post papaveracea turba ranalium, id est in rana natantis modum extensorum, rana quoq, colore luteo herbido permixto. Genera prima a fatus figura duo, rotundum, et geranium. Rotundi a folio totidem, siquidem aliud constat folio simpliciori, aliud composito. Simplicius quoq, crassiore & solidiore, aut minutiore & lacinioso.

Ranacea planta rotunda folio simpliciori, & minus laciniato duplex est unicolor, aut maculosa. Unicoloris genera item duo, palustre, & strumosum.

Caltha palustris Nymphaea. Ligno as neß & stult. Ranæ morsus. Tribulus aquaticus. Woodnß wolech as neß Fas stan. Chelidonium minus. Celtos nyamessi. Saxifra-

Palustre, caltha aquatilis Dod. 4. 5. 21. et nymphaea seu lymphæa id est aquatica, cui situs in udis. summis aquis innatanti, folium rotundum, per amplum. Duo eiu genera observantur, unum minus flore luteo, alterum majus, alba nymphaea. Math: 3. 131. Dod. 4. 5. 5.

Est & alia nymphaea pusilla, proprie rana morsus appellata, flosculo lacteo & luteolo. Dod. 4. 5. 3.

Est & similis nymphaeae tribulus aquaticus, cui fructus nuce castaneave muricata, ut plurimum ternis, saepe quaternis mucronibus. Math: 4. 14. Dod. 4. 5. 1.

Ex eodem genere sequitur, radice strumosa, et bulbis velus granulis triticeis appensis referta: Chelidonium videlicet minus, cui ortus in eunte vere Chelidonijs ad nos remeantibus, facies tota caltha palustris, sed in universum minor. Math. 2. 177. Dod. 1. 2. 3.

Et saxifraga alba chelidonides. Propagatur radice grano, & b. p. valgi error grana ea pro semine habentur. Math. 4. 15. Dod. 2. 5. 22.

Sequitur maculosum genus, radice bulbacea gladioli

gladioli aut hyacinthi, cetero maculosum, ut orchis, folio liri venulise distincto, satum racemoso. Duo eius genera, arum & Dracontium.

Arum minus & simplicius est, ab ornamento Aaronis Pontificis, (ut palam est) cognominatū. Math. 2. 162. Dod. 3. 15.

Arisarum aro congener esse nomen imprimis & argumenta forma docent. Sed astat acrismonia vegetiore. & magnitudine. Nestrā quidem memoriā notum, multa minus est, & folio rotundius. Math. 2. 163. Dod. 3. 1. 8.

Dracontium sive anguina, magna cum aro similitudinis & liri. Caulis eius extrema cute maculo fuscū planè anguinum exuvium refert. Estq; aliud aquaticum radice harū, dimacea. aliud terrestre folio laciniato. Math. 2. 16. Dod. 3. 1. 6.

Et de ranacea planta folio simpliciori crassiore et minus laciniato hac: jungitur ei minutior et profundius scissa ac laciniosa, ranunculus, & aconitum.

Ranunculus ranis debet nomen, ut potè iisdem palustribus nascens, & præter ceteras consimili colore, & figura.

Genera multo plura, quàm à priscis memoriæ mandata, qua Dioscoridi tractantur lib. 5. cap. 171. Dodonæo. 3. 4. capitibus. 1. 2. 3. 4. 5.

Aconitum simillimum est ranunculo, neq; aliud quàm ranunculus venenatum. Aliqui ex eo vocatū putant, quod in cauribus quas Græci ἄκωνες vocant nascitur: vel quoniam vim eam in morte habeat, qua coribus ad ferri aciem deterendam inest, statimq; admoda velocitas sentiat. Aprior est nominis interpretatio, quod eo spiculū Græcis ἄκωνον dictum à venatoribus ad accelerandam perniciem affricari & subigi sit solitum. Math. 4. 72. Dod. 3. 4. capitibus. 9. 10. 11. 12. 13. 14.

De ranaceis folio simpliciori dictum hæcenus, com-

ga alba.
Lbmitas
men.

Arum.
Aron / as
neB Aros
nova Bra
da.
Arisarū.

Dracon
culus.
Dablit as
nebo ges
stet.

Ranun-
culus.
prystat

Aconitū
Mometg.

nus, composito verò & multiplici nascentia differunt primum magnitudine. Minora enim & humilia sunt quinquifolium & heptaphyllum.

Quiques
folium.
Pencillet
Argenti
na

Quinquifolio radix cum aruerit quadrata fit, Theophrasti quoque, indicio, eaque, nota manifeste differt ab heptaphyllo, folia quina invicem connexa, & inde nomen. Math: 4. 38. Dod. 1. 4. 32.

Etlibes
nit gnat
bussimeys
plo.

Argentina sive potentilla, folio simul & flore quinquifolium representat, sed aversa parte argenteo splendet nitore, unde argentina appellata, sicut potentilla à viribus eximjis ad interiora vulnera & ulcera, dysenterias, calculum & similes affectus. Math: 4. 37. Dod. 4. 5. 23.

Agrimo
nia.
Septicel
anebstaro
ict.

Agrimonia officinarum, sive eupatorium Græcorum, est argentina species cultior, caule anguloso, surrecto, semine lapposo ad vestes adhaerente. Nomen ex argemone depravatam. Nam ita à quibusdam olim falso vocatam Dioscoricorum est. Math. ibidem. Dod. 1. 2. 7.

Hepta
phyllon.
Natrijnt
anebtrjes
nefoens/
ginat Fre
wnj Fos
ten.

Heptaphyllum pentaphyllo simillimum: in sicci- ora montosa, nemorosaque, loca subit, septena foliorum divisurâ. Alio nomine tormentilla, quia tormentum cruciatumque, dentium sanissimum placat, & venenorum quorundam vi resistit. Math. 4. 2. Dod. 1. 4. 33.

Fraga
ria.
Rabos
dnjt.

Fragaria huic similis à fragrantia cum floris & fructum cum succi stillatij fructum præsertim maturi. Math. 4. 58. Dod. 5. 2. 10.

Caryo
phyllata
Benedyct
Diapen
sia sive
sanicula

Similis & Caryophyllata, Plinij gem, utopinâ- sur, cuius radix caryophylli spirat suavitatem, folia ad immum alchymilla, in summo fragaria triplici divisura, flos quoque, consimilis, & pilula deinde de oblonga mordaces scabra hirsutie.

Sanyll.
Sanicula
famina

Huic perquam affinis diapensia sive sanicula, folio quina divisura unde diapensia nomen, pilula fragi specie. Neque enim, quod aiunt, folia propter lineamenta sua adducant nos ut credamus quinquifolij esse speciem. Math. 4. 38. Dod. 1. 5. 23.

Eodem pertinet Sanicula femina Fuchsij, Dod. Ekeborum niger Dioscor. 3. 2. 30. vulgò astrantia nigra.

Congener diapensia alchymilla, ab alchymista- rum

rum praconis nomen indepta, vulgo sanicula major, Fuchij.
Alchy-
milla.
egregij viribus ad vulnera pollens. Dod. 1. 5. 24.

Et de his haecenus: majora verò & crassiora sunt primùm unicaulia staphisagria, et ricinus, deinde elleborus niger, & reliqua consilignes & elleborastri. Zusynnje
ta.

Staphisagria à folij divisura, quâ labruscam sive vitem sylvestrem imitatur nomen traxit. Aliqui pediculatam vocant à pediculis illius & suffitu sui abigendis. Math: 4. 150. Dod. 3. 2. 10. Staphis
agria.
Wissuec
ginal pra
ssiwec.

Ricino semen animalculo cognomini simile nomen dedit. Cervam sive catapuciam majorem appellant officina, granum regium Mesue, palmam Christi vulgò propter digitatam effigem palmam volèmvè expansis digitis referentem. Math. 4. 158. Dod. 3. 2. 11. Ricinus.
Dryal as
nes stoice
wetsy.

Elleboro nigro altior & sinuosior divisura, flos speciosior, consequentibus siliquis sesamaceis. Tres ejus species una propriè elleborum appellata, reliqua consilignes ab alio cienda. Math. 4. 145. Dod. 3. 2. 29. Ellebor
niger.
Ellebor
cerny.
Consili-
gines.

Proxima juxta & simillima elleboro Paeonia, celeberrimo Apollini cognamine asita, sed major, radice tuberosa, & laciniis flore folio. Math: 3. 140. Dod. 2. 1. 32. Paeonia.
pionika.

Est & leontopetalon huius loci, similis & cognatum paeonia quàm brassica, aut papaveri. Math: 3. 94. Dod. 1. 3. 17. Leonto-
petalon.

Ranaceis fetu rotundo subjungendum est geranium, quod siliqua acuta gruini rostrati capitis similitudinem repraesentat. Math: 3. 114. Dod. 1. 3. 2. Geraniū
Ezupinus
set.

Ejusdè generis sūt fumaria et chelidoniū majus. Fumaria
Polnj rue
ta.

Fumaria seu fumida, minori & exiliori, vis lacrymosa nomen imposuit, quia oculis illis non secus ac sumum vilicando lacrymas exprimit. Math: 4. 105. Dod. 1. 3. 4.

Pecten quoq; veneris fumariam non modo gustu et folijs, sed et usu repraesentat. Math. 2. 132. Dod. 5. 4. 11. Pecten
Veneris.

Alia fumaria radice rotunda, duorum gene-

Fabacea
radice
capnos
altrera.

Radix ca
va.

Chelido
niū ma
jus.

Celidos
mya wētſſi
Aquilcia
Worſſſet

rum, fabacea radice capnos. Dod. 3. 1. 4. Et radix cava
herbariorū, ſive bulboſe fumarica Plinij. Math. 4. 10 5. Dod. ibidem.

Proximū & ſimillimum fumarica chelidonium,
ſive hirundinaria major. Naſcitur ut minor adventu hirundinum, diſ
ceſſu marceſcit, hac hirundines oculis pullorum in nido reſtitunt viſum,
ut quidam volunt, etiam eruti oculu. Math. 2. 176. Dod. 1. 2. 29.

Alterum ejus genus aquilina ſeu aquileia pri
vatim diſta, foliorum omniumq, aedō partium facie par, ſed majus,
ſatu flore purpureo ſpeciſſimo, & corniculū reflexū quadruplicib⁹. Math
ibidem. Dod. 2. 1. 23.

De malvæ generibus, cap. XV.

Et abundè hætenus ſit attigiffe papaveracea, re
ſtat malva Græci μάλαχον lætiore natura, radice mucaginosa, caulū atq,
foliorū incana ſuperficie, à mollitie, vel ab emolliēdo ventre cognominata.

Duo ejus genera, Sylveſtris minor, & ſativa.

Malva.
Elez 300
gecſ.

Sylveſtris item communiter malva diſta, aut
ſui nominis.

Malva generis nomine appellata, alia eſt vul
garis & recta, alia criſpa, orū criſpatū. Math. 2. 111. Dod. 5. 1. 28.

Malva Sylveſtris ſui nominis eſt althæa, aut
alcea.

Althæa.
Wſſſſy
Elez.

Althæa quaſi dicas medica, aut medicatrix,
languinofior ac major eſt, ab excellentia effectus nominata. Græci enim
ἀλθαίον mederi, & ἀλθία remedium dicunt. Iidem ἰβίσκου ἢ ἰβίσκου,
officina quoq, hū malvam apellant. Math. 3. 146. Dod. 5. 1. 29.

Abutilo.

Abutilon Avicenna ſive ibiſcus Theophraſti
eſt althæa ſpecies flori lutei. Dod. 5. 1. 30.

Alcea.
Elez pol
nſ.
Vulgaris

Alcea ved eſt malva Sylveſtris ſui nominis
profundius incifa, & laciniſior, diſta quaſi caſerū robuſtior, & efficaci
or. Ἀλκή enim robur & præſidium ſignificat.

Genera duo alcea vulgaris quàm aliqui cannab⁹
ſylveſtrem

Sylvestrem vocat, e cuius cortice canabino per simili fucus facit aut. Math. 3. 147. Dod. 5. 1. 31. Et alcea vesicaria, seu solissequa, Vesicaria.

Malvaceo generi adscribendum Gossipium Sabdari pha. seu Xylon, exoticum Arabia, & jam Europa mediterraneis maribus. folio alcea s. d. molliore, minore, & incano: flore luteo, nucula, aut potius malo exiguo barbato radiatum hiante, cumq; in arietis, bombace intus referto, complexa semen grandiusculum oblongum, Gossipium five xylon. & medulla alba ac oleaginosa plenum. Mathi 2. 96. Dod. 1. 3. 13. Bawlina.

De sarmentosis plantis, cap: XVI.

Plantarum enervicaulium quas rigentes seu stantes & surrectas appellavimus, per se nitentium in in aura natura indicata: Proterius ad enervicaules flexis spites seu sarmentarias transire convenit. Est autem sarmentum proprie virga inutilis a vite abscissa, a sarriendo id est purgando appellata, verum hoc in loco generatum pro omni virgulto vitico sumitur. Sarmen- rum. Rymj.

Duo eorum genera prima, spissiore & constrictiore natura, aut cucumerinum seu scya.

Spissiori & contractiori folium solani, aut ranunculorum adeo simile, ut aliquando dubitationem afferat utri sit annumerandum: genera totidem flexilia & lenia, aut clematis. Flexilius atq; longius sed minus ramosum, in fructu differentiam precipuam habet quando aliud est asperius & vita minus idoneum, aliud vitis. Asperius et squalidius, item duplex est, hederaceum aut volubile. Hederaceum ab habendo nomen accepit, quod serpat & bareat semper, sequendo quicquid proximum est, folio rotundiore. Species eius dua, viola martia, & ipsa hedera.

Viola martia quidam ab Iovacca fabulosa, nomen datum existimant, verum a proveni in quo maturat, ut caetera viola Viola & a martia.

**Bruna-
na** & à mense Martio. *Plures habet differentias, quoniam*
altris solo ferè folio in cauliculu oblongu nascitur, eaq; filiquosa, & pra-
gnans semine albo, aut si flos cultus luxuria exuberet sine semine. Math.
4. 117. Dod. 2. 1. 1. Alias solum convenientius nacta

**Viola tri-
color, la-
cea.** frutescit, foliis oblongiore serrato, Dodonaeo viola tricolor. 2. 1. 2. *Distat*
hac cauliculu surrectu, aut humi procubentibus, quam Eusthimo trinitatim
Troglitee. herbam ob triplicem florum colorem, Math: laceam sive florem trinitatim
4. 117. appellant.

Hedera ipsa rigentioris natura duplex est, cha-
macissus, & major, hedera proprie dicta. Chama-
cissus id est humilis hedera passim juxta fossas et cul-
ta humi serpit, unde & terrestriu appellatur, flore lagenula simili, candi-
diore, Math. 4. 121. Dod. 3. 3. 4.

**Chama-
cissus.**
Poponec.

Simillimum ei asarum, semper virens, quod

Asarum. *Plinius dictum putat, quia coronu, id est scopu Australibus, quales pebant*
Xopynitè *è verbena, verbasco, & similibus, inusitatum fuerit, itemq; asarina*
Asarina. *seu saxatilis hedera: quibus proxima & Soldanella*
Soldanel- *seu brassica marina, cum felseidine nascens, acedine quadam conjuncta,*
la. *mucaginea, foliis asari minore crassiore, & ut semel dicamus convolvu-*
Morsteze *lus seu potius chamacissus marinus. Math. 2. 115. Dod. 3. 3. 5.*
ly.

Cyclamini à superiori chamacisso facile discri-

Cyclamè *men, non modo foliis, sed & à radice rotunda, unde & nomen. Math: 2. 153.*
Swinsty
wofsch. *Dod. 3. 2. 13.*

Eodem pertinet aristolochia, radice similiter

Aristolo- *bulbacea, & foliis circinnato, flore concavo: ab effectu, quasi æquisu trais*
chia. *æquisu nuncupata. Math: 3. 4. Dod. 3. 1. 4. &c.*
Podrajec.

Hederam ipsa Græcis κίσσοπ à puero Citto saltan-

Hedera. *te, in hedera à Baccho converso nominatam fabulantur, verius ἀπό τῆς*
Belectan. *κίσσοπ id est gurgulione verme, à quo cerebrati & crosti frumentu similem*
texturam: similibusq; poru ac spiramentu perviam, qua & vinum trans-
fluat remanente aqua, si qua mixta fuerit, habet. Latini hedera sive
edera appellatur, quia parietes edit atq; consumit brachij: radicosis.
Corymbus autem proprie est hedera botrys sive racemus in orbem circum-
scriptus. Math. 2. 175. Dod. 3. 3. 25.

**Corym-
bus.**

Hactenus

Haecenus de hederaceis folio rotundiore, nunc
revertemur ad volubilem id est sarmentosum ge-
nus spissius idem squalidius ac sylvestrius, quod cir-
cum alia volvitur, folio anguloso, alio nomine con-
volvulum & smilacem appellatum.

Plurima & inter se maximè distantia ejus ge-
nera, prima, smilax aspera, & levis.

Smilax aspera horridis adunciq; spinis rubi ri-
tu armatur, fitu montosi & olivosi, exotici fervidiorum tractuum. Matb.
139. Dod. 3. 3. 9.

Salsa parilla est smilacis aspera species ex Ame-
rica provincia Peru ut nomen docet. Zaza siquidem Hispani Castella-
nis rubus, parra vitis, parilla viticula est. Radici prima laevus plena soli-
daq;, intus candida, & in aquas partes per longitudinem scindi facili:
Deterior strigosa, & gracilis, nigraq;.

Smilax levis, quae sine spinis est, lacte manans
dividitur in alias species, quoniam est alia flore la-
genula seu campanula, alia helxine cissampelos: flo-
remq; campanula ferentium, alij triquetram foliū,
ut scāmonio, & propriè dicto smilaci seu convolvu-
lo, alij scissum & ex pluribus angulis compositum.

Scāmonium est convolvulus lactarius peregri-
nus, radice crassa medicina multis partib; utilissima, Primùm enim succū
ejusdē dat nomen. Colligitur succatione, desecto capite, radicēq; in testu-
dinis specie cultro excavatā, quod confluat, & unde spissatus cōcretūsq; exi-
mat. Ea de causa scāmonium αωδ'τδ̄ δ'κἀωτ'ε'ρ id est à fodiendo appel-
lant. Ad nos sincera scammonia adferri desijt, at ejus loco adulterata a-
liquo vehementiori succo, adjecto farina, & colophonia resina momentozu-
sus probatio, si non admodum ferreat ore, non multum vim redoleat, nec
nimis tenax sit terendo. Diagridion autem est scamonea in cotoneo ma-
lo decocta, quasi δ'ακρῦς δ'ιοῦ id est lacrymula. Matb: 4. 165, Dod. 3. 3. 1.

At radix ipsa, foris pulla, candida intus carne, medullam habet

B b 3 eandem

Smilax
aspera.
Smlacēt
ostry.
Salsa parilla.

Scāmo-
nea.
Scāmo-
neum.

Diagri-
dion.

Turbit. eandem cum radice communiori & probatiori seu Alexandrini & Veneti turbit officinarum. Turbit autem aliqui interpretantur medicamentum phlegmagogum vehementius quasi turbatorium, ut turbit cinereum à colore appellatum thapsia vulgaris radix est &c. Quare scammonia radix hac turbit synecdoche speciei pro genere dicitur.

Smilax laevis seu convolvulus propriè dictus, communis, exilior & mollior est, radice paucioris lactu, tenuiore, & flexuosa, duorum & ipse generum major, & minor. Math. 4. 140. Dod. 3. 2. & 3.

Convolvulus ceruleus. *Multangularis seu ceruleus convolvulus, folio ternis angulis diviatur, flore quinis, colore lasureo seu caeruleo. Dod. 3. 3. 7.*

Helxine cissampelos. *At è cōtrario helxine cissampelos, quae frequentibus amplexibus vites arripit, ut casytha, unde & nomen, florem racematim compositum a triplici, ut & folium, habet. Dod. 3. 3. 6.*

Swlaccemessij. *Reliqua sunt sarmentitia contractiora & rigidiora quae vitis nomine donantur, ampliora et laxiora, ut bryonia, & vitis vinifera.*

Bryonia posco. *Bryonia à pullulando nomen sortitur, quia latè pullulat et exaltatur vicina quaeq; ascendens. Duo ejus prima genera, magnitudine, figura, teneritudine & efficacia ferè paria, vitis sive bryonia sylvestris, sigillū Mariae. Math. 4. 175. Dod. 3. 3. 11. & bryonia absolute dicta, duorum generum alba & nigra. Math. 4. 176, & 177. Dod. 3. 3. 10.*

Vitis sylvestris. *Bryonia accensenda est & Mechoacana, à natali Insula occidentium Indiarum Mechoacam nomine appellata, quaequam Dod. scammonij speciem faciat. Dod. 3. 3. 8.*

Mechoacana. *Vitè viniferā facile fructus omnium vel princeps non modo utilitate sed & specie, à bryonia discernit. Vinum est vitis succum, Graecis οἶνος ἀπὸ τῆς οἰνομοίας quod imaginari significat, quoniam qui multum vini biberint varia imaginantur, olim πῖλος unde ἀμπελολογος sive ἔμπηλος vinea quasi vinifera dicta. Latini vitem vocant à vino, hac autem à vito quod vim inferat menti. Varro vitem à colendo*

Vitis vinifera. *Winnij.* **Winnij.** **Emen at neß rwinj.** **Vinum.** **Wino.**

& quasi invitando ad uvae parietas deducit. Nota est & fabula de Staphylopastore, & regibus Oeno ac Baccho, quorum nominibus uvam & vinum appellata referunt. Math. 5. 1. Dod. 3. 3. 26.

Hoc in loco meminisse convenit & aromaticorum fruticum nusquam aptius dicendorum amomi, & piperis.

Amomum volubilem fruticem bryonia confert Diosc. labrusca Plinius lib: 12. cap. 13. ubi amomi, inquit, uva in usu est, Indica vite labrusca, cuius noxia jam pridem intercidit.

Simile ei & nomine & frutice cardamomum veterum, semine oblongo, pro quo nostra memoria in usu est cardamomum fliquo sum, triplex, plantarum, ut quidam referant & gustus approbat, gingiberis generis. Math. 1. 14.

Piper rotundum est planta sarmentaria et scan- filii, sive adnitens more vitis, pari cum ea arbore aut pedamento cui ad-
volvitur, magnitudine. Folium ei citri sed aridius & tristius, subum ver-
quam venosum fructus in racenis seu acinis separati arboris facie. Est q³
duplex album acrius, & nigrum levius ac rugosum
Math. 2. 153.

Cubebe est piper rotundum, in petiolis nascens unde Lusitani piper caudatum vocant. Hoc illud videntur Plinij gary-
phyllon piperis grani simile, grandius fragiliusq³. Math. 1. 10.

Nunc expositis sarmentaceorum contractiorum rigidiorum & enodiorum generibus, consequens est di-
cere & clematides à frequentia viticulorum sarmē-
tosa cognominatas. Nam κλίμα palmitē seu flagellū,
& virgam viteam Graci vocant.

Genera plura. Est enim alia proprie clematis dicta, alia cōgenr. Proprie dicta, annua seu tempo-
ralis, aut semper vivens. Etiamnum haec species
gustu dividuntur in alias, quoniam alia est minus
acris, alia flammula.

Amomū

Carda-
momum.
Καρδάμο-
νο.

Piperro-
tundum
Πεπτερό-
νδι.

Album
& nigrū.

Cubebe.

- Mitis item duplex est minor flore carulco aut purpureo. Math. 4. 6. Dodoneo clematis altera Diosc. 3. 3. 2. cuius rita pangitur & Gelseminum Mauritan: jasme, quasi viola odora dictum. Math. 1. 66. Dod. 3. 3. 22. Et major ac crassior folio solani hortensis, singulis pediculis quinno Math. ibid: Dodoneo Vitalba. 3. 3. 15.*
- Huius genus refert & lupulus salictarius viticulaceus, fronde lata bryonia, sed scabriore, flore foliato, pedinatum composito structili serie. Math. 4. 140. Dod. 3. 3. 21.*
- Flammula est clematis admota cuti, non secus ac flamma, vesicas crustasq, inurens. Math: 4. 7. Dod. 3. 3. 16.*
- Clematis daphnoides frondem lauream semper virentem habet, unde & cognomen. Humi se spargens neq, obvia utrens, & brachus alicubi ut edera radice sa. Dod. 3. 3. 17.*
- Consimiles clematidi sunt, periclymenon, et viticulacea filiquosa.*
- Periclymenon regis Clymeni cognomine nobilitatum, officina caprifolium, quia circumvolvendo vicinis arboribus & fruticibus barcat: florem fert oblongum concavum, stamina aliquot emittentem, compositum. Math: 4. 13. Dod. 3. 3. 23.*
- Simile est Xylosteon a duritie ossea ligni appellatum, caule surrecto, & quasi stans periclymenon, cremij figura. Dod. 3. 3. 4.*
- Viticulaceis filiquosis odor gravis, folium oblongum, & superne quasi apice acutum & mucronatum, flos tenuis candidus, succedente filiqua corniculata. Estq, Asclepias, sive vincetoxicum minus. Dod. 3. 3. 19. aut periploca, seu apocynum, canum venenum, quasi canicida, major & prolixior. Math. 4. 76. Dod. 3. 3. 20.*
- Clematis altera Diosc. Barwq, nee. Gelseminum. Vitalba. Lupus salictarius Chmel. Flammula. Plamys nee ginat. Prysten. Clematis daphnoides. Periclymenon. Xylosteon. Vincetoxicum. Barwq, nee. Periploca.

De cucumere, cap. XVII.

De sarmentaria plāta cōtractiore & rigidiorē
satis

satis superq₂: contexuisse huic tempestivum sit sicy-
am seu cucumerem, id est plantam sarmentitiam pro-
lixiorē & cartilaginosa, folio hispido & scabro, flore liliaceo volubis-
li, fructu praeumido in bulla modum. Qua de causa in universum & pro-
miscue penē Græci σικυα Latini cucumerem vocant, Σικυα enim stridere &
bullire est, & σικυα cucurbita seu sanguisuga.

Genera summa duo, melo, & Cucurbita.

Melo quasi pomosus, est sicya fructu rotundio-
re, & pomus non modo sapore & figura, sed & usu, ci-
big₂ suavitate simillima.

Duo & hujus genera. Vnum folio humiliori
minusq₂, lacinoso, fructu secundum longitudinem canaliculato, & torulo
sulcato, duplex, cucumis, & melo proprie dictum.

Cucumis distat fructu minore, teneriore. Diffe-
rentia à fructu duæ, cucumis rotundus, & anguinus.

Rotundus absolute cucumis appellatus, quidã est syl-
vestris, multo infra magnitudinem sativi. Ex eo
fit medicamentum, quod vocatur Elaterium, quasi exagitant rasbasve al-
vum, id est succum expressus è semine eius. Præcipua laus levi neq₂, pòderoso,
sine asperitate aut ariditate, albo, & amarissimo, admotumq₂, lumen facile
conspicienti. Nullum ex medicamentis longiori avo durat, fustq₂ jam 200
annis servatum, ut Theophr: autor est. Dioscoridi à bimatu ad decenni-
um deflectionibus utile. Math. 4. 149. Dod. 5. 2. 2. isemq₂ 3. 2. 26.

Cucu-
mis syl-
vestris.
Elateriū
πλάτα
planè ty
twice.

Cucumis esculentus sive sativus major est, fru-
ctu non nihil spinula molliuscula exasperato. Math. 2. 128. Dod. 5. 2. 1.

Cucus
mis sati-
vus.

Cucumis anguinus flexuosus sive differt fructu ob-
longo, & ad anguam similitudinem contorto Math: & Dod. ibidem.

Wolurky
Cucu-
mis lon-
gus.

Melo proprie dictus vulgi, sive sicya cucumis-
sive sativus antiquiorum, proximo congener est, sed fructu majore fulva car-
nū, mellei saporis, corticis durioris. Math: ibidem. Dod. 5. 2. 2.

Wolurky
blauht.

De cucumere pomoso humiliori hac: alterum ge-
nus alius sinuosus & frutescens, fructu plano, neq₂ torulo sulcato, du-
plex est, citrullus officinarum à citri luteo colore, sive

Melope-
po.
Dine a

C c

angu-
Melaurf

Anguria *anguria, & balecha Avisenna, semine nigro. Math: ibidem Dod. 5. 2. 3.*
 Cucurbita Indica. *scitopepones melonésve Indici oblongi sive ovales Math: cucurbita Indica 2. 127. Dod. 5. 2. 4.*

Et haecenus de melone, nunc et de colocyntha seu cucurbita, id est, scitopeponis, seu cucumere fructu curvato, & pyriformi quam pomis similiore. Ideo Graeci ωραία τὸ κολομ κύρη, & Latini a concutiatu appellatur.

Colocynthis. *Plura ejus genera, minora quidem colocynthis, id est cucurbitula, Hippocrati & Agineta σικυδων seu cucumerulum appellata, amara, & cathartica Math: 4. 171. Dod. 5. 2. 3. fig: 3.*
 Colocyntha. *Et ejus species quadam fructus pyriformis. Dod: 5. 2. 7. Major vero ipsa colocyntha seu cucurbita, plurimum generum Math. 2. 127. Dod. 5. 2. 6.*

Balsamina cucumerina. *Est balsamina cucumerina, similis cucurbitae, succi utilitate balsamo non inferior, & inde nomen. Elegancia quoque sui fructusque, nulli secunda, unde & charantiā dixerit. Math. 6. 177. Dod. 5. 2. 8. Dyta.*

De palmis, cap: XVIII.

Hac sunt quae dixisse hoc in loco conveniat de absolutiori humiliori plantarum genere, quod aliqui minus apte synecdoche quadam speciei pro genere herbam appellant: reliquum est roboreum solidius. Materia aptius, quod ut majus, ita sponte obvium non difficile erit noscere. Vulgo falso arbori nomen imponitur, cum & sepe cremium sive ignarium sit, & non nunquam in herba modum deficiat, sine ulla speciei naturae sua mutatione &c.

Duae ejus species palmaria, & ab hac diversa multiformior.

Euphorbium. *Palmarij sui maxime similis, & parifere harūdinaceo*

dinaceq; natura, primùm occurrit Euphorbium, spinosum, concavam vulgo Euphor-
Cereii ab effigie cerei fumalis pralongi appellatum, à Dioscoride perpetam bium.
inter ferulacea indicatum. Math: 3. 20. Dod. 3. 2. 21. Palma.
Palma.

Reliqua species est palma, situs terrestris, levis
sabulosaq;, una Iudæa concessa. Sunt quidem & in Europa vulgòq;, in Italia,
sed steriles. Stipes ei erectus & procerus, rami frondésq;, omnes in cacu-
mine extensi digitorum humanorum palmave similitudine, quas inde Da-
ctylos id est digitos appellant. In facultate gignendi sexus discretum, neq;
nisi bina simul generant, mas in medio hispida, & famina plures circa e-
um nutantes blandooribus comis, quæ affatu visq;, ipso, & pulvere etiam
aut laugine ac flore de se insperso maritat. Phoenix autem sive phanico-
balanus est palma fructus, antequam sole coquatur, rubicundus, unde ei ju-
cta & arbori nomen, hinc & phanicem id est purpureum color. Math. 1.
125. Dod. 6. 3. 27. & 28.

Dactil.
Dactyle.
Dracoar-
bor.

Nec inferior, aut à palma dissimilis est natura
arbori Draconi vocata, cujus lacrymam etiamnum in officinis Draconis san-
guinem appellant. Diosc. 5. 69.

Et palmarum nobilissima nux Indica, vastissi- Nux In-
ma arbor, flore & fructu glandu aut siccæ, meloni magnitudine, passim u- dica.
sicato. Math. 1. 141.

De coniferis, cap: XIX.

Hæc sint dicta de palmario genere, roboreum
seu solidius genus carnosius suiq;, dissimilius & mul-
tiforme sequitur, item duplex, capillare, & justa
folij latitudine.

Agaricus est fungus ac velut apostema (ut inquit Agaric.
Mesue) arboru magna putrescentis & jam erosa vetustate. Duo ejus genera. Sylahant
mas gravi densu villosu & niger, qui deterior habetur, & famina adme- ba anes
dum rara ac porosa substantia, alba ac fragili, gustanti primo dulci, mox Wyrosit
amara & styptica, eaq; laudatior præfertur à summo, quæ longius absque à na na stro
trunca arboru. mowq;.

Roboreum genus sui dissimilius et multiformius,
capillare, cui pro folio capillus & seta est, fructus

conum, quia cogitur in acumen extremum versus.

Duo eius quasi summa genera ponit Dios: pineū, et picēū. Pinei, cuius folia sparsa et confusa sunt, genera duo, minus et sylvestrius, aut proprie dicta pinus.

In minori seu sylvestriori eodem odoratori minima sunt erica, & tamariscus.

Erica.
Wies.

Erica sive erice graca interpretatione fit à frangendo seu contundendo, quod ad funes tundi solita fit, id enim ἐρίκειν significat. Sic ut squalidi & macilenti, fruticosa. Math. 1. 100. Dod. 6. 2. 6.

Tamariscus.
Tamas
ryst.

Tamariscus erica congener est, etiam facultatio bus ad splenem, & calculi affectus, sed multo longior. Ἀπὸ τῶ ἐλαμῶσιδ est crebro & frequenter, quod fruticosa sit & copiose proveniat. Eadem causa μυσίχην, quasi μυσίχης id est innumera aut infinita dicitur. M: 1. 99. D. 6. 2. 5.

Glās un-
gventa-
ria.

Eodem pertinet & planta sine nomine myrica similis, fructu celebris. Ea est filiqua forma rotunda glandis modo & triquetra, unguentis expetita. Ea causa balanum sive glandem unguentariam appellant.

Majora his, nec dissimilis natura sunt cyparissina, & cedrina.

Sabina.
Alastere
Stā chwog
Pa.

Cyparissini generis prima est sabina notissima de tamarisci folio, sed rigidior, pungens, cetri odorū perpetuis folia, & quasi pumila cupressu. Math: 1. 28. Dod. 6. 5. 6.

Cupressus.
Cyparissus.

Cupressus Gracis κυπάρισσος simillima sabina baccifera ramis & fronde, sed tota major, fructu nucula oblonga. Sunt qui ἀπὸ τῶ κύειν παρίσσει τῶ ἀκρῆμονας appellatam velint. Math. 1. 56. Dod. 6. 5. 7.

Santalū.
Sandal.

Santali arboris ipsa facies nō minus ignota quam ligna seu phlanges usitata, nec dum ullus itinerum scriptor exiit, qui solū cateratūm, partium effigiem proderet. Odore tamen haud proflus alieno à cupresso intelligitur, eoque interim referenda. Math. 1. 19.

Cedrini generis, incorrupta materia, duo sunt, cedrus ipsa, & juniperus.

Cedrus

Cedrus resina occasione, quam cremata dat, ut Cedrus
caetera hujus generis, *καρὰ τὸ καίειν* & *ἰδιώσ* appellata est. Duorum genero
rū *Oxycedrus* Dod. 6. 5. 5. & magna *cedrus*, arborū aplissima. Dod. 6. 5. 17. Cedifl.

Juniperus oxycedro similis est, sed minus acuta, Juniper
Fatm suos, qui bacca sunt piperis magnitudine, in biennium prorogat, neq;
dum maturat novis subinde supervenientibus. Ea de causa quasi semper
juniores & novos fructus pariens appellata est. Math: 1. 87. Dod. 6. 5. 4. Jalowec.

Et haec sunt pinea sylvestriora, & minus vulga- Pinus
ta, pinus ipsa folium gerit capillamenti modo longum Borowio
pratenuēq; & quasi tomosum in extremis mucrone aculeatum: Conum am- cel / Sosna
pliozem & habitiozem, nucleo compacto esculento, officina Pineam vocant. Pinez
Math: 1. 73. Dod. 65. 12. & 11. nuces.

Consimili pino natura & facie est larix, quasi Larix.
elegans & jucunda aspectu, Graca interpretatione. Λαρός enim gratum
sonat, vel a corticis levitate, *καὶ τὸ λα*, quod significat λίαν, & *ἴννοσ*
quod cutem. Math. 1. 74. Dod. 6. 5. 18. Ditu.

Parvame, vulgo sassafras, est pini genus, è Florida Sassafras
novi orbis provincia.

De pineo genere satis sit dictum, reliquum est pi-
ceum, cujus folium brevius rigidius & acutius, ex-
adverso alarum modo ordinatur.

Genera duo, picea, & abies.

Picea nigrior est, picis quadam similitudine. Picea.
Math: 1. 74. Dod. 6. 5. 13. Smrl.

Abies mira altitudinis planta conifera, eozq; Abies.
argumento quasi in calum abiens appellata est. Materies ei pulcherrima. Geole.
& navigij trabibus, plurimisq; adeo vitā operibus utilissima. Ideo abietar
tia negotia veteres vocarunt, qua nunc materiaria, & abietarios negotia
tores, materiarios. Math: 1. 174. Dod. 6. 5. 16.

Similis etiam nū est abieti, ne quid pratercatur, Taxus.
taxum, majori at rariori folio, minū virens gracilissq; venenata & feratū Tis.
credita. καρὰ τὸ τὸξον it est à sagitta succo suo inficienda, & armanda,
unde & taxica, seu toxica venena. Math. 4. 75. Dod. 6. 5. 19.

De olea, & lauro, & quæ sunt generis e-
iusdem, cap. XX.

Ab his robustius carnosius genus, folio latiori tractabimus, cuius à magnitudine differentia, duæ: unum minus ac humilius, alterum quercinum seu glâ differum, majus. Minoris & humilioris totidem, oleaginum & laureum. Oleaginum mollius est, flore muscoso, cog, alias solo, alias adjuncto fructu, bacis nucleosis, & ossiu.

Duo et eius genera, unum breviori et rotundiori folio, alterum prolixiori & angustiori.

Totidem & oleagini rotundiori folio, rubus, & cerasus.

Rubum quidam à virgulti rubedine dictum existimant, Græci βαῖλον quasi ἀβατόν id est inaccessum propter spinas nominant. Rubi plures sunt un⁹ tenorios, brevioris & aduca, & adnata spina: alter rhamnū. Prior item rubus propriè dictus, aut rosa.

Rubus propriè dictus sylvestrior & minor est, humistipes, fructu frago simillimo, importuna nocuâq, feracitate omnia repleturus ni resistat cultura. Math. 4. 33. Dod. 6. 1. 1.

Rubus Idea est species rubi propriè dicti, in Ida mōte laudatissima, bacis purpureis, ex acinulis duplo pene majorib⁹ cōstante. Math. 4. 34. Dod. 6. 1. 2.

Alterum genus rubi contractioris est, in quo rosa nascitur, majus & fruticosius. Nobilitas ei inter flores præcipua, etiam ante lilium, in clytæ Domus Rosenbergica in Orbe nostro, non minus auspiciatum quàm illustre insigne, ῥόδον παρὰ τὸ ῥῆμα propter eximium odorem, quem affatim fundit, appellata.

Plurima ejus genera. Prima duo sylvestris & sativa. Sylvestri suæ quoq, species, quarum & se-

Rubus.
Ostru-
na.

Rubus
Idea.
Malina.

Rosa.
Rusc.

Sylve-
stris.

runtur aliqua: cinnamomea, muschata, lutea, carulea, sericea.

Rubi similitudinem habet qua vocatur cynosbatos, quasi canina rubus, major, admodum spinosa, recti aculi, fructu bacca intus lanuginosa, qua saepe arborescit, & amplexu arborum vivit.

Alia est capparis, quam cynosbaton appellavere, minor & humicaulis, fructu cognomine oliva, oblongo & nucleoso, Math. 2. 169. Dod. 6. 1. 6.

Alia est rosa sativa numerosiore folio. Differt colore, alia enē est candida aspectu niveo, alia purpurea saturato colore, alia ex hu mista confuso candore & rubore virginis gemis simili, pallida vulgo appellata. Math. 1. 112. Dod. 2. 1. 28.

Inter genera ruborū rhamnos appellatur à Graecis ῥαμνός ἢ ῥαμνός à virga, seu ῥαμνός τὸ ῥάπτειν ab effectu, ramos spargens recti aculeis, non ut superiora aduncis & adnatis, estq; proprie rhamnus, quasi sylvestris oleaster, candida, perperisfolia, fruticosa. Math. 1. 192. Dod. 6. 1. 16. aut annua, ut paliurus & prunus.

Paliurus quem rhamnum tertiam faciunt, stipiti prae duri est, seminu pinguis & fuliginosi, serni quaternis in filiqua lata folliculari Math. ibidem, Dod. 6. 1. 17.

Jujube Arabum, paliuro ramo, folio, totoq; adeo sensuoso habitu proxima. Flos et muscosus ut carere, fructus pruni dulcis punicea vel rubella cure. Graeci ζιζυφοῦ appellant: Theophrasti paliurum Africanum. Math. 1. 157. Dod. 6. 3. 16.

Et berberis rhamni generis est, spina & folio eodem, facu flore muscoso & perpusillum acinus nucleosis racematum pendulis corni effigie, itēq; colore & pene sapore. Aliqui cressinum quasi crenatam spinam, & spinam sanctam appellant. Fuchsius Dios: oxyacantham. Dod. 6. 1. 10.

Et rhamni genera annua gustiora et contractiora sunt haec: Prunus firmior & fruticosior à fructu puniceo prunella.

Cynosbatos.
Capparis.
Rosa candida.
Rosa purpurea.
Bruna.
Cernua.
Mixa.
Telna.
Rhamnus.
Paliurus.
Jujube.
Berberis.
Prunus.
Prunella.

pruna id est carbonis ardentis & urentis simili, nomine traxit. Qui Sylvestris tantum est passim agros sepit, aut sepes munit pusillo fructu. Differentia enim eius duplex, minor & horridior fructu minore & acerbior, & latior, qua transplantatione & insertione transit in domesticam & proceram. Math. 1. 137. Dod. 6. 3. 14.

Sebesten
 Sswesita
 Samoes
 Ra.
 Armeui
 aca.
 Merusita

Sebesten officinar. *Agineta myxa*, est prunus folio latiore, fructu myxo appellato jujubis non absimili, atro, viscidior et mucosiore, quare myxa sive myxaria appellant. Dod. 6. 3. 15.

Præterea armeniaca malus pruni quam persici similior est, à patria Armenia, unde primum migravit nominata. Math. 1. 131. Dod. 6. 3. 7.

Spina in
 fectoria.
 Xjesselat

Pruni facie etiamnum aliud genus, rhamnus catharticus sive spina infectoria. Smilis enim est pruni sylvestris, & spina duntaxat ac ramo acuto non nihil rhamnum refert. Math. 1. 102. Dod. 6. 1. 18.

Succedit rubo cerasus, duorum generum cornus, aut propria ejus nominis.

Cernus.
 Dēno
 wylstrom.
 Virga
 sangvi-
 nea.

Cornus à stipitis cornea duritie appellata, fructu oblongo, intus nucleo osseo aliàs cremj aliàs arboris figura. Math. 1. 235. Dod. 6. 3. 11.

Virga sanguinea est cornus humilior, & sylvestris, vel ut Theophrastus inquit *δουλιμαρία* id est cornus famina. Dod. 6. 2. 23

Swqda.
 Cerasus.
 Wiffné.

Cerasus à Cerunte oppido, unde primum advecta est, appellatur, multiplici usui & vulgarior, quam ut pluribus indicanda sit. Math. 1. 129. Dod. 6. 3. 17.

Lotus ar
 bor.

Inter cerasa reponenda est & lotus arbor, mira proceritate, svari fructu jujubarum nucleolo. Math. 11. 134. Dod. 6. 4. 24.

Et oleagini generis brevioris folio sunt hæc: restant proluxiora, semper frondentia, spissiora & contractiora quidem ligustrum, & olea: latiora & crassiora reliqua, salicea.

Ligustrū
 πρᾶξις 308.

Ligustrum quasi legustrum, Græcis cyperus à spe

ciosa florum futura, κωταρίζου enim florere dicunt, semper vivente fronde
olea. Math. 1. 103. Dod. 6. 2. 13.

Olea à Græcis nomen traxit, qui ἑλαιὰ appellat Olea.
Oliwa.
ab Hællade. Nam ut in fabulis est contentione orta, inter Neptunum & Mi-
nervam de denominandis Athenis, Minerva hanc sedit & Ἑλαιὴν primum vo-
cavit. Oliwa autem propriè est olea fructus: cuius & partium peculiaris
sunt nomina olea, amurca, caro, nucleus &c. Math. 1. 123. Dod. 6. 3. 29.

Phyllerea, quasi φιλῆλαια id est olea amica dicitur, Philly-
rea.
ut cuius non modo socia, sed etiam similis fit, ut ab oleastro quo cum frequè
invenitur, nihil pene distare videatur. Math. 1. 103. Dod. 6. 2. 13.

Jam verò oleagina prolixiora, crassiori fronde
sunt salix, & persica.

Salix ut Latinis à saliendo, ita Græcis ἵτεα παρὰ Salix.
Orba.
τὸ ἵέναι nomen accepit, quod vel sata vel casu terra depasta statim salit ac
provenit. Flos ei inluc seu amentū lanuginosum, &c. M. 1. 117. Dod. 6. 4. 21.

Vitex est salix humilior, aliqui marinam aut Vitex.
Moista
orba / De
mel ac
neß Abros
hamam
strom.
Persica.
Bistaw.
Amygda
lus.
Amineam salicem, & piper agreste vocant, alij ἑλαιόγυρον sive castam, ab
effectu Venerem cobibentis. Math. 1. 116. Dod. 6. 2. 12.

Persica frondem salicis habet, florem foliatum,
pomum incus esse labyrinthi alveolis sculpro, nucleo amaro, foris carne
sublucra pubescente, à Persis genus & nomen deducens. Dod. 6. 3. 6.

Amygdalus facie & fronde par persico, proceri-
or tamen, & fruticosior. Παρὰ τὸ ἐμπεῖται τὸ χλωρόν ὡς περὶ ἀμυ-
χὰς ἐχούσας πολλαί. Math. 1. 139. Dod. 6. 3. 8.

Congener huic myrobalanus mediā quandam na-
turam inter oleam & prunum sortitur. quasi glans unguentaria dicitur, ra-
mifici fructum neq, glandem, nec unguentis aptum ferat. Diosc. 4. 154.

Congener & thamarindus id est palmula aut dacty-
lus Indica, folio saligno, minutim inciso.

Amygdalo subijcienda persicaria nucis myri-
stica arbor, fructu triplici cortice muniso, medio macere appellato.
Math. 1. 112.

Absolute oleagino genere, sequitur natura ri-
gentio-

D d

gentioris et nitidioris, cuius differentia prima myrtacei & laurei. Myrtacea solidiorem naturam & folium rotundum habet. Ejus generis sunt, myrtus, & buxus. Myrti duo genera vaccinium, & proprie dicta myrtus.

Vaccini-
um.
Ejusa qd
body.

Vaccinium Herbariorum protinus aspectu myrtam aut ruscum refert, sed terra minor est, folio rotundiore, & molliore, inde & myrsillum vocant. Estq; duplex palustre aut montosum, quod Idea radici Diosc: respondet. Differentia & hujus à fructu duplex rubri, & nigri. Dod. 6. 2. capitibus 9. 7. & 8.

Myrtus.
Myrtus.

Myrtus ut quidam volūt ab odore myrrhae quantenus emula nomen invenit, bacca nigricans succum vini sanant. Math: 1. 128. Dod. 6. 2. 11.

Myrrha.
Myrrha.

Myrrha ipsa lacrymam dat sui nominis excrementorum nobilissimam, quam ob causam myrrha quasi sruiser & odore fluens unguentariaq; appellata est. Substantia corpori solida, spina multa, rigida, crassiuscula, cortex durus, & nigricans. Diosc: 1. 67.

Bdelliū.
Bdellium

Bdellium lacryma, naturā effectūq; adeo simile myrrhae est, ut vel ex eadem vel certe non admodum diversa planta colligi credatur, vehementioris & ingrati odoris, unde bdelliū, quasi olidum putridūve appellatur. Diosc: 1. 69.

Myrto jungenda sunt & malus punica, ac evonymos.

Malus
punica.
Granato-
re ane
Tenatē qd
bilo.
Evony-
mos.
Buxus.

Malus punica, rhamni spinas habet. Graecis γόα à balaustris & acinorum (ut apparet) roseo colore, pulcherrima apud Paunos, unde & nomen natū est, aliquando figurā arbutuscula, myrto rotundiore fronde. Math. 1. 127. Dod. 6. 3. 3.

Evonymos nomine solo fausta & felix, effectu venenata, materia polita, & ad carnes lardū ligulū transigendas aptissima, ideo aliqui lardariam vocant, ramo, folio, reliquaq; facie mali punicae, fructu folliculo coriaceo quadrangulo. Dod. 6. 2. 24.

Buxus folio & bacula simillima myrto, Graeci

Pyxacan πύξαρον παρὰ τὸ πικρὸν τῶ ἐύλα appellant. Estq; duplex pyxaca,

ita

thorbum spinosum seu spina buxea. Alio nomine Lycium à succo suo liquatione & decoctione collecto, qui ex Lycia advehebatur, & officinarum non minus gravis quam falsus error per Silymenium succum, pro eo substituentium. Math. 1. 114. Dod. 6. 1. 19. Alterum genus buxus proprie appellatum, leve. Dod. 6. 2. 22.

Guaiacum inter buxea intelligitur, ut pote materie gravissima in aqua subsidente, præterea nigerrima, odorù grati, adstringens, pinguis, & in summa laudatissimum quod nigerrimum, & pinguisimum. Folium aliqui tradunt mali granati, alij arbuti, aut ilicis, fructum rotundum, neq, adeò magnum, figuram arboris præcetera speciosæ.

Similis ei et haud dubie congener ebenus, itémq, agallochum sive lignum aloes, tanquam ejusdè loci & succi pinguis, & in summa natura, suavissimi odorù. Math. 1. 21.

Myrtea quidem ita se habent, restant Laurini generis Laurus ipsa, & Malus. Lauri multa species. Minima dua, una angustiori fronde inter cithyales & genus hoc ambigens, altera nerium. Prior etiamnum in alias dividitur, quoniam alia oblongiori folio et olea ppioris, alia lauro conjunctior. Lauriolea rursus duplex est, thymalea & chamalea.

Thymalea frequentior & notior, dicta quasi thymalia, id est, ex cithymalo & olea mixta natura. Guidium autem granum, est ejus fructus racematim coherens & condensus. Dod. 3. 2. 7.

Chamaleam, mezereon Arabum, simillimam olea nomen decet. Granum priori simile promit, officulo prædure lignoso, tricompositum, inde & tricocco appellata.

His cognata sunt peoprie humilauri appellata chamadaphne id est, pusilla laurus Dodoneo chamalea Germanicis Dod. 3. 2. 8. & daphnoides sive lanreola. Dod. 3. 2. 9.

Nerio (vergeto) à Nereidibus nymphis nomen inditum apparet, estq, Lauri species minor, latiori fronde, fætu roseo. Hinc aliqui rhododendron quasi roseam laurum vocant. Math. 4. 77. Dod. 6. 5. 3.

Buxus
Puffpanj

Guajacū
Francus
30wē dīe
wo.

Ebenus.
Eben.
Agallo-
chum.
Xagst
dicwo.

Thyma-
lea.
Wlcslyto
menssq/
hornq pet
pt.
Chama-
lea.
Chama
daphne.
Wlcslyto
wēssq.
Nerium.

Laurus.
Boblowj
strom.
Tinus.

Laurus ipsa igni inimica, quem & accensa mansesit crepitum abdicat, inde Daphne dicta, perpetuis folia. Math: 190. Dod. 6. 5. 1.

Tinus sylvestris laurus habetur, distat colore.

Est enim ei cerulea bacca. Dod. 6. 5. 2.

Cassia.

Est & Cassia sive canella lauri species odoratio

Quidam minus consentaneè tradunt solo distare, cetera eandem esse cum lauro. Cortex asu funditur atq; absistit, idcirco in suo orbe cannamama vocatur. Cau namq; ibi lignum significat, nama dulca, unde cinamomum. Decerpsum mense perficitur. Diosc: optimo statuit nigrum sive subcineritium colorem, carnem venosam, saporem acutum & mordacem, non sine aliqua faldodine, lentam fragilitatem, pulvere conjuncto, levem superficiem. Dux ejus species quas Plinni: & Galenus vel variatū arborum easdem vel ejusdem arboris varias partes esse statuunt ceu nequeant esse & ejusdem arboris arate variantis, & eadem partes.

Cassia li
gna.
Cassia die
wenna.
Cinna-
momum
Stoïce.
Caryo-
phylon.
Hebtiel.

Vulgo cassiam ligneam, crassiorē nimirum, et ex ve- rustiorib; virgulis decerpsum: & cinamomum, tenetiorū virgulti corticē appellant. Math. 1. 12. Dod. 1. 5. 19.

Caryophyllon arbor proditur buxco caudice, cor-

rice olea, folio lauri sive cinnamomi: strem oblongum cristato capite stel- la modo initio viridem, postea albescentem tum flavescenem, producere, po- stremo excrescentem in fructū tumidum intum osseum bipartitum buxco coo lore, corio nigro antho;hyllum vocant apotheca, confertum & umbellatum denūm & vicerū in cacumine ramorum. Math: 2. 163. Dod. 1. 5. 19.

Antho-
phyllum
Arburus
Planā yas
blofi.

Ab his locum cognatione vendicant carnosioris generis arbutus, & malus.

Arbuto frons lauri, pomū acerosum, compactis partib; edendū, guttur exasperans, unde forte comatos dicta, alio nomine unedo, quia vix singulis fructū edī possunt.

Malus Græce μήλοσ ἀπό τῶ μέλομα haud dubie, planta est lauri fronde crassa, carnosissimo fructu du- orum generum cedrus, aut malus vulgaris.

Malus ci
tria.
Eycrynos
wa yablō.

Cedrus sive citria malus à perennitate, & divina odorū fragrantia nomen duxit. Nota est enim natura cedri arboris

acc

nec non cyrbium libamen. Patria laudatissima Media, unde medica quoq;
appellata est, rami passim senticosi, frons perennis iuxta & facta.

Genera prima duo, unum planè fronde lauri, sed ^{Limonia}
latiori nec pinnata. Distat et hæc fructus figura, ob ^{Limony.}
longior est limonia, & propriè dicta medica seu ci- ^{Citria.}
tria malus. Math: 1. 131. Dod. 6. 3. 2. è contrario Assyria am- ^{Cytrinos}
pliore & rotundiore fructu, cui nomen Adami pomi imponunt, quasi primis ^{wa yable}
mortalium contra Dei mandatum decerpto. Dod. 6. 3. 2. ^{Assyria.}

Alterum genus citrij est malus arantia, fronde non ^{Aurátia.}
omnino lauri, sed veluti geminata pinnatim divisa, superne non nihil an- ^{Pomos}
gustiore quàm lauri. Math: ibid: Dod. 6. 3. 2. ^{rancij.}

Cedrum diximus: reliquã est malus communis,
duorum & ipsa generum Cydonia, aut privatim di-
cta malus.

Cytonia à pomi orbiculata circinnatãq; figura ^{Cytonia}
nomen nata est, lanugine tomentõq; incano pubescens. Vocatur & Cydo- ^{Adoule.}
nia à Cydone insigni Creta oppido, unde primum advehta est. Math. 1. 131.
Dod. 6. 3. 5.

Simillima ei Styrax arbor, à liquore suo quasi sti- ^{Styrax.}
riatim manante appellata. Succu Venasias deserunt purissimu, eximia ^{Styrax.}
odoratu, & in glebas concretus ammoniaci modo: Baccifera. Math. 1. 168.

Cotoneo proxima amplitudine malus propriè dicta, ^{Malus.}
vulgatior & notior & in plures species divisa quàm ut distinctius huic loco ^{Mablos.}
immorandum sit. Prima laws Curtipendula ad nobilem Alkermes con-
fectionem. Math: 1. 131. Dod. 6. 3. 1.

Pyrus malo predicto congener est à turbinata si- ^{Pyrus.}
ve pyramidalis fructus figura in acumen tendente, ignis similitudine, cognos- ^{brusita.}
citur, & antiquam per scribi usum obtinuerit. Math: 1. 132. Dod. 6. 3. 9.

Magna huius differentia. Inter sylvestria ha- ^{Mespilo.}
betur primum Mespilum, planè sylvestris Pyri figura, sed folio longior atq; ^{Mysspule.}
angustior, Pomo pusillo, superne aliquot divisuris foliosis redimito. Math. ^{Cesta.}
1. 133. Dod. 6. 3. 10. Deinde alia lacinoso & secto folio ^{Vva cri-}
coq; singulari aut composito: singulari parti spinosa, ^{spa.}

Ruboddy. ut uva crassa, videtur precia Plinij Math. 1. 103. Dod. 6. 1. 8. & Oxycantha.
Mespil. Dod. 6. 1. 11. *Eiq; simillima Mespilus Aronia. Math:*
Aronia. 1. 133. Dod. 6. 3. 10. *partim sine spinis, Duorum gene-*
Cysspule
Wlsta. *rum, quadam fronde contractiore, quadam latiore.*
Contractiore, ribes, & morus.

Ribes. *Ribes locis sylvosis oritur, iam & hortis fre-*
Wino &
Jana. *quens, ramo lento ac flexibili, folio lato, crenato, ut bryonia, fructu bacca*
vinosa, ex quo ab Arabibus, qui succum Rob vocant, nomen. Math: 1. 105.
Dod. 6. 1. 9.

Morus. *Morus fructum fert ex pluribus acinulis com-*
Morusse. *positum nigrum cum maturat. Unde Morum aliqui appellatam existi-*
mant. Μαύρον enim Græci nigrum vocant. Verius aliq; a mora, quoniam
postrema arborum flores, neq; se ladi hyemii frigore patitur, ob id antiquè
sapiens appellata. Math. 1. 143. Dod. 6. 3. 1. 8.

Piper lō *Piper quoq; longum proditur nasci in arbore, cui*
gum. *frons mori, mori etiam quasi acinuli compacti in racemulis oblongis. Qua*
Pept dlaw *facie etiamnum passim profat.*
by.

Ficus. *Moro affinis est naturā ficus à Græco συκή sive*
Sq. *συκή appellata. Quare veteres Latini sycon unde & sycophanta vocat̄r.*
Frons ei glauca, mori præsertim alba similis. factu tristis sine flore ejusdem
nominis & quod miremur dulcis, cum amara sit ipsa. Causam reddit Plu-
tarchus, Nimirum ut secus unum in locum secreta bile dulcescit, ita ficum
amatoscere absumpta omni in fructum pinguedine & dulcedine. Adhæret
caudici sine pediculo. Croesus autem proprie est ficus immaturus, sicut ca-
rica seu ficus passus, maturus & resiccatus. Math: 1. 145. Dod. 6. 5. 20.

Sycomor- *Sycomorus quasi dicas moroficus, est morus è su-*
rus. *periore moro & ficu composita & media quadam & interjecta inter morū*
Egypti *& ficum constitutione. Math. 1. 145. Dod. 6. 3. 09.*
Sq.

Sorb. tor *Piri sylvestris natura, fronde singulari latiore.*
minalis. *sūt sorbus torminalis. D. 6. 3. 12. & Acer folio laciniato*
Bitynē. *acut angulo unde & nomē. Dod. 6. 4. 19. eiq; cōgener platanus,*
Acer. *frondū amplitudinem nomine testata, Fructus ei bacca echinata pendula.*
Biel. *semen tumentis leni & subrufo intertexto includens: Ex ea sale & aqua*
Placne. *macerata oleum fieri traditur, similitudine quadam olea. Eadem natura*
Amor. *prepor-*

proportione Terxiu adventu platanu in oleam mutata fuerit, quod Plin 2 lib: 17 cap. 25. inter ostensa tradit. Math. 1. 91. Dod. 6. 4. 20.

Verum ex eodem numero, fronde composita & alata sunt sorbus sylvestris & sativa. Math: 136. Dod. 6. 3. 12. Quarum generis est & fraxinus in fragosis nascens, duplex: Humilior, ornus proprie tanquam operu hoc est mōiosa, aliquib^o sorbus sylvestris alpina. Dod. 6. 4. 3. Et major ac procerior, cuius semen lingulas avium imitatur, inde officinū avi lingua. Math. 1. 12. Dod. 6. 4. 12.

Rhus quoq^{ue} coriaria sorbum vulgarem folio praefertim aded refert, ut vix discrimen appareat: Fatu acinulu coccinu ramosu, qui arbori fecit nomen. ῥόζου εν μῦθο interpretantur. Math. 1. 124. Dod. 6. 2. 12.

Sorbus
sylvestris
Rzedabis
ny.
Sorbus.
Woffera
ffe.
Ornus
Fabr.
Fraxinus
Gesen.
Rhus.
Sumach.

Quercus historia & genera, cap: XXI.

De Roboreo carnosiore et latifolio humiliori genere satis multa diximus: Contexenda huic quercus natura sic dicta quod gravis sit, & in mram amplitudinem, aut folio latiore & numerosiore crescat. Querquerū enim veteres grave & magnū dicebant, propter quod & febre m frigidā cum tremore querquerā appellabant. Partu plantarū nusquam spectatior est, quā in hoc genere isq^{ue}, multiformis & variu. Namq^{ue} fert & iulos squammaceosq^{ue}, racemulos, & grana quadam rotunda, rubella, qualia precipue Ilici & alicubi quercu cranco, folijsq^{ue}, medijs adherent, & gallu & folliculos & alia complura.

Species prima duae: Alia minor, resinifera & tota exotica: Alia major.

Minor & resinifera similis quadantenus ilici, fronde alata, est lentiscus, aut terebinthus.

Lentisci nomen ē foliorum lentore & Græco ὀξισον quasi ὀξισον id est fissile, compositum est. Mastiche autem privata est oleo resina arida. Math: 1. 75. Dod. 6. 5. 20.

Haud procul abesse videatur et Balsamus, ut cum omniū penē partium vicem optimē impleat lentiscu, nisi quod omnib^{us} edo-

Lentisc.
Lecisthus.
Maltiche
Mastyr.
Balsam.
Balsam.
bu edo-

bus odore praefertur. Proditus aspectu defortis cineritijcoloris, flore pu-
silli jasmini, humilis frutex.

Thus. *Nec thuris qua sit facies satis constat, nisi quod*
Radiolo. tradatur situs exotici Arabia, folio lentisci, arboris pihlla figura. Eius au-
tem propriè est esu lacryma precipui ad sacrificia usus, & inde nomen.
Quæ enim adolere & rem divinam facere est. Simile quiddam in picea
inveniri Plinius quoq; tradit huius verbis: Picea plurimam resnam fundit
interveniēte candida gēma tam simili thuri, ut mixta discerni non queat.
Ac gentes quasdam, ut Pyrenæos & Vibiscos ac Medulos lacryma picea thuri
vice ad suffitum uti Scaliger auctor est. Hinc aliqui thur picea speciem fecerūt.

**Terebin-
thus.** *Lentisco jungitur genere Terebinthus, à bacu-
la sive acino rubicundo ἐπεκίδω id est cicari quadantem concolori, raco-
mosaq; appellata. Math. 1. 76. Dod. 6. 2. 19.*

**Pista-
chia.** *Pistachia autem terebinthi species est Theo-
phrasto terebinthus Indica, fert pistaceam nucleam, picea strobylum imitā-
tem unde & nomina, extrema membranula & cortice avellana, esulentam
ut pinea. Math: 1. 140. Dod. 6. 3. 25.*

**Staphy-
loden-
dros.** *Eodem pertinet staphylo dendros, quibusdam syl-
vestris pistachia. Math: 1. 140. Dod. 6. 3. 26.*

Κλοκία *Et hæcenus glandiferi generis precia, vulgatius
& masu ac lasiu restat. Differentia & huius prima duplex: solidior, &
mollior ac min^o cōpacta. Solidioris & densioris materia est Ilex aut quercus.*

Ilex. *Flicis foliū minus & nitidius, neq; adeo lacinio-
sum, perpetuum, glans item quernā minor. Estq; du-
plex: Ilex coccifera, & arborea.*

Ilex coccifera. *Flex coccifera Dioscoridi κόκκιδος βακφύκη, Latinis coc-
cus infectoria: minor est, situs glareosi, sterili, montosi inter alias ilices
Sfarlat. terebinthos & lentiscos, exotici Italia & aliarum regionum. Fructus au-
Coccus. tem esu est coccum seu granum rubens. De quo & Pausanias in Phocicis me-
Sfarlato minis huius verbis: Fructus cocci similis solani, magnitudine orobi. Nascitur
w. 3. rñfo. autem in cæco exiguum animalculū, quod statim ac in aerem fructu iam
maturo emissum est volat, ita ut culici simile videatur: sed priusquam na-
scatur, fructum cocci colligunt, & animalculi sanguine, lana tingunt.
Dodon: 6. 4. 4.*

Ilici

Flici coccifera persimile est agrifolium, sive agrifolium. Natale quidem solum ilicis, atq; acribus est uosa odit, neq; glandiferum est. *Math: 1. 104. Dod. 6. 1. 20.* Agrifolium.

Flex arbor aut arborea, procerior est, Gracis Ilex arbor.
ωπιβον propter ligni duritiam terra secandi. *Math. 1. 121. Dod. 6. 4. 5.*

Eodem pertinet Phellus sive suber *ϕυλο* à cortice Suber.
διβα, quia semper altipetis neq; undis mergitur, quo excepto, faciem ilicis habet, folium & glandem rotundiorum. *Dod. 6. 4. 6.*

Et de ilice hæc: Quercus folio ampliore & sinu- Robur.
osiore ac profundius diviso, alia est proprie appellata Gracis *δρυς ωρα* τῆ
δρυα id est à pullulando, præter cetera galli feræ: duorum generum, *Quercus*
robur, Sylvestris quercus, à plurimis rubri coloris *Dub.*
young nomen sortita, & mætiq;. *Math: 1. 121. Dod. 6. 41.* *Quercus*
Agilops sive præcelsa, cerris Plinij *agilops.*
pragrandi tristi ac echinata glande. *Dod. 6. 4. 8.*

Restat inter quercina majora mollius genus ac minus cōpactum, duplex, faginum quasi sylvestrinum, & tiliaceum imbecillima materia.

Faginum item duplex: Fagus et juglandinū. Fa- Fagus.
gus vulgaris plāta, glāde pusilla triquetra & sculenta. *Dub.*
Qua de causa *ωρα* τὸ *φύλα* appellant. *Math. 1. 121. Dod. 6. 4. 11.*

Castanea huic non absurde succedat historia, lon- Castan.
giori cannabina fronde, glande pragrandi, styli muricata & echinata. *neæ.*
Math: 1. 122. Dodon: 6. 3. 22. *Castan.*

Fago consimili natura sunt & Juglandis gene-
ris, siliqua, & cancamum, juglansq; ipsa.

Siliqua ligni materia gravis, foris buxea solida, Siliqua
inter nigra, ut guasaci, frons juglandina similitu, factu siliqua, gravis aded
sui similibus, ut exrema atq; permista non nisi à peritissimū internoscantur

Genera duo: Siliqua ceratia, & Cassia purgatrix.

Siliqua Ceratie fructus pressus est, & in cornu Siliqua
E c *morem* *ceratia.*

Carobis. *more falcato, unde & coracia seu cornuta dicitur, tenuissima autē ac pendens carne ipsa confusa. Aegyptij & vulgi Carobe sive carobia. Dod. 6. 2. 29.*

**Cassia fo-
lutiva.** *Siliqua autē cassia purgatrix, Arabum carobia
similis & congener, siliquam fert longiorem atq; teretiorē, absistitq; à pul-
pā cortex. semina certū inclusa consignationibus: Dod. 6. 230.*

**Cassa fit
stula.** *Arbor Cancami simillima est juglandi nostra.*

**Canca-
mum.** *Cancamum autem est, quā utimur lacca: Arabicum nomen qui lacbi chā-
num vocant.*

**Juglans.
Wlasty
wotey.** *Juglandis ipsius folium prægrande, nervosum,
nux amplissima. Quanquam enim universitate pinea minor sit, nuclei ta-
men proportione multo est amplior. Ideo non nulli à juvando dictam pu-
tant, Alij quasi lovis glandem. Eadem causā per excellentiā nux appellatur.*

*Verum à faginis ad tiliacea, & imbecillima ma-
terie transeamus. Hac enim restant de quercino majori & molliori genere.
Multa hac quoq; & multigena ac primū lenta
aut fragilia. Lenta duo, tilia ipsa, aut betula.*

**Tilla.
Lipa.** *Tilia à Græcis nomen habet: qui phyllyram ap-
pellant, quia in tenues assulas discerpitur: Major est, fern per initia amē-
to juglandis, aut coryli. Math. 1. 108. Dod. 6. 4. 16.*

**Ulmus.
Ulm.** *Ejus generi adscribenda ulmus, atq; carpinus.
Ulmus exilior est. In folio summa parte folliculi
gignuntur vermibus voluclis & fuligine referti, salivariū liquore aut li-
mo manantes. Math. 1. 95. Dod. 6. 4. 15.*

**Carpin.
Carpin.** *Carpinus est ulmi species major, fructu follicu-
loso, composito. Math. 1. 95. Dod. 6. 4. 19.*

**Betula.
Bijza.** *Betula ut virgis infesta, sic vel pueris non igno-
ra, gracilibus rectis & flexilibus ramis, coryli nucamento, sic dicta à betep-
do, quod facile crescat, locū etiam sterilibus, quā ne herbam quidem produ-
cant. Math. 1. 93. Dod. 6. 4. 18.*

**Populus.
Popol.** *Betula conjuncta est populus, sed nigrior et ramosi-
or. Hac de causa à frondiū multitudine (ωρα τῶν πωλιόνων) ut quibusdā
placet, dicta: cujus species quæ nigra appellatur fert acinulos, piperis rotūdi-
siti in pediculis oblongū racematim barentes. Math. 1. 93. Dodon. 6. 4. 14.*

Tilia-

Tiliacorum fragilium genera item duo, alnus
Corylus.

Alnus usu insectorio notissima est, cortice rufescente, qui maxime in usu, sive aquatici. Dod. 6. 4. 17.

Alnus.
Wolffe.

Est & Alnus nigra, cortice nigro, maculoso, fragili virgulto, unde aliqui frangulam vocant, folio alni fructu grano pipereis simili. Dod: 6. 2. 25.

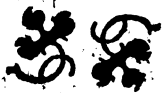
Frangula.
Krusina.

Corylus alno simillima est, sed paulò latiori ac crassiori fronde. Flos ei caculus, sive julus, pondulus hyeme, Nux ipsa proprie avellana, quam antea Abellinam parvo nomine vocabant, ab Abellina Campania oppido, ubi plurima. Eadem & Praenestina dicitur, quod Praenestinus copiosa, & Pontica quia in Asiam Graciamq, primò è Ponto venit. Dod: 6. 3. 24.

Corylus.
Lissa.
Avellana.

Et jam peracta plantarum historia, varietas hæc terra nascentium decem generibus comprehensa, muscoso, harundinaceo, leguminoso, solidiore aphyllanthe, phyllanthio papaveraceo sarmentitio & roboreo, in admirationem industria ne dicam an benignitatis sacra illius rerum omnium parentis animum agit, tot colorum, odorum, saporum, & ceterarum partium tam discretam formam & effigiem, & cum sint millia specierum, singulas tamen voluptatis aut salutis animantium causas infinitis penè locis disponi, ut ne remotissima quidem orbis partes, horridiorq, rerum natura facies, plantis careat, frequententurq, etiam solitudines ipsa, sed ad singula illius artificiosa seriei atq, ordinis miracula occurrentibus. Quæ nos exquirere observare & persequi non minus delectat, quam ipsam naturam quotidie ostendere, & in ea multitudinè tantum quemq, scire, quantum ordinis ejus sit consecutus parato.

*Nunc ad usum exercitiūmq, Herbaria
convertemur.*

Ecce 2 Methodi

METHODI HERBARIAE LIBER III. DE EXERCITIO EIVS.

Analys̄ Herbariæ.

DE Herbariæ doctrina abundè dictum videri potest: Verùm ut pariter omnia facultatis hujus plantandi, quæ uspiam occurrerint, præcepta attingamus, & velut ad fontes digitum intendamus, libet & exercendi addere peculiare quasdam in eo genere admonitiones, quia ad absolutum perfectumq; habitum Herbariæ exempla & singularia plantarum adhuc restant, quorum proprii sunt sensus & exercitatio, quæ, quam habeat vim & utilitatem non facile est cuiquam cogitatione, ne dum verbis complecti. Vt enim Dialectica facultas ratiocinatione, Geometria mensione, ita Physica, rerum (ut ita dixerim) naturatione & ipso opere perficitur ac absolvitur. Quod manifestum faciunt superiorum etatum exempla; quibus non natura aut ingenium, neq; doctrina eruditio defuit, sed exercitatio neglecta sæpiùs tantam quasi noctem offudit Herbariæ, ut omnino orba iaceret, & planta ad salutis usum, cujus potissimum causa hæc ars et nata & inventa est, antiquitùs longo tempore adhiberi solita & literis mandata, ne quidem intelli-

intelligerentur, sed promiscue alia pro alijs magna
vite detrimento caperentur. De prisco seculo con-
queritur Plin: lib: 26. cap: 2. Herophilo nimirum, subtilioru secta
conditore, sedere in ejus schola auditioni operas, gratis fuisse, quam ito
per solitudines, & querere herbas alias alijs diebu anni.

Superiori verò atate, post Gothica bella, vastatâq;
armis Graciam & Italiam, posteaquam medicu ar-
tis sciētia sibi reservatâ, operas ad servos rejecissent,
tanta ignorantia plantarum extitit, ut vix pauca spe-
cies constarent, reliquæ in nocte densissima laterent,
usq; ad nostra tempora, quibus Herbariam revoca-
runt in lucem, Hermolaus Barbarus. Nicolaus Le-
onicenus, Ioann. Manardus, Ioannes Ruellius,
Fuchsius, Mathiolus, Dodonaus, Pena, & alij quos
autores hîc secuti sumus. Usus igitur efficacissimus
rerum omnium magister, peculiariter utiq; natura,
ociosam animi contemplationem, in actum deducet,
sopitos & languentes sensus excitabit, motuq; plan-
tantis spiritus animabit, & adumbratam plantaru
naturam vivis exemplis exprimet, & absolvet, Idq;
in omnibus Aetiologia partibus, natura & usu, essen-
tia, situ, & reliquo corpore, fetu, specie, figura, so-
cietate plantarum inter ipsas: per singula Historia
genera fungos, muscos, arundinacea, leguminosa, fi-
lices, ferulacea, intubacea, acanacea, plantaginea,
gnaphalia, mentacea, papaveracea, volubilia, robo-
rea. Neq; obstabit huic exercitio vulgaris error
precipientium omnem natura doctrinam contempla-

tivam esse, quã quidem voce nulla non modo alienior
à naturã, sed ne quidẽ studijs nocetior afferri potest.
Nam cum reliqua disciplina preceptis constant, quo-
rum est contemplatio, & preceptorum exemplis ac re-
bus singularibus, quarum proprius est usus, seu pra-
xis & exercitatio: natura maxima difficillimaq; di-
cere nullam exercitationem esse, nimis est natura non
modo resistentis, sed etiã repugnantis ad versantisq;.
Atq; ad eò ipsorum exemplorum resolutio & con-
templatio, operatio quaedam est, ut mox apparebit.

Est igitur via Herbaria exercenda duplex: ut
omnium artium, Analysis, & Genesis.

Analysis retexta quaedam Herbaria erit, ejusq;
plantationis, qua facta est. De qua Gal: ingeniosus
nature interpret, et autor valde bonus, lib. 3. de med.
comp. sec. genera præcipit his verbis.

Hinc puto bona indolu juvenes incitatũ iri, ut medicamentorum mat-
riam cognoscant ipsimet inspicientes, non semel aut bis, sed frequenter, quo-
niam sensibilium rerum cognitio sedula inspectione perficitur, cujus rei evi-
dentissimum est indicium quoddã gemini per omnia nobis similes esse videan-
tur, differentes autem ijs qui ipsos inspicere consueverunt. Et de simp.
med. fac. Exercitio tantum tribuit, ut doctrinam ab
dicet. Equidem (inquit) non possem non accusare & illos qui primi her-
barum formas scriptũ docere conati sunt, cum melius existimem ab ipso
preceptore oculis discere, ac non adsimilari ijs, qui ex librũ procedunt gu-
bernatoribus. Nam sic & verior, & manifestior esset doctrina, non herba-
rum modo & fruticum, arborũq;, sed & aliorum omnium medicaminũ.
Ergo in Analysisi propositum exemplum ad omnes do-
ctrina partes accommodabimus, et à primis initijs, atq;
ut dicitur à capite arcessemus, subinde ad proximas
quasq;

quasq; species procedentes, eò facilius quò pauciores sunt. Quarū quidē utrius sit in medio positū exemplū, non modo sibi cōsentientis definitio, sed et alterius cōtrarietas et repugnātia docebāt. Quod si ne sic quidē Analysis exercitium procedat, proximum erit à præceptore primū in unum quodq; præceptum velut manu induci, neq; uspiam communicationis scientia major ut utilitas, ita ne dignitas quidē est, quā in natura, turpissimāq; causa plātarum inscitia, ut verbis Plinij utar, quòd eas qui sciunt demonstrare nolunt, tanquam ipsis periturum sit, quod tradiderint alijs, Plinius confitetur sibi exceptis admodum paucis contigisse reliquas contemplari scientiā Antonij Castoris, cui sūma autoritas erat in ea arte suo ævo, visendo hortulo eius, in quo plurimas alebat. Hac igitur ratione per omnes partes Ætiologia cōprehensas feremur. In parte cōsimili primū naturalem motum misionis elementorum cum sua materia & alimentis considerabimus, tūm ipsum corpus visu, odoratu, tactu, gustu, explorabimus, idq; per singulas ætates, quibus faciem mutat, omniāq; effectiois genera, productionem, auctioem, nutritionem, omniq; studio considerabimus, quemadmodum ad sua quaq; præcepta exēpla plantarū congruāt, et penitus ne ideam præceptis præmonstratam absolvant & expriment. Eandem diligentiam in omni cōdisimilis partis genere, tam essentiali viscere, medulla, carne

carne, cortice, situ, quàm fronde adhibebimus. In situ quidem exotico plantarum contemplando vel maxima opera ponenda est, propter crebras fraudes exotica apportantium & adulterandi facultatem, neq; molestum videatur vel peregrinationibus in suam cuiusq; planta patriam susceptis qua indubitatio nem veniant explorare, exemplo Galeni, qui nullis laboribus nullis difficultatibus neq; periculis deterri potuit, quin in Lemnum, Cyprum, Syriam & alias regiones exilio veriùs quam peregrinatione suscepta navigarit, ut legitima, ac sincera à spurjis et adulterinis medicamentis certò dignoscere posset: Præsertim si & necessitas peregrinandi sit, ut Dioscorides cum militare vitâ ageret, multis regionibus peregratis & libris sex de materia medica confectis, ad summũ hujus artis fastigium pervenit. Sit itaq; verbi gratia in medio iris, de qua queratur primùm in effectione mistionis elemētari naturali, omnine an aliquo sydere vigeat, et qua sunt generis ejusdē, tum in corpore ipso, color rufescens, odor vehemens & perquam gratus, sapor fervens et amarus & reliqua radice, situs temperatus iunitens inseparabilis vulgaris terrestris montosus inquiretur, addantur & caulis, folium, fetus, flos nimirum diversicolor foliatus, & fructus si aliqua crasse triangulares, itemq; species spontanea simul & propagata, nec non figura herbacea, quoniam omnibus sui partibus terra coheret:

ret: accedat & historia generis absolutioris humili-
loris nervicaulis graminei acutifolij juncei lilij
radicis geniculata. Vbi quod prappositis prace-
ptis convenientissimum crit, id maximè naturale
putabitur, maximèq; probabitur. Rectè enim Gal.
tùm demum summam cuiq; planta commendationè,
cùm proprias sui generis qualitates quàm maximè
expresserit, futuram monuit. Pictura autem planta-
rum est hæc eadem Herbaria Analysis ficta & quo-
dammodo adumbrata, è qua plus esse voluptatis &
delectationis, quàm utilitatis, docet & Plin. lib.

25. cap. 2. Præter hos (inquit) Græci autores medicina, her-
bas prodiderè, quos suis locis diximus. Ex his Evax Rex Arabum qui de
simplicium effectibus ad Neronem scripsit, Cratevas, Dionysiu, Metrodo-
rus ratione blandissima, sed qua nihil penè aliud quàm rei difficultas intel-
ligitur. Pinxere namq; effigies herbarum, atq; ita subscripsere effectus.
Verùm & figura fallax est & coloribus tam numerosis, præsertim in amula-
tione natura, multùm degenerat transcribentium fors varia. Prætera
parum est singulas earum etates pingi, cùm quadrupartitè varietatibus
anni faciem mutant. Quare ceteri sermone eas tradidère, aliqui ne
effigie quidem indicata, & nudis plerùm, nominibus defuncti, quoniam
satis videbatur potestates vimq; demonstrare querere volentibus.

Hæc Plin: de pictura herbarum non minus eleganter
quàm verè et copiosè, consentiente ipsa quodammodo
rerum natura, ut rationem & orationè notionibus
cõmunibus, ita sensus reb. singularibus percipièdis de-
stinante. Neq; pictura sensibus subjicit ea quibus
natura plantarum continetur, id est, neq; colores
nec tactiles qualitates levitatem, mollitiem, asperi-
tatè, multòq; minus saporès: unas figuras quadante.

F f nus ante

nus ante oculos cōstituit, easq; obscurius, et vix unius
ætatis ut Plin: inquit: cū ad plenam plantarum
cognitionem, omnes qualitates omnium ætatum ne-
cessariae sint, quod & Dioscorides in præfatione ad-
monuit. Quare non qui imagines et picturas intuca-
tur, sed qui ipsa individua plantarum coram expe-
riatur, absolutam perfectamq; cognitionem planta-
rum assequitur, & institutum prædictorum autorum
multò laboriosius, vel ut cū Plinio dicam blandius
quàm utilius aut laudabilius fuit. Quod multi ho-
dièq; adeò sectantur & amplectantur, ut inde non mi-
nimum detrimenti vcræ medicamentorum probatio
capiat.

Neq; solum virtutes Herbaria, sed & vitia ceu
quidam barbarismi aut solacismi, in natura simul
& usu plantarū retexenda et animadvertenda sunt.
Quomodo carbunculationem prævisam à Democri-
to, & Athenis postea eadem ratione à Sestio è Roma-
nis sapientiæ sectatoribus, Plin. tradit. lib. 18. cap.
28. In Syria contigit aliquando ut altiùs subacta
terra, solis intrusu adeò incaluerit, ut propè urere-
tur. Id vitium postea animadversum est, ara-
trisq; pusillis uti casus docuit. Lapidem minutum,
terram æstuosam & plantas protegere ne exarescant
suprà ostensum est: ergo præcepto huic contrarium
vitiū fuit cū quidam cultor ad pœna in eadē Syria
lapides è segete frugali egereret, cultūq; eo deterio-
rem

rem agrum redderet. In usu verò sæpè necessitate cogente planta partes intempestivè decerpuntur, aut in sole ☉ umbra ☉ ad ignem contra quam oporteat siccātur. Similiter in historia plantarū sæpenumero vitio se alia species alijs, sive de industria, seu casu, et per ignorantiam permutantur, ut paronychia et trichomanes adiantho, phyllitis aspleno, acorus calamo, galanga cyperus, ☉ item huius generis alia. Quae omnia eò diligentius animadvertenda sunt, quò plus periculi vitæ, arti ignominia neglecta creant.

Genesis Herbariæ.

Et hæcenus contenti simus *Analysi*: Genesis erit novi plantaturæ operis effectio. Quare ut *Analysi* virtutes ☉ vitia observamus, ita *Genesis* virtutes imitabimur, vitia cavebimus ☉ fugiemus. In affectione quidem missionis elementaris internæ, quâquâ ipsa natura sibi sufficiat, nec unquâ obliviscatur sui, tamen alimentorū aut venenorū plantarum ministrandorū aut avertendorum ☉ nostra quædam sunt partes. Externa verò ☉ fortuita affectio, quâ sola quantitas ☉ magnitudo continetur, tota nostra, ☉ causarum externarum est. Quare naturam, artis suæ vestigijs insistentem adjuvabimus, laboranti succurremus, aut saltem ad præfixum sibi scopum contendentem, non impediemus, neq; ab opere instituto retrahemus revocabimusvè, omnia ad salutis

hominis usum eo quo par est modo vertentes, neq;
solum in singulis sed & in pluribus plantis artis præ
cepta sequemur, dabimúsq; operam, ut suus cuiq; lo
cus cõstet, & oratio omnis reb. cõsonet, crimenq; falsi
vitetur. In criminibus ingrati animi et hoc posuerim
(inquit Plin.) quòd natura opera ignoramus. At quã
tò magis in vitio fuerit, qua natura iustissima et opti
ma rerũ parens ad salutẽ hominum peperit, in fraudẽ
perniciemq; convertere, ac privare vitam etiam ali
enis bonus. Neq; vel ad unam Herbariæ artem unius
alicujus vita partis usum, vel ad multiplices usus to
tidẽ Herbariæ doctrinas afferri necesse est. Sed ut in
amplissimo hoc terrarum orbe, multa natura res, va
ria loca, dissimiles regiones, omnia tamen eodem ca
lore & luce solis fruuntur: Ita licet Herbariæ mul
tiplices ac varij usus existant, agricultura, topiaria,
obsonatoria, medicamentaria, singula deniq; mor
borum genera, omnes tamen unis et iisdem Herbariæ
præceptis regentur & exercebuntur. Hinc verè co
gnoscemus, qua ante abstrusissima visa sunt, maxime
patere in promptuq; esse, recteq; Galenum præmonuis
se iudicabimus, sensibilibus rerum cognitionem sedu
ta inspectione perfici. Quamobrem non ab re hoc à
nobis requiritur, ut ad propensionem naturalem do
ctrinã suã instructam exercitium velut extremam
manum addamus, ut tandem verè intelligatur natu
rã & doctrinã artis hujus initia & rudimenta, usq;
verò

verò non modò utilitatem sed & plenã absolutãmq;
peritiã & prudentiam contineri. Et hoc modo ex-
positã & in ordinem redactã Herbariã, medicinas
virẽsq; plantarum per artis sue genera exequi tem-
pestivum erit.

F I N I S.

Menda maiora hoc modo cor- rigantur.

*Lib. 1. cap. 4. paragr: 6. pro vindeminiatio lege
vindemiatio.*

9. pro ὁ ὡς / ὡνέομενος καὶ ἐλόμενος lege ἐλόμενος.

22. para: 8. in ipso pomo, mali quodam in gene-
re & c. lege, in ipso pomo mali, quodam in genere.

23. para: 2. cum spectatissimè florentibus, lege,
spectatissimis florum.

*Lib. 2. cap. 2. paragr: 11. pro edulem fungum, le-
ge fulvum, & ad marginem pro Hrynec/Χηzec.*

cap. 4. de lolio pro itẽmq; lege, idẽmq;.

*In tritico prop: dicto, pro, uno proventu centena
& quinquaginta, lege, centena & quinquagena.*

*In arundine paragr: 1. species ei miliacea, lege,
facies ei miliacea.*

In sparganio, manum sauciant, lege, sauciente.

De galanga, efficia, pro, effiacia.

Paragrapho de croco, facies paginatranspone, & posteriorem priore loco lege. Itemq; initio pro simillimus huic hyacynthus, repone, simillimus huic narcissus &c.

Trifoliū
Hepaticum.
Dactylis
Trogilistis

In trifolio inter lotos ad Oxyn Plinianam appone Hepaticum seu Trinitatis trifolium, oxei congener, sed sine aciditate & majus. Math: 3. 26. Dod.

4. 424.

De faba, neq; nominari, lege, neq; nominare.

Cistus.
Cystus.

Cap. 10. Rosmarino & spica connectatur cistus siue cystus, quem Graci vicino cisso seu hedera vocabulo, quasi hederaceum à folio circinnato atq; rotundo, appellant. Itemq; λῆδου παρὰ τὸ λῆθου, quia folium habet scabrum panno raro & detrito simile. Math: lib. 1. cap. 9. Dod. 2. 1. 29. & 30.

Cap. 12. pro raphanacei generis bifariā divisi, in raphanum et rapum, lege, in raphanum & napum.

Cap. 20 succedit rhamno cerasus, lege succedit rubo &c.

Lib. 4. Atq; adeò ipsorū exemplor. lege atq; adeò ipsa exemplor.

Item lib. 1. cap. 22. parag: 4. pro mordacitus mordacitas.

Parag: 7. pro Myrtho myrto, pro staphysagria staphisagria &c.

Lib. 2. cap. 4. parag: 15. satietas, pro facietas, pratercuntium, pro pratercuntium, & similia.

IN INSIGNIA ADA.

mi Zaluzanij à Zaluzan, Med: D.

Quadrupedis placidum ingenium, præstantia formæ,
Longum ævum, medicis usibus ossa sacra
Pectora, parta docent studijs, ornata, nitorem,
Et sine fine decus, vimq; in Averna freta.
Collatos atavis olim Virtutis honores
Expimis Ingenio quàm benè Adame tuo?

Nicolaus Clattovinus.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

2000.- 1.83

20

